1.

6-d-45

151
126

Augustini Niphi Suessani de Immortalitate anime: Libellus.

¶ Augustini Niphi Philosophi Suessani de Immortalitate humanę animę Libellus aduersus Petrum Pomponacium Mantuanum ad Leonem X^m Pontificem Maximum.

Mbrosius Partonopeus Heremitanus Sãctissimarũ litterarum Doctor egregius, Antistes benemeritus Sãctissime Pater, Cum ex Mãtuana Vrbe Partonopen pficisceretur, Suessę me conuenit, Vbi post visitatoria uerba, lõgosq; (ut inter amicos fieri solet) Sermones: tãdem libellum quẽdam de immortalitate animę Petri Pomponacij Mãtuani nostra tempestate Philosophi nõ obscuri attulit, declarauitq; se moleste ferre q eo libello vir ille tradiderit & physice, & peripathetice intellectiuam animam esse mortalem: cum lõgis studijs, magnisq; laboribus cõtrarium semper legerit, & quidem apud pręclarissimos viros: qui lz de vniuersa anima dubitauerint, neminem tamẽ (ut aiebat) peripatheticorum se legisse meminerat, qui de intellectu vnq̃ dubius fuerit. Rogauit ergo ob hęc, ut eum legerem, relegerẽq;: & quę de ipso sentirem, scriberem: ac etiam publicarem. Ego vo occupatus domesticis rebus, curęue rei familiaris, necnõ in libro Theologico, quem ad beatitudinẽ tuam ocissime scripturus sum, subq; eius clipeo ęditurus: prouinciam huiusmodi recusaui: nec ab ratione. Cum enim in eo Theologico libro errores omnes omnium Philosophoꝝ, pręsertim eorum, qui aduersus christianam ueritatem uerbum fecerint, refutaturus sim, inter quos errores, hũc vnum de mortalitate humanę animę potissimum explosurus fuerim, bona frõte onus recusare videor. Demũ rogauit, ut hũc ęderem, & sub nomine Sanctitatis tuę publicarem: nam (ut dicebat) cum omnes litterati ad domum tuam tuamq; familiam, ut in tutissimum portum olim semper cõfugerint: quorum alij ad Ioãnem, alij ad Laurentium, alij ad Cosmum gẽtiles uestros semper accesserint, sub quorum nomine innumeros libros vidimus publicatos, ob hoc declarauit libellum meum grato animo, hylariq; vultu te suscepturuz fore. Tum q̃a hoc gẽtile uestrum est. Tum ex innata tuę Beatitudinis virtute, qua omnes litteratos semper amplexus es. Adiunxit secũdam rationem, q in hoc gratificari non parum videbor Sigismundo Gonçagę, Reuerentissimo Cardinali Mantuano: qui cum semper virtutum fuerit maximus fautor, & virorum studiosorum indefessus patronus, non ęquum erat ab eius desiderio recedere rationes istę etsi non parui apud me fuerint momenti, illud tamen labante animum meum prorsus impulit q Pomponacius hoc suo in libello ea refellere enixus est qua nostro de intellectu libro asseruimus, ibi enim immortalitatem animi & peripatheticam & naturalem esse compluribus argumentis astruximus, quibus consideratis Sãctissime Pater, hũc libellum ad te scripsi, & sub amplitudine Tuę Sanctissimi nominis publicãdum esse curaui: vbi eorum omnium: quę in libello Pompon. Elenchia indigent, reperies diligentissime cõfutata, Nec opusculi mireris paruitatem, cum diffusissimum librum ocissime sub clipeo tuę Beatitudinis sim ęditurus, vbi hunc errorem diligentius, ut diximus, & alios fere innumeros refutabimus: & ne credas beatissime Pater me cum Pompon. solum calamo voluisse certare: sub campo tuę Beatitudinis offero ipsi voce duellum, nec prius sedandum, q̃ alter nostrum alteri herbam dederit. Valeat Tua Sanctitas, & diu Fęlix.

¶ Index breuis eorum, quę in capitibus singulis toto continentur libello.

Finis Tabulę.

℃ Queſitū de aīę immoꝛtalitate ꝑus diſtinguēduȝ eſt, ꝗ̃ ꝓponēdū. ¶ Querēs quę de aīę immoꝛtalitate ſit Ari^lis^ opinio, cęteroꝝ opīones, qui lumine nāli diſſeruerūt, pręterm ittēs, ꝓcipue Platonis, diminute quęrit. Cap. I.

Adũerſuȝ ea q̄ ſunt in pꝛobemio cōtēta. Pomponacius ğ cum de humanę aīę im/ moꝛtalitate diſſere/ re pꝛopoſuiſſet, nul/ la de aīa pręmiſſa di

De Pōp. incuria. ſtinctōe, de aīę imoꝛ talitate quęrit. Cum vo quid de qōne hac ſub puro nāli lumi/ ne ſentiēdū ſit adie/ cerit, gd de illa atti/ gerit Ari. cęteris phi loſophis ꝑtermiſſis, ⁊ gdē Platone etiā: diſſerere pollicet̃. quoꝝ alteꝝ aduerſus Ari. ꝓcepta ꝓpo/ ſuit. Alteꝝ vo de negligētia notādū eſt. Qḋ gdē p^m^ cōtra

I. cā. 7. ꝓcepta Ari. ꝓponat: teſtis eſt Ariſt. ipſe, qui cū multa de aīa ipſa diſſerē ꝓpoſuiſſet, p^o^ de aīa lib. ꝓcipit nec illa eē ꝓponēda, nec diſſerēda, niſi ꝑus de aīa ipſa diſtinctio fa cta fuerit, nō. n. aīa vnius ſpēi eſt, quēadmodū Phi arbi trabant̃: qui ſuo tpe diſputarūt: ꝓpea inqt, nūc gdē eniȝ dicētes, ⁊ quęrētes de aīa, de humana vident̃ ſolū itēde/ re: qḋ gdē cuȝ minime verū ſit: ꝓcepit vt de aīa ipā ꝯſide raret̃ an partibilis per ſpēs ſit pro diīa aīaliuȝ: an iparti/ bilis vnaq̃ atq̃ ſpecie eadē in oib^9^: vt Platonici, ⁊ Pi/ thagoꝛici putauerūt: qui ſuo tēpoꝛe ꝓbabātur: vt eo loco Simplicius notauit: Pōpon. ğ quęrēs de aīę imoꝛtalita te ſi ꝑipathetice diſſerē cupiebat, ꝑus de aīa diſtinguere debuerat. Quā ob cāȝ, Philoponus vir doctiſſimus, qui ſub Ammony doctrīa cōmē^ria^ in libꝛis ḋ aīa collegit, reȝ hāc diſſerē ꝓponens, de aīa, quā Gręci pſychen appellāt, ita diſtinguit: nā aīaꝝ alia humana, alia ferina/alia phy/ tica ꝗ eſt vegetabilis, ſiue ſtirpica eſt. Humane aūt cō/ plures ꝑtes aſſignat, naȝ alia noetica, hoc eſt itellectiua, alia dianoetica, ꝗ eſt diſcurſiua, ſiue rōnalis: alia phāta/ ſtica eſt. Qua diſtōne ꝑmiſſa quęrit an humana aīa moꝛ talis ſit, an imoꝛtalis, ⁊ ſi humana imoꝛtalis: an tota, an noetica ꝗ eſt itellectualis ſolū: cęterę vo moꝛtales, quaȝ rem, cū Pōpo. ꝑtermiſiſſet, nec Ariſ. nec expoſitoꝝ ꝓce/

De Pōp. negligē^a^. pta ſeruauit. Qꝛ aūt de negligētia ſit notādus, dum ſolū quę Ari. ſenſerit in re illa, ꝓponat diſſerere: facile demō ſtrari pōt. Pꝛimo gdē ex eo, qꝛ doctiſſimi Phi de imoꝛ talitate humanę aīę diſſeruerūt, ⁊ gdē ſolū phyſicis rō/ nibus inceſſerūt: qui nō minoꝛi diligētia de re illa ⁊ ꝑtra ctarūt, ⁊ elaboꝛarūt: vt de ꝯtēpoꝛaneis Ariſ. loq̃r, Theo/ phꝛaſt^9^, Eudemus, Xenocrates: q de imoꝛtalitate animi diligenter libellos ꝯfecerūt. Ante hos Socrates, Xeno/ phanes, ⁊ Chꝛeātoꝛ. Hi. n. omni hoꝛa/omni loco, ⁊ cuȝ oī hoīe de animi imoꝛtalitate diſputarūt. Sȝ ſi erāt hi pręꝛ tereūdi, vel qꝛ eoꝝ libꝛi nō facile habent̃: vel qꝛ eoꝝ opi nionib^9^ nō vtimur: Plato magnus rerū diuinaꝝ Magr̃ ꝓtereūdus nō erat, cuius libꝛi oēs gręce ędit i ſunt: ⁊ ad/ modū latine. Hic. n. ⁊ ſi de animi imoꝛtalitate ſparſiȝ cō plurib^9^ in locis diſputauerit: in phędone ꝓcipue rem hāc attingit, vbi ꝯſtat cum, nō niſi phyſicis rōnib^9^ inceſſiſſe. Accedit ad hęc Ari. ipſe, qui cū de aīa cōplures qōnes ꝑ tractaſſet, eaꝝ vitates definit nunq̃, niſi auditis priſcoꝝ opīonib^9^ quę de illis ꝓceſſerūt, quaſi nō bn̄ vitas hꝛi poſ/ ſit, niſi cęteroꝝ opīones narrent̃, quę aut pro vitate, aut ꝯtra vitatē repte ſunt. P. Quęrē gd velit Ariſ. in tā gra/ ui ꝓbleumate, videt̃ admoduȝ vanū: cū ipſe de imoꝛta/ litate animi in nullo libꝛoꝝ, eoꝝ dico: qui vel gręce/vel latine ad nos ꝑuenerūt, fecit quęſitū per ſe. Cum. n. in li/ bꝛis de aīa, ⁊ in libꝛis de aīalibus cōplures qōnes de aīa ipſa ⁊ generatiȝ, ⁊ ſpeciatim ꝓpoſuiſſet, nō memini me aliquā legiſſe, quę ḋ imoꝛtalitate humanę aīę mota eēt: cū igit̃ de humanę aīę imoꝛtalitate nihil, niſi obiter locu tus ſit, iure vanū videt̃ quęrere gd ipſe velit, cuȝ ex his, quę obiter dicunt̃: nihil certi accipi poſſit: cuȝ pro diuer/ ſis q̃nq̃ diuerſa afferam^9^. Signū nobis affert, naȝ cū in libꝛis ethicoꝝ diſputaſſet an foꝛtis debeat ſe moꝛti expo nere, vt foꝛtitudīs actu potiri poſſit, accepit poſt moꝛteȝ nihil remanere: qḋ gdē nō ab re fecit, naȝ ſi poſt moꝛteȝ aius relinqueret̃: nulli dubiū eſſet, foꝛtē ſe moꝛti debere exponere: vt ergo quęſiti veritas oīo habeat̃, accipit, id, quo cōceſſo veritas oīo relinquet̃. Duȝ vo eiſdē in libꝛis de fęlicitatis amplitudine loqueret̃: ſumit poſt moꝛtem aliqd remanere, ⁊ ad moꝛtuos ꝑuenire bonū ⁊ maluȝ ex his, quę eoꝝ ꝓpinqs ꝯtingunt in vita: hoc. n. fecit, vt fę/ licitatis amplitudineȝ extolleret, noſq̃ moneret ad bn̄, beateq̃ viuēduȝ. Simili rōne ⁊ in nālib^9^ libꝛis ꝓceſſit: vbi lȝ quę dicit, ꝯtraria ſunt: ipſe tn̄ nō ſibi ꝯꝛius eſt, cuȝ nō ex ꝓpoſito, ⁊ tāq̃ per ſe quęſita illa dixerit, ſȝ obiter. De Platone vo nō ab rōne dici poſſet eſſe ſibi ꝯꝛiū ſi di/ uerſa diceret: cū de imoꝛtalitate aī feciſſet quęſitū per ſe. ⁊ ob hāc rem doctiſſim^9^ Pamphylus Euſebius. 13°. lib^o^ Cap. 10°. cū de Platonis incōſtantia loqueret̃: demōſtrauit Pla/ toneȝ in his, quę de aīo dixit, nō eſſe ſibi cōſtantē: qḋ an veꝝ ſit, poſtea dicem^9^: veꝝ ille de Platone ita dicere po tuit, qa de aīo fecit quęſita ꝑ ſe. In vanū ergo laboꝛauit Pompo. quū quęrit diſputare, gd Ariſtoteles de imoꝛ/ talitate ſenſerit: q̃ngdē de illa nihil ꝑ ſe quęſiuit, nihilq̃ dilucide dixit, ſed ea quę ex dictis ab eo colligunt̃: ſunt obiter dicta: quib^9^ nulla pꝛoꝛſus fides adhibēda eſt: nec aſſerendum eſt, qḋ ex dictis obiter colligit̃, id omne eſſe de Ariſtotelis mente.

℃ Si intellectiua aīa, aīuſq̃ ipſe eēt ſimplr̃ moꝛtalis: hō nec ſimplr̃, nec ſḿ gd eſſet mediū inter moꝛtalia ⁊ imoꝛ talia: imo eſſet in extremo moꝛtalis. Cap. II.

Poſt hęc Pompo. ꝓbare enitit̃ argumēto ab Aduerſuȝ operationibus ſumpto hoīem ipſuȝ eſſe inter ea q̄ ca. ꝑ. moꝛtalia ⁊ imoꝛtalia mediū/nam ſi ad opera/ hn̄tur. tiones ſenſitiue aīe/atq̃ vegetatiue attende/ rimus: inter moꝛtalia eū cōſtituem^9^: q̃ngdem operatiōes hꝯ inſtrumētarię ſunt: veluti quę aīaliū moꝛ taliuȝ hn̄tur. Sin aūt ad intelligere ⁊ ad velle, ipſuȝ iter moꝛtalia collocabim^9^, ꝙ optiōes hę ſine iſtrumētis ſint. Quod gdeȝ nec eſt ſibi cōſtās, nec peripatheticū. Qḋ nō ſibi cōſtat, facile ꝓbamus: naȝ ipſe in eius libelli cap. ix. phyſice arbitratur intellectiuā aīaȝ, animūq̃ ipſum eſſe moꝛtalē ſimplr̃. Tūc argumētoꝛ: intellectiua aīa, aīuſq̃ ipſe eſt ſimplr̃ moꝛtalis, ergo eſt genit^9^, ⁊ ex ſemīe dedu/ ctus, hęc ꝯñtia/ſḿ Auerroem nō eſt dubia: qppe cuȝ ſḿ ipſuȝ oīs foꝛma, quę ſuo ſubiecto deſinēte, deſinit eē: ſit cōſtituta in eſſe per ſubiectū: ſitq̃ de illius potētia a mo toꝛe coꝛpoꝛeo in lucē deducta: vt clariſſime cōplurib^9^ lo cis ab eo eſt dictum. Qꝛ vo hęc ꝯñtia ſit Ariſto. facile pȝ. Naȝ Ariſto. nō poſuit aliū moduȝ, quo res incipiūt, niſi gnātionē, vt ipſe fatet̃ eodeȝ loco: vel ſi poſuit duos mo/ dos, vt 2° de gnātiōe aīaliuȝ libꝛo inuit, foꝛtaſſe fecit, qa Cap. 3°. foꝛmaꝝ arbitratus eſt alias eſſe moꝛtales, cum coꝛpoꝛe incipiētes, ⁊ cū eiſdeȝ deſinētes, alias imoꝛtales, incipiē/ tes gdeȝ nō ante coꝛpus, ſed remanētes deſinētium ipſe gnātionē fecit, imoꝛtaliū creationē, vt clariſſime eo loco cōſtat, ſi ergo itellectiua aīa, aīuſq̃ ipſe moꝛtalis ſimplr̃

eēt, cuꝫ per creatiōeꝫ nō incipiat, erit per gñatiōnē eductus de po° māe, atqꝫ per semē a parētib° trāsmissus. pꝫ ḡ ꝯñtia: vltra aīus est genit°, ex semineqꝫ trāsmissus, ḡ oīs eius actio, opatioqꝫ erit instrūaria ꝑticularis, atqꝫ penitus māç emersa. Hęc ꝯñtia expsse est Auer. 3° de aīa. l1°. Ari. q̄ꝫ 2° de gnōne aīaliū. lib. hāc ꝯñtiā indicauit. Cū.n. mētē animuqꝫ extrinsecus accedē ꝓbasset, id oē ex eo ꝓbauit, qa eius opatio istrō caret, lꝫ ḡ ꝯuertē argm, cum termini sint ꝯuertibiles, aīus est genit°, ex semineqꝫ transmissus, ergo eius opatio est istrūaria, ꝑticularis, ⁊ hęc (vt Auer. vbis vtar.) Quod si ita sit, erit ⁊ simplr, ⁊ ſm qd mortalis hō: cū nulla ei° opatio, nec quę ad itellectū, nec quę ad cęteras aīç ꝑtes attinet, instrō careat. Quo fit (vt nō mediū) sed in extremo sit statuendus, qm̄ ⁊ simplr, ⁊ ſm qd mortalis, Pōponacius ḡ: qui ꝯcedit ꝑmū añs. vꝫ ꝙ aīus sit simplr mortalis, si sibiipsi ꝯstare dꝫ, ꝯcedē cogē hoīem nullo pacto medium eē, sed extremū. Qđ vo ꝑipatheticū nō sit: si Pōponacius peripathetice dicit, vt ꝑipathetice arbitraē dicere, pꝫ, nā aīum esse simplr mortalē dicit esse ꝑipatheticū. ḡ nulla forme erit in hoīe, quę nō sit genita: ⁊ cui° opatio nō sit instrūaria: quo fit, vt nec ſm qd hō imortalis sit hūdus. Quare inter mortalia, et imortalia nō erit vt mediū collocādum. Erit ḡ qđ dixit, Platonicū, nā cuꝫ aīum Platonici fecerint imortalē, cęteras hoīs formas mortales, imo cętera ꝑter aīuꝫ, hoīeꝫ mediū iter illa collocarūt: quā rem doctus Salustius ex Platonis fonte accipiēs, his verbis ꝓtulit, oīs nr̄a vis in aīo, ⁊ corpe sita est, animi impio, corpis seruitio magis vtimur: alter nobis cuꝫ dijs, alter cōe cū beluis est. Qđ qdē minime verū eēt, nisi aīus eēt imortalis. Quare iuxta Platonis snīam hō inter ęterna ⁊ tpalia medium est: Nō aūt iuxta eius opiōnē, qui aīum mortalē simplr arbitraē. Rursus iuxta Platonis opiōnē hoīuꝫ tres modos ponere cogimur: heroas, quoꝝ aīus remanet post mortē btūs, vt Plato in Gorgia inquit. Et Plutarchus hystoricus exponit. In beluas ꝯuersos, quoruꝫ aīus brutalitate post mortē affect° relingē, vt in lib. de itellectu (cum de statu aīç disputauimus) clarissime exposuimus: ⁊ puros hoīes, qui mediocri vita viuūt. Qđ qdē verū nō eēt, nisi aīuꝫ imortalē simplr statueremus. Pōpo. ḡ nec sibi constat, nec ꝑipathetice dicit, dum se ꝑipathetice dicere credit. hactenus de hominis mediocritate.

immersa

Cōmē. 5°. Cap. 3°.

Que Salustius.

tres mōs hominuꝫ Plato posuit.

In vita Romuli.

¶ Insufficiētia modoꝝ: quibus Pompo. arbitraē multipliciter humanam naturam dici. Cap. III.

Cōtra ea q̄ capite 2° hētur.

Um Pōponacius ḡ hoīeꝫ eē mediū se ꝓbasse arbitrarē. Humanę naturę multiplicitateꝫ sic ordiē, lꝫ obscure: hō est mortalis atqꝫ imortalis, aut ſm eādē formā, eādēqꝫ nām: aut ſm aliā, atqꝫ aliā. Si ſm aliā hō immortalis sit, ſm aliā vnā vel plures mortalis: tribus modis, ⁊ nō plurib° euenire dicit, qꝛ vel tam forma, per quaꝫ est imortalis, q̄ꝫ forma, per quā est mortalis est pro hominū numero multiplicata: vt sit in singulis duplex forma, altera per quā mortalis, altera per quā imortalis dr̄, aut in oībus hoībus ea forma, per quā imortalis diciē, sit vna oīum numero: ea vo per quā mortalis pro hoīum numero multiplicata, aut ꝯtra ea ꝑ quā hō mortalis est oīum hoīum vna numero sit: ea vo per quam est imortalis numerata. pꝫ ḡ hoc ꝑm trib° modis dici. Sin aūt dicaē per eādem formā, eādēqꝫ nām hoīem esse mediū. s. mortalē atqꝫ imortalē: hoc erit, vel qꝛ hō per illā erit simplr immortalis, ⁊ ſm qd mortalis: aut viceuersa, qꝛ per illā est simplr mortalis, ⁊ ſm qd immortalis. Vel 3° qꝛ per illā erit ſm qd vterqꝫ mortalis. vꝫ ⁊ imortalis: hęc Pōponi. Quę qdē ⁊ inordinate, ⁊ insufficiēter, atqꝫ obscure assignata sunt. Quare ꝯcesso pro veritate, ꝙ hō ipe sit mortalis, ⁊ immortalis: aut erit per eādē formā: vel per aliaꝫ atqꝫ aliam: si per aliā atqꝫ aliā: erit vel qa vtraqꝫ erit in hoībus numerata: tam illa, per quā hō est mortalis, q̄ꝫ illa, per quā est immortalis: vel qa in oībus vtraqꝫ est vna numero: vtpote tam ea: per quā hō est immortalis, q̄ꝫ ea, per quā est mortalis, vel qꝛ alia est vna numero in hoib° oībus: ⁊ alia numerata: siqdeꝫ in hoībus alia cōis vnaqꝫ est, alia numerata: hoc bifariā est, vel qa illa, qua hō immortalis est, vna oīum est. Alia vo per quā est mortalis, numerata: vel ꝯtra, qꝛ ea numerata est per quaꝫ imortalis, ea per quā est mortalis oīum vna numero. quo fit vt nō tribus modis, sed quatuor modis hoc sit multiplicādū: cuius ꝯriuꝫ arbitrabaē Pōpo. Sin aūt per eādē formā hō sit mortalis, ⁊ imortalis, hoc est, vel qa per eandē est simplr vterqꝫ mortalis. vꝫ ⁊ imortalis, aut qꝛ per eādē ſm qd vterqꝫ vꝫ mortalis, ⁊ imortalis: aut qꝛ per eādem est simplr ⁊ ſm qd vterqꝫ: qđ duplr esse pōt: qꝛ vel per eādē simplr imortalis, ⁊ ſm qd mortalis, aut contra per eādē simplr mortalis, ⁊ ſm qd imortalis. quare hoc 2m nō tribus sed quatuor modis dicitur: non ergo multiplicitas hęc, sex modis, sed octo dicenda est: cuius cōtrarium arbitratur Pomponi.

¶ Incertuꝫ est qd de huāna aīa senserit Auer. nec in his, q̄ ipe dicit de itellectiua aīa: sibi vbiqꝫ ꝯstat. Cap. IIII.

Cōtra ea que ca. 3°. ponitur.

P Ostea Pōpo. (ꝑmissa humanę naturę multiplicitate) de mēte Auer. aīaꝫ in hoīe duplicem ꝯstituit. Alterā intellectiuā, per quā hō imortalis est. Alterā mortalē, per quaꝫ mortalis videē. Aīam qdē intellectiuā de illius mēte esse vnā numero in hoib° oībus tradit: eam vo, per quā hō mortalis est, asserit pro hoīum numero multiplicari. Moueē ad hęc, ex eo, qa Ari. vbiqꝫ intellectū impmixtū, immaīalē effecit, quo fit vt ęternus sit, ⁊ vnus numero. cęteras aīas sensitiuā, ⁊ vegetatiuā fecit istrūarias, quare ⁊ mortales. Quę qdem opinio nō Auer. sed Cādauēsis est, qui ⁊ intellectū, ⁊ itellectiuā aīam vnā numero in hoībus posuit argumēto vꝫ qꝛ est impmixta, imortalis, ⁊ ęterna. Nō.n. fieri pōt, vt in ęternis indiuiduū numero multipliceē sub eadē specie. Qđ vo incertuꝫ sit qd de itellectiua aīa velit Auer. nō est difficile demōstrare. Si per eius sectatores pauerimus. nā iter itellectū ⁊ itellectiuā aīaꝫ nō paruā sectatores drīaꝫ fecerūt, qñquidē itellectiuā aīaꝫ totū qđdā esse dicūt ex itellectu, atqꝫ sensitiuo vegetatiuoqꝫ ꝯstitutum. Intellectū vo itellectiuę aīç partē. Fingūt.n. eē itellectū quasi semiaīaꝫ: ꝙ sit itellectiuę aīç medietas, totū vo, qđ ex semine traduciē, esse alterā itellectiuę aīç medietatē: ex qb° quasi semiaīab°, resultat tota itellectiua aīa: quę qdeꝫ numeraē in hoib°: lꝫ itellect°, qui est illius semiaīa, vnus numero sit in oībus: quā opinionē Suggerius, ⁊ Rogeri° vterqꝫ Bacconitanus, ad Auer. mētem tradūt. Vlitoniēsis vo acutissimus doctor, intellectū vnū oīum, aīam itellectiuā numeratā pro hoīuꝫ numero asserēs, dicit ad mētē Auer. itellectū esse ꝑmo ⁊ ꝑ se formā informātē nām cōeꝫ (quā supponit eē rem cōeꝫ oībus indiuiduis) ⁊ ab illis diuersas. Scđario vo formā oīum indiuiduoꝝ: pro quoꝝ numero itellectiua aīa multiplicaē, itellectu existēte vno oīum. enitiē aūt oīa Auer. vba ad hāc opinionē reducē, vt legētib° quę ille dicit, pꝫ. Joānes Bacconitanus meo iudicio cęteroꝝ Aueroistarū Princeps tradit ad Auer. mētē intellectū nobis bifariā copulari, vno quidē numero: quo sit nr̄a potētia, per quā intelligimus: quā copulationē spiritualē esse dicit, atqꝫ virtualē, quatenus per hāc intellectus efficitur nobis, quasi spūs, siue forma, atqꝫ potētia, siue vtus.

Opi. Cādauēsis.

Rogeri. ⁊ Suggerij opi.

Vlitoniēsis opio.

Joā. bac. opinio. 2. sentē. lib. di. 20°. q. vnica.

fiue ṽtus. Altero ṽo, quo ĩtellect⁹ ad phãtaſmata copula-
tur, vt ad obiecta, quoꝝ intẽtiones recipit actu im mãles
ṽtute ĩtellect⁹ agẽtis: q̄cq̄d ille ſit ſiue deus ſiue alia res.
Et quouis mõ ĩtellect⁹ copulet̃ homini, ſemp̄ ipſe vnus
oium eſt. Intellectiua autẽ aĩa (vt ingt) plures. p3 ergo
An ĩtellr̃ τ aĩa diſ-ferant. Tex. c. 3. Auer. ſectatores nõ paruã ĩter ĩtellectũ, τ ĩtellectiuã aĩaȝ
diſtiam effeciſſe. Quã etiã veteres diſcernũt, naȝ (vt Ari.
ingt in p̄° de aĩa lib.) Anaxagoras videt̃ alteꝝ dicẽ aĩaȝ,
τ ĩtellectũ, cuius opinionẽ laudat. Quãobreȝ, dicẽ ſoliti
ſumus, Auer. ṽba poſſe ad oẽs opiones accõmodari. naȝ
vbi ipſe intellectiuã aĩam diceret vnã numero oiuȝ: p er
aĩam, nõ totã, ſed semiaĩaȝ ĩtelligit, hoc eſt ĩtellectũ: qui
differt ab humana aĩa, vt pars a toto. Ubi ṽo rõnalẽ nõ
vnam, ſed ĩtellectũ vnũ fecit: intellectiuã totã intellexit:
quę ↄſtat p̄te ĩtrinſec⁹ accedẽte, τ p̄te ĩtrinſec⁹ deducta.
p3 ḡ incertũ eẽ, q̄d de humana aĩa ſenſerit Auer. cum ad
ei⁹ mẽtẽ hoĩ Auer. interp̄tes differãt, nã aliq ſolũ ĩtellm̃
ĩmortalẽ: aliq intellectiuã aĩaȝ ĩmortalẽ aſſerãt. Incõſul-
te ḡ Põpon. p̄tulit opinionẽ Auer. cuȝ nõ ſit omniũ: qui
Auer. ĩterp̄tant̃: ſed Candanẽſis. Nolo tñ te ignorare in
lib. de ĩtellectu multa pro opinione Auer. ſcripſiſſe: nup-
rime ṽo in his cõmẽtariis, quę nũc cõfecim⁹ in libris de
aĩa: hac rõne, quę ſit Auer. mens, nunc diſſerẽ p̄termitti-
mus: cum ĩtẽtio nr̃a ſit ſolũ diſputare ea quę dicit in hoc
libello Põpo. qui de aĩę ĩmortalitate inſcribit̃.

Themiſtius de anima intellectiua q̄d ſentit, incertum
eſt: nec poteſt eadem ſentire, que Auerro. ſed in q̄pluri-
mis differt. Cap. V.

Cõtra ea que in c°. 3° ſunt. Pomponacius capite eodẽ arbitrat̃ Them. τ
Auer. ↄcorditer ĩtellectiuã aĩaȝ poſuiſſe rea-
liter diſtingui ab aĩa corruptibili, verũ ipſaȝ
eſſe vnã numero in oibus hoibus. Mortalẽ
ṽo multiplicatam. Quę res nec eſt certa: nec
(vt oſtẽdã) in oibus ſunt ↄcordes. Qđ q̄dẽ incertuȝ ſit,
q̄d Them. velit, per eos, qui euȝ ſectant̃, atq̄ interp̄tan-
Que tho. ḋ Them. tur, p̄curramus. Thomas igit̃, cuius ingeniũ, atq̄ doctri
nam ſemp̄ magnifecimus: nõ minus iuſtus, q̄ verus in-
terpres eo libello de ĩtellectu, quẽ aduerſus Auer. cõſcri-
pſit, tradit de Themiſtij, τ Theophraſti decreto intelle-
ctuȝ, intellectiuãq̄ȝ aĩam formã eſſe informãtẽ humani
corpis: τ nomẽ τ ſpẽm illi p̄chẽtẽ: addit agẽtẽ pro nume
ro hoium multiplicari: agẽteȝ dico nõ eum: qui eſt quaſi
ſol: qui eſt oium hoium vnus numero: quẽ Themiſtius
deuȝ eẽ arbitrat̃: ſed eum, qui ſimul illuminãs eſt, τ illu-
minat⁹. Hic enim pro numero hoium multiplicat̃, eſtq̄ȝ
cuiq̄ȝ homini p̄prius intellect⁹: qui cum ĩtellectu patibili
ĩtellectiuã aĩaȝ cuiq̄ homini p̄priã ↄſtituẽs. nec hęc opi-
Cap. 3°. nio diſſonat ṽbis Themiſtij. Tertio. n. de aĩa lib. clariſſi
me tradit agẽtes ĩtellectus h⁹ multiplicari pro hominũ
numero. Unde ex his, τ aliis quę diuus Expoſitor colle-
git, de mẽte Themiſtij aſſerit. Intellectiuã aĩam eẽ for-
maȝ hoĩs vere informãtẽ: τ q̄dẽ talẽ cuius duę p̄tes, ſiue
Que Albertus de Themi. ṽtutes ſunt intellect⁹ agẽs, τ poſſibilis. Albert⁹ ṽo cogno
mẽto magnus, τ in lib. de intellectu, τ ĩtelligibili: τ in di-
greſſionibus tertij libri de aĩa: de Themiſtij ſnĩa tradit
intellectũ agẽtẽ multiplicatũ, eſſe lumẽ q̄dã ↄternũ: qđ
(vt in ſubiecto) eſt in ĩtellectu poſſibili ab ĩtellectu illu-
minãte p̄grediẽs. Tale lumẽ Themiſtius (vt ingt) eſt
illuſtrãs, τ illuſtratũ: illuſtrat̃ eniȝ ab agẽte. Illuſtrat ṽo
poſſibilẽ ĩtellectũ: quo fit (vt ſm̃ Alber.) Themiſti⁹ ve-
lit intellectiuã aĩam eſſe poſſibilẽ ĩtellectũ per h⁹ lumen
illuſtratũ: τ nõ ſolum hoĩs formã, ſed eidẽ nomẽ τ ſpẽm
q̄ Simp. ḋ Them. p̄bere. Simplici⁹ bonus Themiſtij ĩterp̄res, tradit ad il
lius mẽtẽ ex cõi intellectu, τ corpore aĩal humanũ ↄfici,
appellat cõeȝ intellectũ, Themiſtius, id, qđ Simplicius
dianoeaȝ, Auer. cogitatiuã appellat. Eſt. n. cõis intellect⁹
humani aĩalis forma, τ q̄dẽ informãs. Hoiem ṽo Sim-
plicius ↄſtare dicit ex ĩtellectu, τ eiuſmodi humano aĩa-
li. naȝ cõis ĩtellect⁹ materie adueniẽs humanũ aĩal facit,
huic aĩali ĩtellect⁹ extrinſecus accedẽs ↄſtituit hoieȝ: hęc
Simplicius. Plotinus ṽo, qui (vt dicũt iuniores) in pau- que plo-tin⁹ ḋ mẽ de Them.
cis diſſentit a Themiſtio in his, quę de aĩa ſcribit, tradit
vnicuiq̄ȝ homini aſſignãdã eſſe duplicẽ aĩaȝ, alterã qui-
dẽ quaſi vitã: quã Themiſtius vbiq̄ȝ aĩationẽ appellat:
alterã quaſi aĩanteȝ, viuificãtẽq̄ȝ: e qua aĩatio in corpus
p̄ficiſcit̃: ab aĩa viuificãte hõ eſt rõnalis, τ intelligẽs: ab
aĩa viuificata eſt aĩal τ viuẽs: dico ſm̃ vitã hoĩs p̄priaȝ:
eſt vtraq̄ȝ pro numero hoium numerata: verũ quę viui-
ficat ↄterna eſt, quę viuificat̃: corrũpit̃, atq̄ cum corpo-
re naſcit̃, τ abolet̃. p3 ergo ex expoſitorib⁹ q̄d velit The
miſtius, incertũ eẽ. Ex his ṽo: quę ip̄e dicit, lõge facilius
eadẽ incertitudo colligit̃. nã p̄mo de aĩa clariſſime duas Cap. 23.
aĩas in hoĩe vnoquoq̄ȝ collocat, alterã quaſi vitã, aĩatio-
nẽq̄ȝ: per quã hõ aĩal eſt humanũ: alterã quaſi aĩantẽ vi-
uificãtẽq̄ȝ: e qua illa aĩa p̄ficiſcitur ab hac hõ eſt hõ: hęc
aĩans atq̄ viuificãs eſt vna oium hoium: imo eſt totius
mũdi aĩa: imo forma formaꝝ: cum ab hac oẽs aliaȝ rerũ
formę p̄ficiſcant̃: aĩa ṽo aĩata numerata. Ex his p3 non
eodẽ modo hãc eſſe formam hoĩs, quo Auer. intellectiuã
aĩam, ſeu intellectũ aſſerit formã hoĩs. Hęc. n. quę aĩans
dicit̃, forma eſt hoĩs: nõ q̄dẽ dans eẽ formalr̃, hoc eſt in-
formãs, ſ3 quaſi ↄgnoce, eo modo, quo effectrix cauſa, τ
creatrix eſſe p̄bet ei: qđ efficit, τ creat. At Auer. hoc pacto
nec ĩtellectũ, nec ĩtellectiuã aĩam dicit homini dare eſſe.
Hãc poſitionẽ τ ſi p̄mo de aĩa Themiſtius clariſſime p̄- Cap. 23.
fiteat̃. 3° q̄ illã expſſit Auer. etiã hãc poſitionẽ illi im- Cap. 33°.
ponit 12° diuinę ſcientię lib. τ 7° eiuſdẽ. At 3° lib. de aĩa Cõmẽ. 18.
Themiſtius negat aĩam, quę vitã p̄bet: eẽ vnã: ſed agẽtẽ Cõmẽ. 31°.
ĩtellectũ dicit oiuȝ hoiuȝ vnũ numero: intellectũ ṽo: quẽ Cap. 3°.
cõem appellat (quẽ alibi vitã) τ aĩationẽ nũcupat⁹ mul-
tiplicari. Sed q̄uis modo dicat̃: Auer. differt a Themi-
ſtio: cum nec ĩtellectũ, nec ĩtellectiuã aĩam velit dare eẽ
homini eo modo, quo Themiſtius autumat. Nõ. n. ↄce-
deret Auer. intellectũ vel ĩtellectiuã aĩaȝ in humano cor
pore aĩationes, τ vitas efficẽ: vel creare. Auer. eiȝ vel aſ-
ſereret ĩtellectũ ſolũ opationẽ homini dare, eẽq̄ illi for-
mã opantẽ: vel dare illi eẽ formalr̃, eſſeq̄ȝ illi formã ĩfor
mãtẽ. Formã ṽo formãtẽ, vel aĩaȝ aĩantẽ intellectũ eſſe
homini nunq̄ (vt arbitror) diceret: vt expſſe ſcribit 7° Cõmẽ. 31°.
diuinę ſciẽtię lib. τ 12° eiuſdẽ. p3 ergo incertũ eẽ q̄d The Cõmẽ. 18.
miſtius velit de aĩa (τ q̄uis modo velit) cuȝ Auer. decre
tis minime ſtare poſſe. Qui ṽo luculenter expoſitas, aut
Themiſtij, aut Auer. aut alioꝝ poſitiones deſideraret, τ
quãtũ pro illis dici põt: diligẽter librũ nr̃m de intellectu
plegat, τ curioſe ruminet. Nihil enim in eo lib° p̄termiſi
mus, qđ iis opinionib⁹ eſſet vtile. Hic aũt raptim p̄curri-
mus: cum noſtra intẽtio ſit reuidẽ Põpo. libellum: τ q̄d
de eo ſenſerim ad te ſcribere.

Primũ τ p̄ncipale arg^m: qđ Põpo. ex ṽbis Ari. inducit
aduerſus poſitionẽ Auer. ab eo fictã. Cap. VI.

Viſum eſt hactenus Põpo. poſitionẽ, quaȝ di- De his q̄ 4° capl°. Põp. dic.
xit eẽ Auer. τ Themiſtij, eẽ ab eo vel fictaȝ,
vel eſſe incertũ q̄d vterq̄ ſentit: ſed ↄceſſa ſi
bi illa opione, vt videamus quãtũ ei⁹ rõnes
valeãt: inducemus rõnes eius per ordineȝ, τ
dilucide quidẽ: nam ipſe illas ↄfuſe, atq̄ obſcure p̄tulit:
initio nobis ſumpto, a p̄° argumẽto. Põpon. itaq̄ ſumit
ex ṽbis Ariſt. intellectiuã aĩam, intellectũq̄ ſpm̃ nullaȝ
opationẽ hĩe penit⁹ a corpore abſolutã: q̄n e corpore de-
pendeat, vel tanq̄ a ſubto, vel tanq̄ ab obto: vel vtroq̄

lib:ꝑ.tex. cõ.ꝑmi. modo. Declarauimus aũt nos in Cõmẽtarijs de aia ve/teribus:quę in iuuẽta ꝯscripsimus: qd e corpore depẽdẽ sit tanq̃ ab obiecto, ⁊ qd depẽdẽ tanq̃ a subiecto. Nunc vo nobis sit satis hoc, qd Põpoñ. assumit, ex his quę ipe dicit, ꝓbare: naʒ si quã opationẽ talẽ hẽret, esset ipsuʒ in/telligere: sed ꝙ nõ sit itelligẽ opatio talis, ꝓbat̃ ex eo: qꝛ
ꝑ° de aia tex.cõ.12. (vt Ari. inqt) intelligẽ aut est phãtasia, aut nõ sine phã/tasia: vnde q̃uis in ꝑmo de aia cõditionaliter loquat̃. 3°
T.cõ.39. vo de aia lib. absolute tradit ipm intelligẽ fieri nõ posse absq; ipo phãtasmate: quo fit (vt intellect⁹ nullã subeat opationẽ penitus a corpore abiũctã) qn illa aliqua rõne e corpore depẽdeat: quo argumẽto relingtur itellectiuaʒ aiam nõ eẽ ẽm eẽ a corpore abiũctaʒ: imo seqtur ipsam eẽ simpl'r corruptibilẽ, cum nulla sibi competat opatio e corpore penit⁹ abiũcta. Cętera quę Põpoñ. adycit, cum ad rem faciãt minime; bona frõte ptcrimus. Declaraui/
ꝑ° de aia. Tex.c.12. mus enim in Cõmẽtarijs veteribus, quę in libris de aia ꝯscripsimus, quo nam pacto valeat illa ꝯsequẽtia Auer. Si intelligẽ nõ est nisi cum imaginatione, tũc intellect⁹ erit gñalis, ⁊ corruptibilis. Hãc enim Põpo. nõ exposuit eo mõ: quo Auer. loqt̃: sʒ de ea ad cõmẽtaria te mitto.

Dilucidatio eius solutionis, quã ad ꝑmũ argumẽtũ af/fert Põpoñ. in qua exponit̃ multiplex aię cõsideratio, ⁊ multiplex opandi ratio. Cap. VII.

Ad hoc argumẽtũ Põpoñ. inducit rñsionẽ: quę bñ intellecta põt ad argumẽtũ satisfa/cere: de qua postea in resumptionibus eoꝝ, quę dicẽtur ab eo diligẽtius disputabit̃. At nũc dicamus itellectiuã aiam trifariã cõsi/derari posse, aut in se, vtpote in illo ꝑori, in quo, ⁊ huma/naʒ sphęrã, ⁊ quãlibet humanę sphęrę parte ꝑcedit. Aut in illo priori in quo ꝑcedit singulas ptes humanę sphęrę partẽ: sed est simul cum sphęra, illi vt aia copulata. Aut tertio ꝯsiderari põt respectu cuiusq; sphęrę partis, vt re/spectu mei, vel tui: tũc ex hac distĩone rñsio erit aię intel/lectiuę eẽ tres opationes: aliã quę ei cõpetit in illo prio/ri: in quo ipsa sphęraʒ ꝑcedit: quęcũq; illa sit: de qua po/stea: aliaʒ, quę illi cõpetit, vt est sphęrę aia, vtpote in illo priori, in quo ꝑcedit singulaʒ sphęrę partẽ: aliaʒ, quę illi cõpetit vt copulatę alicui sphęrę parti vtpote mihi, vel tibi. Opatio qdẽ, quę intellectiuę aię cõpetit in illo prio/ri, quo ꝑcedit sphęraʒ: est simpliciter ęterna: atq; e corpe omni rõne abiũcta: opatio vo: quę sibi cõpetit, vt sphęrę copulat̃: est ęterna ẽm successionẽ, atq; spẽm, ⁊ ẽm quid corruptibilis: opatio vo, quę cõpetit aię, vt copulat̃ mi/hi, vel tibi: est penitus corruptibilis: ẽm quid ęterna. Ad formã igit̃ patet qd Põpoñ. assumpsit: falsum eẽ: nã sup/ponit intellectũ nullã hẽre opationẽ penitus separatã: cu/ius oppositũ ex distinctiõe pʒ: ⁊ cum dicit̃: si quã habet: illa est intelligẽ: ꝯcederet illius opionis defensor: illaʒ eẽ ipm intelligẽ, sed nõ omni modo simpliũ: sed solũ qd sibi cõpetit in illo priori: in quo ipsa ꝑcedit sphęrã. Intelligẽ vo, qd est phãtasia, aut nõ sine phãtasia, est intelligẽ, qd illi cõpetit vt est sphęrę copulata: vel sphęrę parti huic, vel illi. Hoc enim est aut phantasia, aut non sine phanta/sia. Hęc breuiter de respõsione.

Põpoñ. obiectio ꝑma: qua ꝓbat nullam eẽ animę ope/rationem penitus abiũctam. Cap. VIII.

Sed refutare enitit̃ Põpoñ. rñsionem hãc, lʒ obscure: naʒ definitio ei: cuius est definitio, ẽm eẽ cõpetit: sed eẽ actum corporis physici organici est intellectiuę alę definitio: saltem ẽm cõem rõnẽ: ergo eẽ actũ corporis ẽm eẽ competit itellectiuę aię: qd si itellectus itellectiuaq; aia ẽm esse erit actus corporis physici: fit, vt nulla sibi cõpe/tat operatio penitus abiũcta, quẽadmodum nec ipsa esse potest e corpore abiuncta ẽm esse.

Defensio prioris rñsionis, quã affert Põpo. quo aię est aliqua opatio: vbi exponit̃ penit⁹ abiũcta. Cap. IX.

Inducit post hęc breuibus Põpoñ. Ad hãc re/futationem solutionẽ: ex eo: ꝙ itellectiua aia
est vna intelligẽtiaꝝ, lʒ infima: vt 3° de aia li° Cõmẽ.19.
scribit Auer. At intelligẽtia quęlibet bifariã ꝯsiderari põt. Uno quidẽ modo in se, hoc est in illo priori: in quo copulationeʒ cum sphęris ꝑcedit: in quo priori ipsa est itellectus intelligẽs per eẽntiaʒ supio/ris intelligẽtię. Alio vo in ordine ad eam sphęraʒ: quam actuat: ⁊ hoc pacto est aia, atq; actus corporis physici: cõ/stitum vo ex ipsa, ⁊ corpore est aial: lʒ ęquoce. Ad formã ergo pʒ solutio: nã intellectiua aia in illo priori: in quo ꝑ/cedit sphęrã: nõ est aia, nec physici corporis actus: sʒ cuʒ ꝯsiderat̃ ipsa vt actuat sphęrã, est aia: atq; corporis act⁹. Cõcedit̃ tamẽ eẽ actum corporis cõpetẽ intellectiuę alę ẽm eẽ: etiã quouis modo ꝯsideret̃: lʒ nõ ẽm rõneʒ: sicuti rõnali aiali competit, ⁊ homini sub rõne aialis ẽm rem: quatenus homo, ⁊ hõ, vt aial ẽm esse idẽ est: nõ tamẽ ho/mini cõpetit per rõneʒ aialis. Sic enim omni aiali cõpe/teret: vnde lʒ aia intellectiua, ⁊ aia intellectiua, vt itelle/ctiua idẽ sint re: ⁊ eẽ actũ corpis ẽm rem cõpetat alę in/tellectiuę, ⁊ aię intellectiuę vt intellectiua: tamẽ eẽ actũ corporis nõ cõpetit aię itellectiuę per rõneʒ intelligẽtię. ergo ei põt cõpetẽ aliqua opatio prior, vt cõsiderat̃ sub rõne prioris: veluti homini cõpetit aliqua opatio prior, vtpote ipsuʒ sentire quatenus cõsiderari põt sub aliqua priori rõne, vʒ vt aial est: lʒ ẽm rem hõ ⁊ aial idẽ sint.

Excerptũ Põpoñ. ex has distinctione, per qd declarãt qdã, quo de itellectiua aia agit metaphysicus. Cap. X.

Ex distinctione ergo ꝓposita vsitata illa (vt inqt Põpoñ.) dubitatio eliditur: sit ne intel/lectiua aia de nãli, an de metaphysica ꝯside/
ratiõe: qñqdẽ Ari. li° de ptibus aialiũ ꝑ lter Cap.ꝑ.
metaphysice ꝯsideratã illaʒ reponat. Elidit̃ eiʒ (vt ait) ex eo: qꝛ itellectiua aia, vt itellĩs est, ⁊ vt ꝯside/rat̃ in illo ꝑori, in quo ꝑcedit sphęrã, hoc est, vt vna itelli/gẽtiaꝝ: quę itelligit per subaʒ, atq; essentiã supioris itel/ligẽtię: inter cõsiderata a metaphysico reponẽda est: sin/aũt (vt aia cõsideret̃) vt videlʒ actuat humanã sphęrã: sic inter nãlis phię partes statuenda est, ita vt vnica sit,
vt Auer. inquit in libris Methеoroꝝ: ⁊ vt de itellectiua Cap.ꝑ.
aia dictũ est, de cęteris cęlestibus aiabus est dicẽdũ: sig/dem illę, vt actus sunt nãlis corporis, inter physice cõsi/derata: vt intellect⁹ per eẽntiã supioris intelligẽtes, inter metaphysice cõsiderata reponẽdę sunt. patet ergo ex di/stinctione vsitatę q. dilucidatio.

Refutatio Põpoñ. aduersus excerptum: ⁊ ꝯtra distin/ctionẽ, ex qua excerptũ deducitur. Cap. XI.

Qbiter igit̃ refutare enititur excerptũ, ⁊ ꝑnci/palẽ rñsionẽ: excerptũ quidẽ: qa si de intelle/ctiua aia idẽ iudicium est, sicuti de intelligẽ/tijs: quãdo Arist. 12° diuinę sciẽtię lib. egisset de intelligẽtijs: de intellectiua aia agẽ debue/rat: aliogn mancus fuisset. P. Uniuersę cõsiderationis
physicę intellectiuã aiam terminũ cõstituit Ari. lib. phy/ T.cõ.26.
sicę auscultatiõis scdo. Nõ enim in cognitione rerũ phy/sicarũ intellectiuã aiam fecit terminũ: quo ad qa est: cuʒ physica cognitio, qa res est vsq; ad deuʒ ipm diffundat̃. Erit ergo terminus in cognitione qd est: quare q̃dq̃dest intellectiuę aię in nãli phia agẽda erit: hęc aduersus ex/cerptũ. Aduersus vo rñsionẽ principalẽ ex eo argumẽta/tur: qa vni⁹ eiusdẽq; naturę specie, vn⁹ est specie opandi

modus:

modum:nō ergo pōt aīa intellectiua intelligē intellectiōez e corpore depēdētē:et absolutā a corpore nisi vna natura duo eē haberet:dixi vnus specie est operandi modus, quia eiusdē naturę numero vel specie alia atq; alia rōne, possit esse diuersi modi operādi genē: vt lunaris aīę, quatenus aīa est, est mouere celū: quatenus intelligētia est intelligē: at nullius intelligētię est diuersus operandi modus specie. Nō ergo pōt intellectiua aīa intelligē intellectionē depēdētē a corpore:et intellectionē absolutā a corpore. Uidetur aūt Achilles hoc argumētū aduersus dictā missionē: nō tū huius achillei argumēti Pōponacius inuētor est,

q.x. argumēto.8. Sigdez diuus Thomas, qui in disputatiōib⁹ nihil intactū reliquit: clarissime hoc argumētū expōsuit in qōnibus de aīa. P. Cōtra eādez missionē seqtur vnā nām sm vnū modū de eodē obiecto hēe vnaz numero intellectionē: et sm aliū modū infinitas: qd videt incredibile: et deducit argumētū: nam per modū quo intelligit aīa nō depēdendo a corpore: intelligit vnicā intellectionē eternā deum: per modū vō, quo intelligit depēdēdo a corpore, intelligit idē obiectū. videlz deum per infinitas intellectiōes: quatenus infiniti homines deum intellexerūt, et intelligent. Hec contra respōsionem.

Resumptiones de nouo differēdę circa hec, quę Pōp. tetigit in primo argumento. Cap. XII.

Post hec (vt videat quid hū: Pōpon. in argumēto assumpserit) quedā denuo diligēti⁹ resumēda sunt. Et primo an sit intellectiuę aīę aliqua operatio penitus e corpore abiūcta. Secūdo dato q nulla sit intellectiuę aīę operatio e corpore absoluta, verū ex ipso intelligē, qd nō sine phātasmate est, possit cōuinci, probariq; intellectiuā aīam eē e corpore sm esse, et eēntiā abstractā, absolutā, atqz independētē: vt Auer. autumat. Tertio si de intellectiua aīa, metaphysicus, an physicus agē debeat: qd erat exceptū: quibus patebit quātum valeat pm Pōpo. argumētum.

Aliqua operatio est intellectiuę aīę penitus e corpore abiūcta: et aliqua nō sine corpore, sm Auer. Them. Simpliciū. Theophrastū, et cōplures alios. Cap. XIII.

His resumptis ergo differēdū est, et quidē non pro veritate: quia in fine de veritate dicemus: sed pro opinione eorum: quā Pōpon. refutare enitit. et pmo an aliqua aīę intellectiuę operatio sit: quę nulla prorsus rōne e corpore dependeat: et de mēte Auer. Themistij, Simplicij, et Theophrasti tenemus pmo, q est aīę intellectiuę operatio quedaz: quę nulla prsus rōne e corpore ipso depēdet, hoc est nec obiectiue: siue effectiue: nec subiectiue, siue organice: nec dispositiue. Et quę sit hec operatio sm istos dicemus

Cōmē.36. postea. Auer. itaq; 3° de aīa lib. quum quesisset an intellectus corpori vnitus substas separatas intelligē possit: ostēdit. q. hāc non eē definiēdā, nisi prius definiat an intellectus in se illas intelligē possit: et huius ordinis cā est (vt inquit) quia intellect⁹ prius est in se, q sit in nobis: ergo necessariū est pscire an intellect⁹ in illo priori, in quo est in se, illos intelligat, et postea an cum in nobis est, illas intelligere possit. Talē ergo in his qōnibus ordinem Auer. nō assignasset, nisi arbitratus eēt intellectū in se, hoc est in illo priori: in quo est in se ante sphęrā: intelligē posset substātias separatas per eēntias illarū intellectionē. s. penit⁹

Cap.51. e corpore abiūctā: Them. insup 3° de aīa lib. probauit intellectū in se intelligē illas substas loco a minori, quia. s. pōt intelligere māles abstrahēdo a mā: ergo maxime abstractas: qd nō eēt, nisi aliqua operatio ipsi intellectui cōpeteret, vt in se ɔsiderato. Accedit ad hec q intellectus est in-

Cōmē.19. fima intelligētiarū (vt Auer. inqt 3° de aīa lib.) ergo intelligit et operat, vt cetere operant. At cetere superiores intelligūt per eēntias illarū: hoc est intellectiōe penit⁹ a corpore abiuncta: ergo intellectui assignāda est aliqua operatio penitus e corpore, corporalibusqz rebus abiūcta. Quaz partē Theophrastus aptissime asserit eo videlz lib. quē de intellectu, et intelligibili ɔscripsit. Simplicius vō vir doctissimus, cum de triplici intellectu distinguisset, intellectū, quo dianoetica participat, asserit intelligē superiores substātias in se: antequam dianoetica eo participet: vt legēti ea cōmētaria patet: quę 3° de aīa cōfecit. Ex his oēs, qui Auer. sequūtur: asserūt intellectū hēe duplicē intellectionē, operationēq; alterā: quę sibi cōpetit, vt est substa separata, et intelligētiarū vna: et hec est intelligē se per eēntiā propriā: et superiores per eēntias superiorū: hec intellectio dicit eē prima intellect⁹ operatio, e corpore, corporalibusq; rebus penitus abiuncta: q nec depēdeat a corpore tanquam a subiecto: nec tanquam ab obiecto: nec dispositiue, nec principalr. Et dicitur pma, q sibi cōpetit in se: et in illo priori, in quo ipsa est substa separata, et perfecta: et antequam ipsa humanę sphęrę vniat. Altera vō est intellect⁹ operatio, quę sibi cōpetit, vt est sphęrę aīa: quę lz nō depēdeat a corpore corporalibusq; rebus, vt a subiecto: depēdet saltē a corpore, aut obiectiue: aut effectiue, aut dispositiue: quę secūda dicit: q sibi cōpetit non in illo priori: in quo intellect⁹ est substātia perfecta: sed in scdo loco: cum ipsa effecta est aīa hoīs, atqz humanę sphęrę vtraq; operatio dicit intelligē: verū pma penitus abiuncta est, secūda vō non sine phātasmate: qd est corporis, vel corporalis rei, vt obiecti: et corporis, vt subiecti. de hoc intelligere, qd intellectui cōpetit, vt hoīs aīa est, Arist. inqt eē phātasiam: aut nō sine phātasia: de hoc etiā inqt intelligē nequaquam sine phātasmate eē. Qd si ita est, nō erit nobis difficile argumēta Pōpon. quę contra hec cōfecit, refellē. Cum enim dicebat vnius naturę nō posse esse duos operandi modos sm spēm differētes: recte dicit: quoniā lz rei, quę intellectiua aīa est: duę sint operationes specie distinctę: vt intelligere per abstractionez, et per eēntiā rerum: quas intelligit: vtraqz tamē intellectio subit eūdē specie intelligēdi moduz: qui est: vt intellect⁹ intelligat intelligibilia: quę actu sunt intellecta: siue illa sint et phātasmatibus ipsis accepta: siue aliunde: ergo lz res quę est intellect⁹, et aīa hoīs intellectiua, superiores substātias intelligat per illarū eēntias, et hec terrena per abstractionē: oīa intelligit per eundē modū, vt diuus Thomas inqt, inquantū sunt actu abstracta, actuqz intelligibilia. Qd vō inferebat eandē naturā de obiecto eodē habere vnā numero eternā intellectionē: et infinitas numero: Auerroes nō incredibile: sed necessariū esse arbitrat. nam intellect⁹, quo est substātia separata: et vna intelligētiarū: intelligit deū vna numero intellectiōe: quę est ipse deus: quia per illius eēntiā. quo vō est hoīs aīa: cuz vt sic, sit aīa infinitorū hoīum sibiinuicē succedētiū in eādē intellectionē dei: intelligit deum infinitis intellectiōibus, quę nō sunt deus: sed ipsius dei effectus: qd ergo Pōpo. arbitratur esse absurdum, Auer. necessariū esse contēdit. Et de prima respōsione hactenus. q. de aīa. q.x.i sol. ad 8m.

Dato q nulla sit intellectiuę aīę operatio e corpore penitus absoluta: ex ipso intelligē, et velle, qd nō sine phantasmate est: probari pōt aīaz esse e corpore separabilē ab eodēqz subiectiue minime depēdē: et rursus exponūtur in verba Arist. primo de aīa. Cap. XIIII.

Patet ergo intellectiuā aīam, quę infima intelligētiarū est, et in illo priori: in quo ipsa pcedit sphęraz, hēe operationē propriam: quę nulla ratione e corpore depēdet, cuiusmodi est intelligere: quo intelligit substas superiores, per eēn-

tiā illa℞:ſed ꝯceſſo ei, ꝙ intellect⁹ talē opatonē non ha/
beat:dico adhuc duplici via venari poſſe itellectiuā aīa3
eē e corpore, tanꝙ e ſubiecto pęnit⁹ independētē:p̄⁹ quidē
ex pte ipſius intelligē: vbi aīaduertēdū eſt, aliquam eſſe
opationē, quę l3 ab eo ſubiecto, in quo recipiť nullā3 ha/
beat variationē, alia3 quā ab eo agēte, a quo agiť: tn̄ ali/
qua eſt opatio alicuius ſubiecti: quę a ſubiecto, in quo re
cipiť, variationē accipit: quęq3 aliter ſe habet (vt in ſub/
iecto: aliter) vt ab agēte. vbi cā, calefactio in ligno, i quo
recipiť: eodē modo ſe habet: vt in agēte, e quo agiť: qm̄
vtrobiq3 forma mālis. At color in pariete aliter ſe ha/
bet, ⁊ aliter in viſu: in quo recipiť. In pariete eni3 a quo
agiť: eſt forma realis: in viſu eſt intētio, atq3 illius ſilitu/
do. p3 ergo opationē alicuius ſubiecti bifariā eē: aut quę
non aliter in ſubiecto ſe habet, ꝙ in agēte: aut quę aliter
in ſubiecto recipiť, ꝙ in agēte eſt: tūc ex hac diſtōne faci
le p3 intellectiuā aīam penitus e ſubiecto eē indepēden/
tē: intelligē. n. vt recipiť in intellectiua aīa eſt opatio ab/
ſtracta, immālis, ⁊ vlis ſaltē participatiōe: nō. n. per eēn/
tiā eſt abſtracta, nec per eēntiā eſt imālis, vliſq3: ga tunc
intellecta eēnt ideę vel formę per eēntiā ſeparatę: vel igi
tur participatione aię intellectiuę eſt talis: vel participa/
tione alterius intellectionis: non participatione alterius
intellectionis. Sic enim de illa vlterius quęreretur: vel
oportet venire ad aīam itellectiuam, cuius participatiōe
ſit abſtracta. Qđ ſi participatione itellectiuę aię ipm in/
telligē ſit vle, abſtractū, atq3 imāle: aīa ipſa per eēntia3
erit imālis, abſtracta, ⁊ vlis. Qđ aūt per eſſentiā eſt imā/
le, vle, ⁊ abſtractu3: e corpore depēdē nō pōt, vt a ſubie/
cto: p3 ergo intellectiuā aīam eē pęnitus e corpore abſtra
ctā vt a ſubiecto ex eo videl3: q2 ei⁹ opatio aliter ab ipſa
eſt: ꝙ in agēte ſit. Quare l3 ipm itelligē nō ſit abſq3 phā/
taſmate, ga tamē aliter eſt in intellectu: ⁊ aliter in phan/
taſmatibus, ideo ſtat intelligē eē nō ſine phantaſmate: ⁊
intellectiuā aīam, participatiōe cuius eſt abſtractū, vle,
⁊ immāle: eē ſimplr e corpore indepēdēte3. rurſus ſtabit
intellectiuā aīam participatiōe cuius ipm itelligē eſt ab
ſtractu3: eē magis, ⁊ per eēntiā abſtractā: qn̄quidē omne
tale per participationē reduciť ad aliqđ tale per eēntia3:
ergo l3 ipm intelligē nō ſit ſine corpore, aīa intellectiua
Tex. c. 13. eſt e corpe, ſimplr indepēdēs. ¶ His dilucidatis, videa
mus Ari. vba, quę lib⁹ de aīa p̄mo ſic hn̄tur: ſigdē igitur
eſt aię operū: aut paſſionū ꝑpria: ꝯtingit vtiq3 ipſam ſe/
parari: ſi vo nullū eſt ꝑpriū ipſius: nō vtiq3 erit ſeparabi
lis. Hęc Ari. ad vbū: ex gbus argumētor, ſumpta prima
hypothetica, addo poſitionē aītis ſic, ſed nullum eſt aię
opus ꝑpriū, ergo nō ꝯtingit ſeparari: cuius ꝯtrariū dice/
bamus: ⁊ ꝙ nullū ſit opus aię ꝑprium: p3 q2 ſi qđ eſſet: il/
lud eſſet intelligē: at intelligere nō eſt, qm̄ vel eſt phāta/
ſia: vel nō ſine phātaſia. Hoc eſt totū qđ pōt Pōpon. tā/
etſi ante ipm diuus Thomas qōnibus diſputatis de aīa
hoc diligēter ꝯſiderauit. Auerroes vo ob ignorātiā gręca
rū lrārum etiā pro ſe non bn̄ intelligit. nam verbū ipam
ad opationē, vel paſſione3 retulit: ⁊ male: quia opus, vel
operatio gręce eſt ἔργον, ergon: paſſio aūt gręce eſt pathe
ma: ⁊ vtrūq3 eſt neutri generis: at verbū ipſam gręce eſt
fęminini generis: ꝓpea nō niſi ad aīam referēdū eſt. Eſt
g ſenſus, ſi aliqđ opus aut aliqua paſſio, eſt aię ꝑpria: cō/
tingit ipſam aīam ſeparari. Hęc eſt p̄⁹ hypothetica, ſi vo
nullu3 opus eſt ꝑpriu3 ipſius aię: aīa nō erit ſeparabilis.
Ex 2ª hypothetica ponendo aīs ſeqtur poſitio ꝯſītis. v3
aīu3 nō eē ſeparabilē: ꝓpterea pro Auer. defenſione op3
aliter dicere, ꝙ ipſe pro ſe dicat: l3 pro vitate poſtea hęc
verba diligētius pertractabimus. Philoponus itaq3 in
his Cōmentarijs: quę ſub Ammonio in his de anima li/
bris ſcripſit, has duas ꝓpoſitiones abiūctas fecit, aſſerēs
has in nōnullos Platonicos perperam Platonis verba
intelligētes retuliſſe. Hi enim ex phędone accepunt in/
tellectiuā animā creata3 fuiſſe ante corpora: ⁊ quidē ꝑfe
ctam: quoniā cum ꝑpria eius opatione: quę eſt intelligē.
Cōtra quos aſſumpſit Ariſt. intelligē vel eſſe phātaſia3:
aut nō ſine phantaſia: volēs ex hoc habere animā nullā
hīe operationē ſine corpore: quādogde3 ipm intelligere:
qđ maxime videť eſſe ſine corpore: eſt nō ſine corpore.
hoc verificato: ſubiūgit duas hypotheticas pęnitus abiū
ctas: p̄ma eſt: ſi aliquod opus eſt aię ꝑpriu3: ita vt antea
ſibi inſit, ꝙ corpori vniať: cōtingit anima3 ſeparari: hoc
eſt pręfuiſſe ſeparatā, ⁊ ante corpora facta3: At ſi nullum
opus eſt aię propriū, ita, vt antea ſibi inſit: ꝙ corpi vnia/
tur: ipſa anima nō erit in ſe ſeparabilis: ita vt antea cor/
pore ſit perfecta: ⁊ facta. Tunc addēdu3 eſt ſecūdę hypo
theticę antecedēs: ſed nullu3 opus eſt animę propriū: ita
vt illi inſit anteꝙ corpori vniať: ergo nō cōtingit ipſam
eſſe ſeparatam, vt ante corpora ſit, ⁊ quidē perfecta. Qđ
vo nullu3 opus ſit propriū animę: ita vt antea ſibi inſit,
ꝙ ad corpus deſcēdat: ex ſolutione. q. quam Ariſto. pri/
mo de anima mouit: patet: nā ſi qđ opus ſit propriū ani/
mę eſt, maxime eſt itelligere: at vt obſeruatio docet, in/
telligere vel eſt phātaſia: vel nō ſine phātaſia. Ex his ha
bere vult animā nō ſeparatā quaſi ante corpora creatā.
Patet ergo hęc nō eſſe contra opinionē eorū: qui aſſerūt
animā eſſe abſtracta3 a corpore. Nō enim intelligūt per
abſtractam, vt ipſa facta ſit anteꝙ ſit in corpore: ſed per
abſtracta3 intelligūt pęnitus e ſubiecto corporeq3 inde/
pendētem. Stat enim animā eſſe e corpore independē/
tem, ⁊ in corpore eſſe: ⁊ corpori dare eſſe: vt de intelligen
tijs: quę ſunt cęloru3 animę: patet. Hę enim nō dependēt
a cęlo: ⁊ ſunt in cęlo: illis ſiquide3 eſſe pręhēt: vt in libris
de cęlo deduximus. Quod vo poſſit aliqua virtus ſine Qđ virtus
forma, ſine potētia eſſe pęnitus a ſubiecto independēs: poſſit eē
cuius operatio nō eſt abſq3 ſubiecto: primo patet de in/ indepen/
telligētijs: quę ab earu3 corporibus nullatenus depēdēt: dēs: cui⁹
⁊ tamē mouere cęlū, quod eſt earu3 operatio: ſine corpo/ operatio
re nō eſt: non enim itelligētia depēdet a cęlo nec prima/ depēdet.
rie: nec ſecūdarie: ⁊ tamē eius operatio ſalte3 ſecūdaria
depēdet ab illo. Secūdo patet ſm̄ cor Theologor opi/
nionem: quę dicit creaturas eſſe obiectum ſecūdariū in/
tellectionis: qua deus itelligit creaturas. Secūdu3 enim
horu3 opinionē deus nec primarie, nec ſecūdarie depen/
det a creatura: ⁊ tamē intellectio ſub eo reſpectu: quo eſt
creature, depēdet a creatura: vt ab obiecto. ergo ſtat vir
tutem eſſe ſimpliciter independētē a ſubiecto: cuius ſal/
te3 aliqua operatio illi ꝑpa depēdet ab illo. ¶ Ex hiſce Defectus
clariſſime patet tale argumētum nō cogere: operatio ali/ argumen
cuius potentię depēdet a corpore: ergo potētia: cuius illa ti Pōpo
operatio eſt: dependet a corpore: teneret enim quādo il/ nacij.
la operatio nō afficeretur a potētia ſm̄ aliquem modu3
propriu3: vt in propoſito eſt: intellectio enim non eſt ſine
corpore: veru3 quia afficitur ab anima ſm̄ modū animę
propriū (redditur enim immaterialis, abſtracta, ⁊ abſo/
luta) ideo anima poteſt eſſe indepēdens. patet igitur ex
ipſo intelligere intellectū e corpore nō depēdē: cuius ꝑ/
pria operatio e corpore depēdet: quod petebamus. Poſt
hęc ex ipſo velle idem clariſſime deduci poteſt: ſupponē
do enim ipm velle eſſe plene liberu3, vt obſuatio docet,
nā quouis etiā delectabili pn̄tato, tale poſſumus libe ap
probare, vel reprobare: vt glibet in ſe expiť. Tūc arguo
ſi itellectiua aīa depēderet a corpe: qlibet ei⁹ potētia eēt
corpore imerſa: ⁊ ita nō pōt eſſe ſupra corp⁹, illi dn̄ando.
obſeruatio. n. docet oēm potētia3 neceſſitari ab obiecto,
corporeq3

corporeq ipso: si est appetitiua vtus corpori imersa. vt ꝺ appetitu sensitiuo, ꝛ nãli nemo est, qui dubitat: Cũ igitur pñtato nobis quouis delectabili in pñte nostra est illud approbare: fit, vt aĩa, virtute cuius appetim᷒: nõ sit fo͠ia depẽdens e corpore: illi. s. impressa. Ex his duab᷒ operationib᷒ pꝫ intellectiuã aĩaꝫ nullaten᷒ depẽdere e corpore: Qð erat ꝓpositũ. Utrum vo possit virt᷒ esse in corpore: e quo nõ depẽdet: ꝛ q̃ mõ pt dici in corpe: si ab illo nõ dependet, in nouis de aĩa cõmẽtarijs declaram᷒: ꝛ declarabimus: qñ veritatẽ dilucidabim᷒ in hoc libello.

¶ Qð de intelligẽtijs ꝛ intellectiua aĩa ptractet physic᷒, metaphysic᷒ ꝛ medi᷒ iter hos q aĩastic᷒ dĩ. Cap. XV.

POst hęc de tertio resumẽdo differẽdum est, an vꝫ de intelligẽtijs, ꝛ de aĩa itellectiua physicus, matephysicus, ꝛ medius iter hos agãt: Dicamus igit̃ pro dilucidatõe veritatis, esse duas de reb᷒ scias extremas: ꝛ al iã ꝺ medijs reb᷒ mediã: extremę sunt metaphysica, ꝛ nãlis: Illa qdẽ ꝙ de abstractis a mã ẽm essentiã, vel qꝛ de reb᷒: quę per essentiã nõ includũt mãꝫ: physica vo: qꝛ de reb᷒: quę per essentiã sunt in mã: vel qꝛ nõ pñt eẽ cões nisi reb᷒: q̃ sunt in mã. Medię vo sunt: quas gręci mathematicas appellant: huius gnĩs (vt Themistius inqt) est ea scia: quę de aĩab᷒ est, dico aĩab᷒ tam cęlestib᷒, q̃ꝫ terrenis. ꝛ ea: quę de quãtis: vt quę de discretis, ꝛ quę de continuis. oẽs. n. istę dicunt̃ medię, ꝛ mathematicę. Medię qdeꝫ: ꝙ de rebus medijs iter simplr abstracta: ꝛ simplr cõcreta. Mathematicę vo, qꝛ ꝓcedũt ꝑ demões certissimos: ex quo mõ ꝓcedendi tales scię, quę de reb᷒ medijs sunt: mathematicę dicunt̃. Est tñ dĩa, ꝙ scia de quãtis ꝑ excellẽtiaꝫ dĩ mathematica vtpote noĩuꝫ pęnuria. Scĩa vo: quę de aĩa est, nõ sic vulgo dĩ mathematica, vex de his in antiqs, ꝛ nouis de aĩa cõmẽtarijs egim᷒. Ulteri᷒ debes scire aĩas intellectuales, cuiusmodi sunt cęloꝝ, ꝛ hoĩuꝫ aĩę: trifariã considerari posse. Uno mõ, vt intells, atq intelligentię. Alio mõ, vt ꝑfectões physicoꝝ corpoꝝ: hoc est, vt motores illoꝝ: ꝛ tertio, vt intellectuales aĩę: quasi res medię. Primo mõ, bifariã intelligi pñt: aut ꝑ essentiã ħ est itellectione, quę est illaꝝ essentia: q̃uo inferior intelligẽtia ꝑ essentiã intelligit supiorẽ: ꝛ ħ mõ beatus, cui copulat᷒ est intells agẽs ẽm Auer. intelligit illas: quã sciaꝫ Auer. appellat quę nõ currit cursu sciaꝝ speculatiuaꝝ. Alij intuitiuã: ꝛ hęc ẽ metaphysica in se: quã ipsę itelligẽtię hñt: ꝛ hoc mõ nõ loqmur ꝺ cognitõe illaꝝ: qm nullus dubitat illã eẽ metaphysicã. Alio mõ cognosci pñt cognitõe, quę est illaꝝ effect᷒, hoc est ex eo: qꝛ ex illaꝝ effectib᷒ colligunt̃ q̃daꝫ attributa: quoꝝ aggregatio est cognitio illaruꝫ: hęc. n. si colligunt̃ ex phãtasmatib᷒ metaphysicis, spectãt ad metaphysicã nr̃aꝫ: quã Aristo. tradit, ꝛ Plato. Sunt aũt hoꝝ attributoꝝ: quę ex metaphysicis phãtasmatib᷒ colligunt̃: alia ꝑ moduꝫ qd, ħ est ꝑ modum gnĩs ꝛ differentię collecta: Alia per modum qualis: quasi ꝓpria accidẽtia ex his fluẽtia: de qb᷒ omnibus metaphysic᷒ agit, quaten᷒ colligunt̃ ex metaphysicis phãtasmatibus. Sic igit̃ cõsiderãdo intelligẽtias: vt intellect᷒, de his agit metaphysicus: qm si ꝯsiderãt̃, vt ꝑ illaꝝ essentiã cognoscũtur: habet̃ metaphysica beatifica: Sin aũt cognoscũtur cognitõe quę est illaꝝ effect᷒: sic est cognitio descriptiua: quę habet̃ ꝑ attributa, aggregatõe illoꝝ: ꝛ sic ꝺ illis agimus in metaphysica nostra: quã tradunt Arist. ꝛ Plato. Sin aũt itellectuales ipsę substãtię ꝯsiderent̃, vt motores physicoꝝ corpoꝝ: sic ex phãtasmatib᷒ physicis colligunt̃ quędaꝫ attributa per moduꝫ qd: cõgregatõe quoꝝ quędaꝫ physica descriptio colligit̃: ꝛ quędam colligunt̃ per modum qualis: quę sunt quasi fluentia ab illis: quę per modum qd colligebant̃. ꝛ hoc pacto de eis prospicit physica: quę nãlis phĩa est. Sunt aũt hę duę ꝯsiderationes extremę. Pria qdeꝫ, quę est de substãtijs intellectualib᷒, quaten᷒ intelligẽtię sũt, est metaphysica: ꝙ sit sumpta ex phãtasmatib᷒ metaphysicis: his. n. colligit̃ quędã attributoꝝ ꝑ modũ qd aggregatio: quę loco definitiõis illoꝝ est. Scða vo, quę est de illis, vt motores corporum sunt: quę qa hĩ ex physicis phãtasmatib᷒: dĩ physica. At si tertio illę ꝯsiderent̃ vt intellectuales aĩę, ħ est, vt illaꝝ cõsideratio colligit̃ ex phantasmatib᷒ medijs: sic est illarum scia media, ꝛ mathematica. ¶ Ex his seq̃t̃ de illis posse hĩi tres descriptionũ spẽs: pma est aggregatio eoꝝ attributoꝝ: quę colligunt̃ ex phantasmatib᷒ metaphysicis: hac descriptõe deus definit̃, ꝙ sit intellectus seipsuꝫ itelligẽs per eius essentiã. Alia est eoꝝ attributoꝝ aggregatio: quę ex phantasmatib᷒ physicis colligit̃: qua descriptione dĩ deus est pmus motor: virtute cuius omnia mouent. Tertia est media: quę ex phantasmatibus medijs colligit̃: qua dicimus deum esse actum corporis physici. *Tres de intellectualib᷒ descriptionũ spẽs.* ¶ Sequit̃ scðo de illis posse haberi tres spẽs ꝑ modum qualis: nam ex attributis per modum qd descriptiones illaꝝ constant: attributa per moduꝫ qualis sunt, vt accidentia ab primis quasi fluentia. Colligunt̃ aũt trifariaꝫ hęc attributa, quatenus etiã phantasmata trifariã sunt. *Tres attributoꝝ spẽs.* His sic dilucidatis, elidit̃ pma ratio Põmpo. quę erat ꝯ excerptũ. Primo qdeꝫ, qa dum de intelligẽtijs egit: etiaꝫ de intellectiua aĩa egit, vt illa intellect᷒ est. Scðo nõ op᷒ erat agere de intellectiua aĩa in metaphysica illa Ari. qꝛ illa nõ est vlis ad oẽs res metaphysicas, satis enim erat agẽ de itellectiua aĩa in libro de aĩa: nã dũ egit ꝺ intellectiua aĩa q̃ten᷒ intells est, ħ fecit vt aĩastic᷒ mediat inter physicum ꝛ metaphysicum: ꝛ de excerpto hactenus.

¶ De scða principali rõne, quã Pomp. aduersus opioneꝫ Auer. confecit. Cap. XVI.

HActenus de prima rõne, quã Pomp. aduersus Auer. cõfecit: ꝛ de scða agendum est. Est tamẽ aĩaduertẽdum Pomp. illaꝫ obscure, ꝛ sine ordine tradidisse: ꝓpterea enitar in ipsa ordineꝫ ponere, vt intelligatur eius vis. Summam᷒ ergo ṗ ꝙ ad ꝓbandũ intellꝫ eẽ imortaleꝫ, necesse est ꝓbare ipꝫ eẽ imãleꝫ. Sꝫ nihil est in sensib᷒ nr̃is, quo imãlitas aię ꝓbari possit: ḡ volũtaria est positio Auer. Qð nihil in sensib᷒ notũ sit: quo aię imaterialitas ꝓbet̃, syllogiçat ex eo: qa anima dicit̃ materialis altera duaruꝫ causaꝝ: vel quia pro eius operatione requirit organum: vel qa exire nõ potest in actum sine corpore. Prima causa clara est ex libris de anima scðo ꝛ tertio. Secũda ꝓbatur: quia pmo de anima ostendit animã non separari: quia sine phantasmate non operat̃. Ergo per cõtrarium dicit̃ anima imaterialis: qa ꝛ sine organo operat̃: ꝛ sine corpore. Sed nullum est signum euidens, quo saltem ꝓbetur eam posse exire ad actum: sine corpore: ergo nulluꝫ est signum, quo põt illius imaterialitas conuinci. P̃. Si esset aliquod signum potissimuꝫ illud esset, quod Auer. assignat tertio libro de anima: qa recipit omnes formas materiales: sed hoc signum destruit seipsum: nam si recipit formas materiales, nõ exit ad actũ sine corpore: ergo ex eo: qa recipit omnes materiales formas, sequit̃ ipsam nõ esse imaterialeꝫ. P̃. Si esset aliqð signũ, id eẽt, qꝛ non eget organo, vt subiecto: sꝫ ħ nõ est: qꝛ tũc nõ vtraq condítio reqreret̃ ad imaterialitatẽ: sed sufficeret hęc sola. qð videt̃ cõtra Aristo. quia ꝯcludit aĩaꝫ nõ separari, per hoc, qa intelligere non est sine phantasmate: ergo ad immortalitatẽ requirit̃ vtraq. P̃. Cõsiderent̃ vba Aristo. ṗ de aĩa. naꝫ ex illis hęc colligit̃ ꝓpõ, si intells est phan

Margin notes beside the second column: *T. cõ. 12.* (beside "sa clara est ex libris de anima scðo ꝛ tertio. Secũda ꝓ-"); *T. cõ. 12.* (beside "ṗ de aĩa. naꝫ ex illis hęc colligit̃ ꝓpõ, si intells est phan")

tasia: vel nõ sine phãtasia: intell's nõ separaẽ: sȝ ad distinctiuã sufficit vnã pte ẽẽ veram: ergo ex eo solo: qꝛ nõ est sine phãtasia: relinqᷓ aiaȝ nõ separari. ℟. Qñcūqȝ alicui rei duo modi sub distictiõe assignanẽ: res illa põt a quis illoꝝ separari: etiã ipsa pꝯfecte stante: vt p exẽpla pȝ: sed aĩa dĩ mãlis, vel ga est phãtasia, vel ga nõ sine phãtasia: ergo ex eo solo: qꝛ nõ sine phãtasia exit ad actū: ipsa non separabiẽ. ℟. Si aĩe separabilitas ĩmãlitasq; pbari posset, nõ nisi ga esset aliqua opatio pbareẽ: quę esset penitus absoluta a corpe, ꝛ tãq̃ a subto: ꝛ tãq̃ ab obiecto. Sȝ hęc opatio p nullū euidẽs signũ pbari põt, nisi p ĩmaterialitatẽ: ergo petitio pncipij. ℟. Si ad ĩmãlitatẽ pbãdã sufficit: vt nõ dependeat a corpe, vt a subto. Frustra Arist. addit cū pbat ĩseparabilitatẽ, qꝛ intelligẽ est phãtasia: vel nõ sine phãtasia. ℟. Si ĩmãlitas pbaẽ: qꝛ non depẽdet a subiecto corpe: stabit ipsam ẽẽ ĩmãlẽȝ: ꝛ itelligere nõ ẽẽ sine phantasia: qđ si stabit sic: Frustra Aristo. addit vel nõ sine phantasia. ¶ Ex his obscure traditis, deducit diuū Thomã ꝛ Auerroem nõ recte dicẽ Aristo. tenuisse aĩe intellectiuę ĩmortalitatẽ: cū aptissime ex his, quę ipse dicit, ipsaȝ ẽẽ inseparabilẽȝ deducat.

¶ Resumptiões circa h̃ argũ differẽdę. Cap. XVII.

Sed circa hꝰ argumẽtum pmo differẽduȝ est. Quid Auer. ꝛ Thomas intelligãt p aię intellectiuę separabilitatẽ: ꝛ si inter eos est aliqua dĩa. Scđo videndũ est, quot reqranẽ ad h̃, vt forma dicaẽ separata. Differẽdum 3° est, si est aliqđ signum euidẽs, quo possint Thomas, ꝛ Auerroes aię separabilitatẽ pbare, quã de illa itellexerũt. Uidendum 4° est pro ṽitate, ꝛ pro opione Auer. qđ Arist. intellexit in illis ṽbis, quę supius expposuimꝰ. Quinto differenduȝ erit pro opionibꝰ alioꝝ, ꝛ pro opione Arist. si aĩa intelligere posset sine phantasmate.

H̃ de aĩa. t. cõ. 12.

¶ Quid Auer. ꝛ diuꝰ Thomas intelligãt p itellectiuę aię separabilitatẽ, ꝛ quõ differũt. Cap. XVIII.

Ut igiẽ videaẽ q̃tũ valeãt: quę Põp. inqt in h̃ libello: de singulis differẽduȝ erit, dicamꝰ ergo qđ diuus Thomas, ꝛ qđ Auer. intelligãt p itellectiuę aię separabilitatẽ. Auerroes igiẽ in libro de substãtia orbis mãlẽȝ formã eã asserit: quę ꝯstituiẽ inesse p subm: h̃ est, quę dependet in esse, ꝛ in ꝯseruari a subiecto. Ergo apđ ipȝ oĩs forma, quę depẽdet a subto. cuius est forma: dĩ mãlis, cõcreta, ꝛ inseparabilis: quare si licet per oppositũ syllogiçari: quęcūq; forma nõ depẽdet ab eiꝰ subiecto: diceẽ abstracta, ĩmãlis, ꝛ separabilis. Ex quo seqẽ formã posse ẽẽ separataȝ a suo subiecto: ꝛ illi dare ẽẽ, spẽm, ꝛ nomẽ: qm̃ (vt dicebamus) forma dĩ separata ex eo solo: qꝛ nõ dependet ab eiꝰ subiecto: mõ nõ repugnat formã dare ẽẽ suo subiecto formalr̃ illud informãdo, ꝛ ab eodẽ nõ depẽdere. Et lȝ pro h̃ multa sint Auer. ṽba: sufficiant nobis quę dicit pmo physicę auscultatõis, cū. n. de cęlo ipso loqueref inquit, ꝛ ga caret h̃ subiecto: ideo caret forma: quę sustẽtaẽ per h̃ subm: ꝛ fuit necesse, vt foĩa eiꝰ ẽẽt liberata ab hoc subiecto, ꝛ vt nõ hẽat ꝯstõnes p corpꝰ cęleste: sed corpus cęleste ꝯstituiẽ p illaȝ: pȝ g̃ ex his ṽbis Auer. intelligẽtiã formalr̃ ꝯstituere cęluȝ: dici ṽo separatã: qꝛ nõ cõstituiẽ. Põt ergo ſm Auer. intell's ẽẽ forma informãs humanuȝ corpꝰ: ꝛ separata: informãs qdẽ: qꝛ illđ inesse formalr̃ cõstituit. Separata ṽo: qꝛ ab eo nõ depẽdet. Ex hisce pȝ de separabilitate, ꝛ inseparabilitate intellectus, siue intellectiuę aię nullaȝ esse dĩaȝ inter diuũ Thomã, ꝛ Auer. nã diuus Tho. aĩam vult ẽẽ formã corporis, quatenꝰ ipsum cõstituẽdo, illud formalr̃ informat: inseparabilẽȝ ṽo ab eodẽ: qꝛ ab illo nõ depẽdet: quę oĩa ꝯcedit Auer. Sũt tñ dĩę, pmo qdẽȝ, qꝛ Auer. intellm̃ posuit substãtiã vtrãq; ex pte ęternã: Thomas ṽo per creationẽ illam de nouo factã psuadet, post mortẽ tñ ppetuo remanere. Scđa ga Auer. intellectũ vult ẽẽ vnũ numero in oĩbus hominibꝰ: Thomas vult intellm̃ sicut ꝛ aĩaȝ m̃ltiplicari pro numero corpoꝝ. Tertia dĩa est, q diuꝰ Thomas pter intellectiuã in hoĩe nullaȝ aliã formã posuit: qm̃ intellectiuã dicit simul ẽẽ sensitiuã, ꝛ vegetatiuã. At Auer. intellectiuã ponit corpꝰ humanũ informantẽ: ꝛ preter illam posuit in hoĩe cogitatiuã, quã gręci dianoeticã appellãt, quę simul est sensitiua, ꝛ vegetatiua in hoĩe: hac. n. mediãte intellectiuã voluit humanũ corpꝰ informare. ¶ Ex his sequiẽ intellectiuã ẽẽ separatã a corpe humano: ꝛ in eo esse. Est qdẽ separata separatõe depẽdentię: qm̃ ſm vtrãq; opionem e corpore humano minime depẽdet. est ṽo in humano corpe: qꝛ illud p se informat, vt vtraq; opio autumat. ¶ Scđo seqẽ hoĩeȝ formalr̃ intelligẽ ſm vtrãq; opionem: qm̃ intelligit p intellectiuã: quę est informãs essentialiter corpꝰ humanũ: nõ aũt p formã: quę humano corpori assistit: vt putat Landauensis: qđ hęc sit opio Auer. lȝ diuꝰ Thomas de eo alr̃ sentiat: in cõmẽtarijs: quę nuperrime ꝯficimꝰ de aĩa: satis pulchre dilucidauimꝰ: q ṽo illa sit diui Thomę: nemo est, qui dubitat.

Quõ differũt. Th. ꝛ Auer.

Quõ itellectia sit separata ꝛ ĩ corpe

Quõ hõ itelligit.

Que nõ sit dĩa iter Thom. ꝛ Auerroẽ.

¶ Quę reqrunẽ ad foĩe separabilitatẽ. Cap. XIX.

Ex his pȝ ad formę separabilitatẽ vnũ tñ ẽẽ necessariuȝ, vȝ q ab eiꝰ subto: cuius est foĩa: in esse nõ depẽdeat. Ad formę ṽo mãlitateȝ reqriẽ, vt e subiecto in esse depẽdeat: cuiꝰ est forma. Ex h̃ nõnulli, ꝛ qdẽ acutu arbitrantur oẽm formã organicã ẽẽ mãlẽȝ, h̃ est ẽẽ a corpe depẽdentem: cū organica foĩa sit: cuiꝰ opatio depẽdet a certa, ꝯstitutaq; corpis pticula, tanq̃ a subiecto: vl' tanq̃ a cõsubiecto. At fieri nõ põt, vt alicuius formę opatio ab aliqua pticula corpis (vt a subiecto) depẽdeat, qn ipsa etiam a subiecto depẽdeat: oĩs g̃ organica est mãlis: atq; e corpe depẽdens. Cõtra ṽo nõ oĩs mãlis est organica, cū (vt dicunt) foĩa ignis mãlis sit, ꝛ nõ organica: nõ. n. eiꝰ opatio pficiẽ p certã ignis pticulã: sȝ põt exerceri p totũ, ꝛ p singulas ignis ptes. Sequiẽ scđo oẽȝ formã mãlẽȝ hic operationẽ: quę sine obiecto corporeo pfici nõ põt: nõ tñ oĩs foĩa: cuiꝰ opatio ẽẽ nõ põt sine obiecto corporeo, est mãlis: vt supius diximꝰ: vtpote qñ talis opatio afficeretur a foĩa, cuiꝰ est opatio: naȝ qñ a foĩa opatio afficiẽ ṽitate, ꝛ abstrahibilitate: foĩa erit p essentiã abstracta: ꝛ tñ eius opatio ẽẽ põt: vt nõ sine obiecto corporeo: vt supiꝰ declaraximꝰ. Quibꝰ pȝ ad formę separabilitatẽ nõ illa duo reqri: vt Põp. autumat: vȝ q sit organica, ꝛ cuiꝰ opatio non sine corpe sit: sȝ vnũ tñ, vt e corpe, tanq̃ a subto nõ depẽdeat: Nã lȝ valeat argũ, est organica, ꝛ eiꝰ opatio nõ sine corpe est, g̃ mãlis: non valet pp hęc duo: sed solũ, ga est organica: nec valet est organica, g̃ mãlis: qꝛ organicuȝ ꝛ mãle ꝯuertunẽ ſm opionẽ coꝝ: quos diximꝰ: sȝ qꝛ argumentũ est ab iferiori ad suũ supiꝰ. Uerũ ṽo ſm ṽitatem oẽ organicũ sit mãle: ꝛ oẽ mãle organicũ: hõa difficultas est: sȝ nobis nũc satis sit locũ aperuisse: Quot igiẽ ad formę separabilitatẽ reqrunẽ, ex hisce pȝ.

Scotꝰ in quolibe. to. q. 14°.

¶ Quibꝰ signis intellectiuę aię separabilitas pbeẽ: ꝛ qđ sit eius ppria opatio. Cap. XX.

Quia igiẽ itellectiuę aię separabilitas, ꝛ eiusdeȝ a corpe independentia idẽ est, si signa independentię inuenienmus, signa separabilitatis relinquenẽ. Signum ergo q intellectiua aĩa e corpore, vt a subiecto nõ depẽdet, est independentia eius opatõis a corpore vt a subiecto: qa enim intelligere, ꝛ velle nõ depẽdẽt e corpe, vt a subiecto: aĩa,

cuius illę opatões sunt:e subiecto ipso depẽdere nõ põt. Qd vo intelligere ⁊ velle e corpe nõ depẽdent, vt a subiecto/ pspicuũ est, qꝛ imediatũ illoꝝ subiectũ est intellectiua aĩa. ꝑ. Quia sunt absq̃ corpis ɔditõib⁹: sunt.n. corporis ɔditões hic, ⁊ nũc, ⁊ reliquę, quę indiuiduũ ɔstituut. At intelligere ⁊ velle vliter, ⁊ abstracte aĩę intellectiuę insunt: nõ ergo in corpe, vt in subto inesse pñt. Ex his pꝫ ꝙ lꝫ intelligere, ⁊ velle depẽdeãt a corpe, vt ab: obiecto/ intellectiua aĩa põt eẽ separata: nõ.n. depẽdentia operationis a corpe vt ab obiecto infert aĩaꝫ depẽdere a corpe vt subiecto: naꝫ (vt dicebamus) intelligẽtię opatio scd͡a depẽdet a cęlo, vt ab obiecto: ⁊ tñ ipsa nec primarie, nec scd͡arie depẽdet a cęlo, vt a subto. ꝑ. Scd͡m aliquos intellectio dei respectiua, qua ipse intelligit lapidẽ/ depẽdet a lapide, vt ab obiecto: ⁊ tñ de⁹ nec ṗmarie, nec scd͡arie depẽdet a lapide: hęc fuerũt bñ supius deducta. pꝫ g̃ ꝙ opatõis obiectiua depẽdentia a corpe, nõ ɔcludit formaꝫ, cuius est opatio: eẽ mãleꝫ: sed subiectiua depẽdẽtia illud significat. Pꝫ vlteri⁹ signũ, quo sciri põt intellectiuã aĩaꝫ hẽe aliã opationẽ q̃si ṗmã pter velle, ⁊ itelligẽ phãtastica: eẽ ipꝫ intelligere ⁊ velle phãtasticũ: hoc est qd nõ sine phãtasmate est. naꝫ cũ ex intelligere ⁊ velle phãtasticis hẽam⁹ ipsaꝫ nõ dpẽdere a corpe, vt a subto: scimus eã remanẽ corpe aboleto: ⁊ cũ sciam⁹ ipsaꝫ nõ remanere frustra post mortẽ: scim⁹ eã hẽe opatõeꝫ aliquã: quę cuꝫ nõ possit eẽ intelligẽ, ⁊ velle phãtasticũ: nõ.n. post morteꝫ intelligit, aut vult ꝑ depẽdentiam ad phãtasma: ergo scim⁹ opationẽ illaꝫ eẽ intelligere, ⁊ velle alterius rõnis ab intelligere, ⁊ velle phãtasticis: qd vo illud sit: postea dicem⁹. Sꝫ q̃uo stet ipsaꝫ posse intelligẽ oĩno sine phãtasmate: ⁊ intelligere phãtasticũ eẽ signũ eius separabilitatis, atq̃ꝫ eius ṗmę opationis: postea dicem⁹. Ex his appet nec intelligẽ, ⁊ velle phãtasticũ, nec intelligẽ, ⁊ velle alteri⁹ rõnis eẽ ꝓpriã, ⁊ inseparabileꝫ intellectiuę aĩę opationẽ: pꝫ qꝛ nullũ illoꝝ est sibi coęuũ: naꝫ dũ est in corpe intelligit nõ per intelligẽ alteri⁹ rõnis: ⁊ vult nõ ꝑ velle alteri⁹ rõnis. Post mortẽ vo intelligit, ⁊ vult nõ ꝑ intelligere, ⁊ velle phãtasticũ, ergo intelligere, ⁊ velle intellectiuę aĩę coęua sunt, intelligẽ ⁊ velle coꝝ intelligibiliũ: quę sunt actu intellecta, siue sint sine phantasmate, siue nõ sine phãtasmate. ab B.n. nunq̃ꝫ absoluit intellectiua aĩa, vt itellectiua aĩa: dũ exit ad ei⁹ actualeꝫ opationẽ.

¶ Q̃uo vba Arist. intelligunt/ quę ṗ de aĩa posuit pro veritate, ⁊ pro opĩone Auer. Cap. XXI.

T.cõ.11. His visis de Aristo. vbis differẽduꝫ esse arbitror, ⁊ ẜm Auer. ⁊ pro vitate. Scd͡ꝫ Auerroeꝫ quideꝫ: nam vt dicebam⁹ auctẽ Philoponi/ Aristo. mouet aduersus Platonicos perperã vba Phędonis intelligẽtes q̃ões. Utruꝫ.s. ipsius aĩę intellectiuę sit aliq̃ ꝓpa opatio: quę supple sibi separatiꝫ insit in illo ṗori: in quo nõduꝫ ad corp⁹ descendit. vt isti putabãt, qui aĩas creatas añ eaꝝ corpora autumant. An vꝫ añ corp⁹ nõ opet: sed incipiat sil̃ cũ corpore opari. Rñdet Arist. de q̃busdã opatioĩb⁹ nõ eẽ difficile definire: q̃les sunt opatões, quę cõpetũt aĩę vt sensitiua est, vel vegetatiua: nam istę non insunt aĩę in illo priori: in quo nõdum venit ad corpus: sed soluꝫ, vt est in corpe. Sed magna dubitatio est de ipso intelligere: naꝫ hoc videt̃ animę ꝓpriũ: ita vt sibi insit separatim. Respondet ipsum intelligere nõ esse sic ꝓpriũ: qd sibi insit anteq̃ꝫ ad corpus descẽdat: q̃ꝗdeꝫ itelligẽ: quo nos experimur realiter intelligere: aut phantasia est, aut nõ sine phantasia: ergo sibi inesse non põt anteq̃ꝫ ad corpus descendat. Ecce q̃uo loquit̃ de intelligere: qd ṗmo aĩę inesse experimur: tale.n. nõ sine phãtasmate est. Post hęc, cuꝫ declarasset ipm intelligere: qd ṗmo aĩę experimur inesse: non eẽ absq̃ꝫ corpe phãtastico: subscribit duas cõditionales inuiceꝫ abiunctas. Prima est, si aliqua opatio est aĩę ꝓpria: ita vt aĩę insit in illo priori: in quo nõduꝫ ad corpus venit: ipsaꝫ aĩam cõtingit separari. s. in illo priori: in quo tale intelligẽ sibi inest: hęc est ṗma hypothetica. Scd͡a, si nulla operatio est ipsi ꝓpria: vt possit sibi inesse in illo priori: ipsa non erit separabilis: sed ex solutione dictę.q. nulla est hoc pacto sibi propria: q̃ñ intelligere: qd primo sibi inesse experimur: non sine phantasmate est: ergo aĩa fuit separata: ⁊ facta ante corpora: pꝫ ergo ex hac expositione nihil cõtra Auer. relinqui. Aristo. eniꝫ soluꝫ ex his habere vult aĩam non eẽ ante corpora separataꝫ: q̃ñ intelligere: qd primo sibi inesse experimur nõ sine corpore est: hęc pro Auerrois opĩone. Pro veritate vo debes scire Aristoteleꝫ bñ velle intellectiuã aĩam post mortẽ remanere: asserit tamẽ non esse formalr animã, nisi cũ corpus actualiter informat: ꝓpterea cuꝫ intellectiua anima desinit corpus informare: desinit esse aĩa: nõ tamẽ desinit esse intellectus, aut intelligẽtia/ aut desinit esse: quare lꝫ id, quod anima est, post mortẽ remaneat: nõ quidem, vt anima: sed vt intellectus, vel intelligentia remanet. Quod vo ita sit: mouet.q. an omnis operatio aĩę. s. quę est eius, vt aĩa: sit sibi ⁊ corpori cõmunis: an aliqua sit aĩę ꝓpria, vt anima est. Respõdet nullam esse ꝓpriam operationẽ animę, quatenus anima est, naꝫ maxime intelligere esset: quod primo sibi inesse experimur: intelligere eniꝫ inest sibi, q̃ꝫ primũ corpori inest: ⁊ tamẽ sibi ꝓprius non est: cum non sine phantasmate sit. Ex his verificat duas hypotheticas. Prima est: si aliqua est operatio aĩę ꝓpria: quę sibi competit quaten⁹ anima est: ipsaꝫ quatenus anima est, cõtingit separari post mortem. Secũda si nulla operatio est animę ꝓpria, vt aĩa est, ipsam, vt aĩa est, nõ cõtingit separari: sed ex solũ dictę.q. nulla est aĩę operatio: quaten⁹ illa anima est: ergo de facto ipsa, vt aĩa nõ potest post mortem remanere. Sed occurres dato ꝙ nulla operatio sit sibi ꝓpria, vt anima est, vtruꝫ põt ipsa aliqua rõne esse separata. Respõdet exemplo sumpto a recto: qd concretiue sumptũ tangit sphęram in aliquo signo: hoc est, vt rectum: abstractiue vo sumptũ hoc est, vt rectitudo: nõ tangit sphęrã, nisi ẜm imaginationẽ: ita aĩa vt aĩa itelligit intellectiõe cõcretiua: quę sibi prio videt̃ inesse: tali autẽ intellectione cõcretiua ipsa vt abstracta, atq̃ꝫ intellectus nõ intelligit: sed intellectione abstracta a phantasmate. Ex q̃bus pꝫ Aristoteleꝫ nõ negasse animã remanere post mortẽ: sed solũ asseruit illã nõ remanere, quo aĩa est, cũ ipsa (vt aĩa) nullã ꝓpriã hẽat opationeꝫ. Remanet aũt, vt intellectus, atq̃ꝫ vt intelligẽtia ꝑfecta: quę postea nõ ampli⁹ indiget corpe. acq̃siuit.n. ꝑfectõeꝫ: qua nõ sibi ampli⁹ est corpe opus. Qd si aliqui ad mentẽ Aristo. dicãt aĩaꝫ post mortẽ remanere: nõ intelligũt per aĩaꝫ, quatenus aĩa: sed rem: quę est aĩa. res.n. quę est aĩa: remanet post morteꝫ: qꝛ sibi remanet aliqua opatio ṗter intelligẽ: qd sibi inest ṗmo: cũ corpori inest: de qua postea dicem⁹: hãc expõnẽ doctissim⁹ Simplicius in ei⁹ cõmẽtarys apposuit: nisi ꝙ intellectũ dicit ptẽ aĩę. Ideo cõcedit intellectum remanere: aĩaꝫ vo nõ: sed de eius opĩone alibi hactenus de verbis Aristo.

¶ Q̃uo intellectiua aĩa põt intelligẽ sine phãtasmate, opiniones: vbi de extasi ⁊ lipopsychia nota. Cap. XXII.

Post hęc an aĩa (de itellectiua sẽꝑ loquor) sine phãtasmate itelligẽ possit: Platonici arbitrãtes aĩas añ eaꝝ corpa creatas, tradunt aĩas itelligẽ sine phãtasmate, q̃ñ anteq̃ꝫ ad corpa descendant, vtpote ꝑ spẽs eis cõnatas Opinio Platõis

intelligunt oia quę intelligibilia sunt. Hę vo ad corpora descēdentes, q̄si oblitę reminiscunt̄ p phātasmata: qua rōne fit (vt phātasma non pro intelligere sit simplr necessariū: s3 pro itelligere in corpe) qḋ est ipm reminisci.

Opinio Auer. Peripathetici vo nō vna rōe sentiūt. Auerroes.n. (vt superius dicebam⁹) asserit aiam in illo pūcto in quo pcedit sphęrā humanā, vbi.s. est vna intelligētiarꝝ, infima v3, intelligere sine phātasmate, qm supiores subas p illarum essentias. cū vo sphęrę vnit: vtpote, in illo pūcto: in q̄ intelligit̄ vnita sphęrę non huic, vel illi hoi, intelligit p phantasma: sed nō p h, vel illud phātasma: s3 p phātasma, qḋ fm spēm est ppetuū: nā intells, vt aia sphęrę semp intelligit lapidē per phātasma lapidis: nō qdē huius vel illius hois, sed hois: in cui⁹ subiecti maiori pte est ipse pfect⁹. At cū intellr vnit⁹ huic, vel illi, intelligit lapidē p phantasma hui⁹, vel illi⁹ hois, p3 q̄ qūo aia itelligit per phantasma, z qūo sine phātasmate fm Auer.

Opinio Auicē. Auicēna vo arbitrat̄ aias in addiscēdo egere phātasmatib⁹. In itelligēdo vo postq̄ didicit, nullaten⁹ eis egere. Quo vo mō h fieri possit: in nr̄is de aia cōmētarijs nuperrime editis declarauim⁹. Sūt aūt hui⁹ rei argumēto nobis illi, qui extasi3 patiunt̄. Di.n. cū redeūt: cōplura, z qdē mirabilia se itellexisse, z vidisse narrāt: z tn̄ phātasmatib⁹ nō vsi fuerūt: erāt.n. a sensib⁹ adeo distracti, vt puncti minime sentirent.

Opinio Græcor. Themisti⁹ vo, z Simplici⁹ arbitrātes memoriā nō eē in pte itellectiua, sed solū in sensitiua: dixerūt ta3 diu spēs, quas notōes appellāt, in itellectu remanere, q̄ diu ipse itelligit: cessante vo ab ipso intellig̃e, cessant spēs ab intellectu: z phātasmatu3 memoria relinq̄t in pte sensitiua: quę ipsi itellectui inseruit. Quo fit, vt aia sine phantasmate neq̄q̄ itelligat, na3 cū sine speb⁹ itellig̃e nō possit: nec sine phātasmatib⁹ itellig̃e pōt: quę ipaꝝ speꝝ, sūt z gñatiua, z (si amittūtur) reuocatiua.

Opinio ppria. ¶ Ego vo ab his, quę diu⁹ Thomas ingt, nō recedēs dicerē intellectiuam aia3, quo aia est itellig̃e nō posse sine phātasmatib⁹. na3 quo aia est, act⁹ corpis est, cui vtutes sensitiuę necessariā cōnexionē dicūt: adeo, vt sine illis aia in actum exire nō possit. S3 aia vt intells est, sine illis itellig̃e pōt: nō eni3 intellectiua aia vt intells cū sensitiuis vtutib⁹ necessariā cōnexionē dicit, qn̄qdē vt itells, nullius corpis est actus, imo vt intells sine corpe est, z eē pōt, ergo aia, vt intells in itelligēdo nō eget phātasmatib⁹: est tn̄ bn̄ aiaduertēdum, q l3 aia vt intells in intelligendo phātasmatib⁹ nō egeat, tn̄ itellig̃e nō pōt, qn p̄us e phātasmatib⁹ ipsis fuerit affecta: affecta dico, vel q2 vtute phātasmatū in ea habit⁹ relinquant̄: qb⁹ spēs regenerēt̄: vel q2 ex phātasmatib⁹ spēs relinq̄bant̄: qb⁹ ipsa itellig̃e pōt, qn̄ vult ea: q̄ꝝ illę relinquūt̄. dico igit̄ aia3 q̄ten⁹ aia est sine phātasmate de pn̄ti intellig̃e nō posse: quo vo est intells, l3 de pn̄ti phātasmatib⁹ nō egeat: nō pōt de pn̄ti intellig̃e nisi phātasmata ipsa3 affecissent ad intelligēdu3: qn̄qdē nec aia, vt aia, nec vt intells intellig̃e pōt nisi de pn̄ti, vel de pterito a phātasmatib⁹ fuerit affecta.

excerpta Primu3. ¶ Ex his seq̄t̄ p q si vbū siue pūat pn̄taneā phātasmatū necitatē, aia vt itellect⁹ sine phātasmatib⁹ itellig̃e pōt: si pn̄taneā, z pteritā necitatē pūat, nec vt aia, nec, vt itells sine phātasmatib⁹ intellig̃e pōt.

Scdm ¶ Seq̄t̄ scdo recte Aristotelem vbiq3 dixisse aia3 nequaq̄ sine phātasmatib⁹ itellig̃e: qm̄, vt aia sine illis itellig̃e nō pōt, vt intells (z si de pn̄ti sine phātasmatib⁹ itellig̃e pōt: vt vbū siue pūat ēt pteritā necessitatē) sine illis nequaq̄ intellig̃e poterit.

Tertiu3 ¶ Seq̄t̄ 3⁰ aia3 in corpe intelligere sine phantasmate nō posse: qm̄ vt sic dicit ad sensus necessariā cōnexionē: ex corp⁹ vo: l3 nō dicat̄ aia: sed intelligētia: sine phātasmatib⁹ de pn̄ti necitate pōt intelligere: nō aūt de pterita: cum nec in corpe, nec ex corpus intelligere pōt, nisi pcaffecta ab illis. Hęc fm Aristo. sed fm vitatē postea dicem⁹: declarabim⁹.n. quot modis aia post mortem itellig̃ pōt, z quę sit phātasmatu3 necitas: na3 l3 hęc pro opinione Aristo. sint dicenda: pro vitate sec⁹ dicem⁹. Illud vo qḋ de extasi dicebat̄, d3 cōsiderari: na3 qdā perperā vba Arist. in libello d̄ somno intelligētes, inter lipopsychiā, z extasi3 nullā fecerūt differētiā: dixerūt.n. extasi3 eē raptū, in quo infere vtutes, atq3 sensuales sopiunt̄: supera vo aię vis attollit̄: cui sic elatę multa arcana reuelant̄. Huius opinionis fuit Plinius 7⁰ nālis hystorie libro: q exēplo Hermotimi clazomenij aia3 corpe relicto errasse tradit: quę postea ad corpus rediēs, multa predixit. Et l3 de his multa dicturi sumus in theologico nr̄o dilucidario: tamē ne pphano hoi error emergat: extasi3 nō eē lipopsychiā eo argumēto p3, q lipopsychia fm Gal. est morbi gen⁹: qḋ ex viriū imbecillitate plerūq3 ptingit, aut ob nimiā inediā, aut ob nimiā saturitatē, aut ob morbi alicui⁹ longiquitatē. At extasis sine morbo accidit. P. Lipopsychia z bonis z malis indiffereter accidit. extasis aūt nō nisi viris virtute, atq3 oi scitate pcipuis. Insup extasis in magnarꝝ rerꝝ reuelationib⁹ fieri solet. Lipopsychia vo accidit nulla rerū reuelatōe cogēte. Ad hęc: quę in extasi pdicunt̄: nūq̄ fallere visa sunt, at quę phātasmata in lipopsychia accidūt: fortuitu, temereq3 aliqd psagiūt. Ex qb⁹ appet Arist. bn̄ lipopsychia3 nouisse: vbi l3 sensus externi sopiantur, interni fixi⁹ intellectui seruiūt, extasi3 vo (vt nos catholici intelligim⁹) ipse nō nouit. nō.n. nouit aia3 intelligere posse (du3 est in corpe) sine phātasmatib⁹: veluti in extasi intelligere videt̄ qui, illam patit̄.

De extasi z lipopsychia.

Cap. 52°.

¶ Soluūtur ea, quę in scda pncipali rōne Pōpo. induxit aduersus opionē Auer. z dat̄ multiplex intellectus vborꝝ Aristotelis. Cap. XXIII.

His dilucidatis, facile quę in scda Pōp. rōne iducta st elidūt̄. Pria qdē delet̄, q mālitas aię cōuincit̄: ex eo solo: q ei⁹ opatio eget corpore vt subiecto, siue sit organicū, vt cōplures dicūt, siue māle, vt alij. pōt.n. aia eē mālis: cui⁹ opatio nō est organica, vt calefactio fm aliquos: non aūt pōt anima esse mālis: quin eius operatio corpore egeat vt subiecto: hoc est qn corporea sit. Cū vo addebatur Aristoteles cōcludere aiam nō separari, quia sine phātasmate nequaq̄ intelligit: iam p3 fm Auerroe3 hęc verba in Platone3 esse referenda: qui tenebat aias separatas fuisse ante corpore intelligereq3 sine phantasmatibus: quo vo intelligat̄ fm veritatē diximus: loquit̄ eni3 Aristoteles de intelligere: qḋ animę competit, vt anima est, non autē quo est intellect⁹. Signum vo euidens, quo pbari poteit ipsam posse exire ad actu3 sine phātasmatis pręsentanea necessitate, dictum est, quia intelligit, z vult, nō dependendo a corpore, vt a subiecto. Delet̄ etiā secūda: nam ex eo, q2 recipit omnes formas materiales imaterialiter, z abstracte, sequit̄ ipsam esse imālem, z a corpore nō dependentē: nec signum destruit se: nam eget corpore vt obiecto: non aūt, vt subiecto. Tertia delet̄ ēt: nam imaterialitas cōuincit̄ ex eo q2 nō eget corpe, e quo in esse depēdeat, vt a subiecto. Hoc aūt scit̄ ex eius opatione: quę est sine corpore vt subiecto. diximus etia3 nō duas, sed vnam conditionē esse necessariā pro materialitate, z vna3 pro imaterialitate. Uerba Aristotelis etiā non bene perpendit Pompo. nam si pro Auer. opinione intelligātur: in Platonem referenda sunt: sin autem pro veritate: etiā nō habet, quod quęrit. Aristoteles eni3 per illa vult aliud nihil, nisi q si anima non pōt intelligere sine phantasmate non pōt vt anima esse sine corpore: at

alia rõne põt eẽ sine corpe:qua vʒ põt itelligẽ sine phantasmate de pñtanea necitate. Silr delẽ alia, ex eo eniʒ solo ꝙ aia sine phãtasmate nõ põt itelligẽ seqẽ ipsaʒ ante corpus nõ itellexisse:vel seqẽ eã nõ separari rõne,qua aia est. Cũ quo tñ stat eã separari posse alia rõne, vtpote quo ipa est itells,ꝛ quo ꝑfectionẽ in corpe acqsiuit. Delẽ in p° ex his,quę diximus:ex B.n.ꝙ scimus ipaʒ e corpore nõ depẽdere scim⁹ eã hic aliã opationẽ:in qua corpus nec, vt obm,nec vt subm ꝯcurrit.Delẽ 5° ex dictis, addit.n.illud Ari.vel vt ostẽdat eã ante corpus nõ itelligere:vel vt ondat eã, vt aia est,nõ eẽ separabilẽ.Ultima tolliẽ, vt diximus:stant.n.illa duo : ꝛ tñ nõ frustra addiẽ qđ dicit:qꝛ vel in Platonẽ retulit:vel loqẽ de aia vt aia. Haꝝ ẽ rõnũ refutatio meli⁹ pʒ.s.ea quę diximus primo capite:aladuertanẽ:nũc vo raptim refutatio sit B modo ostẽsa. P. Nobis satis illud sit,demrasse aiaʒ,nec in corpore,nec ante,nec post corpus,nec(vt aia est)nec(vt intellect⁹)posse itelligẽ gn depẽdet, vel depẽdit, a phãtasmate ẽm opionẽ Ari.qua rõne veꝝ erit qđ Ari.ait, aiaʒ nequaꝗ̃ itelligẽ sine phãtasmate:cui⁹ Plato oppo^m arbitraẽ,cũ eã itelligẽ dicat per spẽs inatas ꝛ ante ꝛ post corpus,ꝛ in corpe.Ex hisoĩb⁹ pʒ multiplex Ari.itells,cũ ait aiam sine phãtasmate itelligẽ nõ posse, vnus gdẽ sensus est,si itelligiẽ de aia, vt aia:quia, vt dicit neciaʒ ꝛ ad corpus,ꝛ ad vtutes sensitiuas,sine phãtasmate nequaꝗ̃ itelligit.Ali⁹ sensus est ꝙ aia nequaꝗ̃ sine phãtasmate itelligit, vt vbũ siue ꝓuat necessitatẽ oẽʒ phantasmatis, ꝛ pñtancam, ꝛ ꝑteritã.qm̃ nec in corpe,nec eẽ corpus itelligẽ põt gn depẽdet, vel depẽdit a phãtasmate:quę expositio pulchra est,ꝛ de directo aduersus Platoneʒ:qui dicebat aiaʒ itelligẽ nullo pacto e phãtasmate depẽdẽdo:sed per spẽs ꝯgenitas aliũde illi iñusas: vel ab alio agẽte cõcreatas. Alius sensus est aiaʒ itelligẽ nõ posse sine phãtasmate:qm̃ nihil itelligit,gn ad intelligẽdũ a phãtasmate afficiaẽ:de qua affectiõe postea dicemus. Ali⁹ sensus est aiaʒ sine phãtasmate nõ itelligẽ:qm̃ nõ per spẽs inatas,sed ꝑ spẽs, vel affectiões a phãtasmatibus causatas intelligit: qđ mihi placet,quʒ Ari. hęc vba, vt Simplicius ingt,in Platonẽ retulerit.Ex his pʒ aiam neqꝗ̃ sine phãtasmatibus itelligẽ posse:ꝛ posse remanẽ intelligẽtẽ post mortẽ:qm̃ si remanet itelligens : nõ nisi q̃tenus a phãtasmatib⁹ ad itelligẽdũ afficiẽ:vel afficiebaẽ:manet intelligẽs: pʒ itelligẽ phãtasticũ eẽ signũ:quo pbaẽ aiam itelligere: posse post mortẽ.Cuʒ.n.tale itelligẽ nõ depẽdeat ab aliq̃ corpe, vt a subto:est signũ ꝙ aia possit remanẽ post mortẽ:nã est signũ ei⁹ indepẽdẽtię a corpe vt a subto.Quę cũ Põpo.nõ recte ꝑlibrasset,detrudiẽ in aię mortalitateʒ: hęc ẽm Aris.nam postea pro veritate aliter disseremus. Et de scđo principali argumẽto hactenus.

Epilog° sensuum Aristo.

2.19°.

¶ Tertium Pomponĳ argumẽtum quo refellit Auerro. opinionem. Cap. XXIIII.

TErtiũ vo Põpo.Arg^m,qđ ipe ꝑncipale nõ appellat,ex eo est,qꝛ iuxta opioneʒ Auer.poniẽ itellʒ aliqñ itelligẽ sine phãtasmate vtpote, qñ itelligit in copulatiõis statu:cũ Ari.semꝑ asserat aiaʒ nequaꝗ̃ itelligẽ posse sine phantasmate. Hęc.n.opposita videnẽ:nã in statu aia deũ itellectione,quę est ipse de⁹ itelligit:nõ aũt itellectiõe,quę a phãtasmate ꝑficiseiẽ. Ari.aũt vbiqꝫ asserit sine phantasmate nequaꝗ̃ intelligere aia. P. Cõtra eos qui aiaʒ post mortẽ remanere asserunẽ maxie B videẽ:qm̃ post morteʒ sine phãtasmate intelligit,ꝛ tñ vbiqꝫ eam per phantasma intelligere tradit:quę stare pñt minime.

¶ Quot modis ẽm peripatheticos aia itelligit, ꝛ quõ potest qđ Auer.inquit tolerari. Cap. XXV.

SEd pro Auerrois defensione dicamus duplr aiaʒ itelligẽ,q̃dã itelligit itellectõe,q̃ est ipsę res,q̃s itelligit,ꝛ B pacto in statu,cũ fęlici intellectiõe itelligit,deũ ipʒ, cęterasqꝫ diuinas substãtias itelligẽ dĩ.Quędã vo itelligit itellectione,q̃ est reꝝ,q̃s itelligit,effect⁹,Quo pacto intelligit res mãles,ꝛ eas,quę sunt cũ ꝯtinuo ꝛ tpe, vt physice res sũt,ꝛ eas,q̃ sũt cũ ꝯtinuo:nõ aũt cũ tpe: vt mathematicas,ꝛ eas,quę neqꝫ cũ ꝯtinuo, neqꝫ cũ tpe sunt: vt res, de qb⁹ agit metaphysic⁹:oẽs.n.has intelligit itellectione causata ab his,naʒ res tales in sensib⁹ phãtasmata agũt, quę postea agũt notiões, siue spẽs illaꝝ reꝝ in itellectu: e qb⁹ itells q̃dãmõ actuat⁹ itelligit illas:vel (vt Simplicius ingt) elicit eaꝝ reꝝ intellectões:quaꝝ spẽs ex phãtasmatib⁹ accepit:est ẽ hęc itellectio reꝝ,quas intelligit effect⁹,ꝙ q̃si ꝑ man⁹ ex reb⁹, quas itelligit ꝑficisciẽ. In statu vo fęlici itells cũ deũ itelligat in se,nõ ꝑ ei⁹ effect⁹, intelligit ipʒ itellectõe,quę est de⁹,naʒ eũ itelligit intellectiõe,quę est deo ꝛ cęteris fęlicib⁹ cõprehẽsio. Qđ hęc duplex itellectio sit peripathetica, Alexãder in libello đ intellectu, Them.in 3° de aia. Auempace,ꝛ Abubacheꝑ pulchre tradũt.Auerroes q̃ʒ 3° đ aia diuʒ hoꝝ expositor de diuʒ hoꝝ mẽte expsse reʒ hãc fateẽ.ꝑpter qđ de intellectiõe hac distinguẽs,dicit aliquã esse intellectiõeʒ,quę currit cursu sciaꝝ speculatiuaꝝ:ꝛ hęc dĩ scia,quę est reꝝ effectus,aliquã eẽ tradit:q̃ nõ currit sciaꝝ speculatiuaꝝ cursu:quã essentialẽ sciaʒ appellat eẽ,nos interitinã:siue sciaʒ,quę est ꝑ essentiã rei:quã itelligit: appellam⁹:ꝛ hãc dicebam⁹ eẽ sciam,quę est res,q̃s intelligit.Qđ vo hanc nouit Aristo.12.ꝑme phię libro sic indicauit cuʒ inquit, διαγωγὴ δ' ἐστὶν, οἷα ἡ ἀρίστη μικρὸν χρόνον ἡμῖν. οὕτω γὰρ ἀεὶ ἐκεῖνό ἐστιν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἀδύνατον. B est vt verbum de vbo exponaẽ. Deductio aũt est, qualis ꝛ optima paruo tpe nobis:sic.n.illud est:nobis gdẽ eniʒ ipole.vbi pʒ eũ per deductõeʒ optimã intellexisse beatitudinẽ,ad quã nos tandeʒ deducimur ꝑ plura media: hãc appellat optimã:qm̃ est vita deoꝝ : asserit ẽt hãc esse ꝑuo tpe gn cũ accidit nobis hoĩb⁹ : qui sum⁹ ꝑ breui tpe viuentes:est ꝑuo tpe. Sic.n.sempiterna illud est.s.deoꝝ vita:quę vtraqꝫ ex pte ęterna est:nobis quideʒ.n.sic esse sempiternã est ipole.Qđ dũ viuim⁹,nõ possit longo tpe eẽ,eo loco deducit Arist.cui⁹ deductiõem ꝑtermsim⁹,accipiẽtes solũ de illi⁹ mẽte nos ꝑuenire posse aliqñ ad eaʒ intellectõeʒ,qua de⁹ seipʒ itelligit.Qđ nõ eẽt,nisi ga duplex est itellectio,altera vt dixim⁹, q̃si reꝝ effect⁹,altera quę est ipsę res,q̃s itelligim⁹,intellectõe quę est dei effectus,deũ itelligim⁹ in vita:quẽadmoduʒ cęteras res silr intelligẽ videmur. Intellectõe vo quę est ipse de⁹ breui tpe nos ipʒ itelligim⁹,dũ sum⁹ sil aia ꝛ corp⁹:qm̃ nõ nisi in fine vitę:longo vo post mortẽ. Qđ vo Aristo.duplieeʒ hãc intellectõeʒ voluerit,etiã pʒ,qꝛ ẽm ipʒ itelligẽtia iferior itelligit supiorẽ:ꝛ oẽs amãt ꝛ intelligũt ꝑmã: vbi pʒ iferiores nõ posse itelligẽ ꝑmã alia itellectõe,nisi q̃ ẽ ipse de⁹:nõ.n.nouit itelligẽtias eẽ subas accñtiũ susceptiuas, q̃re si ita est,dabiẽ vna itellonis spẽs:q̃ de⁹ itelľr in se,B est itellone,q̃ est ipse.Qđ vo deẽ alia spẽs itellonis,ex eo pʒ qꝛ nos sine phãtasmate neqꝗ̃ itelligim⁹:B aũt non esset,nisi qꝛ intelligim⁹ itellectione,quę est reꝝ effectus. Aristo.ergo cõcessit has duas intellectõis spẽs:cũ vo aia fieri possit vna intelligẽtiaꝝ, vtpote cũ in corpe acqsiuit cõplementũ,relinqueẽ ipsam posse duplr intelligẽ, ꝛ intellectõe,qua intelligẽtię seipsas itelligũt, ꝛ intellectiõe qua intelligit res mãles,intellectiõe.s.q̃ est illaꝝ effect⁹. Alias itellones,aut itellonũ spẽs,quas catholici tradũt, Aristo.nõ nouit:nõ eniʒ cognouit aiam intelligere posse

ca°. 51°. 36. cõmẽ.

Cõmẽto eodem.

Tex.cõ. 39.

12°.meta phy.tex. cõmẽ.36. ꝛ 37.

per spẽs infusas, aut per reuelatões, aut per habit⁹ cõcretos, aut alio modo. Sed solũ aut intellectione, quę est rer̃ effect⁹, aut intellectõe, quę est ipsa res. Intellectio, q̃ est rer̃ effect⁹, est nõ sine phãtasmate, vt diximꝰ: intellectio vo: quę est ipsa res est itellectio: qua oẽs seipsos cognoscũt. Ex his p3 id, qđ Auer. dicit, eẽ ẜm Aristo. vba satis admodũ tolerabile: cũ ipse duab⁹ spẽbus intellectionis intellectum posse intelligere asserat, quas species de mente Aristotelis esse pbauimus.

De ordĩe har̃ itellectionũ s3 pipatheticos: ꝛ quõ harũ nulla sine phantasmate est. Cap. XXVI.

Ed inter has intellectiões Auerroes ordinez statuit, dicit.n. intellectiuã aiaz affici p̊ intellectione rer̃: quę cũ ꝯtinuo, ꝛ tpe intelligunt̃ mediãtib⁹. s. sẽsib⁹ externis, ꝛ iternis, ꝛ i hũc modũ in physicis sciẽtys pficitur. mediãtib⁹ eni3 sensib⁹ iternis, ꝛ externis ꝛ phãtasmatib⁹ ipsis spẽs rer̃ nãliu3 recipit, e qb⁹ actuata, vt ita dixerim, illar̃ rerũ intellectões elicit, q̃ fit, vt ipsa admodũ affecta attollat̃ ad rer̃ cognitõez: quę sine tpe: nõ aũt sine ꝯtinuo intelligunt̃: cuiusmodi sũt res mathematicę. Mediãte.n. imaginatiua phãtasmata illar̃ spẽs in aia agũt: e qb⁹ affecta, actuataq3 illar̃ rer̃: quar̃ spẽs sunt: intellectiões elicit, ꝛ h pacto in mathematicis pfecta, attollit̃ ad rer̃ cognitõez sciamq3: quę ẽ absq3 ꝯtinuo ꝛ tpe. Phãtasmata eni3 har̃ in sensib⁹ internis collocata spẽs illar̃ agũt in intellectu: e qb⁹ rursus actuat⁹, elicit ear̃ rer̃ scia3: ꝛ hoc pacto cõplet̃ aia in corpe: vtpote p sciẽtias speculatiuas, sicq3 gñat̃ in nobis intell's speculatiu⁹, vt Auer. ingt: aia aũt tali intellectu affecta, attollit̃ ad diuinar̃ rer̃ cognitionẽ: quatenꝰ sic affecta copulat̃ cũ illis, copulatiõe quę est itellectio illar̃ p illar̃ essentias. Cũ.n. aia sic in corpe attollit̃: illi de⁹ est comprehẽsio: vt sibi ꝛ alys est: ꝛ sic est beatitudo: p3 ḡ ordo: nã intellig̃ phãtasticũ, qđ nos diximus eẽ itellectõez quę est rer̃ effect⁹, afficit aiaz, ꝛ dispo nit, vt illa fiat ꝯueniẽs mã, diuinę intellectiõis, quã nos appellam⁹ intellectõez, quę est ipse deus. Ex h ordine pspicuũ est aiaz sine phãtasmate intellig̃ nõ posse: vtpote nec du3 in corpe itelligit, nec dũ ex̃ corp⁹: na3 itellectiõe quę est de⁹: nõ intelligit, nisi intellectiõe intelligat, quę est rer̃ effect⁹: hac.n. afficit̃, hac attollit̃. hac illius efficit̃ affecta mã: sed intellectõe, quę est rer̃ effect⁹ intelligere nõ põt sine phãtasmate, h est gn sic itelligẽdo depẽdet, vel depẽdit a phãtasmatib⁹, vt demõstrauim⁹: p3 igitur aia3 nulla intellectõis specie intellig̃ posse sine phãtasmatib⁹, h est gn depẽdeat, vł depẽderit ab illis. hui⁹ rei ꝯ̃riũ Plato arbitrat̃. voluit.n. aiam ꝛ intellectiõe beatifica, ꝛ intellectiõe sciẽtifica, ꝛ añ, ꝛ post corpora, imo ꝛ in corpe itelligere posse: Aristo. vo, vt ex his p3: sine phãtasmatib⁹ nulla intellectõis specie eã itelligere posse autumat, h est, gn intelligẽdo aut depẽdeat, aut depẽderit ia3 ex illis: cũ nihil itelligat p inatã aliquã spẽm. De medio copulatõis, ꝛ quõ mulieres sunt vel eẽ pñt fęlices, in libro de itellectu 2° diximꝰ: ꝛ forte dicem⁹, cũ de intellectione aię post mortẽ disputabim⁹: qbus facile Pompo. argumẽtu3 elidit̃: na3 aia itelligit aliqñ sine phãtasmate, quatenꝰ illi⁹ intellectõis nõ eã est phãtasma: nunq̃ tñ sine phãtasmate, qm̃ nõ nisi paffecta ex phãtasmatib⁹: q̃ nõ repugnãt, vt Põpo. autumat. Et ħ 3° argꝰ hactenꝰ.

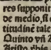
Tracta/ tu3 c. 7°.

Ultimũ Pompo. argumẽtum: quo Auerrois positõez refellit. Cap. XXVII.

Emũ Pompo. refellere enitit̃ Auerrois positiones quo ad illud, qđ de fęlicitate hũana adycit: na3 cũ fęlicitatẽ dixerit eẽ in copulatione intellect⁹ agẽtis cũ poss: vanũ, ꝛ contra Aristo est, qđ dicit. Uanũ qdẽ, p̊mo, q2 p hystorias nõ legit̃ aliquẽ ad tale3 copulatõe3 puenisse. Scđo q2 ad talẽ copulatõe3 humana aia puenire nõ põt, vt dictũ est, nisi aia oĩb⁹ sciẽtys attollat̃. At vt Plato inquit. 10. de re. p. Impoẽ est aliquẽ hoiez scire oĩa: vñ ꝛ ad tẽpora nostra nulla scia pfecta est, gn semp illi de nouo aliq̃ addant̃. Cõtra Arist. vo, cũ. 10. ethicor̃ vltimũ hoĩs finẽ statuẽs, nihil hui⁹ copulatõis meminerit. P̃. Mirat̃ tale3 intellectus vnitatẽ: cum Aristo. illi⁹ nullibi meminerit. Hec Pompo. contra Auerroem.

Resumptões in h argu͞m differẽdę. Cap. XXVIII.

Ed circa hoc argumẽtũ p̊mo nobis differẽdũ erit qd ipsa beatitudo sit, ex quo patebit qđ Auer. p copulatõez agẽtis intell's cũ poss itelligat. Scđo differẽdu3 erit an hui⁹ btitudinis per medium, an sine medio aia capax: sitq3 quę res supponit aia3 illi⁹ eẽ capacẽ. Tertio differẽdum erit de medio, si qđ sit. Quarto si ħ facto aliqs in vita ad beatitudinẽ tale3 puenerit: ꝛ an post mortẽ talis pmanebit. Quinto vñ Auer. intell's vnitatẽ nactus fuerit: ꝛ ex qb⁹ Aristo. ṽbis. Ex qbus patebit argumẽti solutio.

Quid sit beatitudo. Cap. XXIX.

Jcamus igit̃ de his, ꝛ qdẽ breuib⁹: nã libro de intellectu abũde, ꝛ libro de beatitudine copiosius, ꝛ alibi diximꝰ: deus itaq3 bifariã intelligi põt. Uno qde3 mõ intellectõe quę est ipsi⁹ dei effect⁹, vt dictũ est. Alio mõ cognitiõe, quę est ipse de⁹. Intelligitur de⁹ itellectõe, q̃ nõ est ipse de⁹: sed ipsi⁹ dei effect⁹: quoties p cõpõnez intelligit̃, quę est conceptuũ qualitatiuor̃, ꝛ qđtitatiuor̃. hec.n. cognitio de⁹ nõ est, s3 ipsi⁹ dei effect⁹: qñqde3 hęc e reb⁹ causata est: quę a deo causate fuerũt: ideo cognitio, q̃ est ipsius dei effect⁹ est. Talis aũt cognitio nõ est intuitiua: cũ in deũ ips3 imediate nõ terminet̃, nec abstractiue: cu3 nõ terminetur in aliqđ, qđ sit ipsius dei repñtatiuũ: ideo catholici illa3 nocturnã, vespertinã, ꝛ obscurã vocãt: ꝛ l3 nos aliqñ illam abstractiuã appellauerimus, vbo fusius vsi fuim⁹, q̃3 ipm sit. Intelligitur vo de⁹ cognitõe, quę est ipse de⁹: quoties nõ p cõceptuũ cõpõnez, nec per abstractionẽ spẽi ab ipo abstractę itelligit̃: s3 cũ imediate in se intell'r, intellectõe v3 quę est ipe de⁹: ꝛ de hac peripatheticí itelligũt, cũ dicũt in abstractis a mã itellectiõez, quã intelligunt̃, eẽ ipsas substãtias abstractas. na3 deus du3 sic itelligit̃, nõ alio intell'r, q̃3 ipsomet deo: siqdem nec p spẽm mediã, nec p actũ intelligẽdi mediũ, nec per lumẽ mediũ, nec p aliud quoduis pter deũ, ꝛ intell'm itelligẽtez ẜm peripatheticos intelligit̃: l3 pro ṽitate aliter sit dicendũ: loquor.n. vt peripathetic⁹: qui accidẽtia a diuinis substãtys penitus sustulit: sec⁹ (vt catholic⁹: qui preter deũ cognitũ) ꝛ intell'3 cognoscẽte3 in abstractis accidẽtia collocauit. Sic igit̃ ea notitia: q̃ de⁹ sep3 apphẽdit: cęteri itell's deũ itelligũt. Hec notitia fruitiua appellat̃, q2 ipsi⁹ dei ẽ in se imediate: clara, q2 ẽ ipemet de⁹: Matutina q2 lucida. Ex his p3 fęlicitatẽ eẽ aliđ nihil, q̃3 deũ ips3 cognoscere cognitione v3 quę est ipsemet de⁹: vñ ꝛ 7° politice ingt Aristo. deũ fęlicẽ eẽ seipso: mõ de⁹ nõ fęlicitat̃ deo: nisi qa seipsum cognoscit cognitõe quę est de⁹: qua rõne fit, vt felicitas sit aliud nihil, q̃3 deus: qui sibi ꝛ alys beatificabilib⁹ est beatitudo ꝛ cognitio: sibi qdẽ p essentiã: ꝛ idẽtitatẽ: cęteris vo p copulationẽ: qua illis, vt forma copulat̃. Ex his appet qd Auer. intelligat, cũ ait fęlicitatẽ in copulatõe agẽtis intell's cũ poss ꝯsistere: ipse.n. per poẽz intell'm, vt arbitror hoĩs aiam intelligit: p agẽtez intell'3 deũ intellexit, qui bifariã nobis nostręq3 aię cõparat̃, in p̊n⁹ qdẽ vt agẽs, in fine vo, h est post intell's speculatiui

De copulatione auerroica.

speculatiui adeptionē vt forma. Imaginaṫ.n.intellectū possibilē siue aīaꝫ itellectiuā hoīs p̊ per intellectū speculatiuū disponi:postea eidē sic affectę deū qui est agēs itellectus, vt formā copulari:demū per eēntiā talis copulati intellect⁹ aīaꝫ itelligē:ergo deus est sibi per eēntiā atqꝫ idētitatē fęlicitas,cęteris v̇o per copulationē:nō eniꝫ aīa intelligē pōt per eēntiam dei,nisi deus,qui est itellectus agens:p̊us intelligaṫ copulatus:sicut nec corpus opabiṫ per eius formę eēntiaꝫ,nisi illa p̊us corpori fuerit vnita. quo argumēto fit, vt non copulatio sit fęlicitas ipsa,sed deus app̄hēsus per eius eēntiaꝫ p̊us copulat⁹. Ab hac v̇o fęlicitate nō discordāt catholici:nisi qa deuꝫ asserūt fęlicitatē eē obiectiue:actū v̇o intelligēdi:quo aīa deū intelligit,formalē fęlicitatē appellāt:sed nos p̲ipathetice p̲cedimus:vt Pōpon̄.noster etiam p̲posuit.

De medio beandi:quo.s.aīa beabiṫ. Cap̄. XXX.

Sed de medio quo aīa beabiṫ,inter catholicos,⁊ p̲ipatheticos est dr̄ia nō parua:vtriqꝫ eīꝫ deū sibi,⁊ aliȷs btīficabilib⁹ beatitudinē eē asserunt:sed aliter,atqꝫ aliter:catholici q̄dē deū sibi per nām,atqꝫ eēntiā beatitudinē esse affirmāt,cęteris v̇o ꝯtingēter,atqꝫ per volūtateꝫ. At p̲ipathetici deuꝫ sibi cęterisqꝫ beatitudinē per nām eē asserūt:quādoq̄dē deus post adeptionē vt Auer.inq̄t vt forma aīę copulaṫ. Tūc dicerē catholice sentiēdo mediū simpl̄r nec̄ium eē nullū : nō.n.ex p̲te aīę,illud nec̄io simpl̄r est ponēdū:q̄a ipsa est sūme ⁊ infinite capax:nec ex p̲te dei:q̄n̄quidē ipse pōt aliq̄b⁹ eē beatitudo:aliq̄bus nō:⁊ q̄bus pōt eē,aliȷs intēsius:aliȷs remissius ēt eē poterit. Naꝫ cum deus volēs sit beatitudo,sitqꝫ cā p̊ma:quę s̄m catholicos tā cuꝫ media cā:q̄ꝫ sine cā media causa eē possit:imo nullo cōcurrēte medio ex p̲te sui cęteris aliȷs btītudo eē pōt:nō ergo mediū simpl̄r nec̄ium erit:aīaduerte tn̄ hęc me dixisse nō asserēdo,sed disputādo:nō.n. me fugit eccl̄ię determinatio in Clemētinis ꝯstituta:⁊ a scīssimis viris asserta. At s̄m p̲ipatheticos mediū statuēdū est,alioq̄n q̄ꝫ cito aīa eēt:illa eēt btā:q̄a ex p̲te dei nihil req̄riṫ : ex p̲te etiam aīę nihil,quare subito eēt fęlix: quo fit, vt mediū req̄raṫ q̄dā:quo deus nō sit oīb⁹ semper btītudo:nec oībus ęqualis btītudo:siq̄dē nō ꝯtingēter s̄m p̲ipatheticos,sed per nām cūctis est btītudo. P̄. Deus est cā p̊ma:quę nullius esse pōt cā s̄m eos,nisi per mediū. Supponēdo ergo pro vitate humanā aīam,quā Auer.itellectū possibilē, vel q̄d cōpositum ex intellectu possibili ⁊ cogitatiua arbitraṫ:eē ęternā,atqꝫ imortalē:illā eē btītudinis capacē,dubitare dꝫ nemo:sed cum p̲ipathetici deū per nām cūctis btītudinē esse putarint, vt sit hīs btītudo:illis nō:hīs intēsius,illis remissius:medium ꝯstituūt:quo nō existe,btītudo nō erit:⁊ cui⁹ diuersitate deus nō sit btītudo oīb⁹ ęqualis:hactenus de medio.

Quid sit beādi mediū s̄m p̲ipathe^cos. Cap̄. XXXI.

Quid v̇o hꝫ mediū sit s̄m p̲ipatheticos,nō leue est disputare:nam Aueṙ.Alexāder: Themistius cęteriqꝫ,qui vnitatē intellectus asserūt:mediū eē intellectū speculatiuū ꝯtēdūt. Ante.n.huius itellect⁹ adeptionē deus rōnabili aīę copulabiṫ nunq̄ꝫ:cuꝫ.n.hūc aīa ipsa adipiscetur: mox deus sibi, vt forma erit copulat⁹,qua copulatōe stāte:aīa ipsa per illius eēntiā ⁊ deū ip̄m,⁊ cętera itelligibilia intelliget. Lōgiorē expōnē quęre in p̊mis nr̄is de aīa cōmētariȷs:⁊ in 2° de itellectu lib°. verū hoc mediū mulieres a fęlicitate delent:nō.n.de iure nāli est, vt mulieres discant artes tales,q̄b⁹ talē intellectū nāciscanṫ:imo nec de iure mulierū, vt p̊mo Politice p̲bat Ari. p̲pterea arbitror mediū eē rōnalis aīę depurationē:cuꝫ enim aīa
Cōmē.36.

rōnalis sensitiua,pariter ⁊ itellectiua creēṫ,merito sensui nasciṫ q̄dāmodo itellectui rebellis,spurca,imunda, atqꝫ (vt ita loquar) ferina:cum igiṫ ab ea tolliṫ talis rebellio,spurcicitas,labes,⁊ (vt ita loquar) ferinitas,ipsa mox relinq̄ṫ apta btītudini,efficieturqꝫ mā cōdigna fęlicitatis,imo sibi, vt sic copulabiṫ mox deus, vt forma: per cuius eēntiā opabiṫ intelligēdo,⁊ ip̄m,⁊ cętera. Deleṫ aūt labes eiusmodi per v̇tutū heroicaꝝ adeptionē. Illis enim plene acq̄sitis,inter itellectū sensitiuūqꝫ appetitū tolliṫ rixa:redditurqꝫ appetit⁹ plene rōni obediēs,ratio illi plene dn̄abitur:quo fit vt ꝯ̄riȷs remotis,deus aīę sic purę copulaṫ. Hęc igiṫ dispositio p̲uatiua dicaṫ,q̄ p̲uet ea:quę tali btīficę vnioni aduersanṫ. Est alia dispositio positiua, vtpote adeptio sciētiaꝝ aut in toto,aut in p̲te:nam illis acq̄sitis,aīa dupl̄r attolliṫ per p̲uationeꝫ.s. eoꝝ:quę beatificę copulationi aduersanṫ : ⁊ per raptuꝫ: quo per scīas rapiṫ,eleuaṫ,atqꝫ attolliṫ.qua ratiōe,quoruꝫ aīa solū p̲uatiua dispōne afficiṫ:btītudinis parum hī assorbūt:quoꝝ v̇o vtraqꝫ dispōne disponiṫ aīa:illi plurimū fęlicitatis mutuanṫ. Ideo p̲ipathetici dicerēt heroicas mulieres nō tātuꝫ btītudinis cap̲e,q̄ sola priuatiua dispōne afficianṫ:heroicos v̇o viros,plurimū,q̄ duplici dispōne eoruꝫ aīa sit referta,⁊ priuatiua,qua cessauit repugnātia:⁊ positiua: vtpote per sciētias:qua aīa eoruꝫ rapiaṫ ad sublimia. Ex hīs app̲et mulieres btīficabiles eē; sꝫ non ita, vt viri beantur:pꝫ etiā s̄m p̲ipatheticos speculatiuum intellectū nō inutilē eē beatitudini:cum ad illā quasi dispositio ordineṫ. Dicebamus enim intellectionē quę est rerū effectus ordinari, vt in finē ad intellectionē dei:quę est ipse deus. P̄. Alia vtilitas ex speculatiuo itellectu in beatitudine nasciṫ s̄m eos:q̄ sit ille heroicaruꝫ v̇tutū quasi declarator:siq̄dē per illum sapiētes cognouerūt hoc pacto per tales virtutes in beatitudinē p̲uenire posse:hęc p̲ipathetici:s̄m quos nūc loq̄mur.

Qō de facto aliq̄ fuerint in vita beati : ⁊ q̄uo catholici ⁊ ph̄i differūt,⁊ an remaneāt post mortē. Cap̄.XXXII.

Quod v̇o de facto aliquis talis fuerit in vita. Auer.p̲bat in libello de beatitudine,immo q̄ semp̲ aliq̄s talis sit in mūdo:⁊ q̄dem non solū in specie,sed in indiuiduo:⁊ si nō in vna regione,in alia:p̊mo q̄dē q̄ talis hō lōge magis de vniuersi p̲fectione est,q̄ꝫ aliusq̄suis homo:at sine hoīe nā stare nō pōt:cuꝫ semp̲ sit aliq̄s : ergo lōge magis semp̲ dꝫ eē aliq̄s fęlix. P̄. Fęlix a nā lōge magis itēt⁹ est, q̄ꝫ q̄uis hō:igiṫ maiori cura deus ⁊ nā faciēt, vt ille sit:q̄ꝫ aliusq̄suis. P̄. Quicq̄d est possibile in specie,actu in aliq̄ illi⁹ spēi indiuiduo rep̲iṫ. Sꝫ in hoīuꝫ specie aliq̄s pōt eē fęlix:ḡ de facto aliq̄s talis est. Aliq̄s tales fuisse s̄m vitateꝫ scīssimę hystorię tradūt de Mose,de Chr̄o redēptore,de Paulo,deqꝫ aliȷs q̄ꝫplimis. Ignara gētilitas heroicos viros,heroicasqꝫ mulieres tales in vita fuisse credidit,q̄s post morteꝫ in deos retulit.q̄lis Juppiter est,Saturnus,Mars,Juno, Pallas,cęteriqꝫ,quoꝝ meminere poetę. Est tn̄ nō parua dr̄ia iter catholicos,⁊ ph̄os:nā catholici talē possibilitatē dicūt nō reduci ad actū,nisi mediāte dei p̲ticulari influxu,quē grāꝫ gratū faciētē appellāt.hoc.n.īfluxu eos btōs de⁹ facit,q̄s elegit,quosqꝫ tali influxu affecit. Peripathetici v̇o arbitrātes deum sibi,⁊ aliȷs eē per nāꝫ btītudinē coguntṫ dicere aīam beari posse,ex puris nālib⁹,sublato q̄dē p̲ticulari influxu:nō aūt vl̄i:quo de⁹ ad oēm effectū ꝯcurrit. Utrū v̇o ita sit (vt fabulaṫ Auer.) semp̲ aliquā talē eē in vniuerso:in cōmētariȷs de aīa,quę nup̲ ędidi,disputaui:nō.n.eius rōnes cogūt,nā spēs duplex est, Altera q̄dē:quę de eēntia vniuersi eē videṫ:quę q̄dē de vniuersi p̲fectione est:cuiusmodi

est,quę nō pōt,nisi a sibi silī fieri,vt hō ab hoīe,ꝛ equus ab equo:ꝛ sine hac mūdus pfect⁹ eē nō pōt:altera vō est, quę per accńs de vniuersi pfectione est,vtpote,quę nō a sibi silī fit:vt muscę,ꝛ id genus,quę ex putri mā̄ exoriūtur:ꝛ sine tali lꝫ mūdus ppetuo stare non possit,tn̄ de facto aliqn̄ si staret,nō eēt impfect⁹:fęlix ḡ,qꝛ non fit a fęlici tanq̄ꝫ a suo silī:sed ptim a se,ptim a pceptorib⁹,videt̄ nō de eēntiali pfectiōe vniuersi:ei⁹ ḡ rōnes friuolę sunt. Qūo igit̄ ꝑm vitatez aliqs in vita fuerit btūs:ꝛ quo ꝑm pl̄hos,ex hisce ꝑspicuū est. Utrūꝫ vō talis post mortē remanebit,

An beatitudo p⁹ mortē remaneat.

Auer.asserit solū in vita talē eē,post mortē nullū:ꝙ deleta cogitatiua,deleat̄ tādē intellect⁹ speculatiu⁹, quē arbitrabat̄ eē solā aię dispōnem pro btitudine adipiscēda. Quia vō nos tenemus alaꝫ remanē post mortē ꝑm ꝑipatheticos,vt postea dilucidabimus,dicimus talē btitudinē relinq post mortē:verū iter catholicos,ꝛ ꝑipatheticos est nō leuis dīa:Catholici.n.(vt vitas ipa est) arbitrant̄,ꝛ in vita,ꝛ post mortē indifferēter aliq̄s asseq posse btitudinē:nā cum deus volēs sit alys btitudo,aliqbus in vita,aliqb⁹ expurgans aiabus post mortē btitudo est,ꝛ nō nisi his,q̄s spāli influxu beādos pdestinauit,vt scissimi viri dixerūt. At ꝑm ꝑipatheticos dōm est nullūꝫ post mortē asseq posse btitudinē,qui in vita illā nō assecutus fuerit:nā cuꝫ deus nullis sit btitudo,nisi in aia mediū ꝑfit. Mediū aūt fiue sit itellect⁹ speculatiuus, vt putat Auer.siue vtus heroica,vt diximus,post mortem aia hęc asseq nō potest,cuꝫ desinat sensus:qui ad mediū hōiᵭ acgrēduꝫ pmouēt:opꝫ ergo, vt mediū in vita assequat̄:ꝛ cum deus aię ptcaffectę mere nālīter copulet̄:fit vt q̄ꝫ cito mediū est,tam cito aię erit ipse copulat⁹:cuꝫ igit̄ in vita,ꝛ non post mortē,in aīa mediū fieri possit:iure,qui in vita btitudinē nō assequit:post mortē illā nunq̄ꝫ assequi poterit. P̄.Etiā dōm est post mortē illa acqsita,remanē: nā cū in morte,vt dicem⁹,nihil corrūpat̄:cui⁹ corruptiōe btitudo aboleri possit,iure remanēte aīa btitudo:quam in corpe ipa nanciscebat̄:post mortez remanebit. Unde Plutarchus in vita Romuli gētiliū ignauiā interptans ingt,nō igit̄ ꝯsentaneuꝫ bonoꝝ,ac fortiū viroꝝ corpora cū aīs ṗter nāꝫ in cęlū trāsmitti.sed aīos vtute excultos extimādū est oīno,nō repugnāte nā,diuino q̄dā decreto ex hoīb⁹ in heroas ex his deposita mortali,atq̄ꝫ terrena mole,nō ciuili lege,sꝫ vt vitas,ꝛ ratio dictat:in numerū deoꝝ referri,pulcherrimuꝫ atq̄ꝫ btissimū finē ꝯsecutos: hęc Plutarchus.Ex q̄bus pꝫ nullū btm̄ relinq post mortē:qui in vita btitudinē nō ꝯseqt̄: rursus pꝫ eum,qui in vita btitudinē ꝯsequtur,beatum remanē post mortē:immo,vt gētilitas credidit,in deum referēdum esse:hactenus de beatitudine ꝑm ꝑipatheticos.

¶ Unī Auer.(lꝫ falso)ꝛ ex q̄b⁹ Ari.vbis itellect⁹ vnitatez nactus sit:ꝛ soluunt̄ Pōpo.arg⁹. Cap. XXXIII.

x⁰ de aia. cōmē. 5. Tex.c.49

Ex q̄bus vō Auer.suā itellect⁹ vnitatē(lꝫ falso)nact⁹ sit.in cōmentarys de aia clarissime expsīt. Accepit.n.ab Ari.12⁰ ṗmę ṗhię ll⁰,in his,quę a mā̄ nō depēdēt,nō eē nisi vnū numero in sua specie:q̄a vō pbaulnius itellm ea mā̄ nō depēdē,sit, vt vnus numero sit in tota ei⁹ specie. Uerū falso accepit:qꝛ lꝫ itellect⁹ a mā̄ nō depēdeat,in illa est veluti in subiecto in quo:est.n.mā̄ ṗdisposita,quaꝫ corpus appellare possumus. Subm̄ alę,non q̄dē ex quo: deq̄ꝫ cui⁹ potētia extbat̄:sed in quo,non.n.deus illā fecisset,nisi mā̄ ṗesset,vt subm̄ in quo.pꝫ ergo itellectiuā animā numerari posse,quia lꝫ a mā̄ nō depēdeat,in mā est, cuius habitudine numeꝝ ꝯseq pōt:quā rem falso Auer. itelligēs in intellect⁹ vnitatē dilabit̄. Quibus nō est difficile refellere Pōpon. vltimū argumētū. Dixim⁹.n.gētiles per multos tales fuisse beatos,vt heroas,quos credit Auer.lꝫ falso,illos beatos nō fuisse,nisi ob talē copulationē. Nos autez cōplures tales fuisse nō dubitamus: quos credimus deū ex spāli influxu ad beatitudinē ṗdestinasse.Auer.aūt credidisset eos beatos fuisse ob intellectus copulationē:si eos fuisse beatos ꝯcessisset:verūꝫ vtcūq̄ꝫ sit aliq̄s fuisse nō est ꝯtra hystorias,imo aliq̄s semper esse ꝯtēdit Auer.lꝫ eos ignoremus. Qd̄ scd̄o accepit, friuolū est,nam Auer.ḡnationē intellect⁹ speculatiui totalē pbauit lib.3⁰ de aia.cuius rei testis est nālis appetitus,quo oēs scire desideramus:qui nisi frustra sit,ad totalē speculatiui intellect⁹ ḡnationē nos ṗuenire posse,nobis argumēto erit. P̄.Scd̄m aliā ꝑipatheticoꝝ viaꝫ:medium est vtus heroica sola:cui si aut tot⁹ speculatiuus intellectus ꝯiūgat̄:aut illius pars lōge magis aīa ad beatitudinē rapit̄. Qd̄ vō de additione sciētię dicebat̄,non valet,renouant̄.n.artes,ꝛ opiones:quę sunt de sciētia semper sunt perfecta ꝑm Auer.qd̄ dicebat̄ ex 10⁰ Ethi.nihil est,qꝛ eodē lib.ait fęlicez eē eum:qui itellectū colit:ꝛ deo amicus est, ꝛ hī potuit Auer.colligē suaꝫ fictionē. Qd̄ vō alicubi meminerit Ari.intellect⁹ vnitatis,diximus:lꝫ falso Auer.accepit. Patet igit̄ ex his oībus lꝫ opinio Auer. sit falsa:Pōpon.nō eaꝫ refutasse efficacib⁹ rōnibus:propterea si demones ꝯtra illam desideras,libꝛūꝫ nostrum de intellectu diligenter perlege.

Cōmē.36.

¶ Quales Pōpo.rōnes sint aduersus eos:qui itellectiuū ipm a sensitiuo re distinxerūt. Cap. XXXIIII.

aduersus ea q̄ sunt in.c.5.ꝛ.6.

Post hęc de coꝝ opione differēdū esset, qui intellectiuū multiplicant,sed re a sensitiuo distinguūt. Nā intellectiuū re a sensitiuo distinguētes,bifariā putarūt:aly dixerūt itellectuꝫ animāq̄ꝫ ipsam, vt motorē corpi vniri, vt Plato in Alcibiade sentire videt̄: ꝛ Plotinus expresse tradit. Aly eam corpori vniri dicūt vt forma informās. Juxta ṗmoꝝ opinionē hō est aīa humano corpore vtēs, vt Plutarchus ad Antobolū filiū scribit. Juxta vō Posterioꝝ opionē hō est aīal ex corpore,ꝛ aīa cōpositū. Esset dico de hoꝝ opione differēdū:sed qꝛ cōpluribus in locis de illa disputauimus:ṗtermissa horuꝫ opinione,ad Pōpo.argumēta veniamus,vt quātū eius vires valeāt nemo ignoret. Obycit.n.ṗmo aduersus ṗmaꝫ opinionē, ex eo ꝙ tūc nō magis hō vnus eēt,q̄ꝫ cōpositū ex boue, ꝛ plaustro:quā rōnem boni Platonici, vt Plotinus friuolā iudicaret,qm̄ ipse de Platonis mēte tradit aīaꝫ,efficere in corpe vitā ꝛ sensitiuā,ꝛ vegetabilē:asserit enim vt a luce illuminatio est:ita ab aīo aīatione eē:quo fit, vt maior sit vnio intellect⁹ ad corpus,q̄ꝫ bouis ad plaustrū. Est.n.intellect⁹ aīa ꝛ vtēs corpore,ꝛ animās:quaten⁹ ex ipsa omne,qd̄ in corpe est,ꝛ sensitiuū,ꝛ vegetatiuū,ṗficiscit̄. Qd̄ vō scd̄o aduersus posterioꝝ positionē aducit, friuolū est. Argumētat̄ enim fieri nō posse, vt idē sit sentiēs,ꝛ intelligēs,si intellectiuū re distinguit̄ a sensitiuo: modo hoc nihil cogit,est enim idē numero sentiēs,ꝛ intelligēs nexu virtutū:quarū altera cuꝫ altera necessario cōnectit̄. P̄.Est idē numero sentiēs ꝛ intelligēs,lꝫ intellectiuū,ꝛ sensitiuū re differāt:ꝙ sensitiuū disponit materiā,intellectiuū simplr ꝑficit, vt Cādauēsis scribit. Diximus enim cęteras formas,quę intellectiuū in mā̄ ṗcędūt,dispone,nō autē ꝑficere:ppterea ex illis,ꝛ itellectiuo fit vnū numero intelligēs,ꝛ sentiēs. P̄.Obycit cōtra hos etiā,ꝙ vegetatiuū in sensitiuo ꝯtinet̄,ꝛ sensitiuū in intellectiuo, vt triāgulus in quadrāgulo:ergo frustra ponūtur,distincta.qd̄ etiaꝫ floccipēderet Candauēsis. Ait enim vegetatiuū cōtineri in sensitiuo, vt dispositio cōtinet̄ in forma,cuius est dispositio,ꝯtinet̄ enim dispositio

in forma

in forma dispositiue: non aũt asserit alterum in altero cõtineri per idẽtitatẽ: sed quibus argumẽtis hęc sint refutãda: in nostris libris de anima quęratur.

Ꝯ Breuis Epilogus omnium eorum: quę Pompon. physice et peripathetice de aia opinat. Cap. XXXV.

Post hęc differẽdum arbitror ea: quę Pompon. physice, et peripathetice de aia opinat. Licet enim nobis ordinẽ trãsgredi: propterea opinionẽ Thomę, quã de aia verã esse arbitror, et physice, et peripathetice postposui in vltimis, eam enim defendere, et dilucidare decreui: vt veritatis finalẽ cõclusionẽ. Asserit ergo Pompon. et physice, et peripathetice humanã animã, simpliciter quidẽ mortalem esse, secundum quid vero immortalẽ. Nactus est aũt hãc opinionẽ ex modis abstractionum: qui in cognitionib⁹ reperiũtur. Sunt enim tres virtutũ cognoscitiuarũ spẽs, alia quidẽ earum cognoscitiuarũ virtutũ est, quę cognoscũt cognitiõe, quę a corpore non dependet, nec vt subiecto, nec, vt obiecto: quo modo cęlestes animę intelligẽ videntur. Hę enim cũ sint penit⁹ a materia abiũctę, earũ cognitio a corpore nõ depẽdet, nec vt subiecto: nec vt obiecto. Alia vero earum virtutum est, quę eo licet aliqua rõne spũaliter cognoscãt: tamẽ illarum cognitio a corpore vtroque modo depẽdet, et vt a subiecto, et vt ab obiecto: huius generis sunt oẽs sensitiuę: quę licet spũalitate differãt, earũ oĩum cognitio e corpore ipso vtroque modo depẽdet. Et cum natura ordinate procedat, erũt alię virtutes, vel aliqua vna virtus, cuius cognitio e corpore depẽdet, vt ab obiecto: eritque e corpore separata, vt a subiecto: nõ enim fieri põt, vt aliquid corpore egeat vt subiecto: et non vt obiecto. Talis ergo est humana aia, itellectusque ipse quasi medius inter simpliciter ęterna, et simplr corruptibilia. Ex hoc ordine fiat talis syllogismus, oĩs virtus, cuius operatio nõ potest esse sine corpore saltẽ vt obiecto, est cum corpore, cui⁹ est, corruptibilis, nisi ociose remaneret: sed intellect⁹ humanus operari non põt sine corpore: quia saltẽ, vt obiecto corpore eget, ergo itellect⁹ est simpliciter corruptibilis, secundum quid vero incorruptibilis, cum pro sui operatione corpore nõ egeat, vt subiecto. Hęc est breuis opinio Pompo. eiusque perbreue argumẽtum: nam oẽs eius vires hoc firmãtur. Hinc quoque cõcedit, quorum primũ est intellectiuũ vegetatiuum et sensitiuum in hoĩe esse vnã substãtiã secundum rem. 2ᵐ est talem substãtiã, animãque esse simplr mortalẽ: secundum quid immortalẽ. Tertiũ est talẽ animã esse vere formã hominis ipsum hoĩem informãtẽ et specificãtem. Quartũ est talẽ aiam numerari per hoĩum numero. Quintũ est talẽ animã cum humano corpore nasci ex parẽtum et solis semine, et cum corpore mori. Hęc physice, et peripathetice eẽ asserẽda contẽdit: licet obscure: cõfuseque.

Ꝯ Fundamẽtum Pompon. perbreue quo probat opinionem suam. Cap. XXXVI.

Opiniones hãc breui fundamẽto probat hoc pacto, Aię operatio nõ est sine corpore, vt obiecto: et est sine corpore, vt subiecto: ergo est simpliciter mortalis: et secundum quid imortalis. Ex eo.n. quia eius operatio nõ est sine corpore vt obiecto: ipsa simpliciter mortalis est, alioqui remaneret sine eius operatione ociosa: ex eo vero: quia eius operatio est sine corpore, vt subiecto: sapit immãlitatem quandam: et ita erit secundum quid imortalis. Quod aũt eius operatio nõ sine corpore sit vt obiecto, ex eo patet, quia itelligit nihil sine phãtasmate: vel quia intelligẽ: aut phãtasia: aut nõ sine phãtasia est. Quod vero eius operatio sine corpore sit, vt subiecto: ex eo rursus deprehẽdit: quia intelligẽ: nec corpore eget, vt organo: nec particula aliqua corporis. Hoc est perbreue Pomp. argum̃: quo ei⁹ opinionẽ probat.

Ꝯ Rationes Pompon. quibus ipse probat omnia, quę dixit de anima. Cap. XXXVII.

Nec vero fugiamus quę vir tetigit: rationes eius oẽs colligimus, et dilucidius quam ipse procedat, non.n. in ei⁹ verbis est ordo. Primo igitur argumẽtor. Aia est act⁹ corporis, igitur in operando depẽdet a corpore, sed cũ nõ depẽdeat a corpore, vt a subiecto, igitur, vt ab obiecto: igitur est simplr mortalis: secundum quid imortalis. Item. Aia itelligit per phãtasma, vt Ari. testat: vel igit ille modus intelligẽdi est aię eẽntialis: vel accidẽtalis: non accidẽtalis: quia alius eẽt sibi eẽntialis: qui nõ videt. Item. Uni⁹ rei est vnus modus operandi. Item. Sicut modus operandi sensitiuę nunquam mutat in modũ operandi intellectiuę, nec modus operandi intelligẽtię mutat in modũ operandi humani itellectus: ita contra modus operandi humani intellectus nunquam mutabit in modũ operandi intelligẽtię: quod eẽt si sine phãtasmate intelligeret. Sin aũt hic intelligendi modus sit aię eẽntialis: aia nõ poterit sine phantasmate intelligẽ: et ita erit simplr mortalis. Item. Per nullũ naturale signũ euidẽs põt sciri aiam hũc alium intelligẽdi modũ: ergo nãlis philosophus illud ponere nõ debet: cum verorum exprimentum sit, vt conformet sensatis. Item. Arist. nullã posuit intelligẽtiam sine corpore: et cum itellectiua aia sit minus abstracta quauis intelligẽtia: lõge minus põt eam ponere sine corpore. Item. Si mũdus est ęternus, vt Arist. arbitrat: tũc infinite eẽnt actu formę sine corpore: quod videt ridiculũ. Item. Nã procedit ordinate, ergo sicut dat forma, cuius operatio est simplr abstracta, non egẽs corpore vt subiecto, nec vt obiecto: et dat forma, cuius operatio vtroque modo eget, dabit media: cuius operatio vno modo eget corpore, alio modo nõ eget: et cum nõ possit esse talis, vt egeat vt subiecto, et nõ egeat, vt obiecto: erit talis vt egeat, vt obiecto: et nõ vt subiecto. Item. Si aia post mortẽ remaneret, ipsa eẽt per se subsistẽs, et hoc aliquid: et cum ipsa sit forma: erit id: quo aliqua res est hoc aliquid: quare idẽ erit per se subsistẽs, et id, quo aliquid est hoc aliquid: quod peripatheticorum cõcederet nemo. Item. Cum modus, quo ipsa est in corpore, sit perfectior modo: quo ipsa est extra corpus, si aia remaneret extra corpora, tũc infinito tempore eẽt sub modo imperfectiori, et finito sub modo perfectiori. Item. Si aia remaneret, desineret actualr eẽ actus corporis, vel igit tũc nullibi eẽt, vel alicubi: et quouis loco sit, vel ad illũ alteratione, vel motu locali accessisset, quę peripatheticus derideret. si nullibi ponet: prohibebit nihil secundum Arist. ponere aliquas intelligẽtias sine corporib⁹ nullibi existẽtes. Item. Hoc videt naturę ordini consentaneum, qui gradatim est in aiabus ipsis, stirpes enim aię nõ nihil hñt, cum intra se nutriant, et crescãt, et generent extra se. verũ illud aię paululũ, quod hñt, materiale valde cernit. cum suis non fungat officiis, nisi per primas qualitates: quarum operatio ad eẽ reale terminat. Post hęc aialia fere zoophitica succedũt, quę de sensitiua oĩa tactũ, et confusam imaginationẽ habeant: post hęc aialia sunt aliquãtulũ ad aiam plus elata: quę tãtum aię hic vident, vt multi ea intellectũ habere crediderint, vt Plinius ex illorum morib⁹ syllogizat. Post hęc ponit et cogitatiuam inter vires sensitiuas, quam Græci ob opis excellentiam dianoeticã appellãt, quę particulares decẽ prędicamẽtorum formas apprehẽdat, et particulariter ratiocinet, quod Auer. 3° de aia lib. non negat. vltra hãc in hoĩbus cernit intellect⁹, qui ex operandi modo supra cogitatiuã cęterasque materiales virtutes collocat. Infra vero simpliciter immãlia: cum tãtũ cum mortalibus conuersetur: nisi fingamus hoĩes deos fieri, et in cęlũ rapi, vt gẽtilitas autumat. Item. 12° metaphysicę. Ari. inquit, Delectatio aũt qualis optima, paruo tempore nobis: sic enim semper illud est, Nobis quidem enim Cõ. 40°. T. cõ. 39.

impossibile: τ certum est q: nõ de hoie loquit: sed de aia: nam illic Arist. dñiam nõ fecit inter hoiem, τ aiam: sicut nec inter deũ, τ cęlum, cuz eodẽ loco deũ aial esse sempiternum asserat. P. Si de hoie, τ nõ de aia loquit: vbi de aia loquet. Cum enim ille fuisset locus, τ ibi de aia nihil asserat, erit ɔsonũ nullibi de ea dicere. P. Si aia humana posset ea beatitudine deificari: efficeret deus, quo cõcesso in nasonis fabulis truderemur. P. Cum in tãta re minqꝫ Arist. vbuz fecisset, eẽt accusandus, potissimũ cuz
T.cõ.36. lib. de aia. 3° rem ꝓmiserit, τ nullibi ꝓmissuz seruasse videat: hęc sunt: ex qbus potissimũ Põpo. eius opinionẽ ꝓbat: quę sine forma, plata: sic ad formã reduximus.

¶ Ordo seruãdus in ijs, quę aduersus opinionez Pomponacij dicturi sumus: τ quot pro vitate disserenda sunt. Capitulum. XXXVIII.

Pro veritate igit dilucidanda: pmo physice ꝓbabimus intellectiuã aiam cum corpe nõ mori: sed ipsam post mortez remanẽ. Secũdo ꝓbabimus physicis rõnibus aiam intellectiuã cum corpore nõ nasci, sed extrinsecus accedere: simulqꝫ cum his physicis rõnibus ꝓbabimus hęc eadez sniẽ Arist. atqꝫ Platonis, cęterorũqꝫ bonoꝝ phoꝝ, deinde τ tertio nõnullas rões disputabimus: quas cõtra opinionẽ suã induxit Põpo. 4°. Quid de aia ipsa τ physice, τ ꝑipathetice sentimus, adijciemus: vltimo eius rationes: qbus suã opinionẽ asseruit: refutabimus.

¶ Physicaꝝ rõnuz: qb° ꝓbat intellectiuã aiam cũ corpe nõ mori: sz post mortẽ remanẽ. p°. Cap. XXXIX.

Et si cõpluscũlas rões physicas, imo demõstratiões in nr̃is libris, qs olim ędidimus et ɔfecimus: τ disputauimus eas resumemus, quas arbitratus sum polletiores, Argumentor ergo, Si itellectiua aia cum corpore moreret, ipsa in omni sua actione a corpe necessitaret: cõsequẽtia ꝑspicua est, ex eo, qa corpus nõ magis formaz necessitat ₰m eius eẽntiã, q̃ ₰m eius opationẽ: cum opatio nulla sit eẽntia suę formę liberior. At ɔsequẽs falsuz experimur, quãdoqdẽ aia saltẽ ₰m opationẽ, quę ad volũtatẽ attinet, est oĩno libera, τ a nullo quouis corpore necessitabilis: vt Arist. in pmo de itepretatione cõpluscũlis syllogismis demõstrauit: τ Ammoni⁹ perpulchre cõmẽtatus est illas. Obſuatio eniz docet nobis pſentata quauis re etiã sũme appetibili, nos posse illam approbare, τ reprobare, illã velle, τ nolle. Hoc aũt esse nõ põt, vbi virtus ipsa itellectiua erit corpori ita impssa, vt secũ nascatur, τ moriat. Astipulat autẽ huic rõni sensus: videmus enim oẽm formã mãlem necessitari a mãli, vt vegetabilẽ a nutrimẽto, sensitiuã a sensibili: sed cum intellectiua nõ recedat a materialitate ₰m eius opinionẽ: lz sit cęteris paululo altior. Simplr tamẽ mãlis: igitur (vt cęterę alę a mãli necessitantur) qs mãle, intellectiua quoqꝫ, qa simplr mãlis, necessitabit simplr ab appetibili phantasmate, lz ₰m qd sit immãlis, quasi ₰m quid nõ necessitabilis. Hoc aũt quãtum dissonũ veritati, τ obſuatiõi sit, oẽs gẽtes, oẽs leges testãtur: τ nos expimur: quãdoqdez nulla res quãtumcũqꝫ vrgẽs nos cõpellere põt: nec ₰m quid, nec simplr. Ptolomęus in prohęmio coꝝ librorũ, qs periton apotelesmaton cõscripsit, demõstrat nec stel-
Tex.3. las posse nos cõpellẽ, nisi per ignorãtiam: si qs enim (vt ingt Porphyrius in illius ꝓhęmij Cõmẽtario) sciuerit ãno suę ętatis 40° ex casu ab equo debẽ mori: eo suę ętatis anno si nõ eqtabit, cęlestes minas dubio ꝓcul expabit: qd si aia erit simpliciter mãlis virtuti mãli agẽti resistere nõ põt: nec illã expare, Si qs aũt voluerit hanc rationẽ refutare, dicere cogetur volũtatez ab appetibili phãtasmate necessitari: qd nos in theologico reprobauimus, τ demõstrauimus eum qui hoc pacto dicit, τ obseruationi, τ legibus diuinis, τ humanis, τ Platoni τ Arist. τ cõpluscũlis demõnib° aduersari. Qd vo hęc ratio sit ꝑipathetica: ex his quę Arist. dicit 9° pmę phię lib. aper- T.cõ.10.
tissime colligit. Cuz enim potẽtias distinxisset, inter nãles potẽtias, quas irrõnales appellat, τ rõnales duas differẽtias assignauit, alterã ex pte illaꝝ, quo potẽtię sunt, alterã vo, quo ipsę veniũt ad actũ: τ assignãs dñiam iter illas, quo potẽtię sunt, ingt, tales quidez potẽtias necesse est, qñ vt põt, passiuũ τ actiuũ appropinquat, hoc quidẽ facere, illud vo pati: illas vo, nõ necesse. Est ergo dña prima, q nãles potẽtię appropinquatis actiuo, τ passiuo, in ea dispõne, qua passiuuz pati, actiuum aũt agere põt, necesse est, vt vnuz patiat, alterũ agat: veluti cum igni ipsi cõbustibili appropinquat. Potẽtię vo rõnales etiã actiuo τ passiuo approximatis, nõ necessario aut agũt, aut patiũtur: nõ enim necessario ędificator ędificat, si sibi vo amicitioꝝ nũ ꝓxima esset. Assignat vo huius dñię cãm, cum ingt, hę enim oẽs, ita supple sunt, vt vna vni⁹ factiua sit: hę passiuo ipso pſente, id faciat necesse est, cuius ipsa factiua est, illę autẽ. s. rõnales ɔtrarioꝝ sunt factiuę. Irrationales ergo qa simplr nãles sunt: ad vnũ simpliciter determinãtur: qa vo rõnales oppositoꝝ sunt, simpliciter nãles esse nõ possunt. deinde assignat scdaz differẽtiã ex parte, qua ad actũ veniũt, τ per modũ qõnis ingt, quare simul faciẽt ɔtraria. Hoc aũt ipossibile est, ppterea ostẽdit quo modo rõnales reducãtur ad actũ, τ vnde habẽt, vt possint qõlibet oppositoꝝ indifferẽter exequi: τ ingt necesse est ergo aliqd aliud eẽ τὸ κύριον, qd est pncipale: cui est auctoritas exequẽdi quoduis coꝝ: quoꝝ rationalis potẽtia erat ostẽsiua: τ qd illud sit: exponit, τ inquit. dico aũt hoc, ὄρεξιν ἢ προαίρεσιν. i. appetitũ, vel electionẽ: appetitũ quidẽ, vt est volũtas, electionẽ vo, qa id: qd ex syllogismo practico relinquit. Intellect⁹ enim ostẽdit vtrũqꝫ oppositoꝝ, τ per electionẽ eligit alterum: qd sibi rõnabilius apparet: appetit⁹ vo: quę volũtas est, eligit quãdoqꝫ illud: qñqꝫ oppositũ: ppterea dixit appetitum vel electionẽ. qr interdũ volũtate nõ ɔdicẽte sufficit sola electio syllogistica pro executiõe alterius oppositi: qñqꝫ vo ɔtradicẽte volũtate, eligit alterũ: vt volũtati placet: τ reliqua per te legas. Ex his ergo apparet secũda dña: q rõnales potẽtię qñqꝫ ipę eligũt alteꝝ oppositoꝝ quoruz erãt ostẽsiuę, vtpote qñ volũtas nõ ɔdicit, qñqꝫ vltra eas regrit volũtas cui auctoritas inest, eligẽ alterũ pro arbitrio. Ex p° g° dña argumẽtor: Si aia intellectiua cum corpe moreret, eẽt simplr mãlis, eẽt. n. ₰m quid immãlis, τ simplr mãlis: quę Põpo. ɔcedit: τ si esset simplr mãlis, eẽt determinata ad vnũ: cum. n. ois forma simplr mãlis, sequat corpus mãle, eẽt limitata ad vnum veluti corpus, cuius impssionẽ sequit. τ sic tolleret p° dña iter potẽtias rõnales, τ irrõnales. Ex 2ª etiaz argumẽtor, Si intellectiua aia moreret cum corpore: sequeret illud simpliciter, veluti forma quęcũqꝫ simplr mãlis est, q nõ eẽt dña suoꝝ actuuz, nec ad opposita libera. Astipulat huic, qr ₰m Põponi. intellectiua aia nõ differt a cęteris pęnes mãlitatẽ: nã lz habeat nõ nihil imãlitatis magis q̃ cęteręt: tñ itra latitudinẽ simplr mãliũ collocat: ergo vt cęterę sunt vna vnius: τ nõ suoꝝ actuũ dña: ita erit ipsa vna vnius: τ nõ suoꝝ actuũ dña: lz ₰m qd videat scandẽ magis ad imãlitatẽ: quę sunt ɔtra ꝑipatheticos, τ ɔtra experiẽtiam. Ex Plotini rõnibus hęc ratio põt hoc pacto cõponi, quęcũqꝫ in eligẽdo ad eũdem actũ vel ad idẽ obiectũ cõparata, ɔdictorię se hñt, sunt diuersaꝝ nãrum: nec ista eget ꝓbatione, cuz seipsa ɔstet. Sz rõnalis aia: τ sensitiuus

ſitiuus appetit⁹, qui corpalis eſt, eidē actui vel eidez ob/
iecto cõparari ɔdictorię ſe hñt: nam cõparati fornicatio
ni, vel alteri voluptati aīa rõnalis reprobat, ⁊ negatiue
ad illā ſe habet, ſenſitiuus appetit⁹ approbat, ⁊ affirmati
ue ſe habet: vt obſuatio docet, ergo rõnalis aīa, ⁊ appeti
tus ſenſualis erũt diuerſaꝝ nãrꝫ: quare cum appetitus
ſit ſimplr mãlis: rõnalis aīa ſimplr immãlis relinquet.
Hęc ratio cuilibet bono pbõ fidem faciet: ⁊ meo iudicio
eſt demõſtratio ex effectu, qᵭ eſt libere velle. Hoc.n.cõ/
cludit rõnalem aiam eſſe ſimpliciter ſupra corpus: ⁊ per
cõſequens cum corpore non moritura.

℄ Scḋa ratio qua pbat eadē imortalitas. Cap. XL.

Reterea efficacius, vt arbitror ⁊ gdez ꝑipa
thetice, ⁊ Platonice argumētor, nã (vt oẽs
fere diſtinguũt) vlium alia ſunt per eẽntiā
vlia: vt quęcũqꝫ e mã nõ dependẽt: alia par/
ticipatione, vt quęcũqꝫ a mã dependẽt, a no
bis ſine hic, ⁊ nũc cęteriſqꝫ indiuidui ɔditionibus itelli/
gũtur. quā diſtinctionē Auer. fecit in lib. de ſomno. Acci/
piamus ergo vlia quę ſm coꝝ eẽntiā depẽdẽt a mã: par
ticipatione vo ſunt abſtracta atqꝫ imãlia: cum omne per
participationē tale, reducat ad aliqᵭ tale per eẽntiā: quę
ramus quid eſt vle atqꝫ per eſſentiā abſtractũ: ad qᵭ hꝫ
vlia participatione reducant: ꝑipathetici gdem ad nihil
niſi ad intellectiuā aiam reduxerũt, nam per intellectuꝫ
poſſibilē imãliter recipiunt: per agẽteꝫ trãſferunt de or
dine mãlium ad imãlia: vt Auer. ⁊ Ariſ. 3° de aīa lib. cla/
riſſime demõſtrarũt. Nõ enim pñt eē talia participatio/
ne alterius vlis: qᵭ eſt participatione tale: qꝛ eẽt ꝓceſſus
in infinitũ: vel opꝫ dicere aliqᵭ eē participatione tale: qᵭ
ad nihil per eẽntiā tale reduceret: qm 2° Phyſicę auſcul
tationis Ariſt. explodit. Si igit vlia nõ per eſſentiā ſunt
ſeparata, vt Plato autumat, ſed per reductionē ad intel
lectiuā aiam, vt peripathetici arbitrant: ipſa nimirũ per
eẽntiā a mã non depẽdebit: quo fit, vt nec cum ipſa deſi
nat: nõ ergo aīa: quę a corpore erit abſolutum: cum corpore
mori coget: qñquidē per eẽntiā ab ipſo eſt ſeparata, atqꝫ
abiũcta. Ex ꝑipathetici vo rõnibus hęc potiſſima videt
ſi ſic cõponat, vlia mãlia ſunt imortalia, ⁊ incorruptibi/
lia: vel igit per eẽntiā: vel participatiõe alicuius imorta
lis, atqꝫ per eẽntiā incorruptibilis: nõ ſunt per eẽntiā im
mortalia, atqꝫ incorruptibilia: nã ſic relinqueret opinio
Platonis de vlibus: de gbus in Parmenide diſputat: er
go ſunt imortalia atqꝫ incorruptibilia participatiõe, ⁊ cũ
ea, quę ſunt participatione talia, ad aliqᵭ per eẽntiaꝫ ta/
le reducãtur: nec reduxerũt ꝑipathetici hoꝝ imortalita/
teꝫ atqꝫ incorruptibilitatē, niſi ad intellectiuā aiaꝫ: vt 3°
de aīa docuit. Hęc.n. fuit cã vtriuſqꝫ intellect⁹, vt Auer.
innuit, ſit, vt ipſa per eſſentiam ſit ſimpliciter incorrupti
bilis, atqꝫ immortalis.

℄ Tertia ratio, qua ꝓbatur eadem immortalitas, ex Ti/
męo Platonis. Cap. XLI.

Ex Timęo vo Platonis pollentiſſima ratio
colliḡ: in qua Macrobius oẽꝫ eius opionē de
Scipionis ſõno fundauit. nulla forma appe/
tẽs, q̃rẽs, atqꝫ inueniẽs honeſta, pia, ⁊ religio
ſa: e corpe ſimplr depẽdet: cuꝫ.n. honeſtũ ſit,
qᵭ ſua ꝓpa, atqꝫ eẽntiali vi nos trahat, piuꝫ, qᵭ ꝓpa ⁊ eſ/
ſentiali dignitate nos alliciat, religioſuꝫ qᵭ diuinaꝝ reꝝ
curã nos moneat, ſi appetẽs e corpe dependet, in corpore
erit appetẽs. Virt⁹ aũt in corpe appetẽs non appetit niſi
ſm corpis vim, armoniãqꝫ: q̃re qᵭ appetit, erit ꝓportio/
nale corpi: ſiqdeꝫ oīs appetitio eſt inq̃ſitio, quę per aliqᵭ
ſile, atqꝫ ꝓportionale ſibi pficit: nec vnq̃ aliqd appetit,
niſi per hoc, qᵭ eſt appetẽti ſile, nã potẽtia, appetibile ei
ſile eſt, qᵭ eſt in actu tale: gcqd aũt appetit ſm ꝓportio/
nale corpi, appetit ſm rõnē vtilis, vel delectabilis: qᵭ eſt
contra rõneꝫ pij, honeſti, atqꝫ religioſi. Sic igit nihil in
corpe appetẽ põt, niſi corpus, vel ſile corpi: huic aũt aſti/
pulant aīalia, quoꝝ nullũ pter hoieꝫ pij, aut honeſti, aut
religioſi. gcq̃ appetit, qᵭ nõ ob aliud puto, niſi qꝛ oīs eo/
rũ virtus in corpe eſt. At hoies videmus oẽm rem ſimplr
corpeam paruipẽdẽ, incorpeas quęrẽ, illoꝝ gr̃a mori, pa/
ti, atqꝫ euigilare: qᵭ eſſe nõ poterit, niſi qꝛ coꝝ aīa ſupra
corpa eſt, ſimplrqꝫ ab illis abiũcta, nulliqꝫ corporeę im/
preſſioni obnoxia: hãc rõnem magnifecit Macrobius: ⁊
nos illā indiſſolubilē putamus: qñ gdē experimẽto initit:
qᵭ apud nr̃os oculos q̃tidie cernit. Quid.n. corpei quę/
rũt tot pij honeſti, ⁊ religioſi viri: cuꝫ coꝝ corpa ſpernũt,
relinquũtqꝫ cur aialiũ nullũ hoc facit, ſi.n. hõ, vt Põpo.
putat: aial eſt, ⁊ nihil ſimplr elatuꝫ hꝫ vltra id: qᵭ cętera
aialia hñt cur incorporea quęrit, appetit, ⁊ inueſtigat, cur
aialiũ nullũ ꝑ hęc incorpea ꝓſpicit: niſi in Plinianas fa/
bulas trudamur, qui religionē elephãtis, ⁊ pietatē leoni/
bus pbuit. Hęc ratio ſi cõponat, vt Plotin⁹ inuit, effica/
ciſſima videt: ꝓpoſitis humanę aię corpeis, ⁊ ſimplr in/
corpeis (corpea ſunt vtilia, atqꝫ delectabilia: ſimplr in/
corpea ſunt pietas, religio, ⁊ honeſtas) ipa ſimplr ɔtẽnit
corpea, illa reprobat, ⁊ cum illoꝝ ɔtẽtione corpus ꝓpriũ
ſpernit, eligit vo ſimplr incorpea, vt pietatē, religioneꝫ, ⁊
honeſtatē: Legim⁹ pios hoies, atqꝫ religioſos viros diui
tias, honores, ſceptra, deniqꝫ ⁊ regna ɔtẽpſiſſe: quęſiuiſſe
incorpea, atqꝫ ſimplr imãlia: quę aialiũ deſideraſſe legi/
mus nulluꝫ: quo mõ ergo põt, qui nihil imortalitatis hꝫ,
niſi ſilitudine, atqꝫ cõparatiõe imortalia tãta diligentia
quęrẽ, tot mortalibus atqꝫ ſũme appetibilib⁹ ſpretis: dy
boni Põpoñ. Mi, põt vis, quę nõ vltra corpa elata eſt,
tot ſimplr incorporea appetẽ, illa colere, venerari, atqꝫ
obſuare, hęc ſi in li° de pulchro Platonis velles legē: lõ/
ge facilius ꝑpẽdes, vnde (vt recte Pitagoras inqt) deus
cũ hoieꝫ fingeret, vt ſublimia, religioſa, ⁊ pia ꝓſpiceret,
ex humo eum ſubleuauit, ⁊ ad ſui artificis contẽplatio/
nem erexit: quod optime ingenioſus Poeta ſignauit.

Pronaqꝫ cum ſpectẽt animalia cętera terram: Ouidius
Os homini ſublime dedit: cęlũqꝫ videre
Iuſſit: ⁊ erectos ad ſidera tollere vultus.

Hinc vtiqꝫ ἄνθρωπον: anthropon, gręci appellarunt, qᵭ
ſolus aialiũ imortalitateꝫ. ſimplr itra ſe hñs, ſurſuꝫ ſpe/
ctet ſolus. Hãc ob cãꝫ. M. Tulli⁹ nullũ aialiũ pter hoieꝫ
eē dicit, qᵭ habeat aliq̃ notitiā dei: gb⁹ fit, vt aīa nõ ſm
gd imortalis ſit, ſꝫ ſimplr: ſic ipa duꝫ in corpe eſt: nõ ſm
gd imortalia q̃rit, velut elephãtis religioneꝫ, ⁊ leo pieta/
tē, ſed ſimplr imortalia colit, appetit, ⁊ inq̃rit, ſed de hac
ratione hactenus redeamus ad Ariſto. decreta: nam ſup
eo Pompoñ. potiſſimum innititur.

℄ Prima Ariſt. auctoritas: qua probatur immortalitas,
⁊ quę expoſitores de illa. Cap. XLII.

Iximus aię imortalitatē phyſicis rõnib⁹ ꝓ/
bari poſſe, ⁊ (vt viſuꝫ ē) trib⁹ demſonib⁹ illā
ꝓbauimus: diximus ẽt Ari. nunq̃ talē q̃õnē
ꝑ ſe q̃ſiuiſſe, ſꝫ ſolũ de ea obiter aliq̃ dixiſſet:
quę qꝛ obiter erant ab eo dicta: obiter repit
vari⁹: vt ſupi⁹ per nõnulla demſauimus: q̃re ſibi in hac
re nõ erit plurmuꝫ innitẽdũ: ſed vtcũqꝫ ſit, vꝫ mihi ipm
potius ad imortalitatē q̃ ad mortalitateꝫ ꝑpare: ideo in
hac re ea adducã: quę potiora pro nr̃o ꝓpoſito videbant:
Ari. ita li° de aīa ꝓ, ita ad vbũ inqt, Intellect⁹ aũt videt Tex.c.65.
ἐγγίνεσθαι. i. aduenire, ſuba q̃daꝫ exñs, ⁊ nõ corrũpi: ma/ ſenectute
xime.n. corrũpet vtiqꝫ ob ea: q̃ eſt in ſenectute, ἀμαυρώ/ ſipa
σεως. i. offuſcatiõe, vl ibecillitate: ſiue debilitate: nũc aũt Senio

queadmodū ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων, i. i sensorijs, q̄ sūt sen
suū instr̄a accidit. Si.n.accepit senex oculū talē, videret
vtiq; sic ⁊ iuuenis. q̄re senectus οὐ τῷ τὴν ψυχὴν πεπον
θέναι τι ἀλλ᾽ ἐν ᾧ, i. nō est i patiēdo q̄cq̄: s; in q̄: h̄ est, s; q̄
id, i q̄ ē, aliq̄d patit̄: sic i ebrietatib⁹ ⁊ morb̄ est. Hacten⁹
Ari. Ex his vbis arg̃m, supponēdo tn̄ nō eē itellcū vnū
nūero in oīb⁹, vt Pōp. ēt nobiscū de mēte Ari. autumat,
itellcs n̄ corrūpit̄ (vt Ari. tradit) pbatq;, nā si corrūperet̄
maxie vtiq; ipse videret̄ debilitar⁹, atq; fere corrupt⁹ ab
ea ibecillitate offuscatiōeq;, quę senectuti accidit: qd aūt
in tali statu ipe nec corrūpat̄, nec minuat̄, eo p;: q̄ tūc in
eius opōne maxime vī pfect⁹, eo.n.tpe ⁊ prudētior, ⁊ sa-
piētior maxime cernit̄: recte ḡ Ari. eum nō corrūpi cum
corpe asserit. Et q̄ posses dicere decrepitos esse amētes,
atq; in prudētia ⁊ scia q̄nq; eē infātes, subscripsit hęc eis
accidē ibecillitate sensoriop: quę illis fuiūt, non aūt per
se: veluti ēt sensib⁹ accidit: vbi visus senioris oculi min⁹
videt: vbi tn̄ iuuenilē oculū acciperet, videret, vt iuuenis:
ecce quo mō Ari. ⁊ imortalitatē approbauit, ⁊ signo bo-
no ɔfirmauit. Nec valet dicē hęc Arist. dixisse, q̄ aīa est
fm q̄d mortalis, vt Pōp. autumat, vel hęc Arist. dixisse,
q̄ itellus nō corrūpit̄ ab excellēti obiecto: vt cęterę organi
cę formę corrūpunt̄: s; corrūpat̄ toti⁹ corruptiōe. Nā sta-
Tex.c.66 tim Ari. postq̄ itellect⁹ imortalitatē pbauit, soluit. q. cur
post mortē ipe nō reminiscat̄: ⁊ inq̄t, ⁊ itelligē igit̄, ⁊ ɔsi
derare marcescūt alio q̄dā it⁹ corrupto. Ip; aūt ipassibi
le ē, τὸ δὲ διανοεῖσθαι, i. rōcinari aūt, ⁊ amare, vł odis-
se nō sūt illi⁹ passiōes, s; hui⁹ hñtis illū, vt illū h;. q̄re ⁊ h̄
corrupto nec recordat̄: nec amat: nō.n. illius erāt, s; cōis,
qd q̄dē destructū est, itellus aūt fortassis diuinū aliq̄d ⁊
ipassibile est. Hactenus Ari. Hęc aūt q̄stio ⁊ q̄onis deter
minatio friuolę eēnt, ⁊ q̄si pueriles, si Ari. animi imorta
litatē solū fm q̄d itelligeret: vn̄ ⁊ Auer. in cōmē. ait Ari.
Cap.25. eo loco velle pbare itells imortalitatē, Them. vo eodē
loco dicit, vī itells inus accidē, vt suba q̄dā, nec aboleri,
aut corrūpi, alioquin maxime aboleret̄ ab ea inualētia,
T.cō.20. quę senectuti ɔtingit. P̄. Rem hāc Ari. 3° de aīa lib. cla-
ri⁹ sic ondit, Separat⁹ aūt est solū h̄ qd q̄dē est: ⁊ h̄ solū
imortale ⁊ ppetuū est: et q̄ aliq̄s quęreret an post mortē
reminiscat̄, subscribit, nō reminiscimur aūt, q̄ hoc q̄dē
ipassibile est, passiuus vo itells corruptibilis: ⁊ sine h̄ ni-
hil itelligit. Si ḡ aīa cū corpe abolet̄: cur Ari. tātope ela
borauit ea in q̄one: quę est de aīę post mortē obliuione.
An vo reminiscat̄ aīa post mortē: vt putat Ari. ⁊ cū hoc
itelligat, posterius dicemus: hactenus de p̄ma auctē.

Scda Ari. auctoritas satis vrgēs. Cap. XLIII.

T.cō.44. PReterea Arist. 2° de gn̄atione lib. fecit hāc
cōsequētiā, si aīa esset miscibilis, hoc est in
corpore mixto pmanēs, eius opatiōes erūt
corpales: vnde inq̄t, Incōueniēs aūt est et
si aīa ex elemētis, aut aliqd vnū corp est, al-
terationes.n.aīę, vt musicū esse, ⁊ rursus nō musicū esse,
aut memoria, ⁊ obliuio, quę alę alteratiōes dicūtur, sal-
tē spūales, quo modo erūt, deinde faciēs ɔsequētiā inq̄t,
Palā enim q̄m siq̄dē aīa ignis est, passiones erūt ei: quę-
cūq; igni insunt, vt ignis est, si autē miscibile supple ipsa
aliq̄d sit, opationes oēs erūt corpeę. Harū aūt nulla cor-
porea est: ergo aīa nec est corpus, nec in corpe ɔstituta,
tanq̄ ab illo depēdēs. Patet ḡ Aris. sic argumētatū esse;
nulla aīę opatio est corpea, ergo aīa nō ɔstituit̄ in eē per
corpus. Si.n. cōstitueret̄ per corpus, eius opatio corpea
eēt ea corporis corpeitate qua cōstitueret̄: vtpote vel
ignea, vel mixta: vel id genus pro rōne ei⁹ corpis: in quo
cōstitueret̄, at nulla eius opatio talis est, ergo est simpli-
citer e corpore indepēdēs. Nō.n. cauillabit Pōpon. Ari.
velle eā eē fm q̄d separatā: nam dicā aīam eē in igne cō-
stitutā, eius tn̄ opationē nō esse igneā: q̄ est aīa fm q̄d
separata: qd si aīa simpliciter erit e corpore independēs,
ipsa cum eo mori non poterit.

Tertia Aristotelis auctoritas. Cap. XLIIII.

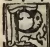
PReterea 2° de aīa li° inq̄t, De itellectu aūt, ⁊ Tex.c.21
theoretica. i. ɔtēplatiua potētia, nihil adhuc
manifestū est, sed videt̄ genus alterū alę eē,
⁊ hoc solum ɔtingit separari, sicut ppetuū a
corruptibili. Nō.n. potes dicē Ari. hęc pro
tāto dixisse, q̄ itellect⁹ est fm q̄d separat⁹: nā statim sub-
dit, Reliquę aūt ptes aīę, manifestū est ex his: q̄ nō se- T.cō.22.
parabiles sunt. Argumētor ḡ, eo mō dixit itellectū sepa-
rari, vt ppetuū a corruptibili, quo mō contra cęteras aīę
ptes dixit nō separari: s; illas dixit eodē loco rōne sepa-
rari, simpl'r aūt iseparabiles eē: ergo per ɔtrū itellectū di-
xit eē simpl'r separabilē, fm q̄d nō separabilē: lege ergo
mi Pōpo. vba Ari. deide plege: nā videbis glossema tuū
vbis eius nullo pacto ɔsonare. P̄. 2° lib. de gn̄atione aīa-
liū. cap. 3° itellect⁹ immortalitatē ita ad vbū asserit: fętus
corpus in quo ɔgredit̄ semē aīastici pncipij: partim q̄dē
separabile a corpe est, in q̄buscūq; cōprehēdit̄ diuinū: ta-
lis aūt est vocat⁹ itellect⁹: ptim vo iseparabile: hoc semi-
nis fęt⁹ dissoluit̄ ⁊ euanescit nām hñs humidā, ⁊ aqueā:
q̄ vo aliq̄s posset dicere, si itellect⁹ est imortalis ⁊ suapte
nā a corpe separabilis, cur nō semp separet̄: ⁊ si est ɔsti-
tuēs corpus, cur nō est pars ɔstitutę formę. i. totalitatis?
Rñdet Aris. statim, quapp neq; op; quęrē, cur nō semp
foris exit: neq; cur pars nō est ɔstitutę formę: queadmo-
dū neq; coagulum qd lac ɔstituit: etenim istud mutat ⁊
pars nulla est ɔstituta p magnitudinū: hęc ad vbū Arist.
vbi plane ipm itellectū eē imortalē asserit, ⁊ corpus ɔsti
tuere: s; nō sit pars ɔstituti corpis ab illo dependēs: quā
auctē vt arbitror Pōpon. nō legit q̄ de opione Ari. nō
ita tradidisset. Et de Ari. auctib⁹ has sufficē volumus.

Platonis auctes hę sunt de imortalitate. Cap. XLV.

QUod vo Plato senserit animi imortalitatē
phędonis liber de morte Socratis, vniuer-
sus rem hāc exponit: quē cū Cato legisset, ⁊
plegisset, nō dubitauit seipsū necare. Plato
pterea in fine gorgię aīab⁹ post mortē pęnā,
⁊ fęlicitatē pbet, qd nō dixisset, nisi eam imortalem arbi
traret̄: q̄nimmo dicit id omne, qd de malorū bonūm pę-
nis post mortē asserit̄, ⁊ de bonop p̄mio nō esse fabulo-
sum. 10° vo de legibus iubet puniēdos eos eē: qui malo-
rū aīas post mortē nō puniri asserūt, ⁊ bonop nō p̄mia-
ri: quę oīa eēnt fabulosa, nisi immortalitatē arbitraret̄.
P̄. In phędro animi imortalitatē sic syllogiçat, aīus se-
ipm mouet, qd seipm mouet, semp mouet̄: qd semp mo
uetur, imortale est: aīus igit̄ immortalis est. P̄. Animus
a seipso mouetur: qd a seipso mouet̄: id cęteris: quę ex-
trinsecus mouētur, origo, ⁊ principiū motus est. Princi-
piū aūt ingenitū, ⁊ incorruptibile est: ergo aīus est inge
nitus, ⁊ incorruptibilis: his.n. duobus syllogismis animi
corruptionē tollē oīno Plato videt̄. Cū enim q̄cq̄d cor-
rūpit̄, duob⁹ modis corrūpat̄: aut enim a seipso per ma-
teriā in eo ɔtētā, aut aliūde fit corruptio: vt lignū tinum
sua putrefactione corruptioni obnoxiū est, Tum q̄a vri
extrinsecus, ⁊ secari pōt. Primus syllogismus minime
a se corrūpi posse ostēdit. Secūdus ne ab alio q̄dē corrū
pi posse declarat, sed quātū hi syllogismi valeāt nostro
de intellectu libro declarauimus. Nobis aūt nunc illud
satis, sit Platonē demōstrasse ad imortalitatē pperasse.
10° vo de re.p. lib. ex cōpluri b⁹ quę dicit, hic syllogismus
colligit̄: anima quia nec alieno malo iterit (qd cōmune

omniũ est)neqʒ suo:semp̄ sit necesse est, qđ aũt semper est, imortale est, animã igitur imortalem esse, manifestũ est. Demũ in Timęo prope finẽ aic imortalitatẽ p̄bat, p̄ quia veritatẽ attingit imortalez: Secũdo quia diuinum colit, hęc sufficiant, nam inter Platonicos res diuulgata est animę imortalitas.

¶ Cęterorũ auctores ẽt imortalitatẽ p̄bãtes. Cap. XLVI.

Ost hos sunt ⁊ alij doctissimi viri qui animę imortalitatẽ, ⁊ affirmarunt, ⁊ p̄barunt: inter
Cap. 9. quos doctissimus Jamblicus in eo libro, quẽ de mysterijs cõscripsit, Immortalitatẽ pro/bat ex eo, quia dum in corpore est nõ patit̄: vtpote nec turbationẽ, nec senectutem, nec id genus. ¶. vt inquit, passiones qualescũqʒ sint in animali: nõ sunt in anima qualiscũqʒ sit: sed in corpore, qđ sub anima certam possidet q̃litatẽ, qua ⁊ patit̄, ⁊ agat. nulla (vt dicit) est in anima passio vel peremptoria, vel turbatoria: atqʒ hanc impassibilitatẽ anima nõ soluʒ acquirit electione, sed possidet ipsa natura sup̄iore corporibus: Est ergo aĩa imortalis. Proculus quoqʒ eo libro, quẽ de aĩa, ⁊ demo/ne cõscripsit p̄bauit animę imortalitatẽ, vtens quasi eo/dem signo, quo ⁊ Aristo. in libris de anima vtebatur: q̃a scientia, quę profecto nostra est in senectute nõ minuit̄: At corporeę potẽtię minuũtur, ⁊ crescunt quo fit, vt aĩa, cuius scientia operatio est, etiaʒ corpore nõ corrumpat̄. ¶. Porphyrius animę imortalitatẽ eo libro quẽ de occa/
Ca. 13.14. sionibus ędidit, p̄bauit ex eo q̄ est per essentiaʒ vita: qđ enim (inquit) per essentiam vita est, non morit̄: anima
Cap. 25. est per essentiaʒ vita: non ergo moritur anima. Alcinous v̄o libro de phantasia ⁊ intellectu complusculis syllogi/smis monet imortalitatẽ animę quos, vt dicit, ex Platonis libris excerpsit: Primus quideʒ est, anima cuicumqʒ adest: vitam affert: quod v̄o vitaʒ affert, imortale est. aĩa ergo imortalis est. Secũdus anima ipsa natura corpori dominat̄: quod corpori dominat̄, ipsum imortale est, aĩa ergo imortalis est. Tertius anima a p̄prio malo nõ cor/rumpitur: quod a p̄prio malo non corrumpit̄, imortale est: anima ergo imortalis est, sũt ex tali syllogismi, quos p̄ętermisimus, q̃a magis ex Platonis decretis, q̃ʒ alte/rius p̄cedunt. Plotinus v̄o inter Platonicos pręcipuus lʒ complurib⁹ locis, per plures syllogismos animę imor/
Eneade 4. talitatem ostenderit eo libro, quem de animi imortalitate conscripsit pręcipue syllogiçat illam hoc pacto, indiui/sibile non aliter q̃ʒ per indiuisibile põt attingi: intellect⁹ attingit indiuisibilia: ergo intellect⁹ est indiuisibilis. Sʒ qđ est indiuisibile, est imortale: intellectus ergo est imortalis. Secũdus v̄o syllogismus est, intellectus coniungit se separatis: quod se coniungit separatis, est imortale: in/tellectus ergo imortalis est. Tertius autẽ est, intellectus coniuncta separat, quod coniuncta separat, maxime est separatus: intellectus ergo est a corpore separabilis. Est igit̄ imortalis: hos syllogismos ex breuibus Plotini verbis collegim⁹, alia quę ipse de imortalitate animę dicit, p̄termisimus: q̄ hos syllogismos arbitrati sumus eẽ pollentiores. Hęc ex Platonicis satis dicta sint, Alij v̄o non minoris auctoritatis viri imortalitatẽ confessi sunt inter quos Hermes ab ęgyptijs: inter deos relat⁹, inq̄t. [Et idẽ ex vtraqʒ natura mortali, ⁊ imortali vnaʒ faciebat naturam hoĩs, eundem: In aliquo quidẽ imortalez, in aliquo autẽ mortalem ferens, ⁊ hunc ferens in medio diuine, ⁊ imortalis naturę, ⁊ mortalis, mutabilisqʒ constituit, vt omnia vidẽs, oĩa miretur.] hactenus Hermes, Polytes quidam consuluit Apollinẽ Milesiuʒ vtrum ne manet anima post mortem, an resoluat̄: ⁊ respondit his verbis, [Anima q̄dem quo ad vinculis corporeis tenet̄, corru/ptibiles passiones sentiens, mortalibus cedit doloribus: Cum v̄o humanaʒ solutionẽ velocissimã post corruptuʒ corpus inuenerit: oĩs in ęthera fertur: nunq̃ʒ senescens: ⁊ manet in eternũ sine pęna:] Hęc Apollo. Cyrus aũt cum moreret̄: vt Xenophontes refert: hęc filijs inq̄t: [Nolite arbitrari carissimi filij me cuʒ a vobis discessero, nusq̃ʒ, aut nulluʒ fore: nec. n. duʒ eram vobiscũ: aĩuʒ meũ vide/batis: Sed cũ essez in hoc corp̄e, ex ijs rebus, quas gere/baʒ, intelligebatis, Eundẽ igit̄ esse credite: ẽt si nullũ vi/debitis: ⁊ nõ cõtentus,] Cyrus narratõe rem suam p̄bat signis, ⁊ q̄dẽ p̄batissimis, Primo q̄r nõ tot honores cla/rissimis viris exhibẽt vniuersa gens, si eorũ animi nihil post mortẽ efficerent. Scđo q̄r oẽ, qđ in morte dissoluit̄, in q̄dã resolui vi. In qđ aũt aĩus resoluit̄ nõ vi. Tertio q̄r somnũ morti aliq̃ ex p̄te sile ẽ, in q̃ aĩus nõ nihil a su/peris diuinitatis sentit: q̄ eo tp̄e a corp̄e attollat̄ ad supe/rorũ: q̃ cũ aĩus oĩ ex p̄te corp⁹ dereliquet: diuinitati p̄enit⁹ cõiunget̄: q̄b⁹ Cyrus cõcludens inquit, quare si hęc ita sũt: Sic me colite, vt deũ. ¶. Multi ex his, qui ęternas esse aĩas suspicabant̄, tanq̃ʒ in cęluʒ migrat̄ /essent, sibiipsis manus itulerũt: vt Cleanthes Crisippus, ⁊ Zeno: Empe/docles v̄o arbitrãs imortalitatẽ se in ardẽtis ęternę spe/cum intẽpesta nocte deiecit, vt cũ rep̄ẽte nõ apparuisset, abijsse ad deos crederet̄. Protin⁹ stoicus, ⁊ Trembrott⁹ ambraiacensis, cũ Platonis phędonẽ audissent: in quo aĩ imortalitas p̄bat̄, sibiipsis manus intulerunt: vt de his imperijs obligata vita aĩaʒ redimerẽt: ⁊ sine corp̄e viuẽtes fęlicioribus⁹ cõtemplationib⁹ a diuinis intellectib⁹ p̄/
ficerent̄. Auicẽna deniqʒ p̄bauit imortalitatẽ cõplurib⁹ Parti. 5.
argumẽtis. 6°. suorũ naliuʒ libro. Potissimũ q̄r si rõnalis aĩa corrũpit̄: aut corrũpit̄ aliquo agente in ipsam: illam corrũpendo: aut ipsa p̄ se corrũpit̄, dissolutis ijs: ex q̄bus ipsa in se cõstat: aut corrũpit̄ ob materię potẽtiã, aut de/niqʒ corrũpit̄ corp̄e corrupto: nõ corrumpit̄ p̄mo modo, Aliogn sibi cẽt aliqđ 9riuʒ: nec scđo mõ: cũ ipsa simplex sit: nec tertio mõ: naʒ tunc corrũperet̄, vt cętere formę: ⁊ ita saltez 9riuʒ hẽt sm̃ qualitates: nec tertio mõ, q̄r tũc nullaʒ hẽt p̄ter suũ corpus /operationẽ: aĩa ergo imorta/lis est: Ex his, ⁊ alijs complurib⁹ p̄spicuũ est aĩaʒ cũ cor/pore nõ mori, vt Lucretius ⁊ Põpo. arbitrant̄, cęteriqʒ epicurei: ⁊ de imortalitate hactenus.

¶ Qđ rõnalis aĩa cum corpore nõ nascat̄, sed extrinsecus accedat, prima rõne demonstrat̄. Cap. XLVII.

T si intellectiuã aĩaʒ cũ corpore nõ nasci ex eo pateat, q̄ cum corpore non moriat̄: (nam qđ cuʒ corpore nõ morit̄: cũ corp̄e nõ nascit̄, vt stoici asserũt:) tñ h̄ ideʒ p̄babim⁹ partim eisdeʒ rõnib⁹, q̄b⁹ p̄bauim⁹ imortalitatem p̄tiʒ alijs, ⁊ quidẽ efficacissimis: quę nõduʒ sunt inductę. Probabim⁹ g̃ aĩaʒ cũ corp̄e nõ nasci, tãq̃ʒ. s. ex corporeo semie deducta sit: vt arbitrat̄ Põp. ⁊ Lucreti⁹: lʒ aũ cor/pora facta nõ sit, vt stoici autumant, qđ nũc supponim⁹: q̃m solũ cũ Põpo. nr̃a vertit̄ dissertio. Argumẽtamur g̃ nulla aĩa: cui⁹ op̄atio est p̄fectissime circularis est cum corp̄e, ⁊ ex corp̄e nascẽs, formę. n. nascẽtes cũ corp̄e ⁊ ex corp̄e cũ op̄ant̄, nõ nisi recta op̄atõe op̄ãt̄: ⁊ si q̃ est, quę aliq̃ ex p̄te circularit̄ op̄at̄, vt sẽsitiua: hęc nõ p̄fecta cir/
cularitate circularit̄ op̄at̄: vñ in libro de suba orbis. ⁊ 2° Cap. 2.
libro de cęlo Auerroes ait celestẽ motũ esse circularẽ, q̄ Com. 3.
sit aĩę tñ: q̃re oĩs aĩa cui⁹ op̄atio est p̄fectissime circula/ris: est aĩa tñ cui⁹ corpore nõ nascẽs, nec moriens. q̄ v̄o itellectiuę aĩe aliq̃ op̄atio sit p̄fectissime circularis: ex co p̄s, q̄r redit ad se reditõe cõpleta. ¶. Circulariter syllogiçat p̄fecta circularitate rediẽs ad p̄n᷑, e quo syllogiçare incepit: ergo nõ cũ corpore, ⁊ ex corp̄e nascit̄. Huic aĩaʒ ordo assipulat̄: nã videm⁹ eã aĩaʒ, cui⁹ op̄atio nihil circularitatis hʒ, p̄enit⁹ cũ corp̄e nasci, nihilqʒ nõ corpori die,

vt vegetabilem. Eam vo cuius opatio aliqd circularitatis hz:lz cū corpore, ꝛ ex corpore nascat̄: tn̄ aliqd habet nō corporei, vt sensualis:eam ergo cuius operatio simplr circularis est,lz non añ corpora nascatur:tn̄ cum corpore nō nascat̄:nec ex corpore pficiscat̄,opz. Talis est intellectiua aia: nam eius opatio pfectissime circularis esse pōt,qñqdem circulariter syllogizare pōt, ꝛ ad se redire post rerꝝ exteriorꝝ cognitionē:exit.n.ad extrema: ꝛ redit ad se pfecta reditiōe. Plato aūt sub alijs verbis probat animā nō nasci cum corpore:qꝛ est pfecte sphęrica:quasi velit,qꝛ ei⁹ opatio est pfectissime circularis: sphęricaqꝫ. Unde Alcionius ex hoc tanq̄ ex signo deducit aiaz redire ad superos,ex qbus venerat.

¶ Scda rō:qua pbat̄ idem. Cap. XLVIII.

PReterea nulla forma cum corpore orta, ꝛ ex corpore nascens suis actib⁹ pdominari pōt, aut libera est,naz forma eo libera est, quo sui corporis facultatē atqꝫ virtutē excellit:quę.n. omni ex pte corpori submergit̄:corpori dominari non pōt,siqdez ipsum sequit̄, ꝛ illius facultatē non exuperat. At itellectiua ipsa aia ꝛ suorꝝ actuū domina est, ꝛ libera,libereqꝫ corpori imperitat, vt Aristo. pbat ethicorꝫ pmo, ꝛ politicorꝫ pmo: ꝛ obseruatio docet, qa nobis pitato quouis appetibili,ipm libere velle, ꝛ nolle possumus. Ergo itellectiua aia ex corpore nō pficiscit̄:nec cū corpore nascit̄. Astipulat̄ huic (vt diximus) formarꝫ latitudo:cum.n.sm Pompo.intellectiua est intra latitudinez mālium:est.n.simplr mālis:lz nō nihil imālitatis habeat:ergo simplr est limitata ad vnuz,veluti cętere,quę sunt simplr nāles: Sic.n. Aristo.9°.pmę phię libro inter rōnales, ꝛ irrōnales potētias diias statuit : non ergo est intellectiua forma simplr mālis,corporiqꝫ simplr ipressa:alioqn nec oppositorꝫ ostēsiua,nec cōtrariorꝫ electiua esset.quo fit, vt nec ex corpore : nec cum corpore ipsa nascatur:ꝛ de rōnibus hactenus.

¶ Quid de origine aię intellectiuę senserit Aristoteles. Cap. XLIX.

Cap. 3°. POst hęc qd Aristo.senserit de aię itellectiuę origine,pcreationeqꝫ,disserēdum:ꝛ vī mihi Aristo.libro de aīaliuz gnōne.2°. de illi⁹ origine dubitatōez mouisse:ppea vbi ipsuz habemus quęsituz fecisse de aliquo per se,nō opus est p mēdicata suffragia pcedere:quare pmo verba eius de vbo ad verbū trāslata referaz:nō sequēs in re hac Theodori translatiōes:Sūt.n.ampliores q̄ verba Arist.exposcāt: postea vba illa diligēter cōsiderabim⁹:declarātes Pōp. illa nō diligēter plibrasse. Aristo.vba hęc sunt:ꝛ qdez de gręco ad verbū.[Et de aia,sm quā dicit̄ aial,(aial autē

Cyemati κυήματι cōceptui foetui. est sm ptez aię sensualez.) Utrum inest semini,ꝛ conceptui:an nō:neqꝫ.n.tanq̄ inalatū ponet qs cōceptū, ꝛ sm oēm moduz priuatū vita:nō.n.minus ꝛ semina, ꝛ conceptus aialiuz viuūt plantis ipsis:ꝛ plifica vsqꝫ ad aliquid sunt.Qō qdē igit̄ vegetalez aiam habeāt:palam est : pp qd aūt ꝛ pmū necessariū est hanc accipere, ex his,quę in

προϊόντα pcedentes, pcedente tpe. alijs de aia determiauim⁹: pspicuū est. Procedētes aūt, ꝛ sensualez,sm quā aial est. nō.n.fit simul aial ꝛ homo: neqꝫ aial ꝛ equus:Simili aūt ꝛ in alijs aialibus. Posterius.n.fit finis (hic aūt cuiusqꝫ gnōnis finis ppri⁹ est:) Ideo ꝛ de itellectu qñ:ꝛ quō:ꝛ vnde ea quę aia pticipāt, ipsum accipiant,dubitationē hz plurimā.ꝛ opz eniti pro viribus,ꝛ quoad fieri pōt,accipere. Uegetalez qdē igit̄ aiam semina ꝛ cōceptus separabiles vz potētia hīc po-

Intellectuali noetica. νοητικῆς nenduz est:actu vo nō hīc prius q̄ aliquo mō cōceptuū separabiles trahant cibū:ꝛ agant hō aię opus : primū.n. viuere vident̄ hō plantę vitam:Consequēter aūt ꝛ d sensuali vz aia dicēduz est, ꝛ de intellectuali : oēs.n.nectium

est po⁹ pri⁹ hīi q̄ actu:nectiuz itaqꝫ aut cū nō sint:aduenire oēs.aut oēs,cū pus fuerit:aut has qdē:illas vo nō : Et aduēire,aut in mārz:cū nō sint in maris semie:aut in hāc qdē ide veniētes:sz in mari semie:aut extrisec⁹ aduenire oēs, aut nullā,aut has qdez:has vo nō:ꝙ igit̄ nō sit posse oēs pus esse:pspicuū est ex hīs:qꝛꝝ.n.pncipiorꝝ opatio est corporalis:Manifestū est,ꝙ hęc sine corpore ipossibile est esse:vt ambulant sine pedib⁹:itaqꝫ ꝛ extrinsec⁹ ea venire ipossibile est,neqꝫ.n.ipsę per se esse pñt:cū sint inseparabiles:neqꝫ in corpore esse : semē.n.excremētuz mutati nutrimēti est:restat igit̄ intellectū soluz extrinsecus accedere, ꝛ diuinū eē soluz:nō.n.cū eius opatione cōicat corporalis operatio.] Hactenus Aristo.ꝛ quidez ad verbum,vt in gręcis nostris codicib⁹ legimus. Ex qbus pz pmo Aristo.de origine gñationeqꝫ intellectiuę animę fecisse per se quęsituz , ideo qd de illius origine fuerit eius opinio,satis dilucide sciri pōt:At de illius morte nullibi eum quęsiuisse per se legisse memini me : ppea de illius morte nō ita dilucide sciri pōt. Aristoteles igitur in his verbis quęrit pmo vtrū semen in vtero piectū sit aiatū: ꝛ inquit,ꝛ de aia sm quā dicit̄ aial : dubitatio est vtrum insit semini,ꝛ cōceptui:an nō:dico sm quā dicit̄ aial:qꝛ animal est parte aię sensuali. Respōdet ad hāc, ꝙ semē in vtero fęmellę emissum est aiatuz, saltē aia vegetali: ꝛ inquit,neqꝫ.n.tanq̄ inaiatuz ponet qs cōceptū:ꝛ sm oēz modum priuatuz vita:est ergo solutio ꝙ semen in vtero emissum viuit, ꝛ affert causaz,cū inquit:non eniz minus ipsis plantis ꝛ semina ꝛ conceptus ipsi viuūt, nec minus plifica sunt ipsis plantis:imo cum sunt in vtero crescūt, ꝛ plem ipsam cōficiunt,formantqꝫ vsqꝫ ad certum statutumqꝫ terminū: ppterea cōcludit,hęc cū in vtero mulieris sunt,habere vegetabilez animā. deide quasi se excusans ab alia.q.obiter occurrente:inquit: ppter qd aūt ꝛ primū necessariū est hāc accipere,hoc est ante cęteras: alibi.s.2° de aia se dixisse affirmat.deinde totaz solutionem adimplens,inquit, pcedentes autē.s.conceptus, vel pcedente tempore,accipiunt ꝛ sensualez scdo loco.Scdz quā animal est:Theodorus vo habet ꝛ rōnalez: quia illo tertio inducit̄ : Quod vbū fortasse in suo libro habebat: vt arbitror:naz Aristo.assignans cām, inquit,nō eniz fit simul animal ꝛ hō:neqꝫ simul aial,ꝛ equus : Similr aūt ꝛ alijs aialibus:nō enim fit simul aial, ꝛ aliqd corꝫ. In qbus verbis dedit nobis intelligere intellectiuā animam vltimo aduenire:cum dixit:non eniz fit simul aial ꝛ hō: ppterea recte Theodorus illud addit:vl qꝛ sic habebat in suo libro:vel quia ita opz supplere. ꝛ rursus affert cāz ordinis:ꝛ inquit,posterius eniz fit finis:dico de fine:qui cuiusqꝫ generatōis pprius est, nam cōis finis prius est. Hęc est solo pmę dubitatiōis:ex qua pz aiaz intellectiuā vltimo aduenire,esseqꝫ formā corpus humanū iformātem contra Auerroistas. deinde mouet.q. de origine aię intellectiuę:de qua dixit vltimo aduenire, vtrum veniat ex semine,cum ipso corpore:an accedat extrinsec⁹ creata ab ipso deo : ꝛ inquit, ꝛ ideo de intellectu, qñ, ꝛ quō ꝛ vnde ipsa semina:quę diximus anima pticipare, ipsum accipiant:dubitationē habet plurimā quasi vltra captū humanuz elatam:dixit qñ qa vtrum vltimo post sensitiuam: vt dictū est,dixit quō,quia dubium est vtrū veniat ex semine, vt cetere. ꝛ dixit vnde, qa an a deo, an a cęlo. Patet autez hic eum per intellectū non animę partem, sed totam intellectualem animā intellexisse. naz de tota pręcessit dubitatio:ꝛ de tota loqt̄ in solone pñtis qōnis: Pro solutiōe ergo primo pmittit non dicere, quod verū est,sed pro viribus,quātuz est in suo posse: vñ inqt,ꝛ opz eniti accipere de hac.q.nō qd est,sed pro virib⁹, ꝛ quoad fieri pōt: Ex qb⁹ verbis pz qōnem hanc Aristoteli fuisse

Aduenire ἐπεισιέναι & a contingere.

perdifficilem. Scđo p̄mittit soł̄onē p̄oris.q.tāq̄ suppositionē: ⁊ inqt vegetalē gdē igiť aīaꝫ semia, ⁊ separabiles conceptus, qui.s.sunt separati a generante, ⁊ in vtero emissi: habere vꝫ potētia ponēduꝫ est: est ergo suppositio semen in vtero emissum potētia hꝫ aīam vegetabilē: sed videť sibi ꝯtrarius: nam dixit illam hīc actu: quasi rn̄dens inqt actu v̄o nō hīe p̄us, q̄ꝫ eoꝝ cōceptuū, qui separabiles sunt, ⁊ emissi iam in vtero, aliquo mō cibū trahant, ⁊ agant talis vegetatiue aīe opus: ⁊ sic tolliť ꝯdictio: ꝑpea cōplens supponēni, p̄miū inqt hꝫ semina viuere videnť: plante vitā: Sꝫ nō eoipso: quo in vtero emittunť: sꝫ paꝝ post: Consequēter aūt ⁊ de sensuali vꝫ dicēduꝫ est.s.ꝙ semen viuat sensualem vitā scđo loco: ⁊ vltimo de intellectuali dicē oꝫ, ꝙ.s.semē vltimo viuat itellectualeꝫ vitā. Est suppositio ꝙ semē p̄mo vegetaleꝫ/scđo sensualeꝫ, tertio intellectualem vitā viuat. Ubi pꝫ eū ꝑ intell'm aīam intellectualeꝫ intellexisse: alr̄ suppō nō eēt ad ꝓpositū: Pꝫ z° eū velle intell'm eē formā humanū corp⁹ iformāteꝫ. Cui⁹ suppōnis assignat cāꝫ, ⁊ inqt, oēs.n.necessarium est potētia p̄us hꝫi, q̄ꝫ actu: nō.n.semini accidūt, nisi p̄us accidere possint: neqꝫ p̄us hn̄tur/q̄ꝫ hꝫi pn̄t. His p̄missis, accipit diuisiones, vt eligat qđ q̄rit: ⁊ inqt, necessariuꝫ itaqꝫ est aut oēs aduenire, cū p̄us non sint: aut oēs aduenire, cū p̄us sint: aut has gdē aduēire p̄us existētes, illas v̄o nō p̄us existētes. deīde ponit scđaꝫ diuisionē, ⁊ inquit ⁊ si aduenīūt, supple oēs, cum p̄us nō sint: aut necesse est eas aduenire in māꝫ: cū nō p̄sint in maris semie vllo mō, nec actu: nec potētia: aut necesse est in hāc māꝫ aduenire gdē inde veniētes.s.in maris semine. Est ḡ scđa diuisio: si veniūt oēs aīe in semē ipse nō prius existētes: necesse est aut vt potētia habeanť in semie, aut nullo mō sint in illo. Tertia diisio est dato ꝙ ipse eueniūt nō p̄us extites, nec̄e est, aut extrinsec⁹ aduenire oēs.s. per creationē, aut nullaꝫ, aut has quidē sic: illas v̄o non. His diuisionibus p̄missis, ꝓcedit ad soł̄onē, ⁊ inquit ꝙ igiť nō sit poł̄e oēs prius eē: ꝑspicuū est ex rōnib⁹ hꝫ: quoꝝ.n.p̄ncipioꝝ atqꝫ formaꝝ opatio est corporalis: hec forā, ⁊ hec ipsa p̄ncipia sine corpe eē nō pn̄t: vt qm̄ ambulāt sine pedib⁹ esse nō pōt: ideo virt⁹ ambulatiua nō est sine corpe: itaqꝫ (vt inquit) ⁊ extrīsec⁹ ea venire ipoł̄e est: dicet gs eas p̄esse añ corpora: Rn̄det: nō.n.inqt ipse ꝑ se eē pn̄t: cū sint inseparabiles ⁊ nō añ corpora facte, vt Plato inqt: neqꝫ in corpe eē actu: vel migrādo de corpore in corpus, vt pitagorici: vel latitādo vt Anaxagoras inqt, qui posuit eas latitare: q̄ (vt dicit) semē est mutati cibi excremētuꝫ: qđ antea nullā hꝫ aīaꝫ: Sic igiť pꝫ aīas nō eē factas añ corpora, sꝫ fieri de nouo: ⁊ ga nō oēs ex corpe veniunt: ideo absoluēs.q.inqt, restat igiť intell'm soluꝫ extrinsec⁹ accedere, ⁊ diuinū eē soluꝫ: Est ḡ soł. intell's non est fact⁹ añ corp⁹, ⁊ nō venit ex corpe, ergo venit extrinsec⁹ creat⁹ a deo: ⁊ replicās rōneꝫ, inqt, nō.n.cū ei⁹ opatōe cōicat opatio corporalis: qm̄ intelligere nō depēdet a corpore, vt a subiecto: ⁊ ꝑpea nec itellectiua aīa venit ex corpe vt a subiecto: Hec sunt, que ex v̄bis clarissime colliguntť de aīa intellectiua. Pꝫ.n.ipsaꝫ vltimo venire in corp⁹, ⁊ nō venire, vt cetere veniūt ex seīe educte: ⁊ venire extrinsec⁹ a deo: ⁊ ita pꝫ qñ, qūo: ⁊ vn̄ ipsa in semē veniat: qñ: ga vltimo veluti ceteraꝝ ꝓpri⁹ finis: qūo ga nō ꝑ modū, quo cetere nascunť: vnde: q̄ extrinsecus ab ipso deo.

¶ Cauillatōes Auerroistaꝝ ⁊ Pōp. hic refutāť. Ca. L.

Cauillare enitunť nōnulli Auerroiste ea, que hic dicit Arist. p̄ ꝙ nō đ tota aīa Ari. loquať: qua hō est hō: sed de itellectu: qui est ꝑs aīe: naꝫ humana aīa cōstat ꝑte dianoetica ex semine deducta: ⁊ itellectu accedēte extrīsec⁹ humano corpori: cū in eo dianoetica accidit, que cogitatiua dī ab Auer. Scđo ꝙ dato ꝙ de tota intellectiua aīa loquať: illa est infima intelligētiaꝝ: que nō ꝯtingit hoī ꝑ informatōeꝫ, sed ꝑ opatiōeꝫ mediātib⁹ phātasmatibus. Quoꝝ p̄m est deliramētuꝫ: nā tam in p̄ma q̄ꝫ in scđa dubitatione logť de vniuersa aīa: cuꝫ dicat nō simul eē hominē ⁊ aīal: sed p̄us aīal ꝑ sensualeꝫ: vltimo hoīeꝫ ꝑ itellectualeꝫ aīaꝫ. P̄. Assignās ordinē, quo ille seminib⁹ ꝯtingunt, dicit p̄mo vegetaleꝫ, scđo sensualeꝫ, vltimo noeticā đ est intellectualē ꝯtingere. cui⁹ ordis cāꝫ affert ex eo, q̄ oēs đ pacto potētia hn̄tur: in vegetali potentia sensualis est: in sensuali itellectualis aīa: ergo cū deducunť ad actū p̄us vegetalis, postea sensualis: ⁊ vltimo (vt finis intellectualis aīa ꝯtinget:) ecce ꝙ nō de ꝑte: sꝫ de vniuersa aīa logť Aristo. P̄. In diuisionib⁹ semꝑ logť vniformiter de aīab⁹ sensuali/⁊ vegetali: ergo nō est ꝯsonū eū in ceteris aīab⁹ loqui de ꝑte: cū semꝑ loquať de vegetali, qua planta est, ⁊ sensuali: qua aīal est, ⁊ itellectuali qua est hō. Ex his igiť, ⁊ grecis v̄bis pꝫ eum loqui de tota intellectuali. Scđa v̄o cauillatio deleť ꝙ Arist. acceperit v̄leꝫ illaꝫ ꝙ oēs aīe.s.p̄us potētia hn̄tur q̄ꝫ actu, ⁊ nunq̄ꝫ actu nisi fungantť aīe officio: vbi pꝫ eū loqui vniformiter de ceteris, ⁊ de itellectuali. nō ḡ pōt in ceteris loq̄ quo ad vnionē s̄m eē: in itellectuali quo ad vnionē s̄m opationeꝫ. P̄. Copulatio s̄m opationē nō est gn̄atio; at ipse logť de gn̄atiōe aīaꝝ ⁊ aīalīuꝫ: vt ꝓponit expsse. P̄. Modus quo nobis copulať intell's, nō ad hūc librū spectat: sed ad libruꝫ de aīa. P̄. Si copulareť nobis ꝑ phātasma, nō extrinsec⁹ accederet, sꝫ itrinsecus: cū phātasma sit corporea res exn̄s in nobis. P̄. Aristo. logť de vegetali: qua planta est; ⁊ de sensuali, qua aīal est, ⁊ de itellectuali, qua est hō: vt ꝓbatuꝫ est, ergo ꝑ intellectualem hō est formalr̄ hō: ⁊ ita erit forma formalr̄ humanū corp⁹ iformās, vt vegetalis plātam: ⁊ sensualis aīal. Pompo. v̄o cauillat ex eo ꝙ Aristo. intelligit mentē venire extrinsec⁹, quaten⁹ simplr̄ mens est, nō quaten⁹ humana: vel si vt humana: intelligēdum est nō absolute, sꝫ ꝙ in ordie ad sensitiuā, ⁊ vegetatiuaꝫ magis diuinitate ꝑticipat. Sed cauillatio hec mihi clare significat eū locū illuꝫ nō legisse: sed forsitan relatū locū retulit. Aristo.n.nō aliter logť de mēte: q̄ꝫ de ceteris aīabus: logť aūt de vegetali, qua plāta est, ⁊ de sensuali, qua est aīal, ⁊ de intellectuali, qua est hō: cū dicat nō simul eē aīal ⁊ hoīeꝫ, dicat ēt intellectualeꝫ aīaꝫ vltimo induci, vt ceteraꝝ finē. P̄. Aristo. de gnōne mētis in nullo alio loco meminit, ⁊ hic ꝓponit de illi⁹ gnōne, mō mēs nō gn̄atur nisi, vt humana. P̄. Si dicit illaꝫ extrinsec⁹ accedere respectiue: ad gd ei⁹ ꝓbatio valeret, in qua supponit eius opationē eē sine corpe. P̄. Ad gd tot diuisiones, in gbus voluit hīe aīas nō eē añ corpora factas, ⁊ nō oēs in corporib⁹ ortas: Si loquereť in solutione illa respectiue: nescio ad quid tātopere elaborauerit declarare ceteras venire intrinsecus, ⁊ solum mentē extrinsecus. nō enim est verbis, nec rōni cōsonum eū velle ceteras venire intrinsecus absolute/mentē autē solam extrinsecus respectiue: cum taꝫ in illis, q̄ꝫ in mente loquatur de aduentu simplr̄: sed imorari in hoc est superfluū, naꝫ huius cauilli deprauatio ex sola verboꝝ inspectiōe deprehēditur. Ex his apparet p̄mo animā intellectualem cū corpore nō mori: si enīꝫ ex illo, ⁊ cum illo nō nasciť, ex illius corruptōe non moritur. Secūdo pꝫ ipsaꝫ cū corpore ⁊ ex corpore nō nasci: sed extrinsecus semini humano cōtingere: nō autem exposuit e quo: ꝓpter Platoneꝫ: qui in re hac nunc dicit illam venire a deo: nunc a diis secūdis: nunc ab anima mundi: tamē in libro de ꝓprietatib⁹ elemētoꝝ explicauit, quod hic non expressit, dixit enim eam fieri ab ipso

deo in semine: ꝛ de generatiōe ꝛ morte animę hactenus.

¶ De rōnib⁹ quas Pōpo. ꝫ opionē ei⁹ induxit hic disputat p⁹: ꝛ declarat an q̄a aīa recipit imālr, sit simpliciter īmaterialis. Cap. LI.

Cap.7°. Com.4°. His dilucidatis, nūc ad aliquas rōnes veniēdū est: quas ꝫ se Pomp. inducit: Et p̄ d̄ illa disserēdū erit: qua Auerroes lib. de aīa.3°. vtit / vz si intell's est simplr mālis: ḡ nō itelligit oēs forās māles, tenet argu, q: opꝫ recipiēs eē denudatū a specie recepti: Cap.10. Rīdet Pōp. intell'z eē formā simplr mālez: ꝫm qd v̄o imālez, Modo ex ea pte, qua imālis est, pōt oēs māles recipe, ꝛ sic ēt intelligē saltē intelligēdo alia: q̄re pōt oēs māles forās intelligē: rō ergo ꝯcludit eū eē soluꝫ ꝫm qd imālez. Sed cōtra se obycit Pōpo. p̄mo q: ipa aīa eē nō hꝫ nisi in mā mediātib⁹ q̄litatib⁹ p̄mis, ꝛ q̄titate: sed cū opari sequat̄ esse: ḡ sine illis opari nō pōt. Scd̄o v̄o q: coloris susceptiuū ē, T. cō.71. qd̄ sine colore, soni aūt absonū. vt 2° de aīa libro di. Ubi oēs asserūt diaphanū ꝛ pupillā ad h̄, vt colorē recipiat, nō soluꝫ nō debē eē colorē: sed nec colori ꝯiunctim: q̄re si intellectiua aīa dꝫ recipe oēs forās māles, necuꝫ dꝫ eē imālis: Sed nulli formaꝝ māliuꝫ ꝯiuncta. q̄re non pōt Cap.10. eē in mā cū q̄litatib⁹, ꝛ q̄titate. Refellit Pōp. has obiectiōes: q: ꝫm veritatē, ꝛ positiōeꝫ Thomę aīa itellectiua est in mā p q̄le ꝛ q̄tum: ḡ sine illis opari nō poterit: ꝛ ita tenētes aīaꝫ eē simplr imālez cogunt̄ rīdere ad has obiectiōes: sicut ipse q tenet illaꝫ eē ꝫm qd imālez: ꝛ simplr mālē. Propterea rīdet ad p̄mā obiectiōeꝫ hn̄ itellectiuā aīaꝫ opari nō posse sine dispōnib⁹, quēadmoduꝫ nec esse sine illis: nō tn̄ seq̄t̄ ipsaꝫ p tales dispōnes intelligē: sꝫ p spēs reꝝ, a reb⁹ exortas: sicut lꝫ visus nō possit eē sine calido, nec opari qn̄ sit in calido: tn̄ p calidū nō videt: sed p spēs coloꝝ. P̄. Dicit ꝫ scd̄aꝫ virtutē simplr mālem: quę est ꝫm qd imālis: nō ipediri a cognitōe p alterius mālis coexistentiā: sic. n. visus colores nō cognosceret: nam visui coexistūt alię q̄litates: sed hn̄ p coexistētiā illoꝝ māliuꝫ ipedit̄ a cognitōe eoꝝ: quoꝝ ipse est pceptiu⁹: per rubedinē eni si illi coexisteret, a cęteroꝝ coloꝝ cognitione impediret̄: naꝫ rubedis est pceptiu⁹: quapp si intell's eēt pura forā mālis: cū oiuꝫ foraꝝ māliuꝫ eēt pceptiu⁹, ipedirēt ab illaꝝ cognitiōe. At ipse imālis est ꝫm qd, ppea per coexistētiā foraꝝ māliuꝫ nō ipedit̄. naꝫ alteri⁹ rōnis sunt māle ꝛ imāle: intell's etēniꝫ agēs nō ipedit polem a receptiōe spēꝝ, quātūcūqꝫ ꝑficiat poleꝫ: vt Auer. inqt 3° Cō.4.ꝛ.5. de aīa: hęc Pōp. de illa rōne. Sed lꝫ illa rō, vt ipsaꝫ ordinauit Auer. fortasse nō sit d̄mōstratiua: vt in cōmētarys nuperrime ęditis, quę in libris de aīa ꝯfecim⁹, apertissime dilucidauim⁹: tn̄ si rō ꝯsideret̄, est Arist. in 2° de gnōne, ꝛ miror ꝑfecto, cur Pōp. qui se tātopere iactat in Aristo- T.cō.44 telicis, rōneꝫ hāc nō olfecisset. Aristo. n. eo loco: argumētat̄, Si aīa ē ignis, passiōes erūt ei, quęcūqꝫ igni: quaten⁹ ignis: ꝛ si aīa est miscibile q̄ppiā: passiones erūt corporales: sꝫ opatio aīę nulla est corpalis: ḡ aīa nō est qd miscibile. Hęc Aristo. ad v̄bū: Certū est Aristo. hāc ꝯñtiaꝫ nō valere, nisi suppōnēdo ad mētē antiquoꝝ aīaꝫ eē i mixto depēdēter: h̄. n. supposito seq̄t̄: aīa est i mixto. s. qd miscibile depēdēter: ḡ ei⁹ opatio est corporalis depēdēter. s. a corpe depēdens in eē, ꝛ ꝯseruari, velutī a subto: naꝫ opatione ei⁹ depēdere a corpe, vt ab obto: ꝓhibet nihil. Reduco ḡ ꝯñtiaꝫ hāc ꝫ Pōp. opionē: Aīa ꝫm eū est in corpe depēdēter, eo q: ꝫm eū est simplr mālis: ḡ ei⁹ opatio est corporalis, h̄ est depēdens a corpe, vt a subto. Ualet aūt hęc ꝯñtia ꝫ Pōpo. sicut illa ꝫ veteres: nam valet p hanc ois opatio: cui⁹ fora depēdet a subto corpe, est corporea, h̄ est depēdens a corpe, vt a subto: Arist. ꝯñs arbitratur eē absurdū: ḡ ꝛ añs: quare absurdū erit asserere ad mētē Aristo. aīaꝫ eē simplr mālez: naꝫ h̄ cōcesso: erit eius opatio corporalis, ꝛ a corpe vt a subiecto depēdens. P̄. Hęc Cap.3°. ꝯñtia est Aristo. lib. de gnōne aīaliuꝫ 2°, vt supius fidelr ei⁹ v̄ba trāstulimus, Illic. n. has duas reglas insinuauit: Primā p̄ncipia, quoꝝ opatio est corpalis: ipa sine corpe eē nō p̄nt. Scd̄aꝫ v̄o: p̄ncipia quoꝝ opatio non est corporalis: illa sunt sine corpe, Ex scd̄a regla ifert aīaꝫ intellectiuā extrinsec⁹ accedere: nā cū eius opatio e corpore nō depēdeat, vt a subto: ḡ aīa nō nascit̄ de corpe: accedit ḡ extrinsecus: Reduco ḡ hāc ꝫ Pōp. Opatio intellectiuę aīę nō depēdet a corpe, vt a subto: ḡ nec aīa ipsa: Quare valebit, si aīa est simplr mālis, ꝛ a corpe vt a subto simpliciter depēdens, nec itelliget oīa, nisi corporea: nec eius opatio erit nisi corporalis, Si ḡ dꝫ oīa intelligē ꝛ q̄deꝫ imālr, atqꝫ v̄liter: opꝫ eā eē simplr indepēdentē a corpe, atqꝫ imālez: ecce quō hęc rō, quā Pōp. refutare cnitebatur est ad v̄bū ipsi⁹ Arist. Quę v̄o dixit ꝫ rōneꝫ hāc, non cogunt: Primū q̄dē nō: q: lꝫ aīa duꝫ est in corpore, egeat dispōnib⁹ corporeis: tn̄ pro suo eē simplr illas nō reqrit: ꝛ cū opatio sequat̄ ipsaꝫ quo ad eē simplr, ꝛ nō quo ad eē in mā: qd̄ est eē ꝫm qd: iure pōt opari operatione simplr imāli: lꝫ ꝫm qd sit mālis, sicuti ꝛ ipsa aīa. Nec est verū Thomā velle aīam pro suo eē simplr reqrere corporeas dispōnes: sed soluꝫ pro suo eē ꝫm qd: qd̄ est eē in mā. nec quę de visu addit, sunt ad ꝓpositū: naꝫ visus lꝫ videat p spēs, ei⁹ opatio est simplr mālis: q̄m nō ē, nisi in calido: silr si intell's eēt in mā p dispōnes, sine q̄b⁹ nullaten⁹ eē posset, lꝫ intelligeret p spēs, ei⁹ opatio, vt dicit Arist. esset simplr mālis. Qd̄ v̄o scd̄o subiungit, ꝫ Arist. est, naꝫ vt qꝫ coexistēs vni māli, nō impedit̄ a cognitōe alteri⁹ mālis q̄nie differētis: sꝫ duplr ipedit̄ ꝛ cognitōe, ꝛ in mō cognoscēdi: in cognitiōe quidē: q: nō pōt cognoscē, aliud māle eiusdeꝫ spēi: nec posset cognoscē mālia imālr: sed simplr mālr: sic ipsa est simplr mālis. Si ḡ aīa esset simplr mālis reqrēs pro sui eē simplr, q̄litates p̄mas, non posset cognoscere p̄mas q̄litates eiusdē spēi cū illis, nec illas posset cognoscē imālr: cui⁹ ꝯriū docet obseruatio: aīa. n. mea quę pro sui eē simplr nō reqrit a/calidū, ꝛ lꝫ frigidū, pōt itelligē calidū ꝛ frigidū eqꝫ: q̄ sūt eiusdē spēi cū a, ꝛ licꝫ: ꝛ illa intelligē simplr imālr, intellectōe. s. nō depēdēte a corpe, vt a subto. hac rōne intellect⁹ agens nō ipedit possibilē: q: dīt q̄nie, ꝛ specie a cęteroꝝ notiorib⁹. Ex his apparet efficacia rōnis, vz si aīa eēt in corpe, vt simplr fora ab illo depēdens, illa nō intelligēt oīa, ꝛ oē qd̄ intelligit, mālr intelligit, Quę si ꝑlibrasset Pōpo. in opionē ei⁹ detrusus non esset.

¶ Roboratio cęteraꝝ duaꝝ rōnuꝫ, quę ei⁹ libelli ca°.7°. componuntur. Cap. LII.

Ex hisce appet cęteraꝝ rōnū ꝯfirmatio: Naꝫ vbi intell's eēt simplr mālis: spēs erunt simpliciter māles: nō sicut lꝫ spēs in cogitatiua sit imālior eadem spē in sensu cōi: reperitare v̄liter pōt nihil, (q̄m omnes illę v̄tutes sunt eiusdē ordis: ꝛ simplr māles:) ita cū intell's nō excat latitudinē māliū, lꝫ sit in ifimo gradu toti⁹ latitudis illaꝝ: nō pōt recipe spēꝫ nisi eiusdē latitudinis atqꝫ mālitatis cum spēbus cęteroꝝ sensuum: ꝛ ita erit spēs in intellectu sensibilis, lꝫ paululum altior: quę Arist. dicere non arbitror: nam sic teneri posset eius operationē eē corporaleꝫ, lꝫ spiritualiorē cęteris: ꝛ per ꝯñs posset ex corpore nasci: ꝛ in corpore mixto esse: quę oīa absurda Aristo. reputat. Ulterius cū ait intellm recipe in quāto: ꝛ speciē non esse quātaꝫ. cōtradicit famosis Auerrois p̄ncipijs, ois fora recepta in subto q̄to. s. p depēdentiā ab illo: est diuisibilis,

quare intell's erit ꝗtus, ꝛ spēs ꝗta: ꝛ ita intelligibile erit phātasma: ꝛ nō vl'e. Ceteras vō rōnes, quę eodem capite tanguntˀ cū nō sint Aristotelicę, bōa frōte ptermisim⁹.

¶ Prima rōnuȝ eaꝝ hic disputatˀ quę ꝯ se a Pōp. inducte sunt cap. 14. vbi ꝙ anima sit beatitudinis capax ꝓbatur. Cap. LIII.

Erat argu⁹, qḋ ꝯ se Pomp. ipse ꝯfecerat, aīa est capax btitudis, ğ imortalis: añcedens pȝ: qꝛ nāli desiderio illā appetit, quā nō appeteret, nisi illi⁹ eēt capax: ğ aīa est imortalis. Diffuse aūt Pomp. hāc refellit, ꝛ breuibus, vult aīaȝ nō eē illi⁹ btitudis capacē, qua de⁹ ipse est felix: cuȝ nāli desiderio illaȝ nō appetat: finis. n. dȝ eē ei ꝓportionat⁹, cuius est: at nō est ꝯsonū tōni finē dei eē hōis. Propterea ait finē esse cognitionē reꝝ: qualis est sibi polis: ꝛ triū intellectuū pticipationē, factiui vȝ practici, ꝛ speculatiui: nec hō in desiderijs tēperat⁹ dȝ vltra hūc finē aliqd appetere: qñqdē illud nō est ei poſſe: sed qꝛ diffuse respōdet, hęc sufficē arbitramur. Sȝ pace viri dixeriȝ, hęc quę ipse dicit: euidētissime refelli pñt. Supponēdo pmo btitudinē eē dei cognitionē, qua ipse de⁹ cognoscitˀ in se, cognitiōe. s. quę est ipse de⁹: vt supi⁹ determinauim⁹. hac eniȝ btitudine de⁹: cęterę ꝗ intelligētię sunt beati. Scdo suppono nullā potētiā apprehēsiuā cognoscē cōfuse vel distincte bonuȝ supioris potētię cognoscitiuę, qn nāliter illud appetat. videm⁹. n. visuȝ nō appetere bonuȝ sensus cōis, qm nō apprehēdit distincte, vel cōfuse bonū illius: nec cōis sensus appetit bonū phātasticę: nec phantastica bonū dianoeticę: nec dianoetica bonū intell's, qm iferior apprehēsiua nec ꝯfuse, nec disticte apprehēdit qd sit bonuȝ supioris apprehēsiuę. Experimur aūt humanā visiuaȝ nālr appetē videre soleȝ: ǭlr eū ꝓspicit aquila: nā salteȝ ꝯfuse cognoscit bonū visiuę aquile eē in videndo solem, sicut ille est visibilis: Est ğ suppositio, inferior potētia cognoscitiua bonuȝ cognoscitiuę supioris nālr appetit, quotiēs illud qd sit ꝯfuse saltē apprehēdit: hec est experimēto cōprobata: At sermonū veroꝝ experimētum est, vt ꝯformetˀ sensatis: nec ꝓbare volo alr hāc, cum sit ǭsi p se nota: ꝛ ꝯ eā nulla ꝓrsus fieri pōt instātia. Ex his argumētoꝛ meo iudicio ꝯ rñsionē demōstratiuę: intell's human⁹ cognoscit saltē ꝯfuse summū bonū dei, ꝛ oīum intellectuū supioꝝ: pȝ ex pma assumptōe, qꝛ illud describit, ꝛ qd sit, ꝛ quō sit: qḋ nō faceret, nisi saltē cōfuse illud apphēdēt. Ergo ex 2ª suppōe illō nālr appetit: qḋ si illō nālr appetit: illi⁹ nālr nr̄ itell's erit capax: sȝ cū nō possit illi⁹ eē capax, nisi sit imortalis, pȝ ğ ex btitudine aīaȝ eē imortalem: ꝛ h̄ pacto refutata sit Pompo. responsio.

¶ Supposita aīe mortalitate nemo morti quouis in casu exponē se dȝ: vbi de fortitudie multa nota: ꝛ an virtutes sint expetibiles propter se, an illarum pręmium sit immortalitas. Cap. LIIII.

14. Magna qḋ semper fuit, Vtruȝ aīe mortalitate supposita, stare possit vltim⁹ fortitudis act⁹, qui est exponere se morti, quoties rō dictauerit: vt Pomp. asserit eodē capite, cū refellit rōneȝ scdaȝ: ꝛ vȝ p⁹ fronte ꝙ sic: qꝛ Arist. asserit fortē se debere morti exponē, etiam si nihil adhuc mortuis vīr, nec bonū, nec malum eē: vbi exꝑsse mortuis nullū malum, aut bonū assignat, ꝛ tñ pcipit fortē debere se morti exponē: ğ cuȝ aīe mortalitate stat fortitudo. Pro hac pte boni phi argumētantˀ: pmo qꝛ vita breuis, ꝛ melior, longa est magis eligēda, vita. n. elephāti magis eligēda est vita mortis: ꝛ hōis vita breuior magis vita elephāti: sȝ mori cū vtute breuior vita est, ꝛ melior ꝙ viuere cū miseria: ğ fortis, q breuē vitā viuit, eligē illā magis dȝ, ꝙ fugiēs mortē: cū viuat turpius. P. De malis min⁹ maluȝ est eligēduȝ: sed humanā nāȝ ornari vtute, ꝛ attingē finē, ad quē ordinatˀ: lȝ modico tpe: est min⁹ malū: ꝙ nāȝ sine vtute, ꝛ a fine sibi debito frustratā, imo vitiataȝ durare longo tpe. Primū hoꝝ p mortis expectationē attingitˀ, vtpote cū qs rōnabilr moritˀ. Scdȝ vō p fugā fugiēs assegtˀ: ǭre ēt aīe mortalitate cōcessa, hō aliqñ pōt rōnabilr se morti parare. huic aūt sile est qḋ de morbis dicitˀ: nemo. n. vellet viuere lōgo tpe in seuissimo morbo, imo semp breuē vitā (mō sana eēt) pelīgēt huic languidę vite, ēt oblongę: hāc opiōnē Seneca habuit, qui tñ aīaȝ cū corpore mori credidit, vt in epl'a ad Luciliū lōge nubi: ꝛ manifesti⁹ in h̄ suo ad Martianū de ꝯsolatōe filij sui: hic. n. negauit post mortē eē pmiū vtutū: ꝛ tñ mortē non eē timēdaȝ vbiq ꝓdicat. M. ēt Tulli⁹ qui aliqñ de alia vita dubitauit, nunꝗ dubitauit de fortitudine, cęteris q virtutib⁹ agēdis. ꝓpter hęc fortasse Pōpo. supposita aīe mortalitate nō soluȝ fortitudinē, sȝ oēȝ vtutē expetēdaȝ eē asserit: nam virt⁹, vt arbitratˀ, expetēda est pp se. Sed hęc opīo nō est physice corroborata: boni sigdē phi virtutē nō eē pp se expetēdaȝ asserūt: vñ phoꝝ nō obscurus Euclides: qui fuit megaricoꝝ disciplinę ꝯditor, a cęteris dissentiēs, id eē summū bonū dixit, qḋ sile sit, ꝛ idē semper, intellexit ꝓfecto, quę summi boni nā sit, lȝ id nō explicauerit, id est aūt imortalitas. Seneca q̄ȝ (lȝ ꝯri⁹ sibi videatˀ) dicit tandē nullū aliud eē vtutis pmiū ꝙ imortalitatē, laudās. n. vtutē in eo libro, quē de imatura morte ꝯscripsit: Una ingt res ē virt⁹, quę nobis imortalitatē donare possit, ꝛ pares dijs facere. Stoici q̄ȝ virtutū pręmiū eē beatā vitā dixerūt: Qḋ vō nulla virt⁹ sit expetēda pp se: ex eo pȝ: qꝛ tūc virt⁹ eēt summū bonū: ꝛ hoī tale: quo meli⁹ eē nō pōt. At vtutē nō eē summū bonū, ꝓbat vis eiusq nā, quę in maloꝝ pferentia posita est. P. Id, cuius vis, atq nā in aduersis posita est, non est pp se expetēduȝ, qs. n. expetet exilia, qs carceres, qs vulnera, qs paupertatē: In qb⁹ pcipua virtutuȝ nā collocata est: est. n. virt⁹ egestatē, exiliū, dolorē, mortēq quę timentˀ a cęteris, pati fortiter, ac subire: nō ğ virt⁹ expetēda est pp se. Hęc rō multū coegit Senecā virum doctissimū, atq ōl virtute ꝓditū: q in epl'a Multū tibi, ꝛ in epl'a Subinde, Et in libro de diuina ꝓuidētia, virtutē eē in aduersis positā ꝓbauit. Nimirū igitˀ (vt ingt Pamphylus) supuacuis, ꝛ inanib⁹ pęnis delectantˀ, qbus licet agere tranqlle. Si. n. mortales sunt aīę: si virt⁹ dissoluto corpe, nihil futura est, qd fugim⁹ attributa nobis bona: sanus (vt ingt) nō est, qui nulla spe maiori ꝓposita, his bonis, qb⁹ cęteri vtuntˀ in terra, labores, ꝛ cruciat⁹, ꝛ miserias anteponat: quare si ad virtutē ꝯstat nasci hoīeȝ: subesse dȝ spes aliq̄ maior: que maloꝝ, ꝛ laboꝝ, quos pferre virtutis est, magnū afferat, pręclarūq solatiū: quo fit (vt virt⁹ pp se nō expetēda sit). Sȝ in re hac id, qḋ nobis magnā facit qōneȝ est Arist. qui in libris moralib⁹, vtutib⁹ pmiū nulluȝ assignauit, qꝛ si qd eēt: illud est honor: mō honor non est honorati, sȝ honorātis: ꝛ ita nullū visus est vtutib⁹ pmiū assignasse, nisi honorē, vel nihil. Plato vō dubio ꝓcul in libro Gorgię ꝓpe finē vtutib⁹ pmiū dedit beatā vitā, vitijs vō pęnā ꝑpetuā, q̄ ēt ꝯfirmat in phędone. ꝛ libro ð legib⁹. 10. imo pcipit puniēdus eē, q hęc negaritˀ: Quare solus Arist. facit nobis qōnē: q in libris moraliū nihil virtutū pmij meminit: ğ vel nō dedit, vl' alicubi dedit. Pro declaratōe ğ hoꝝ, aīaduersiōe dignū, Arist. in libris moraliū nō eē de sūmo hoīs bono locutū ſm oēȝ statū illi⁹. Vñ cū fęlicitatē descripsisset libro ethicoꝝ pmo: inquit. Si aūt ita beatos dicemus viuētiū, qb⁹ existūt, ꝛ existēt quę dcā sūt: beatos aūt vt hoīes: vbi Thomas ver⁹ Ari- Lectio de Tho. 14.

interpretes expōit[vt hoies].s.q in pñti vita mutabilitati subyciunt, quapp homo bifariā sumi pōt, aut simplr, vt non cōtrahit ad statum pñtis vitę: & sic summū bonū hominis, est summū bonū, qđ sibi competit ſm parté intellectiuā: quę est qđ principalius in eo: qđ.n. est summum bonū principalioris partis: videt summū bonum totius simplr. Alio modo pōt cōsiderari ſm quid: vtpote vt cōtrahit ad statum pñtis vitę: quatenus videlz viuit, vt animal ciuile: & sic bonū hoīs est bonū animę & corporis: & hoc pacto viuē ſm virtuté est bonuz hoīs. ¶ Cū ergo quęrit vtrum virtus sit expetēda ppter se: dico ab hoīe cōtracto ad pñtem vitā: virtuté esse ppter se expetēdā: qm homo cōtractus ad pñtem vitam finalr ordinat ad bñ beateq; viuēdū: & hoc pacto de hoīe, deq; hoīs bono loquit Aristo. in libris moralis phię. Sin aūt loquimur de hoīe simplr, vt viuit vitam intellectualē: sic hoīs bonum est qđ est intellectus bonū: tale aūt est intellectio: qua intelligit anima deū ipsū in se, intellectiōe.s. quę est deus: & hoc pacto virtus nō est expetēda ppter se ab homine sic cōsiderato: imo sicut hō cōtractus ad pñtē vitam ordinat ad hominē simplr, vt viuit vitā intellectualem, sic virtus, quę est bonum hoīs cōtracti ad pñtē vitam: ordinat ad bonum hoīs simplr: qua rōne fit, vt virtus expetēda sit ppter imortalitatē, quę est bonum hoīs simplr. de hoīs bono hoc pacto accepto Aristo. loquit in

Lectiōe Tho. 13°. metaphysica: vnde in pmo ethicoꝝ, Arist. inquit. Sigdē igitur & aliud aliqđ deoꝝ est donuz hoibus: rōnabile est & fęlicitatē dei datum eē, & maxie humanoꝝ quāto optimū, sed hoc quidē forte alterius erit vtiq; pscrutatōis magis ppriuz: hęc Aristo. Ex qbus apparet duplex hoīs bonuz, & vtrūq; donuz dei: veꝝ illud qđ est hoīs simplr optimū, nō ad moralē: sed ad aliā facultatē spectat: quę facultas est metaphysica, vt expositor Thomas expōit. ¶. Apparet φ lz Arist. in moralibus nullum virtutibus dederit pręmiū, tamē in alijs libris dedit: nam in moralibus cōsiderauit hommē cōtractū ad pñtem vitā: alibi vo cōsiderauit hominē simplr: ideo alibi virtutes expetendas esse censuit ppter imortalitatē: qđ vo ita sit, ethicoꝝ 7° pꝫ: vbi posuit duo cōtraria imanitatē.s. & virtutē heroicā: cum.n. sensitiuę partis affectus in hoīe corrūpuntur vsq; ad similitudinē beluaꝝ: tunc in eo emergit imanitas, quę est vitium supra humanā maliciā, quasi hominē reddens beluam atq; imanē. Cum vo rōnalis pars in hoīe pficit, atq; format vltra cōem humanę pfectionis moduz, homo reddit ad similitudinē diuinaruz substātiaꝝ: & hęc virtus dicit heroica, atq; sanctitas, q̄si supra humanā virtutē: nam per hanc anima afficit atq; ad diuinitatē disponit, quo fit, vt virtus sit ob imortalitatem expetēda: sigdem per hāc virtutē homo redditur diuinis substātijs copulatus, aiaq; capit ad illas, in illarūq; visie beat. Unde & 10°. ethicoꝝ iquit, [Talis aūt potior vita est, q̄ illa: quę est ſm hominem: nō.n. qua hō est, ita viuet, sed qua diuinū quoddaz in ipso existit: q̄tū autē differt hoc a composito: tanto & hęc operatio ab illa: que ſm aliam virtutē: si itaq; diuinū est mens ad hoiez: & vita, quę est ſm illam, diuina est ad humanam vitaz.] hactenus Aristo. qbus patet eē aliam vitaz hoīs simplr, quę.s. est ſm mentē: & aliā hoīs cōpositi cōtracti ad pręsentē statum, tantoq; excellentiorē hac, quāto mens excellit compositū hō. Et cum deterius semper sit gratia melioris, iure vita ſm virtutes ordinat ad vitam hoīs simplr, qđ est bonum mētis: erunt eo ergo virtutes expetendę ppter vitam illā. hac rōne fit vt Aristo. eodē. 10. sic fęlicē recte descripserit, fęlix est qui ſm mentē opat, & eam colit, & optime dispositus est, & qui dijs amicissim⁹ est. Septimo vo politicę auctoritate poetaꝝ, eos in isulis beatoꝝ gaudere dicit, qui phia, temperātia, & iustitia in vita vsi fuerunt: vbi Thomas insulas beatoꝝ exponit, in qbus animę coꝝ: qui in vita bñ operati sunt, fęliciter pseuerant post mortē: quā rez affirmat Plato in Gorgia, asserēs esse veram, & nō fabulosā: Iconomicę etiam 2° d Alceste, & Penelope dicit φ factę in malis fideles sibi pręparauerunt gloriā imortalē: & iustę a viris honoratę sunt: neq; a dijs sunt imeritę. Ex qbus oibus apparet nō recte Pompo. arbitratuz esse, dum asserit virtutes eē pp se expetēdas, cum clare ex his pateat, illas eē expetēdas ppter beatā vitam: qua fumus partim in vita, ptīz post mortē fruituri: & quidem ppetuo. Rationes vo eius friuolę sunt: nam cū Aristo. mortuis non eē bonum: neq; malum dicit: & tamē fortitudinē esse circa mortē: intelligit post mortē non esse hoīs bonū nec maluz, de his: quę ptinent ad pñtem vitam: nisi paruū, & fragile quicq̄ sit, vt pmo ethicoꝝ asserit: quale est in memorijs nostris. de bonis vo, quę ptinent ad statum aię: eo loco non loquit. Scđm delet, nam mori cū virtute nō est bonū nisi supposita animi imortalitate: qua negata: nec est viuere, nec mori ſm virtutē: sed ſm assuetudinē. ¶. Tertia rō supponit falsum: supponit.n. mori ſm virtutez lz paruo tpe viueret, esse minus malum: hoc falsum est, nam vbi animus esset mortalis: nulla esset virtus, quēadmodum nec belue, nisi p assuetudinē, vt bruta. Unde negata animi imortalitate, nec esset vitiuz fugere: nec vitiuz mori: cū virtus nō sit, nisi ppter imortalitatē. Qua rōne fit, vt nō bene fugiēs languido compareī: cū nō sit vitiū fugere, nisi animi imortalitate supposita. quib⁹ dilucidatis, apparet nullum debere se morti exponere quouis in casu, mortalitate animi supposita.

¶ Tertia ratio quę est d maloꝝ punitōe, & bonoꝝ pmiatione: hic disputatur. Cap. LV.

POst hec de imortalitate aię illud argumētū nobis fidē summā facere debeat, φ negata imortalitate animi: nō omne bonū remaneret remuneratū: nec omne malum punitū: nam multi boni in vita cruciant: & qdem ab his: qui impune moriunt. Pompo. refellēs hoc argumētum, asserit virtutē esse sibi pręmiū: & vitiū eē sibi pœnā. nam pœna & pręmiuz duplex est, essentiale quidem: & est ipsamet virtus, & vitiū: accidētale vo: & est pœna: qua corpora affligunt, vel aurum & id genus, quo studiosus honorat. vñ pœna culpę est essentialis ipsi vitio: pœna vo dāni accidētalis, est aūt, vt ait, pœna culpę lōge maior pœna dāni: ergo mali nō relinquūtur impuniti: cum puniantur pœna culpę: nec boni irremunerati: cum virt⁹ sit sibiipsi pręmiū. Sed hanc respōsionē refellit Plato in Gorgia: vbi argumētat data cum mortalitate Tyrāni impuniti relinquerent: & boni irremunerati, hoc argumēto cōcludit esse tartarū locum vz: in quo maloꝝ aię puniuntur: & insulas beatoꝝ: vbi bonoꝝ aias pmiari asserit: Si ergo pro virtutib⁹ sufficeret pręmiū essentiale: & pro vitijs, pœna culpę essentialis, frustra Plato in eo libro elaborasset dare hęc loca, vbi boni remunerent: & mali punirēt: nec Plato solus hęc loca asseruit: sed Aristo. 7° Politicę auctoritate poetaꝝ. & 2°. Iconomicę libro d Alceste & Penelope. ¶. Probauimus virtutes nō esse expetibiles ppter se, φ in illis sint tot maloꝝ perferētię. ¶. Si sufficienter malus suo errore puniret: frustra leges pœnas pro maloruz rōne instituissent. ¶. Illud est maius, qđ naturaliter magis abhorrem⁹: at natura magis abhorret pœnā dāni, q̄ pœnam culpę: & magis pœnam sensus, q̄ pœnam dāni: ergo est deterius malum: ergo pōt dari in punitōez pœnę culpę.

Cap. 13°. Cap. 14°. Refutatio.

culpę. P. Soli homini naturale desideriū inest: vt is si/
ue rex, siue alius pęna dāni puniat: qui iniurias fecit, er/
go cum desideriū nō sit frustra in tota specie: oportet ty/
rānuz puniri pęna dāni: quam oēs sibi appetimus: opta/
musq;. Propterea Plato ait, si tyrānus punitiones non
primesceret, oia de leui pessundarent. Vt enim sigd bo/
ni agūt, non nisi formidine pęnę agūt: qua sublata: nihil
boni agere poterūt. pditum vadāt, qui tyrānos dixerint
solū puniri pęna culpę: potissimū hi qui hodie tyrānizāt.
Qđ vo dixit Arist. nō dare pmiuz virtutib⁹ z sciētijs lib.
Particu/la. 30°. p/bleuma/te. 10°. pbleumatū: nō recte verba pcepit, sed vel relata retulit:
vel extorsit verba: Ari. enim nō de virtutibus loquit: sed
de victoria: quę in certaminibus sciētificis habet: asserit
victorem nō pmiari: vel q2 difficile est iudicē inuenire,
vel quia nō potest dari pmiū melius victoria vbi patet
euz nō loqui in virtutibus: sed in certaminibus dialecticis
hactenus de tertia ratione.

¶ Quarta ratio quę est de famositate imortalitatis hic
disputatur. Cap. LVI.

Cap. 13. Fieri solet dialectica ratio, qua pclari viri p/
barūt immortalitatē aię: qa apud oēs leges
est famosum: qđ omni ex pte falsum eē non
Cap. 14. pōt: cui Pōpon. respōdēs ɔcedit falsum eē
posse: qđ oibus est famosum. Argumento q
glibet hō decipit: saltē in aliquo: ergo pōt aggregatuz ex
oibus decipi: pōt etiā decipi maior pars qa leges maho/
meti z hebreoz. ergo nō est absurdū famosum eē falsuz
in toto: vel pro maiori parte saltē. Sed falsuz est hoc qđ
Pōpo. autumat: nam lz glibet hō decipiat in aliquo: nō
tn de eodē. Cuz enim oēs opinant aliqđ idem eē: impos/
sibile est illud esse in toto falsum: vt si oēs opinent deos
esse in cęlis, īpossibile est ex toto illos nullo pacto in cęlo
Cel. 22. eē. P. Aris. pmo lib. de cęlo vtit hoc argumēto, cuz ingt.
Oēs. n. hoīes de dijs hnt extimationē: z oēs cum qui sur
sum est, deo locū attribuūt z barbari, z grçci gcūq; gdez
putāt eē deos, ex hoc habet cęlum eē locū deoz: qđ argm
fm Pōpon. nullū est, q2 pōt famosum eē omni ex parte
falsum. P. Probat cęli ęternitatē eodē loco per memo/
riā hoīum sibiinuicē succedētiū: qđ argumētū nullū eēt,
si posset famosum esse omni ex pte falsum. Omitto quę
Cōm. 5°. Auer. ait libello de somno: z 3° li° de aia. vbi impossibile
eē dicit, vt aligd famosum sit: z omni ex pte falsuz. Pōt
aūt hoc pbari, q2 famosum apud oēs: nō nisi a deo eē vi/
det: qa, vt acutiores viri argumētant, in his, quę ex ter/
minis nō ɔstāt, nec ex principijs euidentiā habēt: gentes
oēs ɔsonare nō pnt, si diuersimode afficiūtur: nisi eoruz
itellectus a cā supiore dirigat ad ɔsensum. Sed gentes
oēs: quę imortalitatē ɔsentiūt: diuersimode afficiūtur, et
diuersis tēporibus extitere: ergo nō pnt in his ɔcordari
quę nec ex terminis patent, nec ex principijs per se notis
euidētiā hnt: nisi a cā supiore ad ɔsensum dirigant. Cuz
igit imortalitas aię ex termis nō pateat: nec ex pncipijs
p se notis euidētiā hēat: igit si oēs leges, oēs gētes in illa
ɔsonēt, nō nisi ab ipso deo ad ɔsensum dirigi necesse est:
hac fortasse rōne nō pōt famosuz eē ol ex pte falsum: po
tissimū cū diu fuerit inueteratū: z apud pcipuos sapiētū
diuulgatuz, vt Arist. pmo Topi. innuit. Accedit q theo/
logię fere innumerę, emerserunt: vt illa phęnicū, illa ęgy/
ptiozuz: illa grçcoz, illa latinozuz: illa phrygum, illa hę/
brçoꝛum, illa christianoz: z deniq;, illa mahometanoꝛū.
In nulla autem harū opinio: quę de animi imortalitate
est, mutata est: qđ argumento nobis erit hoc esse verum:
quasi e supera ipsa causa expositum.

¶ Quinta ratio, quę est de miraculis hic disputatur.
Capitulum. LVII.

Pręterea nobis fidē faciunt de imortalitate arg. c. 13
ea: quę de aiabus defunctoz narrant. Appa/
ruerūt. n. nōnulla: quę reduci nō pnt, nisi ad
defunctoz aias. P. Et i somnijs apparuerūt
ēt nōnulla: quę aias remanē post obituz ap/
tissime demōstrāt, vt de duob⁹ arcadibus auctē Valerij
apparētia ostēdūt. Insup de Dionysij matre, qui syracu/
sioz tyrānus fuit: vt Philistus narrat: rursus z illud pa/
mi de paride: cui⁹ mater dū grauida eēt: parere se ardētē
facez visa esset: vt Fabius pictor dixit. Est z aliud supbi
Tarqnij, vt scribit Acti⁹. Est isup z illud mīris Phalari/
dis, vt ingt Pōticus Heraclides Platonis auditor, sūt
z alia cōplura: quę ostēdūt apte aias defunctoz remane
re: cuz reduci visa hęc nō possint, nisi ad illas. Pōpo. pri/ q Pōpo. cap. 14.
mas apparētias tādē reducit ad subas mouētes stellas:
has. n. mediātib⁹ stellaz aspectib⁹, ɔiūctionib⁹, z ɔfigura
tiōib⁹, agere dicit oia ea: quę apparēt post hoīum obitū.
Alexāder. n. deū z itelligētias rerū iferioz puidētiā hīe
asserit: quasi pro tēpoz ɔditiōib⁹ atq; locoz illis puide/
ant: pbat hoc exēplo illi⁹ pueri. cui⁹ meminit Haly hebē
ragel in eo lib. quē de iudicio ɔscripsit: ille. n. regi pdixit
strages: z nō nisi locutiōe causata a motore cęlesti: g mo/
uit istā locutionis. P. Motores cęlestes faciūt picas, z
aues id genus loq: g ēt pueros, psertim mediātib⁹ ɔfigu/
ratiōib⁹ stellaz. De somnijs vo auctē Auer. ait illa pue/
nire sitr ab illis substātijs: nam puidēt nos: illud vo Ar/
cadum reducit ad deū. Sz vir iste dum pipatheticā do/ Refuta°
ctrinā pfitet, ab Ari. nimis recedē videt. nam (vt ex di/
ctis oluz) qui in re hac scripserūt, colligi pōt: q hęc phā/
tasmata siue apparitiōes, aut reducunt ad cęlestes itelli
gētias, vt Pōpo. Alexādri auctē fatet: aut ad defuncto/
rū aias: quę post mortē hęc agūt: aut ad dęmones: g sunt
inter cęluz, z terrā collocati, quasi nobis ministri, aut ad
cās nāles: quę in nobis sunt, cuiusmodi sunt aut illusio/
nes sensuuz: aut sacerdotū fictiones: aut nrę imaginatio/
nes, aut aligd tale a nā pficiscēs: loquor aūt talib⁹ cōces/
sis: nam qui hęc fabulosa eē diceret: facile euaderet. Qđ
hęc nō semp ad defunctoz aias reducant, est opinio pi/
patheticoz: fm. n. pipatheticos aia siue bonoz siue ma/
loz ad cōparem stellā vertit, vi cuius corpi copulabat.
nec ab illa pōt recedē: cum sit quasi suo corpi assistēs. In
quo nulla accidit alteratio: qua possit aię fieri iproportio
nale. Nō ergo defunctoz aię hęc agere pnt: quę nob ap/
parēt post obituz fm pipatheticos. In hoc ergo nō ab re
Pōpo. autumat. Qđ sacerdotū deceptiōes nō sint; vt epi
curei arbitrant: testantur oēs gētiles hystorici, vt Vale/
rius, Plini⁹, Liuius, Gellius, Lucanus, oēsq; qui de mi/
raculis scripsere. P. Et grçci, vt Herodot⁹, Dionysius,
Appianus, Plutarchus, cęteriq; qui hystorici dicuntur:
oēs. n. hi hęc qnq; apud hoīes visa eē testant. P. Scissi/
mi viri, idē asserūt: iter qs magnos doctor Aureli⁹ Aug⁹.
ijs libris, qs de ciuitate dei ɔscripsit, ingt, si. n. dixerimus lib°. 18°.
ea nō esse credēda: nō desunt nūc: qui eiusmodi qdā vel cap. 18°.
certissima audisse: vel ēt se eē expertos asseuerēt: quę ēt p/
pria obfuatiōe approbat: nō g pnt eē mere fictiones, sa/
cerdotūq; deceptiones: vt epicurei crediderunt. Qđ nec
sensuū lusiones sint, vt pipathetica affirmāt: g dicūt hęc
eē apparitiones in sensib⁹ iternis existēs, ex eo q spēs a
memoria reuocant ad sensuz cōez: in quē cū puenit, vi
dent internis sensib⁹ hęc qsi formę, hoīes barbari vel ta
les id gen⁹: arbitrātes hāc spēz reuocatōez fieri morbo:
aut hūore melico pbat: qm aliqn hęc pnt eē phātasma/
ta seu visa tm: z gdez nihil pter sensum: aliqn pter visa
atq; phātasmata sunt effect⁹: vt illđ Bruti: nō. n. videt il
lud visum tm, cū aligd fuerit pter visum: qnquidē illud

viderit in philippicis cāpis, vt pdixerat. P. Illud Cato/
nis nōne fuit aliqd pter visuz: enūciatio.n. vera fuit. In/
sup in pugna romanoꝝ apud regillum cōmissa castor et
pollux visi, nō fuerūt phātasmata tm̄: cuz hostiū copias
visi fuerunt pfudē. P. De Prestātiq pře narrat Aug⁹ esse
sibi visuz fore caballū: annonā īter alia iumēta baiulas/
se militib⁹: quę oī retica: qm̄ ad retias deportauit: qd ita
vt narrauit factū fuisse cōpertum est: vbi patet illud nō
fuisse visum tm̄: sz aliqd pter sensum. P. Fuerūt phāta/
smata, quę nō vni tm̄ videbanť: sz cōpluribus nec stupi/
dis, nec aliq̄ morbo affectis: vt illud Simonidis cenātis
apud scopaz. quę eē lusiones tm̄ rōni nō ꝯsonāt. Sili rō/
ne nō pňt pficisci a causis nālib⁹: vt ab exhalatiōe eleua
ta a cadauere, vel ab humore melancholico, vel morbo:
vel a visus debilitate: vel ab aliq̄ tali: qñqdē hęc nō sunt
visa tm̄: sz effect⁹ pter visa: quę aliqñ apparuerūt plibus
nec morbo affectis: nec stupidis, nec in aere turbido: nec
in loco vbi cadauera erāt. At φ nō reducanť ad itelligē/
tias: vt Pōpon. autumat, facile pbamus: qm̄ hęc mutabi
lia sunt, quę ab ęterno atqz imobili pficisci non pňt. P.
Hęc visa aliqñ in statuis, aliqñ in alijs spectata sunt, mo
do intelligētię nō pňt illis copulari: insup tūc istę intelli/
gētię de nouo singularia ꝛ mutatiōes pcipent: quas pci/
pere nō pňt sine sensib⁹, vt arbitrātur pipathetici: quare
celestia hñt sensus: qd nō puto pipathetice dictuz. Erit
eiz maxime dubitādū quo nā pacto istę sciāt de nouo fu
tura: ꝛ pňtia/ aut hęc oia ab ęterno: ꝛ quo nā mō mouent
sensus nr̄os. P. Mirū est quo mō mouebūt linguā nr̄az
ad ꝟmonē grecū, vel barbarū: quē nunq̄ audiuimus. P.
Quo mō tales itelligētię faciēt, vt futura pdicāt, ꝛ secre
ta reuelēt. P. Qñō intelligētia imobilis imobilr̄ cęlo co
pulata mouere pōt monachū eadē hora ab vna ad aliaz
ciuitatē remotissimā. Unde lz itelligētię faciāt, vt picus
loquať, nō nisi mediāte motore primo: qꝛ sol ꝛ hō gene/
rāt hoiez: nec pōt ꝟmem gñare nisi ex mā putrida: nā ca/
lor cęlestis diffusus in aere ꝛ aqua gñat cūcta. at nos vide
mus hęc fieri: ꝛ nullū videmus primuz motorē: e quo ꝛ
itelligētijs hęc fieri possint. quare cū hęc nec ad aias de/
functoꝝ: nec ad deceptiōes, lusionesqz aut cās nāles, nec
ad cęlestes intelligētias reduci possint, iure aut hęc fabu
losa sunt, qd est cōtra tot viros, aut sunt eoꝝ aliq̄ a deo,
vt miracula: aut a dęmonib⁹: vt phātasmata. Sz qreres
cur hoꝝ nihil Aris. aut alij boni pipathetici meminē: An
vel qꝛ hoꝝ aliq̄ fabulosa pňtauerūt, aliq̄ ꝟo quę ad phy/
sicas cās reducē poterāt, reliquerūt tanq̄ nota: aut qꝛ p/
babile, credibile ꝛ sciētificū differūt apud pipatheticos.
Credibile eiz. i. apud Ari. in rhetoricis, qd paucis vel vni
visum est, approbatis tm̄: vt miraculū: pbabile autez qd
oibus vel plurib⁹ apparet: vt mūduz esse factū. Sciētifi/
cum ꝟo, qd vel sensib⁹ ꝯstat, vel ijs, quę a sensibus dedu
cta sunt, originē traxerūt: vt solez esse maiorē ipsa tellu/
re. Quia igiť Ari. in his libris, quos de diuinis, aut de nā
ꝯfecit, aut de morib⁹ ꝯscripsit, solū aut pbabilia: aut sciē
tifica attigit: iure ea ptermitť debebat, quoꝝ physicas,
aut pbabiles cās assignare nō poterat. Pretermisit igiť
ea oia, quoꝝ cās nāles nemo assignare pōt, vt miracula,
ꝛ ea oia/ quoꝝ causę dęmones sunt. Uerum ꝟo illa credi
derit, credo φ sicnā in suis libris multa narrauit, quoꝝ
3° de hystoria. Cap. 20°. cās nō assignat, vt illud in lemno insula Cypri: ꝛ in libris
de re domestica vota dijs fecit, quę non fecisset, nisi eos
aliqd pter nām, vel supra nāz posse facē credidisset: Le/
giť etiā euz pro discipulo erexisse statuas: ꝛ alia cōplura:
vnde mihi ꝯsonū est eum hęc credidisse: quoꝝ cum cās
physicas assignare nō poterat, a libris sciētificis hęc reie
cisse iure debuerat: hacten⁹ de miraculis. ¶ De somnijs
ꝟo sili rōne Pōpo. nō pipathetice loquiť: qñquidē nec a
deo, nec ab deoꝝ aliq̄ ipa pficisci posse libello de somno
pbat Ari. ex eo videlz φ bruta somniāt, indocti quoqz,
ꝛ opiliones abiectissimiqz hoies: qbus(vt ingr)ridicu/
lū est credere ꝛ deo ipso vel deoꝝ aliquo somnia imitti.
Propterea decernit ea euenire aut ex ea alteratiōe: quę
nr̄is accidit corpibus: aut ex ea affectiōe: quę alę ꝯtingit:
ita vt oia somnia sint aut aialia: vtpote, quę ex alę affe/
ctu accidūt: aut nālia: quę ex corpalib⁹ motib⁹, alteratio/
nibusqz pficiscanť. Asserit aūt hęc nōnunq̄ temere, atqz
fortuita veri qcq̄ dicere. Probat aūt ex eo, qꝛ somniorū
genera tria sunt: qa aut caꝝ rerū: quę puidenť causę: aut
earum, quę puidenť signa: aut fortuita: vnde illud Arca/
duz Ari. fortuitū fuisse diceret: sicqz cętera id generis. Ue
rū de his in libello nr̄o de somnijs cōplura diximus: nūc
ꝟo satis sit nobis demōstrasse Pōpo. pipathetice nō esse
locutū, qui tātuz pipathetice pfiteť. Quid ꝟo pro vitate
christiana asserēdum sit, eo libello demōstrauimus: vbi
cōplura somnia eē quasi iter pphias enumerāda/ diluci/
dauimus: verū cuz nūc de somnijs nō sit nr̄a disputatio:
hęc sufficiāt. ¶ Ex his appet illud qd de dęmoniacis di
cit Pōpo. lz pro pte esse bn̄ dictū: nō tm̄ olno: qñqdē ali/
qua visa sunt de eis: quę nec ad hūorez melācholicū: nec
ad morbum/ nec ad cęlestes subas reduci pňt. Propter/
ea dōm Aris. illa approbasse, quoꝝ nāles cās potuit assi/
gnare: ꝛ hęc iter sciētifica collocauit, cętera, quoꝝ causę
nāles nō sunt: inter credita reposuit: quoꝝ narratiōe tm̄
ꝯtētus fuit. Cętera ꝟo: quę contra se facta, refutauit, non
sunt magni ponderis: de rationibus ergo cōtra se factis;
hęc sufficiant.

¶ Uera opinio de aia intellectiua/ ꝛ physice ꝛ peripathe/
tice asserta. Cap. LVIII.

Restat ergo, vt dicamus qd de ipsa aia senti/
mus: ꝛ qdez physice, ꝛ pipathetice: sic.n. loq/
mur nūc. Dicamus ergo p̄ itellectualē aiam p° 8 aia
nō eē factaz ante corporꝫ, nec tpe nec ęterni/
tate corpa pcedē. hoc ex his, quę lib. de aiali/
bus diximus: pspicuū est: dicebat.n. oēs aias potētia pce
dere, actu ꝟo nullā: pterea dicebat aiam nullā hře opera
tione ante corpa: qm̄ si aliquā hřet: illa eēt ipm̄ itelligē:
at itelligē hře nō pōt, nisi ex phātasmatibus: vt p̄ de aia Tex. c. 12
dicebat: nō ğ pōt pesse separata. P. Si aia esset ante cor/
pus, aut pfuisset separata, aut migraret de corpore in cor
pus: separata qdē pesse nō pōt, aliogn sine phantasmate
itellexisset, aut pfuisset ociosa, nec migrare pōt de corpo
re in corpus, qa tūc, vt Ari. deducit, eēt mortuoꝝ resurre
ctio: quā Ari. negat p̄ de aia lib. P. 2° de aia Ari. quasi co T. cō. 26.
rollarie cōmēdat eos qui aiam nō eē sine corpe dicebāt
s. tpe, vel ęternitate pexistētē corpi: nam hoc ꝯcesso: pos/
set accipe qdlibet corpus: at dictū est ipsam eē actū certi
corpis. P. 12° pme phię, pbat nullā formā eē factā ante Tex. c. 17
eius cōpositū: qa lz effectrix cā pcedat effectuz/ formalis
ꝟo est simul cuz suo effectu. Sic igiť dicamus itellectua
lē aiam nō eē factā ante eius corpus. Scdo dicamus eaz
eē formā in mā existētē: ꝛ qdē corpus humanū informā
tē. Dicebat enim Ari. in lib. de aia lib⁹ ipsam vltimo loco
aduenire: vt finē vltimū in vniuersa hois gñatiōe. P. 2°
de aia lib. Aris. fecit hāc ꝯñciā, aia est hoc, quo viuimus, T. cō. 24.
ꝛ sentimus, ꝛ itelligimus/ pmo: ergo erit quędam ratio, ꝛ
spēs: vbi pz eum vlr̄ esse locutū de omni aia: nō.n. video
cur de sensitiua ratio valeat: ꝛ nō de intellectiua: nullibi
enim Ari. pbauit sensitiuā eē formā nr̄am: nisi qa ea pri
mo mouemur, ꝛ sentimus: ergo ꝛ intellectiua erit forma
nr̄a: qa illa etiā pmo itelligimus. P. Hac via negata: nul/
la via pbari posset esse dabilez aliquā aiaz aliqd corpus
informātē.

informātē:nam siqua eēt:illa eēt,qa ipa per se p̄mo opa/
remur:modo hęc via nō argueret aiam nō eē formā in/
formātē:nam nos per se p̄mo intelligimus:ꝛ nō per intelle
ctū,qui est nr̄a forma informās: verū de hoc in 3° lib.aie
multa diximus in cōmentarijs quę nuperrime scribimus.
3 Tertio dicamus ipsam ex semine non venire:accederet
eīz intrinsecus:cuius 3riū Ari.pbauit ex ipso itelligere:
quę est opatio nō corporalis.Si igit̄ est facta,ꝛ nō itrin/
4 secus:ergo de nouo creata:vt supius fuit deductū. Quar
to dicamus ipsam nō mori cum corpe:qnimmo separa/
ta post obitū remanet.nam eius actio est intellig̃:qd lз
egeat corpore cum fit:nō enim facta est cuз notionibus:
tn̄ postq̄ ipm intelligere factū est:nō amplius aia per se
eget corpore:hoc ideз ex alio pз,qa accedit extrinsecus,
ergo corruptione corpis nō morit̄.Quinto ꝛ vltimo dica
mus ipsam pro numero corporuз multiplicari:qnimmo
nec ipsa,nec itellect⁹ vnus numero oiuз est. Hoc ex vbis
Aris.pз:qa cum aia itellectiua sit vltimus finis humanę
gn̄ationis,nō pōt eē vnus numero finis tot gn̄ationum.
P.Cum sit forma iformās corpus,oium hoiuз erit vnū
numero eē simplr.hęc physice ꝛ pipathetice. An vo hęc
sint Platonice dicta:lōgum eēt disserē:Eusebius.n.Pā/
philus dicit:Platonē de aia nō eē sibi ꝯstārē:cum aliqñ
eas de corpore in corpus migrare asserat,vt in fine Ti/
męi:aliquādo creatas eē dicit a dijs peccādis: aliquādo
mortalem,immortalem vo pleruq3:propterea quę ipse
voluerit.In fine dicemus.

Primus modus refutādi potissimaз Pōpon.supposi/
tionem:vbi an anima intelligere possit sine phantasma/
te:iterum disputatur. Cap. LIX.

Post hęc restat refellere Pōpo.rōnes,qbus
mortalitatē pbabat:ꝛ p̄mo illā supponēз:in
qua ois rōnuз vis ꝯsistit,ꝙ videlз sine phā/
tasmate aia nō itelligit:quare si post morteз
remaneret:ociosa remaneret:ꝯtra hāc dica/
mus:ꝙ ꝯcesso sibi aiam sm Arist.intellig̃ nō posse sine
phātasmate:minus malū est,ꝛ minus cōtra physicas rō/
nes asserere ipsam eē imortalē:qm̄ ex hoc nō seqtur nisi
Arist.sibiipsi ꝯdicere:qd nō dз videri absurdū:cum ipse
nullibi de imortalitate per se disputauit:quare solū seq/
tur Arist.nō sibiipsi ꝯstare:qd minus turpe est,q̄ dicere
aiam cum corpe mori:qñquidē cōplura Ari.decreta im/
mortalitatē pbāt,q̄ mortalitatē. Ulterius dico ꝙ min⁹
cōtra physicas rōnes est asserē ipsam remanē ociosam:
q̄ cum corpe mori:vnde si teneremus sm Ari.aiaз nul/
lo pacto intellig̃ posse sine phātasmate,ꝛ ipsam eē imor
talē:seqtur aias ipsas post mortē remanē ociosas:qr sine
proprijs opationib⁹.Cōcedē aūt finita vel infinita indiui/
dua alicuius spēi frustra eē:modo nō de tota specie cōce
dat̄:nō est ꝯtra physicas rōnes:boni nāq3 phi asserūt cen
trales terrę ptes eē corruptibiles,quę nunq̄ corrūpent̄:
ꝛ tn̄ appetit⁹ corruptionis nō est frustra:qm̄ in specie sal/
uari pōt. P. Forma ignis aliqua est infinito tpe futuro
gn̄abilis:quę nunq̄ gn̄abit̄:ꝛ tn̄ nō est frustra. Sufficit
enim vt aliqua sui spēi gn̄etur.Sic igit̄ indiuidua eē fru
stra,modo tota spēs nō sit frustra:pbibet nihil,Animas
itaq3 nō oēs eē frustra ꝯcedi pōt,modo semp aliqua aia
attingat opationē sibi nālez:vt est in casu nr̄o.Semp.n.
aliqua aia in corpore est,quę itelligit: ꝛ semp aliqua aia
est,vtpote separata:quę nihil intelligit.ergo aliquas aias
frustra esse,vtpote separatas,nō est ꝯtra physicas ratio/
nes.At dicere intellectiuā aiaз mori cum corpore,est cō/
tra physicas rōnes,vt visum est:quare minus malū erit
cōcedere aias frustra esse sm indiuiduū,q̄ eas mori cuз
corporib⁹.Accedit ꝙ sanctissimi doctores hoc nō abhor

rēt,de his aiabus:quę remāserūt post obitum eorū cor/
porum:quę in vtero corrupta fuerūt. Hę enim aię cuз nihil
in corpibus intellexerūt,nihil,vt arbitror,itelligēt post
obituз,nisi aliqua deo p̄mittēte:aut supiore substātia re
uelāte:aut per alium modū. P. Aię maleficorum hominū
beatitudine priuātur ppetuo:quā nāli desiderio appetūt:
ergo frustra sunt:cuз nunq̄ ad finē ad quē istitutę sunt,
ventur ę sunt:ergo pbibet nihil illas frustrari:modo ali/
quę in specie sint,quę finem illū attingāt. Quare dicere
aias separatas frustra esse vel aliquas tales:nō est ꝯtra
physicas rōnes:modo nō de oibus in tota specie hoc cō/
cedat̄.At dicere animas cum eorum corpibus mori,ꝛ ꝯtra
physicas,ꝛ cōtra catholicas rationes esse videtur.hacte/
nus de primo modo.

Secūdus modus,quo refutat̄ eadē suppositio.ꝛ iterū
disputat̄ an aia possit sine phātasmate itellig̃.Cap.LX.

Hactenus pro opinione,nūc pro vitate dicen/
dū erit.Aiaduersione ergo dignū de ipso in/
telligere Ari.dissentire a Platone,naз Pla/
to voluit intellig̃ in nobis,accedere intrin/
secus,vtpote per spēs aię inatas,iuxta queз
modū phātasma nō reqritur ad intellectionē aię,sed ad
intellig̃ nostrū:qd est quoddā reminisci. Nō enim sm
Platoneз intellig̃ causat̄ a rebus sensibilib⁹,sed est aię
cōnatū:at nos ex phātasmatibus reminiscimur. Scdm
Aris.aia nō intelligit sine phātasmatib⁹,nō enim in illa
fieri potest alicuius rei spēs,aut itellectio,aut notio,nisi
phātasma in ipsa spēm fecerit,aut notioneз,aut aliqd in
ea genuerit,per qd aia quasi actuata,ꝛ specificata,redu/
cat se ad intelligēdū:vt Simplicius ait in post p̄dicamē
tis.Uñ doctissimus Simplicius in post p̄dicamētis ima
ginat̄ aiam pati aliqd ab externo motore:qd Aris.ex eo, Caplo de actione.
qr talis externus motor est in vtute phantastica:phanta/
sma appellat.Istud vo qd a phantasmate patit̄:Themi/
stius noesem aliqñ appellat,aliqñ noema,Ari.nūc spēз,
nūc formā,nūc notionē:hac aia ipsa reddit̄ actuata,quę
postq̄ sic affecta,actuata est,elicit suū itelligere,ꝛ iudi/
cat per talē spēm:hoc vbiq3 Ari.appellat intellig̃:pptē/
rea dicit aiam nequaq̄ itelligere sine phātasmate,quate
nus ab illo accepit formā,atq3 actū,e quo actuata intel/
ligit atq3 eius opationē eligit,hęc Simplicius:qua rōne
fit,vt phātasma non sit necessariū tanq̄ causa imediata
ad ipm itelligere:vt arbitrat̄ Pōpo.sed tanq̄ causa me
diata:quę ꝯcurrit ad gn̄ationē p̄mi actus,quę est forma
aię.Utruз vo postq̄ talis p̄mus actus fact⁹ est in aia:aia
possit itelligere sine phātasmate,supius declarauimus.
Diximus.n.phātasma eē nec̄iuз per accidēs.qr pro itelli
gere ipsius aię duз est in corpe. Cū.n.aia est in corpe:ipsa
nec̄io vtutib⁹ sensitiuis ꝯnectit̄:ppterea itellig̃ nō pōt,
qn itelligat vle in singulari phātasiato:ꝛ ita nō sine phā
tasmate. At pro intellig̃ aię actuatę in se,vt aia actuata
est,nō est nec̄ium:qm̄,vt recte Simplici⁹ inqt,aia actua
ta ab eo,qd a sensibilib⁹ accepit,qcqd illud sit,hз id oē:
quo pōt eius actū per se elicē.quare phātasma eē nec̄iuз
ipsi aię pro eius itellectiōe,bifariā itelligi pōt,aut quate
nus aia nōduз aliqd accepit a sensibilib⁹,aut q̄tenus aia
effecta est in actu a sensibilibus:p̄ mō aia sine phātasma
tib⁹ nequaq̄ itelliget:cuius 3riū Plato autumat:qui vo/
luit aiam in illo p̄ori in quo p̄cedit corpus,ꝛ in quo nihil
accepit a sensibilib⁹,itellig̃,vtpote per spēs inatas.Se/
cūdo vo modo.s.quatenus a sensibilib⁹ actuata est,bifa/
riā intelligi pōt,aut simplr,vt aia actuata,ꝛ sic non eget
phātasmate:qm̄,vt Simplici⁹ dicit,habet id omne:quo
suū actū elicere pōt.aut,vt corpori vnita,ꝛ sic elicere nō
pōt eius actū sine phātasmate,hoc est,qn oīm vle intel/

ligat in singulari phātasiato: ⁊ qn sensus iterni actu operenī. Hoc aūt, vt diximus, accidit aię actuatę vt actuata est. Unde vt visus colores pcipe non pōt, sine pariete, lʒ parietē nō pcipiat: sic aīa corpori vnita vlia pcipe nō potest, sine phātasmatibus: in qbus sunt: lʒ nō necio phātasiata pcipiat. Ex his apparet ppulchre quatenus aīa nequaq̄ sine phātasmate intelligē pōt, qm̄ elicere non pōt eius actum, qn aliqd accepit ab ipsis phātasmatibus. pʒ insup recte Ari. argumētatū esse ɔtra Platonē, si nullus operū est aię ꝓpriū: ipsa nō pōt eē separata hoc est facta ante corpus: vt Plato dicit: lʒ in futurū possit esse separata. Qm̄ vo nullū operū ꝓpriū sit, ex eo pʒ: q2 intelligē aut phātasia est, aut nō sine phātasia: qm̄ aīa nō pōt elicere suū actum, nisi pafecta ab ipso phātasmate: quę oīa cuʒ Pōpon. nō recte ꝑlibrasset, detrusus est ad opinionē illam falsam. Utrū vo aīa a phātasmatibus accipiat actū pᵐ sine ɔcursu agētis intellectᵒ, ⁊ ad qd necium sit intellectus agēs, in Cōmētariis de aīa: quę nuprime ɔficimus, ppulchre disputauimus. Nūc vo pro veritate satis sit nobis asserere aīam itelligē nō posse, fm Arist. sine phātasmatibus hoc est, qn aliqd accepit a phantasmatibᵒ: quo accepto ipsa eliciat actū suū. Utrū vo possit intelligē per aliū modū ⁊ in corpe, ⁊ post mortē, Postea dicemus.

C Soluitur pma ratio, ⁊ declaratur quomodo anima sit actus corporis. Cap. LXI.

His dilucidatis, nūc ad rōnes Pōpo. accedamus. Argumētaē ergo pmo: Aīa est actᵒ corporis, ergo in opando depēdet a corpore. vbi pʒ pmo eius argᵐ nō valere: qn̄quidē quęlibet cęli aīa est actus cęli: quę tn̄ in itelligēdo a cęlo nō dependet, nec, vt a subiecto: nec vt ab obiecto: ꝓpterea aīaduersione dignū formā aliquā actuʒ corpis esse/posse bifariā intelligi, aut depēdēter: aut independēter: dependēter qdeʒ, hę formę sunt corporis actᵒ: quę ab ipso corpe dependēt in esse, ⁊ ɔseruari: vt elemētarię formę, ⁊ cęterę id genus: ⁊ tales formę in opando depēdent a corpore ⁊ vt a subiecto, ⁊ vt ab obiecto. Independēter vo hę formę sunt, e qbus corpus qdeʒ depēdet, ipsę vo a corpore minime: vt cęlorꝫ, ⁊ hominū aię: ⁊ tales in opando a corpe per se nō depēdēt, nec vt a subiecto: nec vt ab obiecto. Per accidēs vo depēdere pn̄t, saltē aię hoium, quę dum sunt actus corpis ab illo dependēt, vt ab obiecto: pn̄t etiā depēdere a corpore in acqsitione pmi actus, quo reddanē actuatę, ⁊ pfectę in eliciēdo fm actū, vt dictū est. patet ergo quatenus pma Pōpo. ratio nō cogit, ⁊ quō itellectiua ipsa aīa actus est corpis quasi ęquoce: veluti cęli aīa est cęli actus: vt dicebat Auer.

C Refutaē 2ᵃ Pōpon. ratio ⁊ declaraē quo modo intelligere per phantasma est essentiale, ⁊ quo modo accidentale animę. Cap. LXII.

Pręterea argumētaē, aīa itelligit per phantasma, igiē hic intelligendi modus erit aię, aut eēntialis, aut accidētalis: ⁊ si accidentalis alius erit eēntialis: qui nō videtur. Diximus supius aīam itelligē per phātasma, vt Simplicius dicebat, quātuʒ ad acqsitionē spērum intelligibiliū: nō aūt postq̄ eas acqsiuit: naʒ postq̄ aīa accepit spēs a phātasmatibus, ipsa sic actuata pōt elicere actum suū. Diximus etiā ipsam postq̄ spēs acqsiuit dum est in corpe: egere phātasmate eo modo quo visus pcipiēdo colores eget pariete: nam vt colores eē nō pn̄t sine pariete: ita vlia sine phātasmatibus: quę sunt singularia phātasiate exn̄tia in corpe: q2 vt visus pcipit colores in pariete: ⁊ parietē tūc nō pcipit: sic aīa pcipit vlia in phātasmatibᵒ: ⁊ illa nō pcipit: ergo sicut visus nō videt sine pariete: ita aīa dū est in corpore: nō itelligit sine phātasmate. Absolute tn̄ aīa postq̄ species acqsiuit, pōt intelligē sine phātasmate: est tn̄ hęc dīa q aīa in corpore existēs aliq̄ corporali nō eget, qd ad itelligēdū simul cuʒ itellectu sit pnᵐ itellectualis opationis: sicut in visu accidit: nō. n. visionis pnᵐ est visus tm̄: sed oculus: qui ex visu, ⁊ pupilla ɔstat. Si vo itelligere per phātasma nō est eēntialis aię itelligēdi modus: sed accidētalis: pʒ q eēntialis modus erit per spēs: nō. n. aīa intelligē pōt sine spēbus: aut quas accepit a phātasmatibus: aut quas accepit aliūde, vt catholici asserūt. Ari. aūt voluit eēntialē itelligēdi modū ⁊ aię ꝓpriū quo ipsa entia nālia itelligit eē per spēs a phātasmatibᵒ acqsitas, Plato vo per spēs, cuʒ aīa inatas. Catholici vo per spēs aut a phātasmatibᵒ acceptas, aut aliūde influxas: verum de horꝫ differētia nūc satis: quia postea plura dicemus.

C Refutaē 3ᵃ ratio, ⁊ declaraē aīaʒ nō itelligere nisi per vnum intelligēdi modū fm Ari. Cap. LXIII.

Pręterea argumētabaē, vniᵒ eēntię vnus est opandi modus: at aię vna est eēntia, ergo nō pōt itelligē nisi per phātasma. Sed ex his pʒ hāc rōnē friuolā eē: diximus. n. nō itelligere aīaʒ, nisi per vnū modū. s. per spēs rerū: quas itelligit: siue illę sint acceptę a phātasmatibᵒ: siue aliūde influxę. Diximus ēt aīaʒ nō itelligē nisi per vnū modū. s. quatenus itelligibilia actu sunt itellecta: siue illa actu intellecta sint recepta a rebus: siue aliūde, vt posteriᵒ dicemus: tn̄ aīa cum sit vniᵒ simplicis eēntię: nō nisi per vnū itelligēdi modū itelligit, qo qcqd intelligit, intelligē videē, quatenus est in actu. Hic eniʒ est ꝓprius: ⁊ eēntialis eius opandi modus: de quo supius diximus.

C Refutaē 4ᵃ ratio: ⁊ exponiē quatenus aīa nunq̄ mutat suum intelligēdi modum siue ipsa sit in corpore: siue extra corpus. Cap. LXIIII.

Argumētaē insup: si aīa post morteʒ intelligit sine phātasmate: mutaret suuʒ itelligēdi modū: ⁊ itelligeret, veluti suba separata cęlestis intelligit. Sed in hac rōne duplr erratur: pmo q2 aīa semp seruat suū intelligēdi modū: qui est itelligē omne, quod itelligit, vt est in actu: vndecūq̄ illud actu sit. Cuʒ. n. est in corpore: nō itelligit qd itelligit, nisi quatenus illud est in actu: ⁊ postq̄ est extra corpus, silr nō intelligit, qd intelligit, nisi illud actu sit, ⁊ dum deū beatifice intelligit, eodē modo itelligit deū, vt actu itelligibile est, ergo suū itelligēdi modū nunq̄ mutat. Scōs error est, quia dato q hic itelligēdi modus sit dei: ⁊ cęterorꝫ itellectuū: nō ꝓpterea aīa nr̄a est deus, aut aliqs aliorꝫ intellectuū: qm̄ hūc itelligēdi modū deus hꝫ per eēntiā ꝓpriā. Omne. n. qd deus itelligit, per eēntiam eius itelligit, cęteri itellectᵒ hūc itelligēdi modū hn̄t nullatenus depēdēdo a rebᵒ: at aīa nr̄a aliq̄ modo dependet a rebus: nō. n. intelligē pōt res, nāles: nisi accepit spēs a phātasmatibᵒ: nec res diuinas intuitiue atq̄ beatifice: nisi accepit aliqd a rebus: quo attollaē ad beatificam itellectionē, vt supius diximus: ergo ęquoce quasi hic modus intelligēdi est aię, ⁊ cęterorꝫ intellectuum.

C Refutaē 5ᵃ ratio: ⁊ declaraē per signū quatenᵒ aīa pōt itelligē aliqn̄ sine phātasmate. Cap. LXV.

Argumētabiē etiā per nullū nāle signū cuidēs sciri pōt aīam hīe aliū itelligēdi modū q̄ per phātasma: ğ nālis phus illud ponere nō dʒ. Patet aūt nos posse itelligē sine phātasmate duplici expimēto: altero qdeʒ: quo nos expimur itelligē simplr vlia: quę actu itelligunē sine mā: ⁊ oibᵒ māę ɔditioibᵒ. Ex h. n. scimus itellm nr̄m

nō depēdē

nõ depẽdẽt a mã, vel corpore, vt a subiecto, ex quo: quare ex hoc scimus ipsam posse remanẽ sine eius subiecto: in quo est: quo ↄcesso: scimus ipsam hr̃e post hoc aliquaȝ opationem, aliogn ociosa remaneret: altero ṽo, quo nos expimur velle in ↄ̃riũ illi⁹: ad qd̃ nos mouet corpus. Uolumus.n. aliqñ ea: ad quoꝝ ↄ̃riuȝ nos impellit corpus: qd̃ nõ eẽt, nisi aĩa esset per eẽntiã ab illo libera: quo ↄcesso, scimus ipsam posse remanẽ sine illo: ꝛ cum nõ sine opatione: pȝ nos bonis expimẽtis posse scire aĩam hr̃e aliuȝ ĩtelligẽdi modũ, q̃ per phãtasma. Dicebamus.n. moduȝ eẽntialẽ aĩe eẽ ĩtelligẽ, qd̃ ĩtelligit, quatenus est in actu: hũc.n. modũ semꝑ seruat, quotiẽs modo ipsa repiaẽ.

℄ Refutatur 6ª ratio, ꝛ declaratur quatenus anima separata nõ remanet sine corpore: ꝛ quatenus remanet sine corpore. Cap. LXVI.

Nicoleti opinio. Reterea argumẽtaẽ: Ari. nullaȝ posuit intelligẽtiã sine corpore: quanto minus aĩam: quę est minus separabilis: hoc argumento pceptor noster Nicoletus Theatinus in eo libello: queȝ de immortalitate aĩę ↄscripsit, asserit aĩaȝ post mortẽ vnius corꝑis, effici formã alterius. Imaginabaẽ eniȝ p̃m instãs ĩformationis noui corporis, eẽ p̃m nõ esse p̃oris corporis: nõ eniȝ poterat credere Ari. velle aĩaȝ posse remanẽ sine corpore: cũȝ nec ponat aliquã intelligentiã sine illo, lõge separabiliorẽ. Sed hęc positio,

Cap.58. salua pace tãti viri: est cõtra ea: quę supius diximus. Dicebamus.n. oẽs aĩas solũ potẽtia corpora p̃cedẽ: actu ṽo nullã: qd̃ Ari. signo ꝓbauit, qa nullã habet opationẽ ante corpora: p̃terea tũc aĩa eẽt mobilis, vt p̃mo de aĩa deducit Ari. P̃. Ari. 2° de aĩa cõmẽdat eos: qui aĩam nõ eẽ sine corpore dicebãt. s. tpe, aut ęternitate p̃existẽteȝ: nam hoc ↄcesso: posset accipe qd̃libet corpus. P̃. 12° p̃mę phię ꝓbat nullã formã factã esse ante eius cõpositũ: qꝛ lȝ effectrix cã suũ effectũ p̃cedat: formalis ṽo est simul cũȝ suo effectu. Alia etiã multa ↄtra hãc opinionẽ ꝓbauimus in

li°3 trac. p̃mo. lib. de intellectu. Dicamus g̃ nũc, ꝙ nec opinio vera est: nec arg̃m cogit. Nam post obituȝ sui corꝑis, dupl'r remanet in corꝑe, vno modo habitudine: ꝛ hoc pacto aĩa post obitũ eius corꝑis remanet in eodẽ corpore, nõ per actualẽ illius corporis ĩformationẽ. sed per habitualẽ, siue habitudinalẽ, vt Plato exponit in lib. Gorgię circa finem. Remanet.n. post obitũ semꝑ forma, quę põt idẽ corpus numero ĩformare. Sed dices cur, aliqñ nõ informabit,

Tex.c.41 Plato ↄcessit aĩam aliqñ rediturã. Arist. negat in lib. de aĩa ꝛ lib. de gñatiõe, ꝛ in lib. p̃dicamẽtoꝝ: qꝛ deficit agẽs potẽs idẽ numero corpus facere. Sed dices ergo frustra erit habitudo: lȝ de re hac cõplura in lib. de cęlo p̃mo diximus: nũc raptim dicimus nõ eẽ absurdũ aĩam eẽ vnibilẽ: quę nunq̃ vniẽ ꝑm Aris. modo aliqua in specie sit semꝑ vnita. Scd̃m eiȝ Ari. ęternus est mũdus, ideo semper aliqua aĩa est corꝑi vnita. pȝ ergo aĩaȝ post obitũ corporis remanẽ semꝑ in eodẽ corpore habitudine. Sed dices cur ĩtelligẽtia nõ põt esse actu sine cęlo: aĩa ṽo põt sine suo corpore ꝑm Arist. põt cã reddi ex eo: qꝛ in necessarys possibile est nec̃ium, ꝛ in sempiternis posse est esse: ꝛ

Cõm.34 melius est nec̃iuȝ ꝑm Aris. 2° de cęlo lib. quare cum cęlũ sit ęternũ: si põt sibi intelligẽtia esse vnita: erit sibi nec̃io vnita. At in nobis non est ita: corpus.n. mortale est, ideo lȝ post morteȝ illa aĩa sit vnibilis: non ꝓpterea est actu ꝛ nec̃io vnita: cęlestis ergo aĩa cęlo nec̃io vniẽ necessitate subiecti: nõ aũt necessitate aĩę: at aĩa nr̃a nec necessitate subiecti: nec necessitate aĩę. Est.n. aĩę nr̃ę subiectũ corruptibile: ꝛ aĩa nõ nec̃io a corpore ipso dependẽs. Scd̃o ṽo modo aĩa post obitum sui corporis, remanet in corpore, ꝛ quidẽ actu. Nõ tamẽ in eodeȝ corpore: sed in stella cõpari vel alio corpore. In illo enim corpore assistit, ꝛ in eo sua fruitur opatione, Utrũ ṽo hoc sit ꝑipatheticũ: ꝛ quo signo possit ipse ꝑipatheticus hoc depẽdere: ꝛ qd̃ sit stella cõpar, posterius dicemus. Nũc ṽo pȝ Arist. nullã formam posuisse sine corpore simpl'r separatã: gn aut actu, aut habitudine illa sit in certo cõstituto corpore: qd̃ puto

esse ꝑipatheticũ, vt Arist. ipse 12° p̃mę phię apte testaẽ: Tex.c.17
ꝛ ratio dictat. Est enim aliqua aĩa quę ꝓpter se nõ est separabilis: vt sensitiua: ꝛ vegetatiua: aliqua quę ꝓpter se est separabilis, ꝓpter subm ĩseparabilis: ergo erit aliqua quę ꝓpter vtrũq̃ erit separabilis: talis est intellectiua. Hęc enim qꝛ ĩtellectiua: separabilis est, ꝛ qꝛ corpus eius mortale: etiã erit separabilis. Illę ergo extremę ĩseparabiles sunt actu: altera, qꝛ sua nã depẽdet a corpore: altera, qꝛ eius corpus semꝑ depẽdet ab ipsa: ergo media, cuȝ nec ipsa ab eius corpore nec̃io depẽdeat, nec suũ corpus semꝑ ab ipsa: erit actu qdeȝ aliqñ separata. Habitudine ṽo semꝑ alicuius corꝑis act⁹: quã expõneȝ bonus Simplicius ꝑpulchre notauit in definitiõe data de aĩa, dicẽs ĩtellectiuã aĩam esse actum corporis per se ꝑm habitudinem: nõ autem ꝑm actum.

℄ Refutatur 7ª ratio: ꝛ exponiẽ si est absurdum esse infinitum in actu. Cap. LXVII.

Reterea argumentaẽ: ꝙ data aĩę ĩmortalitate: cũ mũdus sit ęternus, ꝛ hoĩes ęterni in specie per successionẽ: erũt aĩę post mortẽ holum ĩfinitę. Hoc argumẽtũ in lib. de ĩtellectu plene est disputatuȝ. Nũc ṽo dicamus Egidium Romanũ viruȝ doctissimũ dixisse hoc argumẽtũ eẽ nouum: nec erat tp̃e Arist. aliquo pacto notũ: nam si fuisset notũ: Arist. nõ opinat⁹ eẽt mũdi ęternitatẽ: qd̃ ṽo nõ fuerit notũ: ex eo testaẽ: qꝛ nec tẽpore Aueẽ. erat notum: qui fuit quasi sibi coętaneus. Si enim fuisset notũ tp̃e Aueẽ. ille hoc induxisset ad ꝓbãdum aĩę vnitatẽ. Propter hęc bonus Egidius tanq̃ minus malũ ↄcedit Arist. sibi ↄ̃dicere. Ego ṽo dico hoc argumẽtũ fuisse notum tp̃e Aueẽ.

Naȝ lib. destructio destructionũ disputatiõe p̃ma Aueẽ. In sol.du
hoc argumẽtũ ad verbũ fecit: vt eo loco notaui. Scd̃o di by.7.
co Arist. nõ sibi esse ↄ̃riuȝ, nam vt diuus expositor Thomas inq̃t, Aris. ꝓbauit infinitũ nõ eẽ in corꝑibus, vel in numeris, aut in numeroꝝ spẽbus: quę causanẽ ex diuisione corꝑis: nam ↄcesso tali, vel his ĩfinitis: nihil eẽt p̃ter hꝫ, vt Arist. ꝓbat: at in rebus incorꝑeis Ari. nõ negat infinitũ actu esse: ꝛ spẽs numeroꝝ eẽ actu ĩfinitas: quia ex hoc nullũ seq̃tur eoꝝ absurdoꝝ: quę Aris. deducit, vt 2° de ĩtellectu lib. plenius legere poteris. Aliꝗ ṽo phię Aris. nõ ignari dixerũt in rebus incorꝑeis actu ĩfinitũ eẽ posse, imo de facto eẽ, actualitate entis. Nõ aũt actualitate acceptionis: qm̃ nõ tot aĩę accipi possunt, gn plures semper restent accipiendę: sed quãtum hęc valeant: libro de intellectu diximus.

℄ Refutaẽ 8ª ratio: ꝛ ostẽdiẽ aĩaȝ eẽ mediã: lȝ aliquãdo possit ĩtelligẽ sine phãtasmate. Cap. LXVIII.

Reterea argumẽtabaẽ: est forma: cui⁹ opatio est sine corpore simpl'r. s. tanq̃ obiecto, ꝛ subiecto: ꝛ daẽ forma cuius opatio est cum corꝑe vtroq̃ modo: g̃ daẽ media, cuius opatio est sine corꝑe vt subiecto: ꝛ nõ sine corpore, vt obiecto. Nos ṽo dicimus debitũ naturę ordinẽ eẽ, ꝙ deẽ forma: cuius opatio nec e corpore incipit, nec per corpus expleẽ: vt cęlestes aĩę: daẽ ꝛ forma: cuius opatio incipit a corꝑe, ꝛ per corpus expleẽ: vt sunt mãles quęuis. daẽ ꝛ media: cuius opatio a corꝑe incipit: non tñ expletur per corpus: vt ĩtellectiua aĩa: cuius ĩtelligẽ ꝛ velle a corpore incipiũt. Nõ auteȝ expleẽ per corpus: nec per

aliquã corporis partẽ. Hoc pacto ordo debit' est, ꝛ possibilis, vt rõnes demonstrãt, illo modo, vt ipse constituit. Ordo nõ est possibilis: vt pulchre superius diximus.

Refutatur 9ª ratio, ꝛ declaraẽ qũo aĩa separata est hoc aliqd, ꝛ per se subsistens. Cap. LXIX.

Preterea argumẽtabaẽ: si aĩa post mortẽ remaneret, ipa eẽt per se subsistẽs, ꝛ hoc aliqd: quo cõcesso nõ erit forma: qua cõpositum est per se subsistens, ꝛ hoc aliqd. Sed hoc argᵐ nõ cogit: petit tñ magnaʒ qõnem, an. s. aĩa sit per se subsistẽs, ꝛ hoc aliqd: ex eo. n. qꝛ forma est, hoc aliquid eẽ nõ põt. P. Si anima est hoc aliqd, ꝛ per se subsistẽs: erit quoddã indiuiduũ, ꝛ qdẽ in specie cõpletũ: quo ꝯcesso: tũc corpus eẽt ei supaduentitiũ, ꝛ accidẽtale, aut, vt albũ parieti, aut nauis ipsi nauclero: ꝛ sic a corpore nõ acciperet sue spẽi cõplemẽtũ. P. Si aĩa hoc aliqd, ꝛ per se subsistẽs est, nõ videẽ cur corpori debuerit vniri: nã aut illi vnieẽ ꝑpter bonũ eius eẽntiale, aut accidẽtale: nõ ꝑpter bonũ eẽntiale: quia tũc sine corpore nõ posset per se eẽ: nec ꝑpter bonũ accñtale: qꝛ pcipue tale bonũ accidẽtale videreẽ veri notitia: quã humana aĩa per sensus accipit: qui sine corpore esse nõ pñt: At talẽ veri notitiã aĩa hic põt, sine sensibus: ꝛ sine corpore, vt pʒ in his aĩabus: quę puerorꝫ fuerũt, qui anteq̃ in luceʒ ꝯderenẽ, in vtero mortui fuerũt. Hę. n. veri notitiã, atq; rerũ pfectã cognitionẽ hic dicunẽ: quã (vt ꝯstat) per sensus nõ accepunt. P. Si aĩa esset hoc aliqd, ꝛ per se subsistẽs, nõ eẽt forma in alio. P. Si humana aĩa est hoc aliquid, ꝛ per se subsistẽs: aliquã ꝑpriam opatiõem hẽt. Si enim aliqd operuʒ est ꝑpriũ: ipsa erit separata: ergo si ipsa est hoc aliqd, ꝛ per se subsistens: cum ex hoc ipsa sit separata: habebit aliquã ꝑpriã opationem: ꝙ vo ipsa nullã ꝑpriã opationem habeat, ex eo pʒ, qꝛ illa nõ esset nisi ipsum itelligere: qd nõ sine phãtasmate est. Plato in Alcibiade pmo, vbi de nã hoĩs disputat, arbitraẽ aĩam non solum per se subsistere: sed cõpletam suę spẽi nãm hic tradit: asserẽs hoiem nõ cõpositũ ex aĩa ꝛ corpore esse: sed aliud nihil q̃ aĩam vtẽtem corpore. Imaginaẽ enim ꝙ sicut cythare dus est hõ cythara vtens: ꝛ credo hõ instr̃is, qbus incidit, vtens, ita hõ est aĩa corpore vtens. Iuxta hãc opinionem aĩa erit ꝛ per se subsistẽs, ꝛ hoc aliqd cõpletũ in specie: erit ei ꝛ corpus sibi aduentitiũ, vt instr̃m artifici: erit pterea nõ ipsa corpori vnita: sed corpus ipsi ꝑpter perfectioneʒ nõ aĩę, sed ipsius corporis. Insup nõ est ẽm Platonem aĩa forma in alio quasi illud informãs, vel quasi illi accidẽs: sed vtẽs: vt nauta naui. P. Scdm plura aĩa habet opationẽ ꝑpriã: lʒ aĩal humanum nõ habeat illã, vt Plotinus dicit: sed hęc opinio est reprobata ab Arist. ex eo, qꝛ aĩa est actus corpis: quo viuimus. Uiuere autẽ viuẽtibus est esse. P. Si aĩa eẽt forma corporis vt nauta naui, ꝛ vt cythareduis cytharę: tũc aĩa nõ daret spẽm homini: ꝛ aĩali ipsi humano: cuius cõtrariũ videmus: nam recedente aĩa a corpore: illud nõ remanet nisi ęquiuoce. P. Si aĩa esset in corpore, vt nauta in naui, ꝛ vt cythare dus in cythara: tũc vnio animę ad corpus nõ esset nisi accidẽtalis: quo cõcesso, tũc mors, quę est separatio animę a corpore: nõ eẽt corruptio substãtialis: Uerũ de hac positione volumus hęc sufficẽ, qꝛ alibi disputabiẽ lõge diligẽtius, ꝛ rõnibus euidẽtioribᵒ. Illud tñ nũc nobis satis sit hãc opinionẽ nõ esse pipatheticã, vt etiam Põpo. autumat. Alij sunt qui aĩam dixerũt esse oĩno a corpore, qa vel armoniã, vt Empedocles, vel cõplexionem, vt Galenus, vel mixturã, vt Alexãder, vel aliquid eductũ ex semine, ꝛ per corpus existẽs: vt Põponñ. hi ipsaʒ nec per se esse, nec per se existere, nec per se subsistere, nec esse hoc aliquid dicerẽt: sed penitus formã corporis, ꝛ partẽ eius, qd est hoc aliquid: quę opinio reprobata est: naʒ vna aię opatio est itelligere vniuersalia abstracta ꝛ a mã: ꝛ a cõditionibus materię: ad qd itelligere nullũ corporeuʒ instrumẽtum cõicat, ita vt sit intelligẽdi organum, vt oculus vidẽdi. P. Alia eius opatio est velle: qd quãdoq; est corꝑ: quorꝫ cõtrariuʒ corpus affectat: ꝛ appetit: quę oĩa signa nobis sunt, ꝙ aĩa e corpore nõ dependeat: immo sit aliquid ab eo absolutũ per se ens, per se existẽs: cuius eẽ corpus participat: habẽs ꝑpriã ꝛ peculiarem opationeʒ, ad quã corpus nõ est simpliciter necessariũ, sed solũ pro illius acqsitione, ꝛ pro illius vsu dum ipsa est in corpore. Dicebamus enim corpus nõ esse necessariũ ad ipm intelligere ẽm Simpliciũ, nisi pro acqsitione specierũ: qbus aĩa ipsa reddaẽ potẽs elicere actũ suũ: quãdocũq; voluerit. Nõ aũt pro eẽ simpliciter, quãdoqdeʒ illis acqsitis: lʒ ipsa sine phãtasmate actum elicere nõ possit, dum est in corpore ꝑpter nexuʒ ṽtutũ, ꝛ qꝛ dum est in corpore intelligit vniuersale in phãtasmate: tñ simplr põt suũ actum elicere sua nã: vnde de facto post mortẽ elicit, cuʒ nec sibi sint sensus cõnexi: nec intelligat vlia in phantasmatibus: quę sunt in corpore. Patet ergo ex ipso itelligere et velle, aĩam nõ depẽdere a corpe, nec esse per corpus, nec existere per corpus, sed potius corpus esse ꝛ existere per aĩam, vt 2º lib. de aĩa Ari. exposuit. Sed ad qõnẽ quę querit vtruʒ aĩa per se subsistat, ꝛ sit hoc aliquid, ex his nõ apparet respõsio: diuus Thomas, vt potui pcipere in qõnibus de aĩa, arbitraẽ aĩam esse hoc aliqd ꝛ quidẽ per se subsistẽs: nõ ita, vt habeat in se cõpletaʒ spẽm, sed est quasi perficiẽs spẽm humanã, vt est forma corporis. Et si recte percepi, videẽ mihi eum voluisse talẽ distinctioneʒ, ꝙ hoc aliqd, ꝛ per se subsistẽs est duplex: alteruʒ qd nec depẽdet ab alio, vt a subiecto: ꝛ nec ab ipso aliud, vt a forma: hͦ pacto Socrates, ꝛ Plato: ꝛ omne indiuiduuʒ ex materia, ꝛ forma cõpositũ est hoc aliqd, ꝛ per se subsistẽs, ꝛ quidẽ in specie cõpletum: hoc pacto etiam deus est per se subsistẽs: quia a nullo depẽdet, ꝛ nullius est forma: ꝛ iuxta hũc modũ Aueẽ. diceret nullam cęlestiũ animaruʒ esse hoc aliquid, ꝛ per se subsistens: quoniã lʒ ab eius cęlo nulla depẽdeat, vt a subiecto: tamẽ cęlũ ab ipsa dependet, vt a forma. Et per hũc modum anima nõ est hoc aliquid per se subsistẽs, ꝛ in specie cõpletum: quia lʒ ab eius corpore non dependeat vt a subiecto: tamẽ eius corpus ab ea dependet, vt a forma perficiẽte, ꝛ informãte. Alterum vo est hoc aliquid ꝛ per se subsistẽs, quod nõ depẽdet a corpore, vel alioquouis, vt a subiecto: tamẽ ab ipso corpus vt ab eius forma perficiẽte atq; informãte dependet: ꝛ tale lʒ hoc aliquid per se subsistens dicatur: quatenus est ens simpliciter ẽm essentiaʒ eius independens: nõ tamẽ est cõpletum in specie: quoniaʒ est forma sui corporis ꝛ perficiẽs, ꝛ ipsuʒ informãs. Iuxta hũc modũ aĩa est hoc aliquid ꝛ per se subsistẽs: ꝛ quęlibet etiã cęlestis anima: nam nec aĩa intellectiua, nec intelligẽtiarum aliqua depẽdet a suo corpore: lʒ corpus ab ipsa, vt a sua forma depẽdere videtur ẽm Aueẽ. Quia vo hoc tale per se subsistẽs perficit corpus, nõ est cõpletuʒ in specie. Ad hoc enim vt aliqd dicatur cõpletuʒ in specie, nõ modo requiritur, vt ipsum a nullo, vt a subiecto depẽdeat, sed vt ab ipso, vt a forma perficiẽte, nulluʒ corpus depẽdeat. Et qa nõ est cõpletum in specie: ideo nõ habet operationẽ, ad quã saltẽ acgrẽdam, vel per accidẽs eius corpus, qd pficit, non ꝯcurrat, ideo aĩa (lʒ sit hoc pacto hoc aliqd) ꝛ per se subsistẽs, nõ habet opationẽ, qn ad illam aut acgrẽdã, aut exercẽdaʒ per accñs: aliqñ corpus ꝯcurrat. Ex his pʒ diã iter hoc aliqd pͦ modo, ꝛ 2º modo: nam hoc

nam hoc aliqd primo modo habere pōt opationē ppriā a nullo extra se dependentē, nec pro fieri, nec pro vsu facti: At hoc aliqd scdo mō saltem pro fieri reqrat id: cuius est forma perficiens, pro vsu facti vo, nō nisi p accidens dū est in illo: dicebamus.n. animā reqrere phātasmata, ⁊ organa corporea, in qbus phātasmata sunt, vt colores in pariete, pro acquisitōe specierū: nō aūt pro electiōe sui actus, nisi dum est in corpore, vel pter nexum virtutū: vel qa dum est in corpore nō intelligit nisi vlla in phantasmatibus: quę sunt in corpore. ¶ Ex his vlteri9 appet obiecta nō cogere, primū quidem nō: quia nō est incōueniens animā esse hoc aliqd per se subsistēs, ⁊ formā corporis: qm̄ nō est hoc aliqd primo mō: sed scdo mō. Scdz etiaz deletur, quia si anima esset hoc aliqd ⁊ per se subsistens primo mō, esset in specie completū: esset.n. tūc sm omnes cōditiones hoc aliqd. Hac rōne pz φ nec corpus aię: nec anima corpori est quid aduentitiū: qñqdem aia est hoc aliqd, ⁊ forma pficiens, vt dictum est. Tertium refutat, qr anima vnitur corpori, ⁊ pter bonū corporis essentiale, ⁊ pter bonū essentiale compositi ex anima, ⁊ corpore, ⁊ pter bonū accidentale aię, quę est notitia veri: Cum vo dicebat puerorū aias habere rerū cognitionem, ⁊ non per corpus: de hoc postea dicemus copiosius: nūc vo peripathetice arbitror esse dicēdum illas animas nihil veri cognoscere: imo post obitum nihil penitus intelligē. Aristo.n. voluit phātasmata esse necessaria ad intelligere, saltem pro acquisitōe specierū: quib9 aia reddit potens suum actum elicere. Cum igit animę taliū nūq̄ aliqd in phantasmatib9 acceperūt: potentes nō sunt earū actuz elicere: ppterea Aristo. diceret has aias frustra eē: cum nunq̄ ppriam operationē attingere poterūt. Catholici vo dicerent, ⁊ has aias, ⁊ aliquorū hoium post mortez intelligere nō res nāles: sed aliqua, quę nō ex vi spēi humanę, sed ex vi separatōis intelligerēt. Aię.n. ex vi separationis intelligunt post mortē aliqua de pęnis ⁊ pmijs, de separatōe, vt φ nō amplius sunt in corpore ⁊ hō: quę nō vi speciei intelligi pñt, sed vi separatiōis: Utrum vo Aristo. hęc diceret, postea erit disserēdum. Quartū etiaz nō cogit: diximus.n. hoc aliqd scdo mō posse esse hoc aliquid pro se subsistens, ⁊ formā corporis: qm̄ nō est completum in specie. Quintū deletum est, diximus.n. aiam nō habere ppriam operationē, ad quā saltem corpus nō cōcurrat pro fieri: ⁊ pro vsu facti dum est in corpe: dicemus enim ipsaz nō esse hoc aliqd cōpletum in specie: tñ habet ppriam operationē, quatenus acquisitis specieb9 ipsa per se pōt elicere suū actum: ⁊ hoc ex eo sibi competit, qa nō depēdet a corpe, vt a subiecto. ¶ Sed adhuc dubitatio occurrit nō parua: nam post mortez aia remanet hoc aliqd, ⁊ per se subsistens, cum habeat ppriā operationē, ⁊ qdem sine corpore: ⁊ nullius corporis est forma: Utruz ergo sit completa in specie: videt.n. φ sic: est eniz per se subsistens, ⁊ hoc aliqd: habet ppriam operatiōez, ⁊ nō est forma corporis: ergo est completa in specie. Accedit φ si nō erit completa: ppetuo stabit sine suo complemento: ⁊ ita quasi violenter. Ego dicerē talem aiaz nō eē completā in specie, lz habeat oia illa: qm̄ ad hoc, vt aliqd sit cōpletum in specie, requirit, φ nec acceperit aliqd ab eius subiecto, quo reddat potens agere: nec sit aptitudinaliter adhuc illius forma. Nō anima accepit species a corpe: ⁊ post mortez aptitudinalr est forma sui corporis: ad qd semper seruat habitudinē. Cum vo dicebat aiam remanere aliqd violenter: respōdetur nō esse absurdum sm quid: lz simpliciter nō sit aliquid violentum. Ꝑ. non est absurdum hoc esse sm indiuiduū, modo non sm totam speciez tale sit. ¶ Ex his apparet quomō anima sit hoc aliquid ⁊ per se subsistens: ⁊ quomō nō: hactenus de nona ratione: ex solutione none rationis mox patet refutatio decimę rationis: diximus enim nō esse absurdum animā sm indiuiduuz stare in finito tempore sub modo imperfectiori, ⁊ finito sub modo perfectiori: modo in specie semper ⁊ infinito tempore aliqua sit sub modo perfectiori: vt est in proposito: semper eniz est aliqua anima cum suo speciei complemēto: ⁊ semper aliqua vnita corpori: semper etiam aliqua imperfecta: lz sm substantiaz vtroqz modo sit ęque perfecta.

De aiab9 puerorū.

¶ Repetit vndecima rō, ⁊ cōplura dubia d aia post mortem quęruntur. Cap. LXX.

PReterea argumentabat, de loco aię, cū.n. definit corp9 informare, si ad locuz pficiscit, qd est an ad illuz motu, an alteratione pficiscat: nō.n. vi aliquo mō, cū sit ipsa indiuisibile qd: qd moueri pōt 6 physicorū. Sin aūt remanet nullibi phiberet nihil eē aliquas intelligētias sine corporib9 nullibi existes: qd Aristo. negat. Sz de aia post mortem, nō hęc tm̄ dubitāda sunt: Primo.n. dubitatio esset qnaz esset illi locus: Scdo dubitarē an exiens pficisceret in dextrū, an sinistrū, an sursuz an deorsuz: ⁊ rursus q̄uis loco: an nālr, an volūtate, ⁊ electiōe, ⁊ quouis mō, an ipsa cognoscat locū, ad quē delata eēt: an vt lapis sine cognitōe ad centrū: ita ipsa ad locū pficisceret: an ipsa cognoscat se mouē ad illuz: ⁊ postq̄ peruenit, cognoscat se puenisse. Ꝑ. Si exit corp9, vtrū cognoscat se exisse ipz. Ꝑ. Si aia definit informare: an successiue, an subito definit informare. Insup vtrū oluz aiarū vn9 sit cōis locus, an diuersi. Ꝑ. Utrū oēs aię in eo loco sint eqlr affectę, an diuersimode. Adhuc vtrū post mortē aię patiant, aut gaudeāt, ant affectu aliq̄ afficiant, quo in vita nō affici dicebant. Ꝑ. Utrū post mortē eorū amicorū, ⁊ ppiquorū mutatiōes cognoscat, aia q̄rū ⁊ in vita cognouit. Rursus an cognoscat singularia. Insup an post mortē fruet scias hic acqsitas, ⁊ vtutes oēs: q̄s ex actib9 nacta est, ⁊ an illis vti possit. Ꝑ. Utrū post mortē aię se cognoscāt, ⁊ an altera alterā alloqui possit. Post hęc maxia qd est, si aia pōt post mortē locū mutare, ad quē pfecta, vl dputata erat: ⁊ nobis apparē. Ꝑ. Si imutabilr vult oē: qd vult, ⁊ cōplura alia, q̄ d aia sepata q̄rūt, possēt disputari: sz hęc sufficiāt.

¶ Quę peripathetici dicerēt de his qōnib9. Cap. LXXI.

DE ijs igit qōnib9, qd peripathetici senserint, qdue eorū pnceps Aristo. nō leue est disserē: Scim9.n. qōnes hasce tpe Ari. nō fuisse notas, ppca ad eas nec Arist. nec pipatheticorū vllus rñdit vt peripatheticus. qñqdē ad eas Aristo. rñdere nō potuit nec ex his, quę dixit, nec ex mō suo philosophādi: nec ex rōne tradēdi. Ex his.n. q̄ ipse dicit, has qōnes definire nō potuit: qm̄ in libris, q̄s hēm9: nihil tradidit nisi sciētifice, aut phabilr: modo hę qōnes nec sciētifice: nec phabilr definiri pñt. Sz p maiori pte p credita, vt dicem9. nec ēt ex mō philosophādi: arbitrat eni sciētē ea debē docē: q̄ ex sensib9, memorijs, ⁊ experiētijs colligi pñt. At qōnū harū vītas p maiori pte captum nrm, ⁊ sensus excellit. nihil.n. in sensib9 repit q̄ possim9 d aia sepata has qōnes dfinire: Rursus nec ex rōne tradēdi: qñqdē Arist. p9m, ⁊ pcipuū tradēdi argm demrationē eē fatet. At ɔstat hec p maiori pte demratōe tradi n̄ posse. Q̄re ex his, q̄ dixit: ⁊ ex mō suo philosophandi ⁊ ex argto tradēdi solū hre possum9 aiaz remanē post mortē: ex his, quę dixit, qr plra dixit ex qb9 apte hr aiaz remanē post mortē: cui9 vba supi9 iduxim9. Ex mō vo philosophādi: qr experimur quędā quę nobis dant aiam nō dependere ex corpore: vt intelligere, ⁊ velle. Ex ratiōe vo tradendi:

qm pluribus rõnibus eam e corpore nõ dependere pbatum est. Utrum vo ipsa cum desinit corpus informare, feratur in alium locum, vel nullibi remaneat, ex ys, quę dicit, vel ex ys: quę sensibus subiacēt: respōdere nō pōt. Ad hęc qs sit animę separatę locus, & an cū exit, dextrū, vel sinistrū petat, An nāliter, vel volūtate: Aristoteles etiā nullo pacto definire pōt. Itē. An cognoscat locum, & reliqua: Aristoteles minime definire pōt. Quare ea solū scire pōt, quoꝝ est in sensibus aliquid: e quo facile possumus illa pbare. Plato vo: cuius modus philosophandi fuit ex intelligibilibus ad sensibilia, has qōnes & plures soluere pōt, nam arbitratur esse bene dicta: quę intelligi possunt, atq; rōni nō repugnāt: vt in Parmenide p3: vbi ideas posuit separatas, qa sic intelligi possunt: Et qꝛ rōni nō repugnat. pōt etiā hęc definire ex argumēto tradendi: qngdem Plato nullam demrātōis rōnez: sed primā pręcipuāq; virtutē fidem cōstituit, per quas res diuinas merito colendas existimat: vt in Timęo: libro de legib⁹ pmo, & 12°. Cum igit Plato in his, quę nō apparent: fide vsus sit, & maioꝝ auctoritate: iure has qōnes facile definire pōt. Accedit q plura dixit, ex quibus pōt qōnes facile determiare. Quare si quis vellet dicere de aīa separata nihil aliud sciuisse Aristotelē, nisi separabilitatē: nō male diceret: Cum .n. cętera nō dubitarit: eū illa ignorasse, nec scire posse: non est temerariū fateri. Possemus tamē nos apud quos qōnes istę emerserūt, coniecturabiliter definire vel per ea, quę sequūtur ex his, quę Aristo. dixit, vel nō cōtradicendo his, quę dixit. Possum⁹ etiam soluere illas ex ys, quę Plato dicit, & ex ratiōe tradendi Platonica: & ex modo philosophandi. Possumus etiam qōnes has catholice definire: qd quia nostrum ppositū transcēdit, hunc modū theologis reliqui. Quare dato q peripatheticus qōnes hasce ignorauerit nō debet negare separabilitatē animę, quā & ex his, quę Aristoteles dixit, & ex modo philosophandi: & ex argumēto tradendi scire videt: Hęc generatim de his qōnibus.

Soluit pma. q. & declarat an aīa, cū exit a corpe motu, an alteratōe ad locū sibi ppriū pficiscat. Ca. LXXII.

Et vt diximus: l3 veritatem harꝝ quęstionū peripatheticus determinare nō possit, nec ex his, quę Aristoteles dixit: nec ex modo, quo Aristoteles philosophat⁹ est, nec ex argumēto: quo in philosophādo est vsus: Enitemur qōnes hasce definire vl ex his, quę sequūtur Aristotelis dicta: vel ex his: quę non cōtradicunt eis, quę ipse dixit: vel ex his quę Plato tradidit, aut ex eiusdē philosophādi modo: aut ex argumēto: quo philosophat⁹ est de reb⁹ diuinis. s. per fidem, & maioꝝ auctoritatē, accipiētes a nostris sanctissimis viris: quoꝝ nulla maior auctoritas est: Sic .n. quę Aristoteles incępit, nos pficiemus. Ex ipso .n. & ex eius philosophādi modo: & ex argumēto, quo in philosophādo est vsus: solam habem⁹ intellectiuā aīaz nec ortam esse ante corpus: nec mori cum corpore: nec vnam omniū esse, imo esse formā humani corporis multiplicatam pro corpoꝝ numero: vt diximus auctoritatib⁹, & rōnib⁹ ex eo acceptis. Quum ergo quęritur an aīa post mortem in aliquo loco remaneat, vel nullibi: & si in aliquo: vtrum motu locali, an alteratione ad illum accedat, vt peripatheticus dicerem apud Aristotelē nō esse nisi duplicem locū, Alterum corpoꝝ circūscriptiuū, Alterū spirituum per operationē, vt primo de cęlo declarauimus:
p de celo T.cō.22. Aristoteles enim auctoritate barbaroꝝ, & gręcorum deo
T.cō.100. assignauit cęlum pro loco: & dys etiā cęlum eodē libro:
T.cō.25. & vt inquit Auerroes 2° de cęlo: Aristo. 8. libro physicoꝝ primū cęlum deo locū ascribit: In scdo vo de cęlo, ottū: & hoc ex eo: quia illic apparet operatio. Quia igit anima post mortem circūscribi nō potest ab aliqua corporis superficie, circūscriptiue nullibi esse pōt: quia vo eius operatio nullibi apparet, imo extra se nihil agit, in re nullibi esse poterit per operationē. quo fit, vt post mortem ipsa nullibi esse possit: l3 sit ens in rerum natura existens. Aristoteles enim contra antiquos 4° physicoꝝ inquit, l3 oē qd est in loco, sit ens: nō tamē omne ens est in loco: remanet ergo anima post mortē, & quidem ens in rerū natura existēs: nō tamē in aliquo loco. Accedit ad hęc, q ipsa est fm veriores peripatheticos idiuisibilis, modo rei indiuisibili cum motus attribui non possit: iure nec locus assignandus erit: remanet ergo anima post mortem ens ęternum: l3 in nullo loco. Cum igitur anima desinit corp⁹ informare, desinit esse in loco: in quo erat per accidēs ratione corporis: non tamē desinit esse: cum remaneat ens ęternū, & imortale. Platonici vo, vt Alcinous, si recte pcępi tres loci species posuit, Primū circūscriptiuū, quo corpora & magnitudines locantur. Secūdū definitiuū, quo spiritus, & substātię limitatę, atq; finitę statuuntur. Tertium per opatione, quo locauit deū in cęlo, vbi eius velocissimus motus apparet: diffinitiuus locus est, quo res definitur ita hic esse, q non alibi: qm si ageret, ita hic appareret eius operatio, q nō alibi. Hanc triplicem loci speciē Scotus vir doctissimus vt peripatheticus asserit: nec ab ratione: cū3 .n. omnis substātia siue corporea, siue incorporea pręter deū sit limitata: omnis talis, si ageret: ita hic, q non alibi agere posset: ergo ita hic, q non alibi definienda est, erit ergo alicubi definitiue: qua ratiōe fit, vt omne quod est in loco circūscriptiue, sit in loco, & per operationē, & definitiue: contra vo nequaq̄. Et omne qd in loco est definitiue, in loco est per operationem, si agit extra se: & nō ecōtra: Deus ergo solus per eius operationem locādus est. Tunc si hęc cōcedantur, dicerem post mortem animā remanere in aliquo loco definitiue: quicunq; ille sit: nā3 postea dicemus: ad pręsens tn̄ sit stella compar: vel cęlum empyreū. Et cū quęrit alteratiōe, an locali motu ferat ad illū: dicerem (si verū est q indiuisibile motu cōtinuo moueri nō possit) illam in eū locum subito mutari, quia pmū instans, quo illa est in stella, est primū nō esse hominis, & sic nec alteratiōe, nec motu locali illa fertur in stellam: sed mutatur ad illam per subitariā mutationē, quō si daretur vacuū: graue fieret deorsum: huc vsq; sic rn̄dendo: l3 respōsionē pbare non possim, ys, quę Aristo. dicit: nō aduersor. Qui vo diceret indiuisibile motu ɔtinuo moueri posse: vt Scotus arbitratur, & quidem nō cōtra Aristo. rn̄dere posset eam post mortē ferri ad stellam motu locali, quāto vo tempore, & quo motu nobis ignotū est ex his, quę nostris sensibus subiacent. Thomas vir doctissimus & oīum meo iudicio peripatheticoꝝ pnceps, imaginat eo mō moueri aīam, quo & angelus fm theologos mouet. Mouet aūt angelus, quo est in loco: est aūt angelus in loco fm contactū virtutis, vtpote qa illic agit: vel quia illic agere pōt: ideo mouet quatenus sua virtute diuersa loca tangit, nō quidem simul: sed successiue: quo fit, vt motus aię sit aliud nihil q̄ diuersi contactus, quibus ipsa diuersa loca tangit sua virtute. & quia hi contactus nō necessario sunt cōtinui, sed successiui, cum diuersa loca tangere non possit simul: ideo aię mot⁹ ęquiuoce dr: vtpote discretus. Utrū vo possit esse aliqua ɔtinuitas, Thomas exponit, de qua nobis nulla sit cura: sufficiat autem nobis dicere animā non esse in loco, per hoc q continetur a loco: sed poti⁹ qꝛ sua virtute illum continet, sic mouetur non per hoc q ipsa successiue cōmensuretur loco: sed per hoc q succes

pria pte q.52 articu. p.

ſue ſua virtute diuerſa loca tangit: poteſt ergo dici aīaʒ poſt mortem moueri: non quidem motu vniuoce dicto cōmenſuratiue mutādo loca: ſed ęquiuoce dicto: virtualiter illa contangendo: vtrum vo proficiſcendo ad ſtellam: neceſſe ſit pertranſire medium: queſtio eſt catholica: quā viri ille perpulchre determinat. Patet autem hāc determinationē ijs, quę Ariſtoteles dixit, non aduerſari: quia lʒ talem motuʒ nō nouit Ariſtoteles: ille eis, quę dixit nō contradicit: cum ſolum locutus ſit de motu corporum. Eſt tamē bene verum nos talem motum non poſſe probare ex his, quę ſenſibus ſubiacent: Sed nobis conſtat pura fide: qua Plato vſus eſt in rebus diuinis. Hierardus vir doctiſſimus, ꝛ nō ignar⁹ peripathetice doctrinę compluribus argumētis arbitratur omneʒ formam, etiam intellectiuaʒ animā eſſe diuiſibilem: atqʒ extendi corporis dimenſione: ſi enim dimenſio pręcedat animę receptionem / ipſa extenditur, quia recipitur in ſubiecto quāto: vt Auer. inquit in libello de ſubſtantia orbis. Sin auteʒ dimenſio animę receptionē ſequatur: cum anima ſit pars compoſiti quanti, vel imediata ratio recipiendi quātitatem: anima ipſa extendatur, neceſſe eſt. Quod ſi hęc poſitio vera ſit, dicere oportet animā poſt morteʒ remanere extenſam ea. ſ. extenſione, quaʒ accepit a corpore: quo conceſſo, ꝛ eam moueri ꝛ in loco eſſe etiam circūſcriptiue nihil ꝓhibebit. Hanc opinionē Philoponus in his cōmentarijs olfecit, q̄ in libris de aīa ſub Ammonij doctrina conſcripſit. Dicit enim intellectiuā animam in corpore nactam eſſe quādam corporeitateʒ: qua ꝛ moueri, ꝛ in loco eē, ꝛ pati poteſt: imo ꝛ nobis apparere: vt nō ſemel in corporibus mortuis ſpectata eſt. Hęc poſitio ſi vera ſit, nō affirmo, vtrū defendi poſſit, q̄ vult, quęrat: ſatis eſt nobis per multiplicem viam nō a mente Ariſto. alienā dubitationē hoc pacto definiſſe.

Eodē libro eadē q̄r°. x°.

¶ Soluitur ſcd̄a q̄ō, ꝛ determinatur d̄ loco animaꝝ poſt mortem. Cap. LXXIII.

Erat ſcd̄a queſtio de loco animaꝝ poſt mortem: ꝛ quis ſit, ꝛ qualis. Hęc eniʒ queſtio pro magna ſui parte ex his, quę diximus capite proximo: definita eſt: nam ſi duplex ſit locus tm̄, aut per operationē, aut circūſcriptiuus p̄ ſuperficiē corporis ambientis: dicemus animā poſt mortem nullum tenere locum: lʒ remaneat ens ęternum, ꝛ īmortale: nam lʒ omne qđ eſt in loco: ſit ens: non tamen omne ens eſt in loco: Plato enī in Parmenide ideas poſuit, quas ſeparatas a ſingularibus arbitratur eſſe: eas tamē nullibi ſtatuit: niſi per indiſtantiaʒ forſitan in ſingularibus eſſe dicātur. Argumētuʒ rei huius eſt, q̄ poſt morteʒ anima nullam habet operationē extra ſe nobis apparenteʒ. Ergo per operationē non poteſt eſſe in loco: ipſa non eſt corpus ſm̄ veritatē, ergo non eſt in loco circūſcriptiue. Qđ ſi dicatur, pari ratione poſſe dici plures eſſe ſubſtātias ſeparatas nullibi exiſtentes: qđ eſt cōtra Ariſtotelem: Facile reſpondeꝰ Ariſtotelem nō poſuiſſe ſubſtātias ſeparatas pręter eas, quaꝝ aut apparet operatio: aut aliquādo apparuit, lʒ ergo animę operatio poſt mortem nō appareat: apparuit, ꝛ talis: quę dedit animaʒ remanere. Poſuit ꝛ animas cęloꝝ, q̄ illarum operationes nunc, ꝛ ſemper apparuerint. Sin aūt dicamus aīaʒ eſſe in loco vel definitiue / ſi ſubſtantia ſit indiuiſibilis, ꝛ limitata: vt eſt rei veritas: vel circūſcriptiue ſi ſit corporea, vel diuiſibilis, vt eſt opinio alioꝝ: de loco eius poſt mortem nō parua queſtio erit. Albertus in eo libro, quē de origine animę conſcripſit, cum inſpexiſſet animaruʒ locum nō eſſe ab Ariſtotele definitum / proceſſit auctoritate Socratis, Platonis, ꝛ Speuſippi: Aſſerens aiarum locum eſſe ſtellam comparem ei corpori, in quo pręfuit. In hāc. n. venire aīas aſſerit, bn̄ficoꝝ hōiuʒ aīas dicit in illa beata vita frui ꝑpetuo, maleficoꝝ ꝑpetuo triſtari, miſeria ſemper affici. Quid vo ſit hęc ſtella cōpar: libro de intellectu 2° diligēter expoſui: Nunc vo dicamus cū planetaʒ de quinque erraticis eſſe: quę in genitura hominis dominiū aſſumpſit: cum eniʒ corpus humanum virtute huius factum fuerit, ſtella virtute ſaltem ſemꝑ illi corpori compar, atqʒ perſimilis dicetur. Hac ratiōe aliqui Jouis filij dicti ſunt, alij Saturni, alij Martis, Veneris alij, ꝛ Mercurij alij: Quod. ſ. in coꝝ genituri Jupꝑ iter, aut Saturnus, aut Venus ꝓfuerit, virtute cuius corpus humanū compar, atqʒ illi perſimile dicetur: In hac compari ſtella Plato animas creatas ante corpora tradit, deſcēdere vo ad corpora comparia, quę ſtelle ſimilia ſunt, redire vo poſt mortem ad ſtellam, iterūqʒ ꝛ ad corpora anno maximo reuoluto / reuerti, fieri hoc viciſſim tempore infinito. Albertus ergo arbitratur animas non redire ad ſtellam, cum in ea nō pręfuerint, Sed ꝓficiſci poſt obitum, vt in illa ſua virtute fruaꝰ: atqʒ malitia triſtetur, vt dicemus. ¶ Sed ꝫ hāc opinionē occurrit nō leuis dubitatio, nam corpus alterius hominis longe eſt ſimilius hoīs corpori prius corrupto, q̄ ſtellę quouis mō compari: ergo poſt morteʒ potius erit, vt in loco in corpe alterius hominis, q̄ in ſtella: Accedit ad hęc, q̄ fieri pōt, vt corpus ſuccedens ſit etiam virtute ſtellę prioris genitum, atqʒ cōſimilibus diſpoſitionib⁹ affectum, Ergo eē poteſt locus animę poſt morteʒ prioris corporis ipſi perſimilis. Defendi poteſt q̄ aliter eſt de loco, aliter de ſubiecto alicuius formę. Locus ęternę rei nō poteſt eſſe niſi ęternus, vt Ariſtoteles inquit libro de cęlo primo, at formę ęternę ſaltem a parte poſt ſubiectuʒ eſſe poteſt temporale, cuʒ nō ſit ſimpliciter ęterna. Anima ergo Socratis poſt mortem nō pōt eſſe in corpore Platonis etiā ſibi ſimillimo, quia vel erit in eo, vt in loco: ꝛ hoc nō, q2 Platonis corpus nō eſt ęternum, nec vt in ſubiecto, quia nō ſolum requireretꝰ ſimilitudo diſpoſitionū, ſi deberet aīa illud Platonis corp⁹ informare, ſed diſpoſitionū numeralis identitas. quare reſtat ſtellam comparem aſſignari poſſe pro loco aīę, qm̄ ei ſimilis, ꝛ perpetua eſt. Corpus aūt Platonis lʒ ſit ſimile, nō tamē perpetuū. Ex hoc apparet cauſa cur aīa deſinēs informare corpus Socratis, nō incipit informare corpus Platonis, vt Landauenſis deducebat, nam nō ſolū diſpoſitionū ſimilitudo reqriꝰ, ſed idētitas: quare lʒ diſpōnes corporis Platonis eſſent ſimiles diſpōnib⁹ corporis Socratis, aīa deſinens informare Socratis corpus, nō incipiet corpus Platonis īformare: cū diſpōnes numero nō ſint eędē in vtroqʒ: Quod Landauēſis nō aduertit. Hęc ręſio lʒ ꝓbari nō poſſit ex his, quę nr̄is ſenſib⁹ ſubiacent, nec demōſtratōe, nec ex his, quę Ariſt. dicit, eſt ꝯiecturabilr ꝓbabilis, ꝛ nō aduerſaꝰ his, q̄ Ariſt. dicit. Has ſtellas cōpares fortaſſe Plato in Gorgia per beatoꝝ inſulas intelligit, ꝛ Ariſt 7° politicę, ꝛ 2° iconomicę. naʒ qualibet ſtella ſolitudine aſpect⁹ inſula in cęlo iudicaꝰ. Verū mihi non ꝯſonat, vt vnus idēqʒ locus ſit beatoꝝ, ꝛ triſtiū: vn̄ nec ſanctiſſimi viri h̄ affirmant, ꝑpea Platonicę dicēduʒ eſt eā ſtellam beatā aiaʒ petere, cuius ſilitudinē ex vſu virtutū, ꝛ reꝝ quas intellexit, in corpe nacta eſt, vt in Timęo ingt Plato: Aia enī quę ſe exercuit in mercurialib⁹, ſi poſt mortē mereꝰ beatitudinē: ad ſtellaʒ mercurij ꝓficiſceꝰ, Si exercuit ſe in ſaturnijs, merēs beatā vitā ad Saturnū ꝓficiſceꝰ: Quę vo praue hic vſa fuerit i corpe, detrudiꝰ ad iferos ſʒ Pla. in phędone: vel infra lunarē ſphęram in h̄ infero mūdo lugebit: quę res magis mihi plʒ, naʒ cū aię pares nō ſint

Trac. 3°. cap. 6°.

T. cō. 22.

nec locis pariter gaudebunt: Juxta ergo hęc duo aiabus
assignabimus loca: prauoꝝ quidem hoiuni, dabimus in/
feros, hoc est mūdum hūc nostrū, cū nō meruerint cęluz
scandere, eorum vo/qui pie, iusteqз vixerunt, dabimus
beatoꝝ insulas, cum dijs ipsas associādo: quę sunt stellę
animabus compares, nō quidem quibus animę sint cō/
pares ex natura, sed ex acquisitione virtutuз, qbus effe/
cte sunt dignę scādere ipsum cęluз: in quo gentilitas cre/
debat hoies deos fieri: aut heroas. Hanc rem Aristo. 7°.
politicę affirmat, cū inqt, Multa igit̃ iusticia, multaqз
temperātia indigent hi: qui in optimo statu constitui vi/
dentur, ⁊ in fruitione omniū reruз, quę beatos facere pu
tantur: veluti si qui sunt (vtpote) tradūt in beatoꝝ in/
sulis. Qđ si bonis Aristo. hęc loca assignauit, malis aliuз
assignare coget̃. Alij maloꝝ aiabus tartarū dederunt lo/
cum, de quo postea, beatoꝝ vo campos elysios: nec fece/
runt differētiam inter insulas beatoꝝ, ⁊ campos elysios.
sed vbi sint campi hi elysij, nō leuis ē qō: Naз alij in me
dio inferoꝝ collocarūt, vnde Virgilius Solemqз suū,
sua sidera norunt. Hetiā inquit, His demū exactis pfe
cto munere diue, deuenere locos letos, ⁊ amena vireta/
Fortūatoꝝ nemoꝝ, sedesqз beatas, Postea dic̃, Interea
videt Eneas in valle reducta: seclusam nemus ⁊ virgul/
ta sonātia syluis lethęūqз domos placidas, vbi Eneas pa
tris Anchisę animā reperit. Hi vt Plato elysium non
sub terra, sз insulas fortunatas in mari, vel campum in
syluis posuerūt. Unde Horatius in epodo: Nos manet
occean⁹ circūuagus arua beata: Petamus diuites ⁊ in/
sulas, reddit vbi cererem tellus inarata quottennis, ⁊
Imputata florēt vsqз vinea. Salustius in carminibus
Cap.23. Homeri has esse inclytas isulas dixit: Fortasse Plinius
de his loquit̃ 6° libro. Alij elysium cōstituerūt in supre/
ma regione aeris, sub lunari orbe, vbi purior aer est, Uñ
Virgilius in sexto aeris in campis, Et Lucanus qđqз
pз, interqз lunę meatus, nō illuc auro positi, nec thure se/
pulti puenīunt. Hic Machometes in Alcorano animas
eoꝝ: qui bene ſm sua pręcepta vixerunt, collocauit, asse/
rens in hoc loco esse omne voluptatis genus. Mihi autē
magis cōsonat Elysiuз collocari in supręma aeris regio/
ne, infra cęluз: q̃з alibi, qm animę nunq̃з possunt taз sub/
limiter beari, quin sint dijs inferiores, quo argumēto, di
cerez elysiuз, insulasqз beatoꝝ esse in hac mūdi regione:
locuз vo eoꝝ, qui iniuste atqз impie vixerunt, fortasse nō
ab ratione in terrę imis collocarunt, vbi Plato tartarū
in Gorgia statuit: ꝙ eum locuз meruerint, tanq̃з omniuз
reruз inferiores. Zeno stoicus inferos esse asserit, non tñ
eundem esse pioꝝ, ⁊ impioꝝ locum: q̃ńqdeз pij sub terra
quietas, ⁊ delectabiles incolant regiones: Impij vo luēt
pęnas, in coeno voraginib⁹, atqз tenebrosis imi locis. De
Platone vo: sibi nō constare Eusebius Pamphilus lib.
Cap.10. 13°. inquit, nam in Timęo locum beatoꝝ ponit in com/
parib⁹ stellis, maloꝝ vo animas dicit in corpora aggre/
di ferina, in Phędonę vo ⁊ Gorgia beatoꝝ animas fęli/
citer viuere ait in isulis beatoꝝ, prauoꝝ, impiorūqз apđ
inferos ęternaliter puniri: verū melius de his postea, naз
cōcordiā dictoꝝ Platonis alias pertractabimus. Nunc
vo illud sufficiat duplicē esse animaꝝ locuз, alterum qui
animab⁹ bonoꝝ assignat̃, Alterum qui aiabus maloruз
accōmodat̃. Sanctissimi doctores, quoꝝ auctoritas ma
ior est, aiabus quatuor loca assignāt, paradisuз, infernū,
purgatoriuз, ⁊ limbuз, sinum.n. abrać: qui patrū limbus
erat, morte sua redemptor reparauit: nec ab ratione lo/
quūtur, nam anima a corpore quadrifariam recedit, aut
omni ex parte bona: ⁊ huic paradisus cōuenit, aut omni
ex parte praua: ⁊ huic infernus: aut mediocriter affecta, ⁊
huic cōuenit purgatorius: aut nulla affectione nec bona
nec mala affecta, vt eoꝝ, qui in vtero periere animę sūt,
⁊ huic limbus cōuenit. ¶ Ego aūt quatuor hęc loca ani/
mabus assignare nō iudico esse cōtra ea, quę Aristoteles
ait, nisi in vno ꝙ post mortem Aristoteles loca hęc non
nisi imutabiliter perpetua animab⁹ accōmodasset, vnde
posset diuisio sic accōmodari, vel anima, quę corp⁹ desi/
nit nulla affectione affecta recedit: vt pueroꝝ animę sunt
eoꝝ: qui ante lucem decesserunt: ⁊ huic darem limbum:
aut aliqua affectione affecta: ⁊ hęc aut omnino praua de/
finit, ⁊ huic pessimuз locum assignarem vз infernuз, aut
tartaruз, aut ferinum corpus ſm Platonez. aut omnino
recederet a corpore heroice studiosa: ⁊ tali animę assigna
rem cęlum, vel stellam cōparez: atqз paradisum, aut me
diocriter affecta desineret, ⁊ huic locum mediocrē darē:
Veruз Aristoteles mediocrē hunc nō mutabilem esse, ⁊
ad tempus diceret, ꝙ post mortez anima nō possit vitia
omittere: cum ipse in libris moralium vitia deleri dicat
vsu cōtrarioꝝ. At constat animas mediocriter affectas
contrarijs actibus vti non posse: cuз carent corpore, quo,
vt instrumento vtebātur pro acquisitione virtutuз. Ob
hanc causam sancti doctores loco contrarij vsus posue/
runt ignem: quo mediocriuз animas expurgari arbitrā/
tur. Non ergo est ab ratione, nec cōtra ea, quę Aristote/
les dixit, asserere animabus post mortem quatuor loca,
nam ipsę quadrupliciter affectę corpora desinunt: ergo
coniecturabiliter possumus syllogiçare quatuor eē loca:
Accedit ꝙ loca dantur corporib⁹ pro affectu coꝝ, leuissi/
mis quidem supremū affectu leuitatis, grauissimis imū
affectu grauitatis, mediocribus medios affectu mediaꝝ
qualitatum: Ergo ⁊ in animabus pro affectuū ratiōe lo/
ca sunt assignāda: anima enim affectu nō aliter loco assi/
milatur: q̃з corpus sua q̃litate. ¶ Superest ergo nūc vi/
dere locus beatoꝝ, quē nos paradisum appellamus: vbi
est, dicamus generatim posse tradi ratione quis sit, nam
eterno locus eternus conuenit primo celi. Ergo possum⁹ T.cō.22.
scire beatoꝝ locum esse ęternum: possumus etiam scire
eum esse meliorez mundi regionem: qnia pręmiuз, ⁊ loc⁹
pręmij, ⁊ locus, ⁊ locatum debent assimilari: ergo beato/
rum locus debet esse optima mundi regio, quoniā beati/
tudo est optima hominis dispositio: Ergo scire possum⁹
locum talez esse cęlum: Utrum vo sit cęlum empyreum,
vt sanctissimi viri dixerūt: an stellę compares animab⁹:
est supra humanū captum, ⁊ inuestigabile. q̃ńqdem cęli
empyrei nulla appareat operatio, ex qua potest Phus il/
lud deducere: Similiter quę stella compar animę sit, an
quę pręfuit in genitura: an acquisitiōe, illa, cui anima ex
actionibus similitudinē acquisiuit, an erratica/an fixa:
non est leue scire: q̃ńqdem Hermes optimus reruз cęle/
stium scriptor dixerit, nō esse aliquid in terra, quin pro/
prium in cęlo sidus obtineat. Quare, vt peripatheticus,
dicerem beatoꝝ locum esse cęlum: quod elysiuз esse Fir/
mianus libro sexto affirmauit, vt poetę loquūt̃: nec plu Cap.4.
ra dicenda sunt de beatoruз loco: quoniā complura alia
in theologico disserenda erunt. De loco vo eorum homi/
num, qui omnino praue recesserunt, nō leuis questio est,
an sit, ⁊ vbi sit. Pomponacius, ⁊ complures Platonici,
qui animarum mortalitatem sequūtur, negarunt infer/
num, asserentes non esse nisi rem fictaз, vt homines ter/
rore studiose viuerent. Unde. M. Tullius libro de na/
tura deorum inquit, quidam totam de dijs imortalibus
opinionez factam esse dixerunt ab hominibus sapienti/
bus reipub. causa: vt quos ratio non posset, eos ad offi/
cium religio duceret ⁊ in Catellinam inquit itaqз, vt ali Lib°.5°.
qua innita formido/improbis esset posita: apud inferos inuectiuar.

queda̅m illi antiqui supplicia impijs constituta esse vo-
luerũt, statuis etiaꝫ in Thebayde, Primus in orbe deos
Tragedia 6°. Metro 5. fecit timor hortesia fortes: ⁊ Seneca in Tragedijs, Alij
& imortalitaté aię assere̅tes negarũt i̅fernũ, vt Origenes
ex eo q͂ oĩs pęna siue diuina, siue legalis rõe emẽdatõ is,
aut ꝓfectu virtutis adhibet̃. Post mortem aia ad alias
virtutes ꝓficisci nõ potest, iure nulla alia pęna adhiberi
sibi debet, pręter vitia: quę secum portat. Hac rõne nõ-
nulli nec beatitudiné nec miseriaꝫ animę post mortem
assignarũt pręter virtutes, ⁊ vitia: quę in vita acquisiuit,
⁊ post morté seruat: nam post morté studiosa aia appetit
vltra rõnalem appetitũ nihil: Fruit̃ ergo eo affectu, qui
ex virtutib⁹, aut ex scie̅tijs remanet, tristatur affectu vi-
tioꝝ: q͂m appetit, ⁊ care̅tia corporis exercere nõ põt: erit
ergo paradisus fruitio virtutum, affectusqꝫ ex illis dere-
lictus: Infernus tristia vitioꝝ: quatenus exequi illa non
põt. Ueruꝫ de his postea, nos. n. supponimus remanere,
animas, ⁊ post morté definitiue saltem alicubi esse, ꝓba
uimus locum beatoꝝ esse optimũ in toto mũdo eternũ:
⁊ diximus ipsuꝫ esse cęluꝫ: At nũc q͂ detur aliquis locus
cõueniens habitationi prauaꝝ aiaruꝫ, ꝓbamus vtentes
rõne Aristo. 2° lib. de cęlo. Si alterum contrarioꝝ est in
natura, ⁊ alterũ dari necesse est, nisi alterum esset infini-
tum, At ꝓbauimus dari aiabus locuꝫ optimũ cõuenien
tem aiabus beatoꝝ: Ergo locuꝫ dari necesse est penitus
tenebrosum atqꝫ prauum prauoꝝ aiabus cõuenientem.
Utrum vͦ in hoc loco patiant̃ animę, pęna aliqua sen-
sus, postea dicemus: nũc vͦ satis nobis sit ꝓbasse esse ali
quem locũ tenebrosuꝫ, atqꝫ prauũ maloꝝ hoiuꝫ aiabus
cõuenie̅tem: cuꝫ quo praue animę affectu cõsimiles sint:
Quod nõ displicet poetis: vñ Uirgilius in 6° Facilis de-
scensus auerni, Iuuenalis etiaꝫ inquit in 2° esse aliquos
Tragedia 2°. manes. Et Seneca in Tragedijs q͂qꝫ est placide: Oui-
dius in 4° metamorphoseos, Est via decliuis funesta nu
bila saxo: Ducit ad infernas per inita silentia sedes. Rõ
vͦ Origenis supponit infernũ esse pęnam sensus quã da
ri aiabus est difficile ꝓbari: Ueruꝫ de re hac postea, nũc
vͦ scias argume̅tum nõ ꝓbare nõ esse locum cõuenien-
tem prauis hoibus, Sed si quid ꝓbat, solum persuadet
nõ esse locum, vbi aia patit̃ pęnã sensus: de quo argumé-
to postea. ¶ De regione vͦ i̅ferni, nõ pua fuit apud an-
tiquos q͂õ: Uidet̃. n. non posse hoc tradi rõne, quę sit re-
gio, in quo tartarus sit: solum eniꝫ scire possumus euꝫ eé
totius mũdi deterioré locum, sed vtruꝫ in terra, an alibi
sit, ⁊ si in terra, in qua terrę regione nõ leue est definire:
cum sciri non possit rõne nãli, quę sit regio terrę cęteris
deterior. Cõiecturabilr̃ tamé ijs, quę Aristo. dixit nõ ad-
uersando arbitrari possumus regioné in qua infern⁹ est,
esse terrę aliquã parté: q͂ cęteris eleme̅tis terra sit dete-
rior. P. beati leuiores vident̃, q͂ spiritualiores, mentem
ad superna eleuarũt. 10. ethicoꝝ, ⁊ deo cognati sunt, q͂re
eis cęluꝫ ꝯuenire videt̃, Praui vͦ, quia vitijs grauiores
facti, terrena inspexerũt, ima loca, ⁊ subterranea merue-
runt. Est ergo infernus regio aliqua terrę. Eadem ratiõe
possumus cõiecturabilr̃ existimare regioné tartareã esse
in imis terrę partib⁹: vtpote similitudine locati ad locũ:
q͂ngdem improbi viri a cęlestib⁹ nimis distant, q͂ cor ad
terrena deflexerunt: Sunt etiaꝫ tetri, atqꝫ obscuri, cum
semper in tenebris, atqꝫ malis ambulent, sunt deniqꝫ fri
gidi, q͂ rigore, atqꝫ virtute puati sint, quę in calore ⁊ spi-
ritibus ꝯsistit, Simili modo centrales terrę partes sunt
terrę: grauissimę, atqꝫ frigidiores cęteris: ergo regio, quę
in illis est erit cõueniens locus aiab⁹ impioꝝ hoiuꝫ. Quã
parté ꝓoetę crediderũt, vnde Uirgilius in 6° introduce̅s
Eneam Didoneꝫ alloque̅tem inquit, Infelix Dido ver⁹
mihi nuntius ergo: Uenerat extinctaꝫ, ferroqꝫ extrema
secutã: Funeris heu tibi causa fui, per sidera iuro, Et su-
peros ⁊ siqua fides tellure sub ima est: Inuitus regina
tuo de littore cessi. P. Seneca in Tragedijs introducit Trage. prima.
Theseum inuocãtem: Fas omne mũdi reqꝫ dominãteꝫ
pręcor regno capaci: Teqꝫ q͂ tota irrita quęsiuit ethna
mater: Ut iura abdita, ⁊ operta terris liceat ipune loqui.
Ultima vͦ Tragedia i̅quit, Nunq͂ stygias fert̃ ad vm-
bras inclita virtus: Uiuite fortes nec lethęos seua per
annos, Uos fata trahent, sed cuꝫ summas exigit horas:
Consumpta dies iter ad superos gloria pendet. Si quis
ergo tenuerit impioꝝ aiaꝝ locũ esse in imis terrę ptib⁹:
Arist. rõ aduersatur, nam lꝫ ex eis, quę ipse dixit: hoc nõ
sit dice̅duꝫ: cõiecturabiliter dici potest, nec sic dice̅s eis,
quę dixit aduersabit̃: hacten⁹ de inferno. ¶ Sꝫ de me-
dio loco: qui est cõuenie̅s animab⁹ mediocriter affectis,
ꝓfecto nihil physice habeo, solum eniꝫ cõiecturabiliter
sciri potest taleꝫ locum, quem nostri purgatorium appel-
lant, esse mediocriter affectum, sed quis nãꝫ sit in mũdo
locus mediocriter affectus, non est physice scibile. Hunc
tamé locum Plato in phędone in terra cõstituit, nõ qui-
dem in imis terrę partibus: sed sub terra fortasse in re-
gione secũda post nostrã: ⁊ in hoc expurgari animas asse-
rit, cum inquit, Cum peruenerint defuncti in eum locũ,
ad quem dęmon vnũquẽqꝫ portat, primo illic iudicant̃
qui iuste pieqꝫ vixerunt: ⁊ qui secus. Si igitur mediũ cõ-
periant̃ in vita tenuisse, sua quisqꝫ vehicula asce̅de̅tes
ad paludem perueniunt acherusiaꝫ, ibiqꝫ habitant in iu-
riarum pęnas dantes, ⁊ cum purificati sunt, absoluũtur,
⁊ recte factoꝝ digna pręmia reportant: hactenus Socra-
tes. ¶ Alij mediũ locũ posuerũt regioné supremã ignis,
nõ quideꝫ medium eoꝝ locoꝝ: quę elementoꝝ sunt: sed
omniũ mundi corpoꝝ, est enim eleme̅toꝝ tenuissimum,
⁊ etherioꝝ crassissimũ, est ⁊ medium luce: ergo cõuenie̅s
locus animabus eoꝝ: qui mediocriter vixerunt: quę opi-
nio lꝫ non consonet ijs, quę sancti doctores tradunt, vi-
detur magis naturali cõiecturę cõueniens: Uerum cum
hęc assertio humanuꝫ captum transcendat, fides sit no-
bis argume̅tum, qua Plato vtitur in rebus diuinis, Sa-
tis autem nobis sit cõiecturabiliter de eo sic disputasse:
Utruꝫ vͦ in hoc medio loco animę patiãtur vltra pęnã
culpę, quã post morté seruarunt, postea dicemus. ¶ De
loco vͦ, quem tenent animę eoꝝ: qui ante luceꝫ periere,
quem limbum appellant, nõ leue est disserere, nam aię
eiusmodi post mortem nullis affectibus, nec habitibus
remanent dispositę, ideo difficile est assignare locuꝫ nul
la affectione affectum talibus animabus cõuenientem:
nisi extra cęlum eas in vacuo, ⁊ rerum priuatione ipsas
collocabimus. Et si dicas extra cęlum nihil esse, sed solũ
entia optimaꝫ vitam ducentia, vt Aristoteles inquit in
libro de cęlo primo, dicã extra cęluꝫ nõ esse corpora, sed
dij sunt: qui nõ dicuntur extra, nisi, quia nõ continentur T. cõ. 100.
a cęlo: sed magis cęlum continent: possunt tamé esse aię
tales, quę sunt quasi nihil: cuꝫ nulla perfectione, nec im-
perfectione afficiuntur. Utrum cum nihil scientifice de
his dicere possim, fides argumentum nobis sit, qua po
nemus hunc locum supra tartarum, ⁊ infra purgatorium,
Diuidemus enim terram in tres regiones circulares, pri-
ma erit locus mediocrium animaꝝ: Secunda eorũ, qui
ante lucem periere: Tertia erit eorum: qui impie vixe-
runt: Quam rem, ⁊ si non ratione naturali dicere possit
peripatheticus; sic dicendo nõ aduersabitur ijs, quę Ari
stoteles dixit. Illud tñ scie̅tifice esse dictuꝫ supponam⁹,
q͂ talis locus in reꝝ natura sit, qa ⁊ locatuꝫ est: hactenus
de loco animarum.

¶ Solu°r̄ ꝛ tertia q. ꝛ declarat̄ an sursū an deorsū feratur anima post mortem, an motu tractus an per se natura, vel voluntate. Cap. LXXIIII.

POst hec tertiā qōnem nō erit nobis difficile diluere: supponamus.n. aīabus eē locū stabilitum, eis quasi ꝓprium ꝛ nālē similitudine saltem affectuū: deinde dicamus aīas post mortē, aut moueri aut mutari ad locum illis nālem: Si.n. mutant ad locū, vt magis physice arbitror: dicerem primū instans, quo aīa nūc primo erit in suo loco: esse primū nō esse hoīs, quo nūc primo homo nō est: quū vero querit̄ an per dextrum vel per sinistrum transeat, p3, ꝙ ipsa subito mutat̄ ad locum, nō transeūdo, nec se mouendo per medium, nō enim mouet̄, sed in locū mutat̄. At si teneat̄ ipsam moueri saltem definitiue loca pertrāseundo, vt alij putant, cum in mūdo tartarus sit in imis terre partib⁹, anime impioꝝ mouebunt̄ deorsum, pioꝝ vero sursum, cetere vero aīe mouebunt̄ pro regiōe loci. Utrū vero post mortē ad locum ei ꝓprium anima moueat̄, natura: an voluntate, an ab aliquo alio trahat̄: Si dicam⁹ eā nō moueri, sed subito in locū mutari: dicemus ipsam nāliter mutari, ꝙ affectus sit quasi in eius naturam versus: sicut vapor sursum fertur lȝ sit grauis, a stellis ꝛ a sole affectus leuitate. Mutat̄ ergo anima subito impetu sui affectus, ad eum locum, quo impellit affectus. Huius rei exemplum est in his, qui artis alicuius habitum nacti fuerunt: hi.n. sine cōsilio, ꝛ attentione, vt natura solet, quasi nāliter operant̄, vt Cytharedus. Simili rōne aīa affecta loci similitudine, quasi nāliter ad eum locū mutat̄: cuius similitudine afficiebat̄. At si ipsa motu cōtinuo ferat̄ in locū sibi nālem: longe difficilius est determinare an impetu atq3 natura, an voluntate ferat̄. Uerum dici posset impetu similitudinis loci ipsam ferri sine ꝯsilio, atq3 precognitiōe, sicut assuetus voluptati ilico mouet̄ ad illam, cum sibi ꝓponit̄: Sic.n. post mortē impetu vitioꝝ, qbus ipsa inferis persimilis est, quasi nāliter declinat ad inferos: impetu vero sciētie ꝛ virtutū: quibus ipsa superis effecta est compar, atq3 equalis, rapitur ad superos: nec sciri potest quāto tempore aīe motus erit, quo ipa aut sursum, aut deorsum rapit̄, est tamē putādum motum, quo ipsa rapitur, esse velocissimū, cum sibi medium nō resistat, nisi resistētia priuatiua, que est terminoꝝ incompossibilitas. Quod motus, quo anima ipsa in suū locum fert̄, sit ilico, atq3 velocissim⁹, sanctissimi doctores nō negant, qñqdē anima cum exit e corpore, nihil desit, vt ilico premietur, aut puniat̄, quare ilico ad locum vel premij, vel demeriti proficiscat̄, necesse est. Sunt qui cuilibȝ homini pro custodia duos custodes assignarūt, bonū geniū: quē nos angelum appellamus: ꝛ malum geniū, quem demonē dicimus Platonici cacodemonem. Alter hoiem in bonis, alter in malis persuadet huius rei nō ignarus Plato, In apologia eius genij meminit, qui Socratem ꝑsuadebat, ꝛ in Theage etiam de Socratis demone loquēs, ait Socratem a suo demone a plurimis distractū esse. 4° vero de legibus libro hoies, ꝛ ciuitates a demonib⁹ regi quasi regibus ꝓbat, ex eo, qa natura hoīs, nec se, nec ciuiles res gubernare sufficit: si.n. (vt inquit) homo oībus arbitratu suo domīaret̄, lasciuiori superbia, iniustitiaq3 omnia replerent̄. ꝓpea, vt inquit, cum hec deus, quem sub noīe Saturni colit eo libro, nō ignoraret: non hoīes, sed diuinioris, prestātiorisq3 generis demones ciuitatib⁹ nostris reges principesq3 prefecit, ꝛ hoc esse rōnabiliter factum ostendit exemplo nostri: qui in ouium gregibus, alioꝝūq3 cicurum armētis, vtpote in bobus non boues, ꝛ in capris nō capras preficimus: Sȝ nos ipsi genus melius dominamur. Simil̄r (vt inquit) deus homines amās genus demonū generi nostro prestātius nobis prefecit: qd summa tam sua, q̄ȝ nostra facultate nostraꝝ rerum curā habeat. Ex his ergo p3 Platonē nō modo homini duos custodes dedisse sȝ ciuitatib⁹, vt alter in bonis, alter in malis nos moneret. Anima ergo cum exit, ab altero ducit̄: nā si bene vixerit, a bono ad superos mox ducit̄, sin aūt iniuste, atq3 impie in vita se gesserit, mox a malo rapit̄ ad inferos: Qd his verbis Plato in phedone edocet, ferunt quemlibet hinc illuc emigrātem ab eo demone, quē viuens sortitus fuerat, in locum quēdam duci, vbi opȝ oēs vna collectos iudicari, ac deinde ad inferos proficisci eo duci: cui mādatū est: vt hinc decedētes ad illa loca traducat hactenus Plato: Quā opinionem doctissim⁹ theolog⁹ Bonauētura tanq̄ȝ ꝓbabilem nō abhorret, lȝ nō temere esse asserēdam profiteat̄, ꝙ Gregorius vir sanctissimus velit reprobo ꝝ aīas seipsis moueri ad inferos. Peripathetici etiam, cum nullas substātias preter intelligētias, ꝛ animas separatas cōcedant, has qdem, ꝙ eaꝝ operatio semꝑ cōstet, illas vero, ꝙ operatio aliqñ appareuerit: custodes nullos ꝑter rōnem, ꝛ appetitū in hoīe posuerūt: rōnem quidem: quo ad bene iusteq3 viuēdum persuadeat, appetitum vero, ꝙ ad impie, iniusteq3 viuēdum impellat. Unde ꝛ Plato ipse in phedro quasi seipsum interpretās, inquit [Scire oȝ duas in vnoquoq3 nostrū ideas esse dominātes, atq3 ducētes: quas sequimur quocūq3 ducūt: Altera quidem est inata nobis voluptatum cupiditas, altera vero acquisita opinio, optimi effectrix: He aūt in nobis qñq3 cōsentiunt, qñq3 in sedatiōe, ꝛ discordia sunt, ꝛ mō hec, modo altera peruincit.] hactenus Plato: Quare peripathetice bonū genium interpretabimur rōnem: que semꝑ, vt inquit Aristo. ꝑmo ethicoꝝ, deprecat̄ ad optima: hāc Plato in phedro appellat acquisitā opinionē boni semꝑ effectricē: Malum geniū interpretabimur appetitū: qui semꝑ nos rapit ad malum: hūc appellat Plato voluptatum inatam cupiditatē, Post mortē ergo aīa, que in vita secuta est appetitū vl̄ vitioꝝ, que malos genios appellare possumus: rapit̄ ad inferos: Ui autē virtutum, quas sequēs rōnem acquisiuit, quasq3 angelos dicere possum⁹, rapit̄ ad superos. Si ergo aīe raptū a malis, vel a bonis demonib⁹ hoc pacto allegoriçabimus: ys, que Aristo. dicit, nō aduersamur: lȝ ex his, que sensibus subiacent, hec ꝓbare nō possumus: hactenus de motu aīe. Libro 4° dist in. 2°. 4°. libro dialogorum.

¶ Soluit̄ quarta. q. ꝛ declarat̄ an aīa post mortem aliqua cognoscat, que in vita nō cognouit, vt locū ad quē fert̄: ꝛ penā, quecūq3 sit illa: ꝛ ꝑmiū qcqd sit illō. Ca. LXXV.

MAgna dubitatio est, an aīa post mortē aliqd cognouerit, qd in vita nō apprehenderit: vt locum ad quē rapit̄: ꝛ an cognoscat se mouere ad illum, ꝛ postq̄ȝ peruenit, cognoscat se peruenisse: ꝛ cum exiuit e corpore, nouerit se exisse, atq3 se nō eē formā alicuius corporis: An vt lapis sine cognitione ad centrū de celo fert̄, ita ipsa nihil preter ea: que in vita intellexit, intelligens, exit corpus mouet̄ ad locum, nesciēs vnde, ꝛ quo fert̄. Si.n. aīa nihil intelligit sine specieb⁹ acqsitis, ꝛ spēs acquisite nō nisi a phantasmatib⁹ acquirunt̄: Uidet̄ prima fronte dicēdum ſm ea: que Aristo. asserit, aīam post mortem nihil intelligere, nisi ea: que in vita ex phantasmatibus accepit, queq3 vi vnionis ad corpus intellexit: Qua rōne nō aliter de aīa, q̄ȝ de lapide esset dicēdum, vt enim lapis impetu grauitatis fertur ad centrum: nō cognoscens se moueri, nec vnde mouet̄: nec quo mouet̄: nec se exisse a termino e quo: nec accessisse ad terminū ad quē: nec locum ad quem motus est: ita anima nihil vltra intelligens, nisi ea: que vi vnionis intellexit,

nis intellexit, impetu eoꝝ: que acquisiuit, mouetur, non cognoscēs se moueri, nec corpus, e quo mouet̃, nec locū, quo mouet̃, nec se exisse e corpore: nec se accessisse ad locum, nec locū. Nam lʒ sit natura cognoscitiua: ipsa intelligere nō pōt, nisi per simile: qđ est species rei: quā intelligit, spēm aūt nō potest rei alicuius accipe nisi vi vnionis ad corpus: in quo phātasmata sunt, in qbus dum est in corpore, vlia sunt: Ergo post mortem ſm Aristo, nihil noui intelligere pōt: ꝛ si dicas nō ne cognoscit se non esse beatā: si impie vixit: ꝛ si pie, an cognoscat se eē beatam, ꝛ si mediocriter, nō ne cognoscit se post mortem mediocri statu viuere: Dicerē iuxta hec, ipsa eadē specie, qua in vita cognouit se cum virtute: cognoscit post mortē se eē cū virtute: lʒ nō apprehēdat istud esse ante, istud post: Siīr si nouit in vita se esse in vitijs, hanc eandem cognitiōeʒ retinens, cognoscit post mortē se esse in vitijs, lʒ vt dixi, nec istud ante, nec illud post apprehēdat: nam nō cōpositum apprehendit in vita, sed aīa vnēs corpore, cui heret, apprehendit, que iterum post mortē eadē numero cognitione sine corpore est apprehensura: nō ergo plus cognoscit locū, ad quē fertur, ꝙ prius cognoscebat. Utrū licet sic dicere, esset fortasse peripathetice dicere, possem⁹ non aduersando ijs, que Arist. dicit, aliter asserere. Anima.n. bifariam intelligi pōt, sicut bifariā est, est.n. vnita corpori: ꝛ separata: Ui ergo vnionis itelligit omnia mālia per spēs e phātasmatib⁹ acceptas: nō.n. aliter illa intelligere pōt, vi separatōis, ꝛ nec nō vi eoꝝ: que intellexit in vita: intelligere pōt, quecūꝙ imālia sunt, ꝛ quecūqʒ per phātasmata intelligere nō poterat: Unde sicut mālia intellexit per spēs acceptas a phantasmatib⁹, lumine intellectus agentis alam disponēte: Sic hec imālia intelligit ꝑ spēs acceptas ab ipsis superis substātijs lumine intell's diuini vliter oēʒ intellectū disponēte: Est.n. imaginādū ita aīaʒ post mortē accipere spēs eoꝝ, que post morteʒ vi separatōis intelligit, ab ipsis superis substātijs lumie diuino ipsaʒ afficiēte, ꝛ ijs, que itellexit in vita ipsaʒ disponentib⁹, vt dum est in corpore accipit spēs a phantasmatibus, lumine intellectus agētis ipsam disponēte: agūt.n. phātasmata in illaʒ tali lumine ꝑfectaʒ mere nāliter, ꝛ intelligētie etiā spēs mere nāliter. disponit̃ aīa in vita lumine agentis intellectus, vt nāliter accipiat spēs a phantasmatib⁹, ꝛ post mortē lumie diuino, vt nāliter accipiat spēs a superis substātijs. nec tantū diuino lumine sic afficitur: sed ea cognitōe disponit̃, quā nacta est vi vnionis, hac.n. duplici dispositiōe affecta. s. diuino lumie, ꝛ cognitione eoꝝ: que in vita cognouit, nāliter reddit̃ capax receptionis talium spēꝝ. quo fit vt aīa in ꝑmo instanti nō esse corporis, simul mutet̃ in locū ꝓpriū: ꝛ accipiat oīuʒ eoꝝ spēs a superis substātijs, que apprehēdit vi separationis. Quare poterim⁹ dicere aīaʒ post mortē cognoscē locū, motuʒ, exitum, penaʒ, premiū, vtpote vi spēꝝ: quas a superis accepit: Hoc modo aīe pueroꝝ ante lucē recedentium etiā nōnulla post mortē cognoscere prīt, que in vita nō cognouerūt: Cum v̈o dicebat Aristoteleʒ dicere aīaʒ nihil intelligere nisi per spēs a phantasmatib⁹ acqsitas: dicerē hoc esse veruʒ respectu eoꝝ, que intelligit vi vnionis: hoc.n. modo cognoscit mālia: At de his, que ipsa apprehēdit vi separationis, dictū eius nō habet locū, cuʒ illa per spēs a phātasmatibus acceptas intelligibilia nō sint. Hec lʒ ꝓbare nō possim ex ijs, que nostris sensibus subiacēt: cōiecturabiliter ꝓbari possunt, ꝛ sic ꝓbans ijs, que Aris. dicit, nō aduersat̃. Qđ aūt cōiecturabiliter hec res ꝓbari possit, declaro. Naʒ itellectus est oīa fieri: ergo aīa pōt apphēdere taʒ ea que cadūt sub sensibus, que faciūt in nobis phātasmata, ꝙ ea, que nō cadūt, sub sensibus: modo possint spēs eoꝝ recipi in itellectu: at cum ea: que nō cadūt sub sensibus aliqñ apphēdat, ꝛ nō in vita: ergo post mortē: ꝛ cum nihil intelligat sine specie, qꝛ itelligere fit per simile: ergo post mortē habebit spēs eoꝝ: ꝛ cum non possit illas hic a phātasmatibus, ergo habebit aliūde, quare vndecūꝙ illas habeat, rōni ꝯsonū est animam post mortē oīa illa intellig̃ posse, que vi separationis itelligibilia sunt. Ueruʒ hec dria est, ꝙ phs vult hāc cognitionē in aīa separata fieri mere nāliter, ꝛ equaliter in bona, ꝛ mala anima: Sancti doctores hāc fieri dicūt ex diuina ordinatione dei: qui omnia libere ordinat, nec equaliter cuncta.

¶ Solutur 5ª dubitatio, ꝛ declaratur quo modo anima deserit corpus. Cap. LXXVI.

ERat etiā questio nō spernēda, qūo aīa exit e corpe, an desinat ipm informare subito, an successiue. Prima enim frōte videt̃ subitaria hec deanimatio: quia subitaria erat ipsa aīatio: factis enim oībus dispōnibus in mā, ipsa subito corpus iformabat, ergo factis oībus indispositionibus, subito dealabit. Pro altera pte videt̃ ꝙ ipsa successiue corpus dealat: qa aīa mām iformare nō desinit, nisi dispositio, qua illā informabat, ꝑnitus sit corrupta: at cum corruptio dispōnuʒ ꝑmo fieri reꝑiat̃ in partibus a corde remotiorib⁹, in quo fons vite est: vt expiētia docet, nam videmus in moriēte extrema ꝑus frigescē: ꝛ per ptem post partē donec cor frigescat, ergo aīa successiue exit corpus. Unde ꝛ Arist. ait cor esse ꝑmo qđ viuit: ꝛ qđ vltimo morit̃. Ex quo seqtur nō esse sīle de aīatione, ꝛ de ipsa dealatione, nam aīatio fit subito, vtpote oībus dispōnibus factis in mā, dealatio fit successiue, vtpote oībus corruptis, causa est, qꝛ maiora reqruntur pro fieri: ꝙ pro ꝯseruari, ꝯseruat̃ enim forma in materia paucioribus, sed nō fit nisi oībus factis.

¶ Soluitur 6ª. q. ꝛ declaratur an animaruʒ omniū vnus sit cōmunis locus. Cap. LXXVII.

AN aīaruʒ post mortē vnus sit cōis locus, ex his, que diximus facile soluere possumus. Plato aliqñ eis oībus, ꝛ malis ꝛ bonis stellā cōparem cōem locū affert, in Timeo bonis stellā cōparem, malis corpa assignat ferina. Albertus v̈o ꝛ malis, ꝛ bonis cōparem stellā cōem locuʒ prebet, ꝙ illa sit nālis locus, cui aīa aut ex ꝯgratione corpis, in quo stetit, aut ex acqsitione affect⁹, par effecta est. qñquidē oīs planeta pōt eē bonus ꝛ malus, vt Ptolomeus dicit. Qui eniʒ nā bonus est, malus in genitura fit ꝯfiguratione: qui v̈o nā bonus, etiā ꝯfiguratione bonus effici pōt: ergo planeta ꝛ bonaꝝ, ꝛ malaꝝ aīaruʒ cōis locus esse pōt. Uerū si ea, que diximus ꝓbabilia sint, ꝓbabiliter dicere possumus locū locato semꝑ sīlem eē. Diximus aūt aīam affectu fieri locis sīleʒ, veluti corpus qualitate: quare sicut, qꝛ nō oīuʒ corpoꝝ vna est qualitas, nō vnus est locus: ita (qa nō oīum aīarū vnus est affectus) vnus erit locus. Sicut igit̃ corpa leuia sursum petūt, grauia deorsum: ꝛ mediocria medium, ita ale que ad supna respexerūt, quasi leues ad superos, que ad terrena quasi graues ad inferos mouebūtur, que v̈o medie, ad locum medium: quare nō omniū vnus locus est, sicut nō oīum vnus est effectus, hec quidē ꝛ si Aristo. nō dixerit, nec ex his, que sensibus subiacent, dici possint, tamē cōiecturabiliter dici possunt, ꝛ sic dicēdo eis, que Aristoteles dicit, non aduersamur. ¶ Sīli ratiōe dissoluitur sexta. q. sicut.n. corpora que diuersa loca petunt, nō eadem affectiōe affecta sunt, ita anime: que diuersa loca inhabitant, eadem affectione affici possunt: Sunt tamē qui dicunt animas

post mortem omnes remanere equales, cum nihil nisi vi
corporis seruent eorū: quę in vita acquisierunt: post mor/
tem vō vi separationis oēs sunt equales, solū ea cogno/
scētes, quorū spēs accipiūt ꝛ supiis ipsis substātijs qua ra
tione oēs eūdem cōem locū petere cogētur. Fauēt huic
vba Ari. Nā cum ꝓbasset intellectū eē ꝑpetuū, ait post
mortē cum nō reminisci, qa corrūpit ipm itelligē cōmu
ni itellectu deleto: quare cū oia corrūpātur: quę vi vnio/
nis nacta erat in vita: vel remanebit ociosa: vel opꝫ dice
re vi separationis oēs eē equales, ꝛ oēs equalr intelligē:
vtpote ꝙ equalr spēs e supiis accepint. Sed cum de hoc
diffusius dicemus, ꝛ verius: de re hac dictū sit hactenus.

¶ Soluitur 8ª. q. ꝛ declaratur An anima post mortē pa/
tiatur: an gaudeat. Cap. LXXVIII.

Post hec de alarū penis ꝛ gaudijs post mor/
tē agēdū: Plato Platonicicꝫ ipsi tā varie,
ꝛ sibiipsis incōstāter loquūtur, vt oēm opi/
nionē in his, quę dicit, facile sit repire. Vn/
de in Phędone post mortem aias remane/
re equales Plato asserit, ꝛ plenas scientijs, meliusqꝫ res
ipsas ꝛ scire, ꝛ intelligē: nec de morte, qua resoluūtur, tri
stari, imo ꝛ gaudē: q. s. e corpibus, vt a carceribus obscu
ris liberētur. Corpus enim (vt inqt) inumera alę pręhet
impedimēta ꝑpter nēciam eius alimoniā. Pręterea (vt
inqt) morbi hinc incidētes inuestigationē vitatis impe/
diūt: Amorib' cupiditatibus: Timorib': multiplicibusqꝫ
imaginibus, multis deniqꝫ nugis nos implet, vt vissime
dicaī nihil pensi vnqꝫ, ac veri nobis afferre. nam ad bel/
la, ad seditiones, ad pugnas, nihil aliud ꝙ corpus multi/
plex eiusqꝫ cupiditas impellit. Oia enim pecuniarū gra/
tia fiunt, pecunias aūt querere cogimur corpis grā, vsui
eius inseruiētes, atqꝫ ita fit, vt ꝑpter hec oia a phię stu/
dijs abstrahamur. Est ergo argumētū Socratis quo ꝓ/
bat aiam a corpe ꝓficisci ad melius, ꝙ corpus suis cupi/
ditatibus ad phandū nobis impedimēto sit. Scdo hoc
ꝓbat expimēto: cum inqt extremū vō oīum est, ꝙ si qd
ab ipso ocij nobis ꝯtingat, nos ad ꝯsiderādum aliqd cō/
feramus, inuestigātib' nobis rursus vbiqꝫ sese opponēs
tumultu quodā ꝑturbat animū, ꝛ quasi ꝑcutiens reddit
attonitū: adeo (vt hoc obstaculo ipediti) verū ꝑspicere
nequeamus. Est ergo Socratis pmū expimētū, ꝙ dum
corpus est solutū a curis melius verū ꝑspicē possumus.
Scdm expimētū assignat, cum inqt, ceterū nobis reue/
ra demōstratū est, si quādo optamus pure aliqd intelli/
gere, recedē a corpore oportē, atqꝫ ipso aio res ipsas cōsi
derare. ¶ Ex his deducit tūc nos maxime veri notitiaꝫ
assequi, cū mortui erimus: quo argumēto alij Platoni/
ci (vt Plotinus aias e corpibus solutas transire asserūt
ad bonū, oēsqꝫ remanē equales, equaliterqꝫ liberas) nul
lo impedimēto astrictas. Hos. M. Tullius in lib. de se/
nectute seqtur cum itroducēs Cyrū maiorē in morte fi/
lios alloquētem, inqt: Mihi nunqꝫ ꝑsuaderi potui filij,
aias dum in corpibus eēnt mortalib', viuere, ꝛ cum exis/
sent ex ijs emori. Nec vō tum aium eē insipiētē, cum ex
insipiēti corpore euasisset, sed cū omni admixtione cor/
poris liberatus purus, ꝛ integer esse cępisset: tūc eē sapiē/
tem: pro qua rōne subdit. M. Tullius, Videtis eniꝫ ni/
hil morti eē tam simile, ꝙ somnū: quo dormiētiū animi
maxime declarāt diuinitatē suaꝫ. Multa enim cum re/
missi ꝛ liberi sunt, futura ꝑspiciūt, ex quo intelligē qua/
les futuri sint, cū se corpis vinculis relaxauerint: hacte/
nus. M. Tullius. Ex qbus patet post mortē animas oēs
equales eē, equalr bonas, ꝙ oēs liberētur e corpibus: q/
bus alię bonę: alię malę erāt. Quod si ita sit: post morteꝫ
animabus nulla dabiē pena. Alij Platonici aiabus post
mortē ꝛ penas, ꝛ pmia attulerūt, verum nō perēnes: sed
ad certa tepoꝝ curricula: qđ Plato in Phędone etiā as/
serit, cū inqt: Itaqꝫ omni auxilio destitutus eousqꝫ per/
errat, quo ad certa tēporuꝫ curricula impleanē: ꝛ loquiē
ibi Plato de ala malefici hoīs: quę post mortē penaꝫ pa/
tiē in tartaro. Hāc opinionē sequēs Origenes in eaꝫ im/
pietatē dilabiē: quę dicit post nouissimū diem nulluꝫ in/
fernū repiri. Auicēna etiā vir doctissimus 9° suę Meta/ Cap. 7°.
physicę, inqt, cum ala insipiētis separaē a corpore: sentit
magnam ꝯtrarietatē nō ex cōmunicāti inseparabili: sed
ex accidēte extraneo. Accidēs vō extraneum nō durat,
nec ꝑmanet: ex quo seqtur ꝙ pena nō sit perēnis: sed re/
mouē paulatim quousqꝫ purificata aia ꝑueniat ad feli/
citatē sibi ꝓpriaꝫ, hactenus Auicēna: ergo penas aiabus
attulit nō perēnes, pmiuꝫ vō perēne. In Timęo vō Pla
to pollutas aias in ferinis corporibus pati asserit migra/
reqꝫ tam diu ex altero in alterū: ꝙ diu ad pmū optimūqꝫ
sui habitū iam redierit. Philoponus vō in his Cōmēta/
rijs, quę sub Animonij doctrina cōfecit in libris de aia:
asserit aias in corpibus corpulētiam quādam nācisci, nō
oēs, sed eoꝝ: quoꝝ animę ad corpora nimis cōuersę fue/
rūt, vt tyrānoꝝ, ꝛ maloꝝ iudicuꝫ: ꝛ has tam diu pati as/
serit, ꝙ diu e corpulētia purificātur: quam purificationē
igne fieri credidit: nec equalē oībus, sed in aliqbus ma/
gis, ꝛ in aliqbus minus pro ratione maioris vel minoris
corpulētię. Sed qd Ari. diceret, nō est leue differē. Ipse
enim dubio ꝓcul aias post morteꝫ remanere nō dubita/
uit. Videē autē dicere in morte ipsas amittē oīa bona, ꝛ
naturę, ꝛ aię, ꝛ fortunę, vt 3° Ethicoꝝ dicit, ꝛ etiā oīa ma
la: ꝙ qdē amittat scientias: pmo de aia aptissime tradit, Tex. c. 66
cum inqt, ꝛ intelligere igiē, ꝛ cōsiderare marcescūt alio
quodā interi' corrupto. Probauerat enim ꝓximo textu
intellectuꝫ nō corrūpi, ꝓpterea subdit ipm aūt. s. intelle/
ctuꝫ corrūpi impossibile est. Et dixit marcescē intelligē,
ꝛ cōsiderare, qa tam scientias ꝛ artes practicas, quas per
intelligē intelligit, ꝙ sciētias speculatiuas, quas per cōsi
derare intelligit, in morte depdi annumat. Vnde ꝛ in 3°
de aia, cum accepisset tanqꝫ verū intellectiuā aiaꝫ rema/
nere post mortē, subdit nō reminiscimur aūt, qa hoc qui
dem. s. itellectus est qd impassibile, ꝛ ꝑpetuū: nam passi/
uus itellectus corruptibilis est, ꝛ sine hoc nihil intelligit.
Aris. ergo vult in morte ꝛ sciētias, ꝛ artes, ꝛ qcqd intelle/
xit aia: aboleri. Aut igiē hoc dicit, qa arbitraē intellectū
eē vnū numero in oībus (vt Auer. exposuit) ꝛ hoc nō: qꝛ
(vt Pōpo. inqt) hec opinio demrātiōe physica refutari
pōt, ꝛ est cōtra Arist. Aut Arist. hoc dicit, qa intellectiua
ala aboleē: vt arbitratur Pōpon. ꝛ patet ꝙ nō: cum cla/
rissime Aris. in his textibus supponat intellectū inmor/
talem esse, ꝛ declarat nō obstāte illius immortalitate ni/
hil ipsum intelligere post mortem. Ergo oportet dicere
animā post mortem eoꝝ, quę in vita sciuit, penitus amit/
tere, ꝛ nihil post mortem intelligere: qđ nō arbitror, naꝫ
sic ociosa remaneret. Aut dicēdum est illam intelligere
per species innatas, vt Platonici asserūt: quod nō arbi/
tror, quia vbiqꝫ hāc opinionē refutauit. Aut oportet di/
cere animā post morteꝫ intelligere per species a superis
substātijs productas diuino lumine animā ad illaruꝫ re
ceptionem disponēte: quod lꝫ pro parte sit verum: tamē
Aristo. nullibi exposuit: nec videtur posse asserere, nam
tūc frustra corpi anima fuisset vnita: cum nihil ex vnio/
ne boni, aut mali reportaret. Pręterea ꝙ nō remaneant
virtutes, aut vitia: ex eo patet, quia hec animę isunt me/
diante appetitu sensitiuo: qui in morte aboletur. Quare
quid Aristo. velit, nō leuis questio est: ꝓpterea pmo dis/
serēdum erit sm Aristo. an sciētię ꝛ artes, ꝛ practicę fa/
cultates

colcates post mortē remaneant in aīa. Secūdo an virtu-
tes, ⁊ vitia. Tertio de pena, ⁊ gaudio aīarū: nec expecta
a me intelligere, quę Arist. dixit: aut quę ex sensibilibus
demōstrari possint. Dicaꝫ ergo vel cōiecturabiliter per-
suadēdo, vel eis, quę Aristo. dixit, nō cōtradicēdo. Dica-
mus ergo scire ⁊ intelligere bifariam accipi posse, vel vt
fit per species rep̄sentatiuas rerū: quę intelligūtur sim-
pliciter: vel vt fit per spēs rep̄sentatiuas rerum quę itel-
ligūtur: in ipsis phātasmatibus. Aīa enim dum est in cor
pore, ⁊ dum est extra corpus, semꝑ intelligit per sīle: qḋ
simile Aristo. speciē, ⁊ Plato ideam, ⁊ Themistius noe-
sem, id est notioneꝫ appellat. Talis autē spēs potest rep̄-
sentare ipsum itelligibile māle, bifariā: aut simpliciter,
quatenus est in suis singularibus simpl̄r: in q̄bus vniuer
salia esse habent̄ simpl̄r: aut quatenus v̄le ipsum, qḋ in-
telligit̄, est in singulari phātasiato: qḋ dicitur phātasma.
Aīa ergo dum est in corpore: intelligit per spēs: verū per
illas intelligit v̄lia in phātasmatibus: veruꝫ vō cum itel-
ligit vniuersalia in phātasmatibus, intelligat phātasma-
ta, erit alia. q. Corrasse enim tūc illa nō intelligit: sed re-
flexe postea intelligit: vnde sicut visus ꝑcipit colores in
pariete: parietem nō ꝑcipiēdo: ita itellectus per tales spe
cies v̄lia in phātasmatibus app̄hēdit, ⁊ pro tūc phanta-
smata nō intelligit: quare vt visus ꝑcipe nō potest colo-
res, nisi cōuertat se ad parieteꝫ: sic aīa in corpore nō pōt
ꝑcipe vniuersalia nisi conuertat se ad phātasmata: lꝫ pro
tūc illa nō percepit: vt dictum est, ex quo seq̄tur aīam in
corpore itelligere per cōuersionē ad phantasmata: at aīa
post obitum itelligit etiam per easdē spēs in ipsa reserua
tas: nō tamē, vt rep̄sentāt v̄lia in phātasmatibus: sed vt
representāt v̄lia simpliciter: quo argumēto fit: vt ipsa lꝫ
per spēs itelligat: tamē nō per itellig̃ cōuersum ad phā-
tasmata. Corrūpatur enim itellectus cōis, scilꝫ dianoeti-
cus: in quo phantasmata sunt: ex his dicere possumus in
morte aīam amitt̄ oēs sciētias, ⁊ artes, ⁊ nihil scire sciē-
tia: qua sciebat in corpore: vtpote per cōuersionē ad phā
tasmata. Huius enim nihil reminiscit̄: quoniā corrūpit̄
cōmunis itellectus: sine quo per talē moduꝫ sciēdi nihil
scit. At post mortē bene scit, ⁊ itelligit ⁊ practice ⁊ theo-
retice, nō per cōuersionē ad phātasmata: sed per spēs ser
uatas: quę rep̄sentāt res simpl̄r in se. Talē enim sciētiaꝫ
post mortē remanere, nullibi Aristo. negauit, ⁊ ꝙ ita sit:
ꝑhāt: maꝫ scire est per se per spēs in se: ⁊ per accidēs per
ꝯuersionē ad phātasmata: vtpote nexu virtutū, vt dictū
est: sed eo: qḋ per accidēs animę cōpetit: remoto: non de-
bet remoueri: qḋ per se sibi cōpetit: ergo cum intelligere
per spēs simpl̄r reruꝫ rep̄sentatiuas aīę per se cōpetit: nō
debet ab ea deleri: per hoc qḋ ipsa nō cōuertit̄ ad phan-
tasmata: quoniā hoc per accidēs sibi cōpetit. Non ergo
marcescūt itelligere ⁊ scire simpl̄r, sed vt cōuersiua sunt:
hactenus de scientijs: post hęc de v̄tutibus ⁊ vitijs an re-
maneant in ea, disserēduꝫ est. Dicēdū itaq̄, vt Arist. inq̄t
in lib. magnoꝝ moralia, ꝙ qui vult dicere quid sit v̄tus:
scire expedit, quę nam demū in anima pereent̄: sunt aūt
hęc huiusmodi, affectus, potētię, ⁊ habitus: affectus sunt
ira, metus, odium, cupido, liuor, miseratio: talia comita-
ri cō sueuerūt ęgritudo: ⁊ voluptas: potētię autē, q̄bus af-
fici dicimur, vtpote, vnde possumus excandesc̄, ęgresce
re, miseresc̄, ⁊ alia huiusmodi: at habit⁹ sunt, vnde hęc
habemus bñ, vel male, sicut ad excandescēduꝫ. Si nāq̄
supra modū iracūde: male in ira habemus. Sin in q̄bus
expedit, prorsus ad iram nō cōmouemur: ira quoq̄ ma-
le in ira habemus. Mediocriter itaq̄ habēdo, vt neqꝫ
supra moduꝫ cōmoueamur: neqꝫ prorsus simus incōmo
biles. Tum si ita habemus: recte affecti sumus: ⁊ in cęte-
ris id genus sīliter: hactenus Aristo. veruꝫ vt in p̄mo de
aīa dicit̄, affectus, circa quorū mediocritates est virtus,
cōmunes passiones aīę, ⁊ corporis sunt: nec animę isunt
nisi ꝓpter corpus. Potētię vō ⁊ habitus animę passiones
sunt: nec insunt corpori, nisi ꝓpter aīam: verum potētię
sine corpore aīę insunt: cuꝫ fluant ab essentia aīę, quę si-
mul est rōnalis, ⁊ sensitiua. Habitus aūt animę inet̄ nō
possunt sine corpore, quoniā nō acq̄rūtur illi, nisi ex fre-
quētatis actibus: qui sine corpore nō sunt. Rursus potē-
tię insunt aīę ante ⁊ post corpus, si anima esset ante: habi
tus vō aīę relinquūtur post vnioneꝫ ad corpus: antea vō
inesse nō possunt. ¶ Ex his apparet post mortē habitus
remanē: quia lꝫ sine appetitu aīę acq̄ri nō possint: postq̄
acquisiti sunt, aboleto appetitu remanere possunt, velu-
ti corrupto cōmuni itellectu sciētię rerum simpl̄r rema-
nere possunt. nec hoc ab rōne est, nam habitus sunt ꝑfe-
ctiones potētiaruꝫ: quare cum post mortē remaneant po
tētię: ⁊ habitus, qui sunt potētiarū ꝑfectiones: remanere
ꝓhibebit nihil. P. Sensitiuus appetit⁹ duplex est fluens
ab aīa: quatenus est sensitiua. Est enim in hoīe vna aīa,
quę est simul rōnalis, ⁊ sensitiua, ⁊ hic appetitus est apti
tudo quędā: qua anima rōnalis est apta nata tendere ad
ea, quę sensus sunt: saltē in eo ꝙ sensitiua est: ⁊ hic rema-
net post mortē: cum nō ex corpore aīę isit: sed quo illa est
sensitiua: huius appetitus sunt oēs affectus, nō quidē po
tentiales, sed aptitudinales. Est ⁊ alter appetitus, qui est
quędā potētia cōmunis aīę ⁊ corpori inexistēs cōposito
ꝓpter cōplexionē, ⁊ hic nō remanet post mortē: cum nō
remaneat cōplexio: virtute cuius cōposito inest: ⁊ huius
sunt affectus potētiales, ex quo patet habitus esse perfe-
ctiones vtriusq̄ appetitus. Pōt ergo dici virtutes ⁊ vi-
tia remanere, Tum q̄a sunt potētiarū ꝑfectiones. Tum
q̄a remanet alter appetit⁹: cuius etiā actus sunt. Et lꝫ cor
rūperetur appetitus potētialis: ille non facit ad cōserua-
tioneꝫ habituū, sed ad acquisitionē. Hāc nostrā opinio-
nem approbat Magnus Albertus ph̄s ꝑipatheticus nō
obscurus eo li°. quē de origine animę ꝯscripsit: nec aucto
ritate ꝓpria. Sed Isaac ꝑipathetici, qui auctoritate Cō-
cinnę Phi, ⁊ Archelai, asserit nō corpoꝝ delectatiōes re
manere in anima separata: sed potius illis sīles: hoc est
nō manent affectus: sed affectuū habitus: ⁊ exemplo hoc
ostēdit, sicut in artifice, qui caret materia, ⁊ instrumētis,
manet habitus, ⁊ formę sīles ijs: quę per istrumēta exer-
cuit. Cum igit̄ aīa sit corporis ꝑfectio, vt motor, ⁊ vt sub-
stātia: ⁊ per potētias moueat corpus: cuꝫ in ipsa post mor
tem potētię remaneant: in potētijs, ⁊ in ipsa remanebūt
habitus ipsam ad eas actiones inclināntes, quas in corpo-
re exercuit, veluti in nauclero nauis imaginatio rema-
net, postq̄ a naui exiuit. ¶ Ex his apparet quid heroica De heroi ca virtute.
v̄tus sit, quidue īmanitas, de q̄bus Arist. loquit̄ 7° Ethi.
Cum enim intellectiua aīa sit simul rōnalis, ⁊ irrationa-
lis, nā vna est, quę simul est sensitiua, ⁊ intellectiua, ipsa
duplici ratione nascitur sibiipsi rebellis, ⁊ vt est act⁹ cor-
poris: virtute cuius nascitur appetitus sensitiuus poten-
tialis, ⁊ virtute qua sensitiua, ⁊ irrōnalis est. Quo enim
ipsa est actus corporis, ⁊ est sensitiua: nascitur irrationa-
lis sibi, vt rationali repugnās. Quo vō est infima substā
tiarum separataruꝫ, ⁊ intellectiua: nascitur, sitie facta est
rationalis sibi repugnās quatenus sensitiua. Est ergo he
roica virtus habitus in anima acquisit⁹, quo ipsa vt sen-
sitiua est, nō potest nisi bene appetere, ⁊ id solum, qḋ re-
cta ratio dictat. Hoc enim habitu anima tota effecta est
intellectualis, hoc habitu ab omni immanitate purifica
ta est: hoc habitu nihil in ea est, nisi qḋ ipsam ad bonum
⁊ rectum cōmoueat. Hāc Plato (vt arbitror) in Euthy-

phrone sanctitatem appellauit, ⁊ eum: qui hũc habitum
habet, sanctum: hac ratione eum sanctũ esse dicit, quem
dij amãt: ⁊ qui dijs est amicus. Aristo. autẽ heroicam vir
tutem hãc appellat, q̧ homo hac virtute fiat heros: quẽ
gẽtilitas in deum verti credebat: veruz, vt Plutarchus
ingr, hac virtute non homo corporeus, sed anima heroa
fit: quasi inter deos ꝯnumerãda. Est tamẽ (vt arbitror)
differẽtia inter Platonem, ⁊ Aristo. q̧ Aristo. arbitretur
animã virtutem hãc posse assequi ex puris naturalibus,
subtracta gratia gratuz faciẽte, sine omni particulari in-
fluentia: quam ipse nõ cognouit. Plato vero in Menone
prope finẽ nec hãc nec virtutuz vllam arbitratur ipsam
animã assequi posse, aut doctrina, aut natura, nisi diuina
sorte influxa: quam diuinã sortem catholici gratiaz gra-
tum faciẽtem appellãt. Immanitas vero est habitus, quo
anima nõ elicit nisi cõtra rationem: nec alia nisi, quę ap-
petitus sensitiuus vterqꝫ dictat, hoc habitu aĩa nõ agit,
nisi ꝯtra rationẽ, ⁊ si quid ratione agit, nõ nisi casu agit,
aut vi: hoc habitu anima effecta est tota sensitiua atqꝫ ir
rationalis: hoc habitu Pithagoras dicebat animam mi-
grare in ferinum corpus, hominemqꝫ cuius ipsa est, con-
uerti in beluam. Et quoniã hoc habitu homo immanis
fit, ipsum immanitatẽ Aristo. appellat, Plato vero in Eu-
thyphrone prophanitatez: ⁊ eum: qui hũc habet, propha-
num: hũc esse ait, quem oẽs dij oderint. quibus ꝑspicuuz
est ⁊ virtutes, ⁊ vitia post mortem remanere, ⁊ nõ solum
humanas, sed diuinas. Qđ igitur morales habitus rema
neant: dictuz sit hactenus. ¶ Restat nũc disserere si aĩa
post mortẽ pęnam, ⁊ gaudiuz subeat ſm Aristo. Respõ-
dent post mortez animas nõ aliter pati aut gaudere, nisi
eo modo, quo sanctus et studiosus essentialiter gaudet,
⁊ ꝓphanus, immanis, ⁊ flagitiosus essentialiter languet.
Cap. 14. Est enim (vt Pompon. inquit) duplex pęna essentialis,
quam pęnam culpę appellãt, ⁊ accidẽtalis, vt afflictiua:
qua punitur flagrosus. Dicũt ergo post mortem propha-
norum hominũ animas pati pęnas, sed nõ nisi culpę: nõ
autem accidẽtales. Sanctuz vero nõ pręmiari nec gaude-
re, nisi pręmio atqꝫ gaudio essentiali: qđ est virtus ipsa,
⁊ illius delectatio. Uirtutes enim mirabiles delectatio-
nes nobis efficiũt. Ex his dicunt bonuz nõ remanere ir-
remuneratũ, quia pręmio virtutis essentialiter pręmia-
tur: nec remanere tristem, cuz studiosa delectatione aĩa
gaudeat: a qua virtus nõ absoluitur. Nec maluz quoqꝫ
impunituz, nam pęna essentiali: scilz culpę prophani ani-
ma punitur, patiturqꝫ tristitiã, quę vitia comitatur. Ul-
tra ergo ea, quę anima ĩ vita reportat, nihil nec mali nec
boni: nec pręmij, nec doloris animã habere dicunt: et de
felicitate cõtemplatiua nihil vltra: nisi qđ in vita lucra-
ta est. Ego vero triplicem pęnaz distinguo, culpę videlicet:
quam essentialez appellat Pompon. quę nõ est nisi vi-
tium ipsum: qđ in culpa est: Alia est pęna dãni: qua flagi-
tiosus aliquo sibi bono propter vitiuz priuatur. Est ⁊ ter
tia pęna sensus: qua flagitiosus patitur afflictiue. Quod
igitur anima post mortem pęnam culpę patiatur, nemo
debet dubitare, quoniã post mortez remanent habitus,
⁊ virtutes, ⁊ vitia, sed cum pęna culpę essentialiter nõ sit
nisi ipsum vitium: qđ in culpa est: iure anima prophani
hãc penam patiatur, necesse est. Simili ratione, ⁊ q̧ ani-
ma pręmietur post mortez essentiali pręmio: qđ est ipsa
virtus: ⁊ ipsi cõcedunt, ⁊ nos probamus ex eo: quia vir-
tus ipsa, ⁊ humana, ⁊ diuina remanet, quod est essentiale
ipsum pręmium. Quod vero prophani anima post mortez
pęnaz dãni patiatur, dupliciter declaratur, primo q̧ hęc
virtute vtraqꝫ quę ſm eos est summuz bonum: priuata
est propter vitia, ergo patitur pęnam damni, quę non est
aliud nisi alicuius boni priuatio, vnde quia hęc anima
est summo bono, qđ apud ipsos est virtus, priuata, vide-
tur pati penam maximi damni. Pręterea ſm veritatem
etiam peripatheticã vt superius declarauimus. Anima
prophani patitur pęnam maioris dãni q̃ sit virtutis pri-
uatio: nam patitur priuationez beatitudinis, quę intelle-
ctione dei: quę est ipse deus. Priuatur ergo hęc anima du
plici bono ⁊ virtute, ⁊ diuina ipsa cognitione, quare non
soluz pęnam culpę patitur: sed maximi, ⁊ supremi dãni:
huiusqꝫ hęc peripatheticus nõ negaret. Utruz vero patia-
tur pęnam sensus: hoc est pęnam afflictiuã vltra has pę-
nas: Albertus vir doctissimus libro de animę origine as-
serit ſm Arist. illic esse pęnam sensus quasi ęquiuoce di-
ctam. Nõ enim ibi potest esse sensus corporeus, materia
lis vniuoce dictus cum sensu brutoruz: cum amiserit or-
ganum. Erit ergo sensus ęquiuoce: quo anima tristatur,
cum aliquid appetit, qđ exequi non potest. Anima enim
prophani detinẽs habitum luxurię, appetit ex illo habi-
tu in corpore esse principiuz, quo corpus vtatur luxuria:
At cum defectu corporis principiũ esse nõ possit, iure tri
statur. Hęc ergo tristitia animastica est pęna sensus ęqui
uoce dicta. Hac ratiõe nos de pęna afflictiua solebamus
distinguere: quoniã alia est corporea. qua corpora a cor-
poribus pati solent: ⁊ hęc dicitur pęna sensus vniuoce di
cta: ⁊ hac pęna Arist. nõ diceret animaz prophani affligi:
cum careat ⁊ sensibus, ⁊ corpore. Alia est pęna afflictiua
animastica, quę ꝓpria est animę. Hac aĩa ex vitijs affli-
gitur, ⁊ sibiipsi displicet: diciturqꝫ pęna sensus ęquiuoce
dicta: hac Aristo. diceret affligi ⁊ corpora, ⁊ animas, quę
ex corporibus operationes habẽt. Nõ enim hac pęna intel
ligẽtias pati assereret Aristo. cum illę sint extremaliter
intellectuales, Animę aũt humanę etsi sint intellectiuę:
ga sunt quasi medię inter extremaliter intellectus, ⁊ cor
pora: ideo animastica passione affligi possunt: quę est pę-
na sensus ęquiuoce dicta. Qđ hęc sint bene, ⁊ ꝑipatheti-
ce dicta, ꝓbamus: ꝑmo, quia est aliquod extremũ, qđ pę-
nam sensus nõ patit̃ nec vniuoce, nec ęquiuoce ſm Ari.
vtpote hę substãtię, quę mouent stellę: quęqꝫ quia sunt
puri intellect⁹ nec vniuoce, nec ęquiuoce pęna sensus af-
fligi possunt: est ⁊ aliud extremum, qđ vtraqꝫ pęna affli-
gi põt, vt animalia, ergo si natura procedit ordinate: erit
medium (vtpote anima humana: quę est inter hęc me-
dia: quę penã sensus subire poterit ęquiuoce dictam) nõ
quidez corpoream, sed animasticã. P. Aristo. in substan-
tijs separatis posuit gaudium. Dicit enim deuz 10° Ethi- T. cõ. 39.
coruz. gaudere optimo, ⁊ cognatissimo: 12° vero libro ꝑmę
philosophię, ostẽdit substãtias supernas summopere de-
lectari, q̧ intelligentia sit optimum ⁊ delectabilissimuz.
Unde Auerroes auctoritate Alexãdri inquit, ⁊ Alexan- Eodẽ cõ
der dicit q̧ nõ est intelligẽduz per voluptatem: volupta- mẽto.
tem cõsequẽtem passionem: quę opponitur sensuali tri-
stitię. Uoluptas enim quę est in intellectu nõ est passio:
neqꝫ habet oppositum: cum ista comprehẽsio nõ oppona
tur ignorãtię. Uoluptas enim ita cõsequitur cõprehẽsio
nem sicut vmbra corpus. Si igitur aliqua comprehẽsio
est: quę nullum oppositum habet, ⁊ nunq̃ est in potẽtia:
tunc cõprehẽdenti nunq̃ accidit dolor ꝓpter defectum
cõprehẽsionis: hactenus Auer. ¶ Ex his apparet in hu-
mana anima posse esse duplicem dolorem, atqꝫ duplicez
tristitiam: ⁊ per cõsequẽs pęnam sensus ęquiuoce dupli-
cem. Alteram: quę sequitur ignorãtiam, Alteraz: quę se-
quitur vitium. Prima cõpetit sibi quatenus est res intel
lectiua. Secũda quatenus est res media inter pure intel
lectualia: ⁊ pure materialia. nec pęna ista est vitiũ essen-
tialiter, sed sequẽs vitiuz vt vmbra corpus. Albertus vero
dicebat

dicebat hāc pęnam sequi carētiam actionis vitiosę. Cuz enim anima per habitum desideret exercere vitiuz: qd̄ exercere nō potest carentia corporis, iure tristatur pęna hac: quę sequitur carētiam actionis ſm vitiuz. Pęna v° prima nō est ignorātia, sed sequens ignorātiam. Unde (vt fruitio) qua deus fruitur optimo, nō est intellectio, sed fruitio, quam Aristo. aliquādo delectatiōem, aliquā do voluptatem appellat: ita tristitia, quę sequitur ignorātiam: nō est ipa ignorātia: sed sequēs ignorātiam. Anima ergo separata a nostro corpore sicut bifariam delectatur delectatione: scilz sequēte operatiōem ſm virtutem, quę dicitur animastica delectatio: & delectatiōe sequēte beatitudinem: quę est fruitio optimi: sic bifariam pęna affligi potest: pęna quę sequitur ignorātiam: & pęna sensus ęquiuoce: quę sequit̄ vitia: quęq3 dicitur animastica. Ergo impiorū animę & pęnam culpę, & pęnam vtriusq3 dāni: & pęnam sensus saltez animasticā: quę ęquiuoce dicitur, patiātur: necesse est. Pęnam v° sensus vniuoce dictaz excludit Aristo. ab his animabus p̄mo de anima libro, Cum inquit dicere autem irasci animā simile est: & si aliquis dicat eam texere vel ędificare. Illic enim Aristo. ab anima excludit tristitiam metuz iram: & id genus, q̄ sint cōmunes animę & corpis passiones. Nō autē excludit itellectualem tristitiaz: & animasticā: quādoquidem operationes ſm virtutes nobis efficere mirabiles delectationes, & animę ipsi dicat in libro Ethicoru3: quę delectationes nō sunt corporeę: sed animasticę: similiter speculatio etiam facit maximam delectatiōem: quę nec est corporea: nec animastica: sed itellectualis. Ergo oportet ſm Aristo. cōcedere pęnam animasticaz, & pęnam intellectiuam, & pęnam corporeaz. Sed quęres an pęna sequens ignorātiam: & sequens vitia sit pęna dāni: & si est: tūc pęna dāni nō differt a pęna sensus equoce dicta. R̄ñdeo ignorātiam posse bifariam ꝯsiderari vno modo, vt est priuatio boni: & sic tristitia sequēs ignorātiaz sub hac ratione, est pęna dāni. Alio modo vt ignorātia ponit aliquid in subiecto: vtpote aptitudinez, vel quicquid illud sit: & sic tristitia sequēs ignorātiaz nō est pęna dāni. Sed sequens illud positiuum: qd̄ ignorātia poneret. Melius hęc distinctio dep̄hēditur in vitio: nam vitiuz potest bifariam cōsiderari, vno modo (vt est priuatio boni) scilicet virtutis: & sic tristitia sequēs vitium sic cōsideratum est pęna dāni. Alio modo, vt vitium est habitus aliquid ponēs in anima: & sic tristitia sequēs est pęna sensus animastica, siue ęquiuoce dicta. Hāc Iuuenalis aquinas appellat displicētiam, cum inquit Exēplo quodcūq3 malo cōmittitur: ipsi displicet auctori. Prima est hęc vltro q̄ se iudice nemo nocēs absoluitur: & reliqua. M. v° Tullius pro Milone inquit, & pęnā semper ante oculos versari putēt, qui peccauerint. Sed ambigeret fortasse quispiam cōtra ea, quę dicit Albertus. Dicebat enim pęnam sequi vitia, quatenus inclinatur ad vitiosas operatiōes, quas exequi nō potens vitiosus, affligitur: nam pari ratione virtutes relictę in anima inclināt ad opatiōes ſm virtutes, vt dicit Arist. ergo cum eas exequi nō possit carētia corporis, iure virtutes vidētur afflictiuę. Potest dici q̄ virtus nō inclinat ad actionem, nisi vt inclinatio regulat̄ a rōne. Uitium v° inclinat p̄ter rationez: & qr post mortē ratio nō dictat executionem: cum illa nō sit couenięs: virtutes nō inclinabūt: sed cōuersę sunt in ornamēta aię: & disponēt eam pro beatitudine ꝯtēplatiua: vt superius diximus: vbi declarauimus cognitionē dei intuitiuam in aia fieri non posse: nisi sit per virtutes: & potissimum per heroicam eleuata: ergo post mortē virtutes nō frustra remanēt: & nō affligūt animā inclinādo illam ad actiones: At vitia cōtra inclinādo affligūt, et impediunt aiam pro beatitudine recipiēda. hucusq3 peripatheticus pōt loqui. Sed vtrum aię ꝓphanoꝝ possint affligi pęna sensus illata ab aliquo corpore: vt sanctissimi Doctores asserūt: & Plato cōpluribus locis affirmat: p° frōte Aris. ex his quę scripsit, negaret: qm̄quidē igneuz illud corpus agere nō pōt, nisi per ꝯtactuz: vt in libris de gn̄atione asseruit. At ꝯstat corpus spūm tāgere nō posse: q̄ ea sese tāgant: quoꝝ vltima simul sunt, vt lib° physico 5° asseruit. P. Ea solum agere & pati pn̄t: quorum est cōis mā: vt de gn̄atione lib° tradit. At corporaliuz & spūalium cōis mā nō est, vt lib° Meta^{ce}. xi° scribit. P̄. Ala, vt aia a corpore nō patit̄ nisi inquātuz recipit ab illo spēm: per quaz ipm cognoscit, vt scribit 3° de aia: quare si ignis ageret in animā: aia ab illo patiēdo soluz cum cognosceret. Hāc positionez Firmianus tenet, cum inqt, aię cum in se nihil habeāt solidam & ꝯtractabile a solidis: & corpalibus nullaz vim pati pn̄t: sed qr in solis spiritibus viuūt: a solo deo tractabiles sunt: cui vtus & suba spiritalis est. Sed tn̄ docēt nos sanctę lrę quēadmodum pęnas impij sint laturi: nam qr peccata in corpibus cōtraxerūt: rursus carne induētur, vt in corpibus piaculuz soluāt: hactenus Firmianus. Tertullianus quoq3 in Apologetico idē asserit. Aul. pipathetiaus 9° lib° suę Meta^{ce} ait aias impioꝝ cremari, quatenus app̄hēdūt ignem sub ratione discōueniētię: veluti qui somniat aliqn̄ phātastice in somno app̄hēdēs aliqd̄ sub rōne terribilis maiori cruciatu exardet, q̄3 si in vigilia ex p̄ńtia eiusdem cruciaret̄. Sed, vt diximus, fides nobis sit argumētuz: qua Plato semp in diuinis rebus vsus est. Cuz. n. res diuinę sensibus nō subiacēt, p̄cepit Plato in Timęo, vt vteremur maioruz auctoritate: quare cuz nulla sit auctoritas maior, q̄3 sanctissimoꝝ doctoꝝ: qui christianā veritatem sanguine, & miraculis cōfirmarūt: ex horuz auctoritate credere debemus aias ꝓphanoꝝ horum pati etiam ab aliquo corpeo (vtpote ab igne, qui p̄pē ſm medicos, est magis expurgatiuus, & separatiuus ęteris elementis. Dicamus ergo alam, vt aia est, quadrifariam esse illimitatā. Uno modo ſm locū, q̄ s. vt aia est, nulli loco sit astricta: quēadmoduz superius diximus. Alio modo ſm opationem, qm̄ vt aia pōt opari vbi vult, & nō solum in hoc loco. Tertio est illimitata ſm gradum pfectionis: qm̄, vt aia debet pręesse vniuersę naturę corporeę, & nulli corpori esse submissa. Quarto est illimitata ſm app̄hēsionem: qm̄ est apta app̄hēdere bonum & malum: bonum qdem, vt bonum, & maluz, vt malum. Nō tamē, vt aia app̄hēdit bonum vt malū: vel malum, vt bonum. Sāctissimus ergo vir Thomas ignē infernum quadrupliciter pęnam inferre aię asserit. Primo inquātum ab ea aufert illimitationē loci: & hoc illam detinēdo, vt ne possit alia loca petere: quę sua natura petere apta est. Secūdo auferēdo illimitationez in operādo: quoniā facit vt nō vbi vult operetur: quēadmoduz ſm eius naturaz operatiua est. Tertio auferēdo illimitationem app̄hēdēdi: quoniam cōpellit, vt aia ignem: cui assistit, vt nociuuz, atq3 terribilem rem app̄hēdat: quem ex illimitatione apprehēdēdi ipsa app̄hēderet, vt bonum: & voluptificum. Quarto auferēdo ab ea illimitationem pfectionis: nam sua natura pręest igni, & vniuersę naturę corporeę: at tūc ignis aię pręesse videt̄. ergo pęnā sensus ignis huiusmodi quadrifariam infert aię: quam ipsa maximam esse dep̄hēdit, q̄ sibi id omne auferat̄: qd̄ est illi, vt aia: nāle. ¶ Ex his delerētur obiectiones, prima qdem, qa lz corpus nō tāgat spūm tactu quātitatiuo, tāgere potest potētia atq3 virtute, veluti cęlum tāgit intelligētiam. Scda etiam diluit̄, q̄ Aris. loquat̄ de actione:

Marginal notes: T.c.64. — li°.5. Satyra.13°. — li°.7.c.21. — Cap.46°. — li°.4°. cōtra Gen. cap 90°. & quol. 2°. & 3°. Et in qōnibus disputatis d aia q.21°.

qua agēs ꝯuertit passū in eius nām. In hac enim actione cōis materia est. Tertia rursus tollitur ꝙ ignis agere pōt in aīam, vt res, & vt intētio: quādo agit vt res, potest īferre pœnā: qñ agit vt intētio: agit spēm. ¶ Sed quęres an ꝑipatheticus posset hęc ꝯcedere. Videt̄ enim prima frōte ꝙ nō. Dubitaret enim primo qualis nam esset hic ignis aīarū impioꝝ afflictiuus: an elemētarius, an alterius rōnis. Secūdo si elemētarius, quo nam pacto intra terrę ima genitus esset, & quo agente. Tertio vnde hic ignis hēet ꝓprietatē hāc, vt ipse possit impioꝝ aīas afficere pœna sensus: ceteroꝝ nō. Tertio cur potiꝰ ignis hanc ꝓprietatem habeat, & nullum alioꝝ elemētoꝝ. Theologus (vt Thomas vir doctissimus) talem ignem esse elemētarium asserit, cum ceteris ignibus eūdem specie: qđ Aris. asserit Topic. pmo, cum īgt oēm aquā omni aquę esse specie eādem, ergo & oēm ignem. Ad 2ᵐ dicit Theologus (vt Thomas talem ignem factū esse a deo itra terrę ima ex ordine diuinę iustitię) vt eēt instrūm diuinę iustitię: quo maloꝝ aīę cruciarētur. Peripatheticus aūt diceret vnū elemētū ex ordine naturę vniuersi fieri posse in regione alterius. Videmus enim ex ordine vniuersi in regione aeris fieri lapides, & animalia, & id genus, videmus in subterraneis locis ignes fieri, vt apud ethnas; Quare dicere pōt intra ima terrę fieri ignes, ꝙ terra illa facile in ignem verti possit: & ex ordine naturę vniuersi ꝑpetuo fieri ex illa terra ignē, ꝓpter bonū vniuersi: quo impioꝝ aīę puniātur, vt Auicē. dicit. qa quātum de terra ꝯuertit̄ in talē ignē: tātū de ea aliūde gñat̄: hęc nō sunt aliena a ꝑipatheticis: qui ꝓpter bonum vniuersi, & ex ordine naturę vlis ꝯcedūt graue ascēdere ad replēdū vacuum: & leue eadē causa descēdere. Ad 3ᵐ dicit Theologus talē ignem nō quatenus est ignis agere in aīam: sed vt instrūm diuinę iustitię. At ꝑipatheticus diceret ꝙ quēadmodū ignis elemētarius: qui sua natura est corruptiuus, per cōmixtionem radioꝝ stellaꝝ efficit̄ ꝑfectiuus, & salutiferus: vt patet de eo igne, qui descēdit ad nos cū solis radijs (vt Albertus īgt in li° de Cęlo exponēs quę Alexāder dicit) ita ignis intra terrę ima ꝯtētus ꝓprietate loci reddit̄ aīarū impioꝝ afflictiuus: videmus aquas balnearum ꝓprietate loci miracula fere quādoq; fecisse, vt nos obseruauimus: quę aqua sua natura non faceret, sic ignis hic ꝓprietate loci vim talē hēe posset, qua aīas impioꝝ affligere posset. Diximus enim aīas impioꝝ affectu vitioꝝ quasi per nām ima terrę petere: quare peripatheticus dicere posset aīas has ad eum ignē latas eē; qui quasi in terrę nām versus est, & ab eo pati realiter, et ꝓprietate ignis talis: & impetu, atq; peculiaritate vitiorū: hactenus peripatheticus. Quę vō sanctissimi viri dicūt: sunt vera: & dictu facillima: quādoqdē (vt Boetius inquit 5° de ꝯsolatione) omnia ꝓuidētię diuinę subdūtur. Ideo melius est dicere hęc eē ex ordine diuino: qui in diuina ꝓuidētia ꝯtinet̄. Ignis enim ille factus est a deo ex ordine diuinę iustitię: qui in ꝓuidētia est, ille ignis factꝰ est (vt instrūm diuinę iustitię) vt per ipm impioꝝ aīę iustificētur. Non enim vt ignis, & vt nāle corpus id facere posset, nisi sic facere esset a ꝓuidētia institutū. Et cum diceba t̄ cur potius ignis hoc facere debeat: Phi dicerēt ex tribus: pmo ꝙ ceteris elemētis ignis sit elemētum actiuius. Scđo ꝙ ceteris elemētis sit spūaliꝰ: & naturę spiritali vicinius: & aīę ceteris proportionaliꝰ. Tertio ꝙ magis sit purificatiuus, & dissimilariū magis separatiuus, Similariū vō magis ꝯgregatiuus: At Theologus pro veritate diceret magis ignē hęc facere, quia sic est ordinatum a diuina prouidētia: cuius ratio humanū captū excellit. Quod igit̄ animę post mortem pœnam sensus pati possint, & multiplicem delectationē, & qūo diuersimode Phi, & Theologi hęc asserāt, ex hisce perspicuum est.

¶ Soluit̄ 9ª q. & declarat̄ aīa post mortē si cognoscat singularia, vt amicos, filios, propinquos, necnō & mutationes, quę emergūt in illis: rursus an cognoscat ea singularia quę postea ꝑpetuo emergūt. Cap. LXXIX.

Rętereа maxima. q. est si aīa post mortē ea singlaria cog̃scat, quę in vita nouit: & si de nouo alia apꝑhēdē possit, & mutatōes, quę illis emergūt: ꝑipatheticꝰ, qui fortasse nō abhorreret distinguē duplices spēs, alias quę aīę īsunt vi sepatiōis: alias, quę aīę īsunt vi vniōis ad corpꝰ. Sūt. n. res, q̃s cog̃scit, duplices, alias, q̃s cog̃scit vi separatiōis, vt meritū, pœnā, locū, & cętera: quę supiꝰ diximꝰ. Alias vō, quę cog̃scit vi vniōis, vt res nāles: hinc alię sūt spēs, qbus illas, & alię, qbus has res cognoscit: spēs qbꝰ, illas cognoscit, accipit a supis substantijs lumine diuino ipsam disponēte. Spēs vō, qbus has apꝑhēdit a phātasmatibus accipit lumine itellectꝰ agētis ipsam efficiēte. Tūc ꝑipatheticus asserēs hāc distinctiōē dicceret aīam post mortē itelligē singularia: quaꝝ spēs hēe pōt: qꝛ igit̄ post mortem eoꝝ singularium spēs hēe pōt, quę itelligit vi separatiōis: ideo post mortē illa itelligit: vnde apꝑhēdit locū, ad quē delata est, & vnde exiuit, & se exisse, & pœnā, & pmiū, & id genus. Rursus qꝛ eoꝝ, quę itellexit in vita, spēs seruat, & spēs vē similitudo repñtat per se vlē, vt effectus repñtat singulare, a quo pducta est: hinc post mortē eoꝝ, singulariū spēs detinēs: e qbus spēs genitę sunt, pōt itelligē singularia: quoꝝ spēs detinēt: verū nō intelligit illa in phātasmatibus, sed in se: qꝛ post mortē nō itelligit itellectione ꝯuersa ad phātasma. Alij ꝑipatheticі dicerēt nullo pacto post mortē aīam itelligere nisi singularia: quę itelligere pōt vi abstractionis atq; separationis: nā cętera singularia nō itelligebat nisi in phātasmatibꝰ, vt ego nūc amicum itelligo: quē Romę olim apꝑhendi. Cum igit̄ spēs nō repñsentet vt effectus nisi singulare in phātasmatibus: ideo cessante phātasmate singulare aīa itelligere nō pōt. At sanctissimi viri: qui dicūt aīam posse itelligere nālia & per spēs ab eis causatas, & per spēs a superis defluxas, dicerēt eam posse itelligē, sed nō nisi per spēs influxas: & nō semper: sed ſm diuinam ꝑmissionē: q̃re ſm ꝑipatheticos aīa ea, quę hic emergūt, vl̄ emerserūt, nequaq; intelligere poterit. Scđm vō Theologos, & vitatē deo ꝑmittēte, per aliū modū, q̃ per spēs a nālibꝰ defluxas itelligē pōt, vt scissimus doctor Tho. exposuit, At nūc ꝑipathetice dcm est, rerū nāliū vlia in vli aīam post mortē itelligē: vtpote p spēs ex illis acq̃sitas. Verū alio mō, quo itelligebat illa in corpe: qñ quidē illa vnita nō itelligebat, nisi in phātasmatibꝰ, post mortē in singularibꝰ vt hñt esse simplr. At singularia: quę itelligebat vi vnionis, vt amicos, ꝓpinq̃s, & mutatōes ꝯtingētes in eis nō apꝑhēdit, cū hęc itelligē nō pōt, nisi in phātasmatibꝰ. Singularia vō vi separatōis itelligibilia hñ itelligē pōt ex influxu spēꝝ illa repñtātiū: hęc ꝑipathetice fortasse dicēda sunt. Vñ, & Tho. bonā rōnē attulit, nā aīę separatę ſm modū eēndi segregatę sunt a ꝯuersatiōe viuētiū. Cōiūcte vō ꝯuersatiōi spūaliū subaꝝ: quę sunt a corpe separatę: q̃re nāliter ea, quę hic agunt̄: cog̃scē nō pñt: an vō p aliū modū cog̃scāt: trāscēdit captū ꝑipateticū. Ari. ciz p eth. īgt, imo fortasse q̃rēdū verū hi, qui decesserūt, boni alicuiꝰ, aut mali pticipes sunt. Vř. n. & si qcq; ex his ad illos ptineat siue bonū siue ꝯtriū: leue qddā, ac paruū vel simplr ipis eē: deniq; neq; tātū, neq; tale, vt btōs efficē, q nō sunt, vl̄ illis, q sunt: auferre btitudinē queat. vbi pz Ari. loq de mortuis, vt Plato loqtur, qui vbiq; mortuos

aīas a

4° sentē. dis. 44°.

p° pte. q. 89° artic. 4° & 8°.

p° pte. q. eadē articulo. 8.

alias a corpe separatas appellat. Ergo ſm Ari. ſi quã coꝝ quę hic fiunt, aia cognitionez habeat, illa eſt parua: qꝛ in vniuerſali, ⁊ ꝯfuſa: qua cognoſcẽdo hoiez cognoſcit amicos ⁊ cęteros ſingulares homines: ⁊ qua cognoſcẽdo motuz oẽs mutationes, quę hic fiunt, cognoſcit. 10. q. ſoluta
Cap. 78. eſt, cum de pęna ⁊ gaudio aiaꝝ ſeparataꝝ locuti ſumus: ideo de ea hactenus dictum ſit.

¶ Undecia. q. ſoluit̃, ⁊ declaratur an anima ſeparata cognoſcat aliam animam, vtpote amici, vel filij: ⁊ an eam alloqui poſſit. Cap. LXXX.

Rurſus. q. non parua eſt, ſi aia ſeparata alias aias cognoſcat, vt amicoꝝ, filioꝝ, ꝓpiquoꝝ ⁊ ſimiliuz: ⁊ eas alloqui poſſit. Plato cõpluribus locis, vt in Gorgia auctoritate poetaꝝ Acarontis aiam cęteras aias cognoſcere, ⁊ eas alloqui, Minoem ẽt illas iudicare cõcedit. Oẽs q̃z poetas ſcim⁹ nõ ſemel cantare Venerẽ Iouem, Iouem cęteros deos alloqui: quos reuera, vt Plutarch⁹ inquit nõ ſunt hoies, ſed heroum aię. Peripathetici negare nõ poſſunt aiaz poſt mortẽ ſeipſaz cognoſcere ſiue per eius eſſentiã ſe cognoſcat ex vi ſeparatõis, ſiue per ſpeciez ab ipſa defluxaz lumine diuino ipſaz afficiẽte: ſiue per ſpẽz e ſuperis ſubſtãtijs ꝓductã: ſemꝑ arbitror eos dicere ſeparatam aiaz poſſe ſeipſam cognoſcere: ⁊ qm̃ cęterę aię ſunt ſm eundez eſſendi moduz, iure per eſſentiã ſuã cęteras cognoſcere põt, nõ tñ quo illę ſunt amicoꝝ, vel filiorum: cum per eſſentiã ſuaz amicos, vel filios nequeat cognoſcere. P̃. põt dicere eas cognoſcere ꝑ eſſentias illarũ, ſicut ſuperas ſubſtãtias apprehẽdit apprehenſione, quę eſt ipſa res apprehenſa: qua rõne põt aia hęc cognitione, quę eſt res apprehenſa, vtpote ꝑ eſſentiã rei: cęteras aias apprehẽdere: inſuper vi ſeparatõis poſſet illas itelligere per ſpẽs a ſuperis defluxas: nunq̃ȝ tñ illas apprehendit, quo ſunt vel amicoꝝ: vel filioꝝ nãli. ſ. apprehẽſione: niſi per alium moduz, vt diuus Thomas expoſuit complurибus locis: quẽ modũ peripathetic⁹ nõ cognouit. Vtrũ vo alloqui altera alterã poſſit, Theologi dicunt alteraz alterã alloqui poſſe nõ exteriori vbo: ſed interiori: quatenus altera in ſe cõceptus format eo ordine, quo loquẽdo extrinſec⁹ formaret: ⁊ ita illos ſic cõpoſitos cognoſcẽdo, diceret̃ alteram alterã loqui: Verũ hoc dici nõ põt, niſi ſupponamus aiam poſt mortez intelligere poſſe ſingularia: circa quę locutões ſunt: Sed cũ aia poſt mortẽ ſoluz ea ſingularia cognoſcat: quoꝝ vi ſeparatõis ſpẽs a ſuperis ſubſtãtijs accępit, iõ ſꝫ peripatheticos in his ſolũ aia aiam alloqui poſſet: De ſingularibus vo: quoꝝ cognitionem nãlem habuit in vita: cum illa non amplius cognoſcat, diceret in his alterã alterã alloqui nõ poſſe. At theologus, qui per alium modum aſſerit ea poſſe cognoſcere: de oibus loqui poſſe nõ dubitaret, maxime deo ꝑmittẽte. At ſi de vlibus locutiones eſſe pñt, fortaſſe prohiberet nihil in his alterã alteram alloqui poſſe. Et ſi dicas aias habere voluntatẽ tum imutabilez: ſed in locutõe voluntas eſt mutabilis, poſſet dicere aiaz habere voluntatem imutabilem circa ea, quę egit, vt forma corporis, vtpote circa virtutes, ⁊ vitia. ſ. carẽtia corporis: circa ea, quę itellectus ſunt, põt hẽe voluntatẽ mutabilez, ex quo pꝫ alteram alterã poſſe docere, nõ q̇dez ea: quę intelligibilia nõ ſunt niſi vi vnionis: ſed ea, quę intelligibilia ſunt vi ſeparatõis. Hęc cõiecturabilr̃ dicere poſſum⁹: ⁊ q̇dẽ his, quę Ariſto. dicit, nõ cõtradicẽdo: Vtruz vo ſint catholice dicta: ſanctiſſimis doctorib⁹ relinquo, ſatl mihi eſt in puris nãlib⁹ cũ Põp. diſputare. hic. n. arbitrat̃ Ariſt. velle aiaz nõ remanere poſt mortẽ: qꝛ nihil de ei⁹ ſtatu poſt obitus locutus eſt: Ego vo arbitror eũ fuiſſe locutũ quouſqȝ rõ nãlis euz potuit regulare: Sed qꝛ hęc, quę de aia aſſignãtur poſt mortẽ: nõ poſſunt rõne nãli regulari: iure pęteꝛmiſit: nos vo nõ per rõnes nãles, ſed ꝑtim per fidez: quę in his potiſſimũ argumẽtuz eſt, ꝑtim cõiecturis rõnabilibus, non tñ eis, quę ipſe dicit aduerſando: hęc exercitij cauſa ſubiecimus, nam ſi nos hęc ꝓbare non poſſumus: Pompo. iſta minime refellere poterit.

¶ Duodecima. q. ſoluit̃, ⁊ declarat̃ ſi aia põt locũ dimittere: vbi ſtare deputata eſt, ⁊ nobis apparere: ⁊ ſi imutabiliter vult, q̇cq̇d vult. Cap. LXXXI.

Magna. q. ſemꝑ fuit an aia, quę certo loco poſt mortẽ deputata eſt, poſſit ex illo exire, ⁊ nobis apparere: Gentiles nõ dubitarũt in hoc, Cęſar. n. apparuit Caſſio ⁊ Bruto. Alter arcadum apparuit alteri: catholici nõ modo credunt hoc, ſed pluribus miraculis cõfirmarunt. Peripatheticus diceret aiaz e ſuo loco recedere nõ poſſe, qm̃ ad illuz quaſi natura. ſ. impetu vitioꝝ ferebat̃: ꝓpea nec nobis apparere poſſe aſſereret: ea vo, quę apparent phantaſmata eſſe dicerẽt, de q̇bus Ariſt. loq̇t̃ in libro de ſomno: ⁊ nos ſupra aliqua diximus: poſſent bonã rõnẽ reddere, primo ex pte aiaꝝ, ꝙ aię. ſ. ſeparatę poſt mortẽ ab hoiuz cõuerſatione ſeparatę ſint, ⁊ ſolum ſubſtantijs ſeparatis applicatę ad illaſqȝ cõuerſę: vnde ⁊ ꝑmo ethicoꝝ inquit Ariſto. inter viuos ⁊ mortuos ciuiliuz operũ cõicationez eſſe nõ poſſe. Scdo ex pte noſtri: naz noſtra cognitio eſt per ſenſus, rebuſqȝ ex ipſis ſenſibilib⁹: quib⁹ pꝫ hꝫ aias hoibus nãliter apparere nõ poſſe, nec loca deſerere: q̇b⁹ deputatę erant. Theologi vo per diuinã diſpenſationem has, ⁊ deſerere loca poſſe, ſaltem ad temp⁹, ⁊ nobis apparere complurib⁹ miraculis cõprobarunt: Quod ⁊ Gentiles ipſi hyſtorijs cõplurib⁹ affirmãt, vt Valerius: ⁊ alij. Vtrũ vo habeat ſeparata aia voluntatẽ imutabilez, ipſi peripathetici circa actiões nõ negarent, vtpote corporis defectu: cuius pñtia ad agendum aię neceſſarium eſt vt ꝓximo caplo diximus. Catholici vo imortalitatẽ hãc cẽ ex ipſius impij aię obſtinatione aſſereret: Circa quę vo habent mutabilem: nos ꝓximo capite explicauim⁹: q̃q̃ catholici hãc nullo mõ eã hẽ poſſe aſſerãt niſi ꝑmittẽte deo. aiaduerte tamẽ theologos has, ⁊ plures q̃ones lõge deſiderabiliores determinaſſe: ⁊ q̇dem diligenti⁹, veri⁹, ⁊ certius: nos vo has volum⁹ ſufficẽ, nec aſſerẽdo, ſꝫ ſolũ diſputãdo de eis dicta hęc ſint: hacten⁹ de Põp. 9ᵃ rõne.

¶ Decima Pomp. rõ diſputat̃: ⁊ de ordie aiaꝝ ſm latitudinẽ ꝑfectõis determinat̃. Cap. LXXXII.

His diſputatis, quę ad rõnẽ Pomp. nonã attinet, reſtat nũc redire ad reliquas eius rõnes: q̇bus eius opinionẽ ꝓbabat: Argumẽtatur ergo decimo aiam ſimplr̃ mãlem, ſm quid vo imaterialem, ꝙ in ordine animaꝝ teneat ſupremum gradum totius latitudinis illarum in abſtractione: qm̃ q̇dem aia plantaꝝ nihil abſtractionis habeat: Vtrum ſupra hac non nihil imaterialitatis habet anima ꝣophyticoꝝ animaliũ, ꝙ tactum ⁊ cõfuſam imaginationem habeat, ſupra hac adhuc magis aia ꝑfectoꝝ aialiũ, ꝙ habeat hoꝝ aia cognitionẽ aliquã rerum in abſentia: ſupra hac cogitatiua, ꝙ magis adhuc ſpiritualiorẽ hẽat: ſupra hac intellectiua: quę adhuc ſpiritualiorem habeat: Sed hic ordo friuolus eſt, cum cogitatiua nõ variet gradum: eſt eniz ſm omnes qui de cogitatiua loquũtur, vna pars ipſius ſenſitiuę animę: ergo non ponit in numero graduũ. P̃. Ariſto. 2ᵒ de anima libro conſtituens gradus pęnes quoꝝ variationem latitudo variat̃, In ꝑmo gra- T. cõ. 37. t. 38.
du conſtituit vegetatiuum, In ſecundo vo ſenſitiuum: Intellectiuũ vo nõ vult eſſe ponẽdum in hac latitudine,

vnde dicit περὶ δὲ τοῦ θεωρητικοῦ νοῦ ἕτερος λόγος. hoc est de spectatiuo aūt intellectu est altera rō: qm̄ vt exponit Simplicius nō ponit̃ in latitudine ceteroꝝ graduū aīę: qm̄ illi gradus sint ex mā, ꝛ semie: hic extrinsecus accedat. Constituēs v̓o gradus ipsi᷒ sensitiui: qd̓ sensitiuū ponebat̃, vt vltim᷒ gradus aīę: eoꝝ. s. qui ex semine traducunt̃: inqt, ꝛ sensitiuoꝝ, | Hec qdē, hñt ꝫ locū motiuū: hęc v̓o nō hñt. Τελευταῖον δὲ τὸ ἐλάχιστον λογισμὸν καὶ διάνοιαν· οἷς μὲν γὰρ ὑπάρχει λογισμὸς τῶν φθαρτῶν, τούτοις καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, οἷς δ᾽ ἐκείνων ἕκαστον, οὐ πᾶσι λογισμός. idest vt verbum verbo reddā: Ultimuꝫ aūt ꝛ minimū ratiocinationē, ꝛ rōcinatiuā: qb᷒ qdē. n. inest rōcinatio coꝛruptibiliū, his ꝛ reliq̄ oīa insūt: qb᷒ v̓o illoꝝ vnūqd̓qꝫ, nō oīb᷒ iest rōcinatio. | Ex his apparet ꝫm Aristo. p̄mū gradū sensitiuoꝝ eē eoꝝ, q sensuꝫ tm̄ hñt: Scdm̄ v̓o eoꝝ: qui vltra sensuꝫ hñt motiuū. Tertiū deniqꝫ eoꝝ, qui vltra hęc hñt logismū. i. rōcinatōēꝫ, ꝛ dianoeam. i. rōcinatiuā, siue cogitatiuā, vt hoīes: qꝛ quatenꝰ sensitiui sūt, vident̃ eē in vltio gradu illoꝝ, ꝙ vltra illa duo habeāt dianoeam, qua, vt aīalia pfectissima rōcinant̃, ꝛ discurrūt: sunt, q h̓ dixisse Aristo. dicunt ꝓpter pygmeos, q aīalia sunt p dianoeā: nā pticulariter discurrūt, ꝛ rōcinant̃, hoīes aūt q p intellm̄ sunt, alteri᷒ ꝯsideratōis erūt ab hac latitudīe, ꝓpea dixit d̓ itellectu eē aliā rōnē, qꝛ nō spectat ad latitudinē sensitiuoꝝ: ꝛ assignans cāꝫ hui᷒ ordīs, inqt qb᷒. n. inest rōcinatio coꝛruptibiliū. i. qb᷒ inest dianoea de numero coꝛruptibiliū, ijs ꝛ reliqua oīa isunt: qb᷒ aūt illoꝝ vnūqd̓qꝫ, nō oīb᷒ inest logism᷒. i. dianoea. Addit v̓bū coꝛruptibiliū: pp nōnullos dęmōes coꝛpoꝛeos vt Calcidius ꝛ Apulleius, ꝛ cęteri Platonici dixerūt: qb᷒ inest logismus, ꝛ dianoea: ꝛ nō sensitiuū. nec dixit h̓ pp cęluꝫ, vt exponit Auerroes, ꝫ pp hōs dęmōes; quos iter aīalia enumerarūt Platonici, vt exponit Plutarchus. Ecce ꝙ Aristo. intellectiuū, quo hō ꝯstituit̃ non enumerat inter ceteros gradus aīaꝝ: qd̓ nō aīaduertens Pōp. In opionē illā falsaꝫ tradit̃. Immo ex his Aristotelis v̓bis clarissime pꝫ itellectiuū nō eē de gn̄e, nec de latitudīe cęteraꝝ aīaꝝ. Pꝫ ēt nō bn̄ dixisse eos, q minimū ꝛ vltimū crediderūt eē intellm̄: naꝫ Aristo. nō de intellu illud dicit: ꝫ de rōcinatiuo: qd̓ dianoeticū appellat, h̓. n. est vltimū in vniuersa sensitiuoꝝ latitudīe. P. Si latitudo Pōp. eēt ꝯueniēs, adhuc vltra hos gradus eēt addendus alt᷒. s. aīa q̄ eēt simplr̄ imālis: ꝛ ꝫ qd mālis: q̄ cū nō possit eē cęlestis aīa: erit intellectiua ipsa aīa. Quare hęc Pōp. latitudo vl̓ v̓tit̃ ꝯ ipm̄: vel v̓tit̃ ꝯ Aristoteleꝫ.

Ultima Pomp. rō disputat̃: ꝛ declarat̃ auctoritas. 12. libri metaphysicę de beatitudine: Et reddit̃ cā cur Aristoteles nō locutus est de beatitudine aīę post moꝛteꝫ in libris sciētificis, ꝫ in alijs libris: ꝛ cur d̓ statu aīę separatę pauca dixit: ꝫ solū semia sparsit. Cap. LXXXIII.

Reterea vltimo Pomp. positōēꝫ ei᷒ pbat ꝙ Aristo. 12. metaphysicę beatitudinē hoīs puo tpe durare dixerit, qm̄ nō vltra vitā: q̄ exigua est, vbi aīa esset perpetua hoīs beatitudo esset perennis. Ostendit ēt eo loco nō fecisse dr̄iaꝫ de hoīe ꝛ aīa, qꝛ quę dicit de hoīe, voluit esse intelligēda de aīa: nam nō fecit de deo ꝛ de cęlo dr̄ia, intelligens de cęlo, quę dixit de deo. P. (vt dicit) si eo loco de aīa non loquit̃: vbi fuisset locutus: est. n. ille ꝓpri᷒ locus. P. argumentat̃, si aīa posset ea beatitudine effici beata: qua de᷒ est, efficeret̃ deus. Demū in tanta re, cuꝫ nihil dixerit, eēt accusandus. Sed lꝫ supius hęc fuerūt perpulchre declarant̃: tn̄ breuib᷒ repetamus: ꝛ p̄mo ꝙ Aristo. 12. lib. metaphysicę loquit̃ de hoīe, qui aīa cōstat, ꝛ coꝛpoꝛe, hūc. n. ea beatitudine, qua dij beant̃, asserit paruo tpe esse beatuꝫ, qm̄ nō nisi in extremo vitę, vbi lōgis virtutib᷒ longisqꝫ studijs tandeꝫ puenit ad heroicā virtutē mediante qua ipse deo copulabit̃, ꝛ efficietur heros, siue (vt Platonice loquar) sanctus. Dixit aūt hoc ꝓpter nōnullos platonicos, qui putarūt beatitudinem nō assequi hoīeꝫ nisi post resurrectionē, quā postea hō perenneꝫ habebit: At cum ipse resurrectionē fieri posse neget p̄mo de aīa libro, ꝓpterea dixit beatitudinē eam: qua dij ipsi beant̃ homini paruo tpe inesse: cum nō nisi in vita: ꝛ qdeꝫ post heroicę virtutis adeptionē. Cuꝫ v̓o dicit Aristo. nō fecisse dr̄iam inter hoīem, ꝛ aīaꝫ: pace sua dixerim hoc falsuꝫ est, quia Aristo. vbiqꝫ fecit dr̄iam, nam Plato voluit hoīem esse aīaꝫ, Aristo. negat, lꝫ in moꝛalib᷒ aliqn̄ Platonice loquēdo appellet hoīeꝫ aīaꝫ. nec est verū eo loco nō fecisse differentiā inter cęlum ꝛ deū, qm̄ nō dicit deuꝫ esse animal sempiternum, optimum, sed ζῷον ἀΐδιον, hoc est viuens ęternum. ζῶος. n. viuens, ꝛ ζῶον etiam viuens dicitur: ob qd̓ viuens, vita, ꝛ perpetua duratio / atqꝫ sempiterna dn̄ hoc est cęlo diuino existit: quasi dicat deuꝫ esse viuēs per essentiā, participatiōe cuius cęlum diuinū viuit: Ubi pꝫ Aristoteleꝫ fecisse dr̄iam inter deū, ꝛ cęlum: cū dicat deū per essentiā viuere, cęlum participatiōe. Cum v̓o dicit si de aīę beatitudine eo loco nō est locutus, vbi fuisset locutus, cuꝫ. n. ille sit ꝓprius locus, ꝛ ibi nō loquitur: nullibi ergo loquit̃, ergo illaꝫ nō sentit. Dico locuꝫ ꝓpriū esse de aīa librū, qui est medius ꝛ mathematicus de rebus medijs agens: Signū aūt est ꝙ qōnem hāc eo libro mouit, Cuꝫ igit̃ ad euꝫ librū spectet qō: videt̃ qōnis eiusdē determinationē ad euꝫ librū spectare. Cur v̓o in libris sciētificis qōnem hāc nō decisit, est ꝙ libri illi ꝓcedunt per cās, vel effectus hoc est per demonstratiōes, Cū igit̃ res hęc nō possit demonstratione definiri: a sciētificis libris hāc abiecit: ꝓpterea asserit Albertus eo libro, quē de origine aīę conscripsit, Aristo. libro de natura deoꝝ qōnem hanc definiuisse: cuꝫ eo libro nō scientifice ꝓcessit, quem asserit esse legitimū Aristotelis, Ego v̓o siue ille liber sit Aristotelis, siue nō: assero qōneꝫ hāc Aristotelem in his sciētificis libris nō potuisse determinare, ꝙ in eis procedat ex his: quę nostris subiacēt sensib᷒: ꝓpter hāc eandē rōnem de statu aīę post moꝛtē pauca declarauit: Sparsit aūt semina, qm̄ declarauit ipsam nō moꝛi cum coꝛpoꝛe, vt ex multis rōnibus nos probauimus: ꝛ pbabimus: ex his seminib᷒ dedit nobis viam, vt dicamus aliqua sicut diximus saltem cōiecturabilr̄. Ex his apparet eū nō esse accusanduꝫ si in tanta re tacuit: qm̄ vbi nō potest dicere ꝫm sui philosophandi modum, nec per rōnem, qua ipse philosophatus est: satius fuit ipsi tacere. Patet etiā aīaꝫ, quę eadem numero beatitudine, qua deus est, beat̃, non effici deum, lꝫ Themistius, ꝛ gentilitas cōcedāt. qm̄ nō eodeꝫ modo beat̃ sicut deus, lꝫ eadem beatitudine numero: qm̄ deus illa beat̃ per essentiā, aīa aūt per copulationem, qua sibi deus copulat̃: vt superius plixe dictum est: ꝛ de rōnibus Pompo. hactenus. Tex.41.

Quod hęc, aīa est imoꝛtalis: non sit pblema neutrum: imo sit cōclusio per se demonstrabilis: ꝛ demonstrat̃ hic multis rōnib᷒: ꝛ ꝙ Plato nō opinādo, sed asserēdo imoꝛtalitatem, sit locutus. Cap. LXXXIIII.

Emum Pompo. pro vltima eius mēte, pꝫ etiā veritate tria dicit, primo de imoꝛtalitate aīę esse pblema neutruꝫ, ꝙ vtraqꝫ ex pte sint dialecticę rōnes. Scdo dicit de imoꝛtalitate aīę esse articuluꝫ fidei: ideo nō esse pbanduꝫ asserit, nisi per media credita: quę fidei propria sunt: aloquin nō ꝓcederet nisi per extranea: ꝛ nō p ꝓpria arti: qui illam pbaret. Tertio dicit ꝙ lꝫ Plato tanta de Cōtra ea que dicit cap. vlt°.

imortalitate aię scripserit: firmitatē tñ nō habuisse existimat, vt ex fine apologię colligit, vbi illam sub dubio relinquere videt̃. In Timęo vō cuz pposuisset de ea dicere, quasi se excusans dixit satis sibi esse si in re taz difficili, verisimilia dicat: ppea dicit plura magis opinādo, q̃ asserēdo esse locutuz. Hęc ille: quę nec vera sunt, nec sibi cōstant, Qō gdem nō sibi cōsteni, pz: naz articulus fidei nō pōt pbari, vt ipse dicit, nisi per ppria fidei, Ergo nō per rōnes dialecticas, alioquin magis per extranea pcederet sic pbans, q̃ ille, qui eum pbaret demonstratiue: Qō si nō potest pbari per rōnes dialecticas, minime erit pblema neutrū. P. De articulis fidei nō neutro mō opinamur, imo ipsos firmiter credimus, Ergo si de imortalitate esset pblema neutrū eaz nō firmiter crederemus, quare nō est articulus fidei. P. Cuz dicit articulos fidei nō esse demonstrabiles, falsum asserit: naz pbari pñt ex pncipijs per se notis in theologia, sicut cōclusiones physicę demonstrant̃ ex principijs per se notis in physica: lz sit diia, q principia theologica in theologia sunt p se nota lumine superioris sciētię. s. dei τ beatoꝝ: at principia nālia sunt per se nota, aut ex supiori scia, aut lumine naturali, vt Thomas inquit, hac rōne sancti doctores asserunt Theologiā esse pprie sciam. P. Errat cū inquit articulos nō posse demonstratiue pbari: ga pbatio eēt per extranea: nam lz sic pbans erraret quo ad moduz pbandi: tamē nō erraret in pbando: pbauit. n. Aristo. 2° libro de cęlo terrā sphęricaz esse τ per physicas, τ geometricas demonstrationes. nō tamē errauit in pbando: lz per extranea pcessit. P. Dicerē cuz errare, qui articulis crederet, nō, vt traditi sunt a sanctis: sed, vt demonstrantur: vt lucidissimus doctor Egidius asserit: qui vō crederet aliquez fidei articuluz: nō quidez, vt sibi demōstratū, sed, vt traditum a sanctis viris, postea pro declaratiōe eum pbaret etiam demonstratiue, arbitror euz meruisse. Qō vō nō sit problema neutrum, sed cōclusio demonstrabilis, ex per se notis demonstrauimus, τ rursus demōstrabimus: nam per se notū est, oēm formā existentez in aliquo subiecto, a quo dependet in esse τ ɔseruari, nō agere, nisi actione cōpositi: hoc. n. lz rōne pateat, qz. s. forma naturaliter nō agit, nisi s̃m hoc esse, qō habet: sensu etiam constat, cum nullaz videamus formā talem: cuius actio non sit cōpositi: nisi quis det' instantiam de intellectiua, de qua est quęstio. At intellectiua anima non agit operatione compositi: non. n. operatiōe corporis, nec alicuius partis corporis, ergo nō dependet ab eius subiecto: quo cōcesso sequit̃ illam nō corrumpi corruptiōe sui subiecti. P. Nulla forma existens in subiecto, e quo dependet in esse simplr̃, agit cōtra inclinationem illius: hęc est per se nota, τ cōtra eam nulla pōt ferri instantia, nisi de re, quę est in qōne: qualem ferre possum' cōtra principia demōstratiua: cum demonstratiua inductiōe pbantur: sed intellectiua anima vult aliqñ cōtra inclinationē sui subiecti: vt vnusquisqz experit̃, imo cōtra inclinationē stellarum, vt inquit Ptolomęus: Ergo non dependet ab eius subiecto: quare illo corrupto ipsa nō corrumpet̃. P. Accipiamus, vt per se notum, τ cōcessum ab oībus peripatheticis, vle esse vbiqz, τ semper, qō etiaz Plato in Parmenide asserit: τ quęramus an tale esse vbiqz, τ semper habeat, vt est in re, vel vt est in intellectu: nō. n. tale esse hz, vt in re est: qm̃ s̃m peripatheticos in re habet esse in mā: quę cōtrahit ad indiuiduationē: τ sic nō potest eē vbiqz: τ per eandez causam non potest esse semp: quia materia est causa transmutatiōis. Ergo vniuersale nō habet tale esse, nisi vt habet esse in intellectu, qui ipm separat a materia: loco, τ tempore, ita vt pꝑter hoc sit ppetuuz; ab intellectu ergo vniuersale erit perpetuū, quo ɔcesso, quęrimus vtrum habeat esse perpetuū ab intellectu, quo intellectus perpetu' est, aut quo est transmutabilis, nō enim pōt dici esse perpetuū ab intellectu, quo ille est transmutabilis, quippe cuz nullum per se transmutabile possit eē causa ppetuitatis, accedit q vlia sunt ppetua pticipatiōe intellectus, ergo intelľs erit per essentiā perpetuus, Hęc ergo cōclusio aīa est simplr̃ imortalis demōstrabilis est, ex opatiōe aię, quę est intelligere, τ velle: ex obiecto, qō est ipsuz vniuersale, τ ex cōditione formaꝝ mālium, quę intellectiuę animę nō cōpetit, Quā veritatez inuens Aristoteles vbiqz cōtra eos, qui dixerunt intellectū esse sensum, argumētat̃, si intelľs esset sensus, nō essent nisi sensibilia: τ ita deleret̃ metaphysica: quę est d̃ itelligibilib', eodē mō argumētor, si itelľs eēt simplr̃ mālis, nulla eēnt entia, nisi simplr̃ mālia: τ ita vt p̃us, deleret̃ metaphysica: Quā rōnē ɔ Pōp. reputo efficacissimā. P. Accipio itelľz eē simplr̃ ppetuū: h̃ est ɔcessuz Alexādri saltē de agēte, Themistij, Theophrasti, Simplicij, cęteroꝛūq3 gręcoꝝ, quos Auer. expositores appellat: Hoc est cōcessum arabum, vt Auerrois, Auempaces, Abubaces, Auicēne, Algaçelis, τ Alpharabij saltē de agente: nemo. n. de intellectu vnq̃ dubitauit, Scđo accipio de mente Pompo. demonstratiue patere nō esse vnicuz numero intellectū in oībus hoībus: τ Argumētor intellect' est ppetu' simplr̃ ex cōcessione oīuz, τ nō est vnus numero oīum ex cōcessione Pompo. Ergo aīa est simplr̃ perpetua, τ ita cū corpore nō morit̃: τ nō remanet vna oīuz: sed post mortem vniuscuiusqz ppria τ separata. Cuz vō dicebat ipse Platonem de imortalitate nō asserendo, sed opinādo esse locutum: Miror euz qui tantū in Platone pfitetur: non animaduertisse demonstratiōes Platonis in Phędone: quas Albert' perpulchre collegit in libro de origine aię: Si eniz ipse opinādo locutus esset, in aliquo libro dedisset viam, qua rōnes Phędonis opinās cōtrariuz soluere posset. P. Plotinus summus Platonis imitator imortalitatem nō opinādo persuasit, sed de mēte Platonis eo libro, quez de ea cōscripsit: manifeste asserendo ipsaz demonstrauit: Quod aūt illā dubitauerit aliqñ, vt in apologia, vel alibi: fecit (inueret rei difficultatē: redderetqz legētes attētos, τ cuz dixit per verisimilia velle pcedere in taz grādi re: verbo modestatis vsus est, vt sępe notat Simplicius de Aristotele: ne arrogātię notaz incurreret. Quaz rem aīaduertēs Bessarion vir vtraqz lingua dissertissim', τ in Platonica doctrina maxim' eo libro quē aduersus Georgiū trapeçuntiū de defensione Platonis cōscripsit, asserit Platonē firmissime credidisse, demōstrasseqz aię imortalitatē, potissimū in Phędone: Quar̃ dicamus Platonē asserendo de imortalitate eē locutuz: Utrum vō de anima, quęcunqz dixit, constanter dixit, superius declarauimus.

¶ Epilogus omniuz coꝝ: quę minus aduersando ijs quę Arist. dixit, dicēda sūt de statu aię post mortē: τ repetitio oīuz coꝝ qōnū: q̃ supi' disputatę st̃: τ libelli submissio ad Leonis decimi pōtificis maximi pedes. Ca. LXXXV.

Quia ab Aristo. de statu aię post mortē, pauca, aut nulla habem': a Platone vō pluria, creditūz est Aristo. putasse aīas ipsas cuz corporib' aboleri, Platonē vō post obitū remanē. Uez Aristo. ipsaz remanē opinatū eē dubitādū nō est, qñgdez ex ipso itelligere, τ velle, τ ex itellectis ipsis, aptissime ipsaz post mortē remanē ɔduxit, ex ipo velle gdē: q aīa ipsa nō raro eligat quędam contra impetum corporis, τ ea: quorum contrarium corpus affectat: quod quidez fieri nō posset, si e corpore ipso simplr̃ depēderet.

Pª pte. q. pª. ar. 2.

ex ipso intelligere vo, ꝙ ipsa nõ itelligat corpore, nec ali/
qua corporis parte. Ex ipsis intellectis deniq̃, quia vl'ia/
quę ipsa intelligit, sunt vbiq̃ ꝛ semꝑ: sed cũ ipsa nõ sint
per essentiã sempiterna, sed participatiõe aię, anima erit
per essentiã separata, atq̃ ęterna: quare nõ est dubiũ eũ
voluisse ipsaz post mortẽ remanere. Uerum de statu aię
post mortẽ ab ipso pauca accepimus: ꝑpẽ nos aliqua di
cere de illo oꝫ: nõ asserẽdo, sed quę magis ꝗs: quę ille di/
cit, cõueniũt: nõ obstantib⁹ eis: quę supius disputauim⁹.

Attributa anime post mortem.

Post mortẽ ergo aię attribui solent complura, quędam,
quę ad ipsaz attinẽt, vt intellectus est, sicût cognitio re/
rum: Est aũt hęc duplex: sicut duplices sunt res intelligi/
biles, mãles qdem: quę quidem simplr, ꝛ ẜm rem in mã
sunt: lꝫ ẜm rõnes intelligibilia sint imãliter, ꝛ vl'iter, vt
sunt vl'ia mãlia. Sunt ꝛ res intelligibiles imãles, vt di/
ninę substãtię: quę per essentiã sunt liberatę a mã, vt de⁹
intelligẽtię ipsę: ꝛ ipsęmet aię post mortem. Mãles res,
vl'iaq̃ illaꝝ anima nõ intelligit nisi in phãtasmatibus,
sunt. n. vl'ia reꝝ mãliũ in phantasmatib⁹, hoc est in sin/
gularibus phãtasiabilib⁹: ꝛ phãtasmata ipsa in organis
corporeis, vt colores in pariete, ꝑpterea hęc vl'ia aĩa nõ
intelligit sine corpore: ꝛ per spẽs acquisitas a phãtasma/
tibus. Immãles vo bifariã intelligibiles sunt, vt supius
persępe diximus, aut intellectione: quę est illaꝝ effect⁹,
vtpote per aggregationẽ cõceptuũ ex effectib⁹ illaꝝ accę
ptoꝝ: aut intellectiõe, quę est ipsamet res, quę intelligiť,
vtpote qua ipsę intuitiue in se intelligerenť: ꝛ qdem per
illaꝝ essentiã. Attribui ergo solet aię post mortez vtraq̃
reꝝ cognitio: nõ tñ nisi, qua ipsa intellectus est. ¶. Attri/
bui solent complura vt sensitiua esse videť, vt virtutes,
ꝛ vitia: quę aię nõ insunt, nisi vt habitus sensitiui appe/
titus, vel vt illi⁹ temperatiores. Attribuũtur ea: quę hęc
cõsequũtur, vt pęna, gaudiũ, dolor, voluptas: lętitia, tri/
stitia, dãnum ꝛ pręmium, ꝛ cętera, quę illa consequũtur.
Rursus ei attribui solent, quę corporis sunt, vt loc⁹, vbi
illa aut luget, aut gaudet, aut mediocriter se hꝫ. Ut mo/
tus, quo illa ad eum locũ ferť, vel duciť: ꝛ quo illa corp⁹
assumit, vt nobis appareat, locutio qua altera alterã allo
quať: ꝛ cętera id genus: de qbus supius diximus. Hęc. n.
sunt, quę aię post mortẽ attribui solent, ꝛ complura alia,
verum quęcũq̃ ei attribuũtur: vel sunt quę intellis sunt,
vt intelligere, ꝛ scire: vel quę sensus sunt, vt virtutes ꝛ vi
tia: ꝛ quę hęc comitanť: vel quę corporis sunt, vt motus
ꝛ locus, ꝛ id genus. Quãq̃ ergo de his copiose diximus ꝛ
disputãdo, ꝛ cęteroꝝ opiones narrãdo, ꝛ veritatez catho/
licam explicãdo, nũc nõ asserendo, sed quę magis cõue/
niunt his, quę Aristo. dicit addemus: nõ obstãtibus his,
quę diximus. Post mortẽ ergo aię ea, quę corporis sunt,
Aristoteles nõ attribueret, vt motũ ꝛ locũ: ꝛ id gen⁹, naꝫ
omne qđ est in loco ẜm eum, est aut per operationẽ, aut
per circũscriptionẽ corporis extrinsecus cõtinẽtis: cũ. n.
ipsa corpus nõ sit, per circũscriptionẽ in loco esse nõ põt.
¶. Cũ post mortẽ eius opatio nullibi appareat, iure per
opationẽ nullibi esse poterit, remanet ergo aĩa ens sem/
piternum, ꝛ imortale, nullibi tñ: nõ. n. si omne, qđ in loco
est, sit ens, opꝫ, vt omne ens sit in loco. Et qñ nullibi est
post obitũ, ad nullũ locũ mouebiť: quare nec in dextrũ,
nec sursũ: nec in aliã quãuis regionẽ, qꝛ (vt dicebam⁹)
lꝫ oẽ qđ moueť, sit ens: non tñ oẽ ens, moueť. Silĩ rõne
diceret Aristo. aĩam nec mutabilr, nec imutabilr in loco
esse: cũ ipsa in loco nõ sit, nec ad nos venire posse, ꝛ appa
rere, ꝙ post mortẽ nõ moueať: Diceret ẽt post mortẽ eaꝫ
nõ esse in tpe: sicut nulla substãtiaꝝ separataꝝ est. quare
eo ipso, quo corpus deserit, oĩa ea quę ipsi vi corpis attri/
buebanť: quę cũ a corpore separeť: ꝛ a nostro ꝯsortio se/
parari videť: Hęc Aristo. diceret de coꝝ attributiõe, quę
corporis sunt. De attributis vo aię: quę sensus sunt, vl' ẽe
videnť. Magis ꝯuenit eis, quę Arist. tradit, dicere nulla
illoꝝ attribui aię separatę: vtpote nec virtutes, nec vitia,
nec pęnas, nec gaudia, nec dolorem, nec voluptatem, nec
pręmiũ, nec dãnum. Consonat aũt hoc eis, quę dicit in li/
bris ethicoꝝ. 3°. n. libro inquit, ꝛ nihil adhuc mortuis vi
deť, neq̃ bonũ nec maluꝫ: vbi loquiť de his quę aię attri
buũtur, vt scilicet appetit⁹ sensitiui, vt actões ẜm virtu/
tes, ꝛ vitia, ꝛ habit⁹ ipsi, ꝛ affect⁹, ꝛ potẽtię: oĩa. n. hęc per
mortẽ eo loco credidit amitti: ꝑpẽ dicit eis nec boni vl'
mali quicq̃ inesse: qꝛ aię sunt, vt in corpore est, ꝛ vi cor/
poreoꝝ sensuũ. ꝛ pmo ethicoꝝ mouẽs hãc qõnẽ. [At in/
quit imo fortasse quęrẽduꝫ vtrum ꝗs: qui decesserũt, boni
alicuius, aut mali ꝑticipes sunt: ꝛ soluẽs inquit: videť. n.
ꝛ si quicq̃ ex his ad illos ꝑtineat siue bonũ, siue ꝯtrium,
leue quidez ac paruũ vel simplr vel ipsis esse: deniq̃ nec
tantũ, neq̃ tale, vt beatos efficere, qui non sunt, aut illis,
qui sunt, auferre beatitudinẽ queat.] Ubi ꝓꝫ cum loquiť
de aĩabus: quas post mortem Plato mortuos appellat: ꝛ
ipse vbiq̃: Illis ergo bonũ vel maluꝫ moris, beatitudo
vel miseria attribuenda nõ est, nisi prout in nostris me/
morijs relinquũtur, vt expositor diuus Thomas expo/
suit: hęc eñi sunt bona vel mala hominis, vel animę pro
pręsenti vita, virtus enim est summũ bonum animę nõ
simpliciter, sed coꝝ: quę pertinent ad pręsentez vitaz:
vitium quoq̃ coꝝ, pessimuꝫ similiter, quę ad pręsentem
vitam attinent. At cum anima post mortem separetur a
pręsenti vita, a nostro etiam consortio, ideo libris ethico
rum dixit eaz separari ab his bonis: quę nobis insunt in
pręsenti vita: ꝛ ab ijs malis: quare eoipso, ꝙ corpus de/
serit, omnia hęc deserere diceret Aristoteles. Ex his seq̃/
tur post mortem ẜm Aristotelez in his bonis, vel malis
animas nec esse ęquales, nec inęquales: cum ab ijs oĩbus
ęqualiter separatę relinquãtur: nec eoꝝ aliquid illis re/
manet, nisi in nostris memorijs sequiť ẽt eas nullas nec
pęnas, nec gaudia subire, cũ pęnę ꝛ gaudia, dolores ꝛ vo/
luptates pręter ṽtutes, ꝛ vitia nullas post mortez asserat
Aristo. nullaꝫ neq̃ pręmiũ vel dãnuꝫ: meritũ, vel deme/
rituꝫ: cũ hęc nõ sint alia ꝑter virtutes ipsas, ꝛ vitia: a qb⁹
post mortẽ penitus separatur aĩa. De his vo, quę ei attri/
buũtur, vt intellectus est, Magis cõsonũ est dictis Ari/
stotelis dicere aĩaz in corpore intelligere res, ꝛ mãles, ꝛ
imãles: Mãles qdez vi vnionis per spẽs a phãtasmati/
bus acqsitas. Immãles vo in reb⁹ mãlib⁹: cum. n. aĩa sit
res simplr imãlis, ꝛ dum est in corpe, sit mãlis, sic mãles
res intelligit, ꝛ imãles in ipsis mãlib⁹. Post mortẽ vo vi
separatõis imãles apprehẽdit, ꝛ in ipsis imãlib⁹ apprehẽ
sis apprehẽdit mãlia. Cõsonat aũt ħ ijs quę dicit ꝑ ꝛ 3° đ
aĩa. Aliqñ. n. dicit intellm post mortẽ nõ reminisci eoꝝ
vl'iuꝫ: quę in vita nouit, qm̃ sensus corrũpunť sine qbus
nõ intelligit aĩa. Dicit ẽt sine phãtasmate eam hęc vl'ia
mãlia nõ intelligere: ꝛ ita nõ sine corpore: Quare videť
magis ꝯsonũ eis, que asserit, esse dicẽdum aĩaz separataꝫ
coꝝ nõ reminisci: sed vi separationis, eoipso ꝙ separata
est: oẽs res simplr imãles itelligẽ, nõ qdẽ in reb⁹ mãlib⁹
illas cognoscẽdo, sꝫ poti⁹ mãles apprehẽdendo in rebus
imãlib⁹ apprehẽsis. eo. n. ipso ꝙ corp⁹ deserit, ꝛ separata
est, vi sepatõis oẽs aię sunt eq̃les, eq̃lr affectę atq̃ dispo
sitę ad itelligẽduꝫ imãlia ꝑ illaꝝ essentias, ꝛ intellectõe,
q̃ est ipsę res itellectę: vñ eoipso ꝙ sepata est ꝛ seipsaz, ꝛ
cęteras aĩas ei siles, ꝛ subas sublimes per illaꝝ essentias
apprehẽdit: ꝛ oẽs res mãles, vt in reb⁹ illis imãlib⁹ cõti/
nenť. In corpe ergo itelligebat imãlia in reb⁹ mãlibus:
Separata vo ꝯ mãlia in reb⁹ imãlibus. Patet ergo ẜm